

הישיבה המאה-וחמש-עשרה של הכנסת האחת-עשרה

יום רביעי, ו' באב התשמ"ה (24 ביולי 1985)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:00

א. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

הכספים: 2. הצעת חוק בית-הדין לעבודה (תיקון מס' 13).
התשמ"ה — 1985, שהחזירה ועדת העבודה והרווחה.

כמו כן, להצעת חוק סדר הדין הפלילי (תיקון) (איסור פרסום שם), התשמ"ה — 1985, מאת חבר הכנסת מאיר כהן-אבידב, שסימנה קצב, ייתוסף שמו של חבר הכנסת בני שליטא.

היו"ר א' נחמיאס:
תודה למזכיר הכנסת.

היו"ר א' נחמיאס:
חברי הכנסת, אני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת.

הודעה למזכיר הכנסת.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:
ברשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת: 1. הצעת חוק מס הכנסה (תיאומים בשל אינפלציה) (הוראת שעה), התשמ"ה — 1985, שהחזירה ועדת

ב. שאלות ותשובות

4. מה מתכוונת הממשלה לעשות לשם הרחבת התשתית התעסוקתית ביישובי הפיתוח למען עידוד ההשקעות בהן? הצעות — צמצום עלויות הטלפונים, השקעות ומענקי תשתית, הפשרת הבנייה הציבורית וכו'.

5. האם מבצע היחלוצות כלכלית-תעשייתית של הבטחת "שלום כלכלי לגליל" ורווחת חושבי איננו כורה אמיתי של המציאות?

תשובת שר התעשייה והמסחר א' שרון:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה חיובית.

2. כספי הפיתוח המגיעים לאזורי פיתוח, עלי-פי החוק לעידוד השקעות הון, הופשרו במלואם עם סיום ההקפאה. גם לפני סיום ההקפאה הופשרו 67 מיליון דולר הלוואות ומענקים למפעלים באזורי פיתוח.

הקריטריון היחיד שהנחה את הוועדה שקבעה את האזורים שלהם יופשרו תקציבי הפיתוח הוא מתן עדיפות לאזורים מוכי אבטלה.

3. שאלה זו אינה קשורה לתחום הטיפול של משרד.

4. הקריטריונים הקיימים לאישור הקמה או הרחבה של מפעלים נותנים עדיפות גבוהה לאזורי פיתוח, הן בשיעור המענקים — 35% מענק השקעה לעומת 20% באזור פיתוח ב' ו-50% במרכז הארץ — והן בהתחייבויות הייצוא-היבוא הנדרשות ממפעל באזורי פיתוח — 35% מהמחזור לעומת 45% באזור פיתוח ב' ו-65% במרכז הארץ.

5. במסגרת העדיפות הניתנת לאזור פיתוח מופנה חלק ניכר מהתקציב לפיתוח הגליל ולהקמת אזורי תעשייה חרשים. בשנת התקציב 1984/85 אושרו על-ידי מרכז ההשקעות והוחל בביצוע תוכניות הגליל, בהיקף של כ-160 מיליון דולר.

965. השתתפות ישראל ביריד בינלאומי בקהיר

חבר הכנסת א' ורדיגר שאל את שר התעשייה והמסחר כיום י"ד באייר התשמ"ה (5 במאי 1985):

היו"ר א' נחמיאס:

אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: שאלות ותשובות. אני מזמין את שר התעשייה והמסחר להשיב על שאלות, ותחילה על שאלת א' מס' 548 של חבר הכנסת רן כהן.

שר התעשייה והמסחר א' שרון:
אזורי היושב-ראש, כנסת נכבדה, לפני שאענה על השאלות, אני רוצה לברך את ועדת הכנסת על החלטתה להציב את דגל הלאום באולם המליאה. אני רואה זאת כדבר חשוב ביותר, בעיקר בימים אלה.

היו"ר א' נחמיאס:
נעביר את הכרעה.

548. הקיסאון בהשקעות בערי פיתוח

חבר הכנסת ר' כהן שאל את שר התעשייה והמסחר כיום כי כשכט התשמ"ה (11 בפברואר 1985):

ראש המועצה המקומית כרמיאל, מר כ"ו, אמר כריאיון לשבועון המקומי "קול כרמיאל", מיום 21 בדצמבר 1984, כי לערי הפיתוח בישראל צפורה התמוטטות בגין העדר עידוד ממשלתי לפיתוח תעשיות חדשות ולהרחבת הקיימות בערי הפיתוח.

"הקיסאון בהשקעות מהווה אסון בקנה-מידה לאומי", טען ראש מועצת כרמיאל, לרבניו, מצב התעסוקה הולך ומחמיר ושיעור האבטלה בערי הפיתוח בגליל מגיע ל-12% — 15% — כ-7,000 מובטלים, ורובם הגדול בגילים 35 — 18.

לאור האמור, שאלות הן:

1. האם מורע השר לכעיית הקיסאון כפיתוח ולאבטלה בערי הפיתוח בכלל ובגליל בפרט?

2. האם מתכוון השר ליצור קשר עם עמיתו, שר העבודה והרווחה, על-מנת להביא להפשרת כספי הפיתוח המגיעים, על-פי החוק לעידוד השקעות הון, למפעלים ביישובי הפיתוח?

3. מה הן ההכנות וההיערכות של משרד התעשייה והמסחר לשיפור המצב ולטיפול במשבר?

4. משרדי מסוגל לטפל בעניין, אך כפי שפירטתי בחשובה על השאלה הראשונה, כוונתי היא לשחרר את הממשלה מכל מעורבות בסחר, ולכן אין מקום להוצאת מכרז כמוצג.

הי"ד א' נחמיאס:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת אפרים שלום.

אפרים שלום (המערך):

אדוני השר, לא התייחסת בדיוק לשאלה מס' 2. טענתי שגם כיום, אף שהממשלה היא הגוף הקונה בחוץ-לארץ את גרעיני המספוא, יש הגופים של המשתמשים והם מטפלים בנושא הייבוא, התשלום והחלוקה. מדוע לא יימסר הייבוא לידהים במקום לידיים פרטיות, שיגבו הוצאות נוספות ורק ייקרו את המספוא ולא יזוילו אותו?

שר התעשייה והמסחר א' שרון:

חבר הכנסת שלום, אולי תסביר לי האם אתה מתכוון לארגוני הקניית.

אפרים שלום (המערך):

אני מתכוון לחברה לייבוא מספוא ולחברה לאספקה "עמיר".

שר התעשייה והמסחר א' שרון:

מי מפריע להם להשתתף במכרז? מי שייבא יותר בזול, הוא שייבא. הגיע הזמן שהממשלה תחולל להיות קונה של גרעינים וקונה של בשר. מדוע הממשלה צריכה לעשות זאת? היה זמן שהממשלה ייבאה סוכר, כאשר לפני כמה שנים החליטה הממשלה שהיא לא תייבא עוד סוכר — ואפשר לייבא סוכר כפי שמייבאים סוכר לכל מדינה אחרת בעולם שאיננה מייצרת סוכר — תקפה את כולם חרדה שמא לא יהיה סוכר, ומה קרה? — יש סוכר, ובשפע, כמה שרוצים. כולם מתחרים זה בזה, אותו דין צריך להיות גם בנושאים האחרים. גם היום ניתן לרכוש גרעינים יותר בזול, ואחיה יודע את זה. ניתן להוריד את עלות מחירי התערוכות הן לעופות והן לבקר, ואחיה יודע את ההשלכות של העניין הזה. אנחנו קונים היום בשר קפוא בשוקי העולם במחיר של 1,250 דולר לטונה, 1,300, 1,350 לטונה. תוסיף על זה עוד 200 דולר הוצאות מקומיות, ותגיע ל-1,500 דולר לטונה. אנחנו מוכרים זאת לאזרח בארץ ב-4,000 דולר לטונה, ומדוע? — כדי שמגדלי הפסטימים בישראל יוכלו להתקיים, והם צריכים להתקיים. השאלה היא מדוע זה צריך לעלות במחיר כה גבוה. קח את כל אחד ממרכיבי התערוכות שמוכרים ותקבל תוצאה שהיא פחותה ב-100 דולר ממה שעולה תערוכת היום.

לכן, מי שיוכל לייבא יותר בזול, הוא שייבא. הדבר הזה לא נועד להקשות אלא להקל. כל אחד מהגופים האלה יתחרה, ומי שייבא יותר בזול, אצלו יקנו. כך צריך לנהוג. אין סיבה להחזיק את כל המערכות שעוסקות בנושאים האלה.

הי"ד א' נחמיאס:

אבקש משר התעשייה להשיב על שאלתא מס' 1056 של חבר הכנסת יובל נאמן. חבר הכנסת יובל נאמן איננו באולם, התשובה תימסר לפרוטוקול, ואנחנו נעבור לשאלתא הבאה, מס' 1204, של חברת הכנסת שולמית אלוני.

גאולה כהן (התחייה צמח):

שר התעשייה והמסחר א' שרון:

חברת הכנסת גאולה כהן ביקשה שאקרא את התשובה, ואני מוכן לקרוא אותה.

נמסר כי בכיתון הישראלי ביריד בקהיר משתתפים 64 מפעלים ישראליים, המציגים את מוצריהם ביריד הבין-לאומי. נמסר גם, כי על הסוחרים המצרים נאסר לייבא מישראל והסחר עם ישראל מוקפא.

אודה לכבודו אם ישיבני:

1. בכמה הסתכמו ההוצאות של הכיתון הישראלי, אשר עוצב במיוחד על-ידי ארכיטקטים?

2. האם, עקב הסירוב המצרי לנהל מסחר עם ישראל, אין בהשתתפותו ביריד משום בזכות, בפרט בתקופת הצמצומים?

שר התעשייה והמסחר א' שרון:

(התשובה נקראה לבקשת חבר הכנסת ש' וייס)

1. ההוצאות בגין השתתפותו ביריד קהיר היו 37,750 דולר.

בסכום זה כלולה גם הוצאה של 960 דולר בעד שכר מתכנן, ובכללה תכנון, הוצאות טיסה והוצאות חמישה ימי שהייה בקהיר.

2. הסכום הנ"ל ניתן וכוסה על-ידי משרד החוץ, מפני שמשרד התעשייה והמסחר לא מצא בתערוכה הנ"ל עניין עסקי. לעומתו, משרד החוץ ראה את השתתפותו בתערוכה כדבר חיוני משיקולים מדיניים, ולכן גם הסכים לכסות את כל הוצאות התערוכה.

996. ייבוא מספוא ובשר על-ידי גופים פרטיים

חבר הכנסת א' שלום שאל את שר התעשייה והמסחר כיום כ"א באייר התשמ"ה (12 במאי 1985):

בעיתון "מעריב" מיום 9 באפריל 1985 התפרסם, שכבונתך למסור את ייבוא הגרעינים והבשר לידיים פרטיות.

ברצוני לשאול את השר:

1. מה הן הסיבות למסור ייבוא זה לידיים פרטיות?

2. מדוע לא יימסר ייבוא גרעיני מספוא לגופים משתמשים במספוא ועוסקים בזה היום, ויש להם ניסיון וידע טוב?

3. מדוע לא יצומצם ייבוא הבשר הקפוא, המהווה פגיעה בתוצרת הארץ?

4. מדוע לא יוצע מכרז הנוגע לשירותים לממשלה, אם במשרדך לא מסוגלים לטפל בייבוא חשוב זה?

שר התעשייה והמסחר א' שרון:

1. מתוך מגמה לשחרר את הממשלה ממעורבות בנושאים אשר אופיים הוא עסקי, החלטתי כי יש לעשות כל מאמץ כדי להעביר את רכישות הבשר והגרעינים לידיים פרטיות.

אין כל מקום שהממשלה תעסוק בנושאים מסחריים, והעברתם לידיים פרטיות עשויה לתרום ליעול העיסוק בהם ולהוזלת מחירים לצרכנים.

לצורך כך מיניתי ועדה ציבורית, אשר יושבת בימים אלה ואמורה להגיש לי את מסקנותיה. תפקידה הוא להציע דרכים להעברת הייבוא האמור לידי הסקטור העסקי.

2. נושא זה יידון ויומלץ על-ידי הוועדה הנ"ל.

3. בנושא זה מינתה לאחרונה הממשלה ועדה בהרכב מנכ"ל משרד החקלאות, הממונה על החקציים במשרד האוצר ומנכ"ל משרד התעשייה והמסחר, וזו אמורה לברוק את השאלה שהועלתה.

גאולה כהן (התחיה צמת):
הרמתי את ידי.

היו"ר א' נחמיאס:

חברת הכנסת גאולה כהן. הרמת את היד לאחר שגמרת לקרוא. ולאחר שאני כבר הכרזתי על השאלתא הבאה. אם היית מעוניינת לשמוע את התשובה על השאלתא של חבר הכנסת יוכל נאמן. היית צריכה לעמוד על המישור.

1056. סגירת מפעל מתכות במישור-אדומים

חבר הכנסת י' נאמן שאל את שר התעשייה והמסחר ביום ח' בסיון התשמ"ה (28 במאי 1985):

נודע לי כי מפעל מתכות במישור-אדומים עומד להיסגר, אף כי יש לו הזמנות יצוא בשני מיליוני דולרים.

אודה לך מאוד אם תשיב לי:

1. האם הידיעה הנ"ל נכונה?
2. אם כן — מרוע סוגרים את המפעל?
3. האם ניתן לשנות את ההחלטה?

שר התעשייה והמסחר א' שרון:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. המפעל הודיע ברבים שהוא עומד להיסגר. לא ידוע לנו אם אומנם יש לו הזמנות במיליוני דולרים.

2. היוזם הגיש בזמנו בקשה לקבלת מעמד של מפעל מאושר. הבקשה לא אושרה על-ידי מרכז ההשקעות.

3. הוצע ליוזם שיערער על החלטת מרכז ההשקעות בפני ועדת ערר ציבורית.

1204. העלאה של מחיר הכניסה לבריכת-גורדון
כתל-אביב

חברת הכנסת ש' אלוני שאלה את שר התעשייה והמסחר ביום ה' בתמוז התשמ"ה (24 ביוני 1985):

במחצית הראשונה של אפריל 1985 אסף משרד התעשייה והמסחר כתל-אביב תיק של עדויות ותלונות על העלאת מחירים בלתי מוצדקת. ועבירה על חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים (ניצבות מחירים הוראת שעה) נגד מנהלי בריכת-גורדון כתל-אביב. לקראת סוף אפריל הועבר התיק במפתיע למשרד התעשייה והמסחר בירושלים. יומיים לאחר מכן נתכנסה ועדת מנכ"לים לנושא עסקת החבילה ואישרה העלאה רטרואקטיבית של יותר מ-100% במחיר הכניסה לבריכת-גורדון.

לנוכח זאת, אבקשך להשיבני:

1. האם התערב השר בהעברת התיק לדיון בוועדת המנכ"לים. ואם כן — מה היו נימוקיו?
2. האם התערב מנכ"ל משרדו, מר פורר, בהעברת התיק לדיון בוועדת המנכ"לים. ואם כן — מה היו נימוקיו?
3. מה היו נימוקי הוועדה שאישרה העלאת מחירים זו בתקופת עסקת החבילה?

תשובת שר התעשייה והמסחר א' שרון:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. השר לא התערב בהעברת התיק לדיון בוועדת המנכ"לים.

2. מנכ"ל המשרד פעל להעלאת הנושא לדיון בעקבות פנייה של חברת בריכת שחייה תל-אביב בע"מ למפקח על המחירים בבקשה להעלות את מחירה. על-פי הנוהל הוכא הנושא לדיון בוועדת המנכ"לים.

3. ועדת המנכ"לים הטילה על המפקח על המחירים לבחון את בקשת החברה בהשוואה למחירי בריכות דומות ועל סמך הנחונים לקבוע מחיר כניסה חדש לבריכה. על סמך בדיקה זו אישרה ועדת המנכ"לים העלאה במחיר הכניסה לבריכת-גורדון.

4. עלי לציין שהחברה העלתה מחירים לפני אישור ועדת מנכ"לים. על כך הוגש נגד החברה כתב אישום והבקשה נמצאה בדיון משפטי.

היו"ר א' נחמיאס:

אני מודה לשר התעשייה והמסחר. אני מזמין את סגן שר האוצר להשיב על שאלותי.

1076. אפליית פנסיונרים לעומת שכירים

חבר הכנסת מ' רייסר שאל את שר האוצר ביום ו' בתמוז התשמ"ה (25 ביוני 1985):

הגיע לידיעתי כי בחוזה שנסלה לקרנות הפנסיה מטעם המחלקה לניכויים של נציבות מס הכנסה, נאמר בסעיף 2: "מקצבה המשתלמת לבעל קצבה שטרם מלאו לו 60 שנה (האשה — 55 שנה) נוכה מס בשיעור 60% אלא אם הצהיר — — — שאין לו/ה כל הכנסה אחרת החייבת במס". בהוראה זו מסתמנת אפליית הפנסיונר לעומת השכיר, העובד בכמה משרות חלקיות קבועות, ולגביו הניכוי למס הכנסה ככל מקום עבודה הוא רק 45%.

לאור זאת, אודה לכבוד השר אם ישיבני על השאלות האלה:

1. האם הפרטים הנ"ל נכונים?

2. מה בדעת השר לעשות כדי לבטל את האפליה?

תשובת סגן שר האוצר ע' אמוראי:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

הוראת נציבות מס הכנסה המוזכרת בשאלתא מבוססת על תקנה שפורסמה בקובץ תקנות מס' 4745 מיום 10 בינואר 1985.

1. הפרטים בשאלתא נכונים, למעט העובדה, שהניכוי במקור מעבודה חלקית הוא 50%, ולא 45% כפי שצוין בשאלתא.

2. ההוראה בתקנה הנ"ל חלה על גמלאי שיש לו הכנסות נוספות, משום שגמלאי שהגמלה הכנסתו היחידה יכול להצהיר ישירות למשלם הגמלה — אין צורך לפנות לפקיד השומה — כי זו הכנסתו היחידה, ועל סמך הצהרתו ינוו מהגמלה מס רגיל, ולא 60%.

3. השוני בשיעור הניכוי במקור בין גמלאים צעירים לבין שכירים שעובדים עבודה חלקית נקבע בהתחשב באופי השונה של שתי האוכלוסיות. לגבי גמלאים צעירים שממשיכים לעבוד, האוכלוסייה רובה ככולה מורכבת מקציני צה"ל שפרשו ומפקידים בכירים בשירות המדינה שפרשו. אוכלוסייה זו, אם הפרשיה לא נבעה מסיבות רפואיות, מאופיינת בדרך כלל בהכנסה גבוהה יחסית. לעומתם, שכירים שעובדים עבודה נוספת שייכים בדרך כלל לרובד בינוני או נמוך מבחינת

חלק ניכר מזמנו. האמור אינו מתייחס לנסיעות בתוך הערים הגדולות; 3. העובד חייב לנוע במרבית זמנו כשהוא נושא עמו ציוד בעל נפח, משקל או אופן מיוחד.

1214. גורל ההסכם עם ארגון פרקליטי המדינה

חבר הכנסת ד' ליבאי שאל את שר האוצר ביום י"ד בתמוז התשמ"ה (3 ביולי 1985):

בעקבות סכסוך בין ארגון פרקליטי המדינה לבין המדינה, הציג בית-הדין לעבודה כי הסכסוך בין הצדדים יימסר להכרעה בכוררות. המדינה הסכימה לכך. על-פי הסכם פשרה, שקיבל תוקף של החלטת בית-הדין, מינו שני הצדדים את השר לשעבר חיים צדוק לכורך יחיד בעניינים השנויים במחלוקת ביניהם.

בתאריך 23 באוגוסט 1984 נתן עורך-הדין חיים צדוק את פסק הבוררות, שקיבל חלק מן התביעות של ארגון פרקליטי המדינה.

בתאריך 19 בנובמבר 1984 נתן היועץ המשפטי לממשלה חוות-ידעת באשר לחובת הממשלה, מהבחינה המשפטית והציבורית, לקיים את התחייבותיה בתום לב.

היועץ המשפטי לממשלה הוסיף, שאם תחליט הממשלה כי צורכי ציבור חיוניים דורשים ממנה להשתחרר מהתחייבותיה, עליה להביא בחשבון את האפשרות שהיא תידרש לפצות את הפרקליטים על אי-קיום ההתחייבות שהמדינה קיבלה על עצמה כלפיהם בעניין זה.

שר האוצר מתבקש להשיב:

1. האם הממשלה דנה בחובתה לקיים את פסק-דינו של הבורר?

2. אם כן — מתי?

3. אם לא — מה החליטה הממשלה?

4. מדוע לא מילאה הממשלה עד היום את התחייבותה לכבד את החלטות הבורר?

5. אם אין הממשלה מוכנה לכבד את החלטת הבורר, האם מוכנה הממשלה לפצות את הפרקליטים על אי-כיבוד התחייבותיה? אם כן — מתי וכיצד?

סגן שר האוצר ע' אמוראי:

בתשובה על שאלתו של חבר הכנסת דוד ליבאי בקשר לפסק הבוררות בעניין ההסכם הקיבוצי עם ארגון פרקליטי המדינה:

1. הממשלה טרם דנה בחובתה לקיים את פסק-דינו של הבורר.

2 ו-3. בעקבות התשובה על שאלה 1, אין צורך לענות על שאלות 2 ו-3.

4 ו-5. הממשלה מילאה את פסק הבוררות במלואו, למעט סעיפים 7.3 ו-7.10.2, לגבי סעיף 7.3 מתנהל משאומתן בין ארגון פרקליטי המדינה למשרד המשפטים ונציבות שירות המדינה. קיימת טיטושה של הסכם קיבוצי ליישום סעיף 7.3, לגבי סעיף 7.10.2, הכולל תשלום 3% פנסיה לשנה לפרקליטים, תצטרך כנראה הממשלה לדון כיצד ניתן ליישם סעיף זה, בלי לפגוע במערך הכולל של השכר והגמלאות.

הכנסתם. לאור זאת, מוצדק לקבוע שיעור ניכר במקור שונים לאוכלוסיות הנ"ל.

1211. רכב צמוד במשרדי הממשלה

חבר הכנסת י' פרץ שאל את שר האוצר ביום י"ד בתמוז התשמ"ה (3 ביולי 1985):

לאור מגמת החיסכון, האמורה לאפיין בראש ובראשונה את משרדי הממשלה, אבקש ממכבוד השר להשיבני:

1. כמה פקידים במשרדי הממשלה משתמשים ברכב צמוד?

2. לכמה פקידים צמוד נהג לפי תקן או מחוץ לתקן?

3. כמה עובדים לסוגיהם מקבלים רכב צמוד בחברות הממשלתיות?

4. מה הם הקריטריונים לקבלת רכב צמוד?

סגן שר האוצר ע' אמוראי:

(התשובה נקראה לבקשת חבר הכנסת ח' רמון)

1. מספר הפקידים במשרדי הממשלה המקבלים רכב צמוד הוא 439. המספר זה כולל 40 מנכ"לים ועובדים שהם במעמד של מנכ"לים, מקבילים למנכ"לים, כמו למשל, הממונה על הכנסות המדינה והחשב הכללי. המספר אינו כולל רכב צמוד לפקידים במערכת הביטחון ובמשטרת ישראל.

2. ל-41 פקידים מתוך ה-439 יש נהג צמוד. קבוצה זו כוללת בעיקר את המנכ"לים של משרדי הממשלה.

3. מתוך 65,000 עובדים כ-209 חברות ממשלתיות ניתן ל-1,700 עובדים רכב צמוד.

4. יש בידי הקריטריונים להצמדת רכב בשירות הממשלתי ובחברות הממשלתיות, ואם היושב-ראש יורה לי, אקרא זאת.

היו"ר א' נחמיאס:

בבקשה.

סגן שר האוצר ע' אמוראי:

ובכן, הקריטריונים להצמדת רכב לנושאי משרה בשירות הממשלתי, וקביעת סוגי הרכב לסיוע לרכישת רכב פרטי לבעלי תפקידים מיוחדים, הם:

א. רכב ממשלתי עם נהג יוצמד לשרים, לסגנים, לרבנים הראשיים לישראל, לנשיא בית-המשפט העליון, ליועץ המשפטי לממשלה ולמנהלים כלליים במשרדי הממשלה.

ב. רכב ממשלתי עם נהג יוצמד לבעלי תפקידים העונים על כל הקריטריונים האלה: כאשר התפקיד הוא במינוי על-ידי הממשלה; תנאי השכר זהים לסגן שר; מנהלי יחידות ארציות גדולות.

ג. רכב ממשלתי בלי נהג יוצמד לבעלי התפקידים העונים על כל הקריטריונים הבאים: מינוי על-ידי הממשלה, מנהלי יחידות ארציות גדולות.

ד. רכב ממשלתי בלי נהג יוצמד לבעלי תפקידים אשר מילוי תפקידם מחייב נידדת העולה על 30,000 קילומטר בשנה והם עונים לפחות על אחד מארבעת-התנאים האלה: 1. 40% מהיקף הנסיעה מתבצעים בדרכים קשות או באופן קבוע בצירי תנועה שבהם אין תחבורה ציבורית סדירה, ואם העובד חייב לבקר ביום עבודה אחד בשני יעדים לפחות; 2. נושא המשרה חייב להגיע ליעדים רבים ונסיעה כתחבורה ציבורית תגזול

4. על רקע האמור לעיל לא ניתן לענות על סעיפים 1 — 8 לשאלתא. לענין סעיף 3 — הגדרת הגופים הכלולים בענפים הכלכליים נעשית לפי ספר סיווג ענפי כלכלה.

5. לגבי עובדי המדינה יש ברשות משרד האוצר כל הנתונים שאליהם מתייחסת השאלתא ובקרב עובדי המדינה המינהליים, או בקרב סך-הכול עובדי המדינה, חל קיצוץ ניכר במצבה, וגם עזבו יותר מ-1,500 עובדים בשנת התקציב 1984 — 1985.

6. במסגרת יישום התקנות לשעת-חירום בודק משרד האוצר באופן יסודי את מספר העובדים בכל הגופים הציבוריים.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה לסגן שר האוצר על תשובותיו על שאלות. רשות הדיבור לשר הביטחון להשיב על שאלות של חברי הכנסת. בבקשה, אדוני.

206. שכרם של אנשי צד"ל

חבר הכנסת מ' פלד שאל את שר הביטחון כיום א' בכסליו התשמ"ה (25 בנובמבר 1984):

האם ישראל משלמת את שכרם החודשי של החיילים ושל מפקדי היחידות כמה שנקרא "צבא דרום-לבנון"?

שר הביטחון י' רבין:

התשובה על שאלתא הזאת היא בנוסח התשובה על השאלתא של חבר הכנסת מתתיהו פלד מס' 200. כדי לרענן את זיכרוןך, אקרא אותה שוב.

צבא דרום-לבנון ממלא תפקיד חשוב במניעת פעולות חבלה משטחה של לבנון נגד יישובינו בצפון הארץ.

למדינת ישראל עניין בכך שצבא דרום-לבנון יוכל לתפקד כראוי למילוי משימה זו, והיא מסייעת לו גם בהדרכת חייליו וגם כספית.

סיוע זה ניתן על דעת הממשלה, ודיווח שוטף עליו נמסר לוועדה-המשנה של ועדת החוץ והביטחון של הכנסת.

היו"ר א' נחמיאס:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת מתתיהו פלד.

מתתיהו פלד (הרשימה המחקדמת לשלום):

אני רוצה לחזור ולשאל האם אין בכך משום הפרת חוק-יסוד: צה"ל, האוסר זאת על הממשלה?

שר הביטחון י' רבין:

כזכור, צבא דרום-לבנון איננו חלק מצה"ל, הוא מהווה גורם לבנוני עצמאי המסתייע בידו, לפיכך, אין בזה שום דבר הנוגד את חוק-יסוד: צה"ל.

231. קשרים בין מחזירים בתשובה

לבין יחידות צה"ל

חבר הכנסת חיים רמון שאל את שר הביטחון כיום ט"ו בכסליו התשמ"ה (9 בדצמבר 1984):

לאחרונה פורסם, כי בתאריכים 11 — 13 בספטמבר השנה, שהו חיילים מחיל הים בירושלים במסגרת ימי עיון בנושאי דת ומסורת. במהלך ימי העיון שמעו החיילים הרצאות מפי אנשי ישיבת החזורים-בתשובה "אור שמח".

אודה לכבוד השר אם ישיבני:

1250. עובדים חדשים בשירות הציבורי

חבר הכנסת א' לץ שאל את שר האוצר כיום י"ט בתמוז התשמ"ה (8 ביולי 1985):

על-פי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, ניתוספו 17,000 עובדים לשירות הציבורי ברבע הראשון של שנת 1985, ו-30,000 עובדים עד סוף מאי 1985.

אערך מאור אם תשיב לי:

1. כמה עובדים ניתוספו לשירות הציבורי מאז 1 בינואר 1985 ועד 30 ביוני 1985?

2. כמה עובדים פרשו מהשירות הציבורי במשך אותה תקופה?

3. מי הם המשרדים, הרשויות או המוסדות המוגדרים "שירותים ציבוריים" על-ידי משרדך?

4. כמה עבדו בשירות הציבורי ב-30 ביוני 1985?

5. באילו רשויות, משרדים או מוסדות ניתוספו העובדים החדשים במרוצת ששת החודשים הראשונים של שנת 1985?

6. האם קבלתם של העובדים האמורים לעבודה נעשתה כדין ובהתאם למדיניות הממשלה?

7. מה היתה ההצדקה לצירופם של אותם עובדים בכל אחד ואחד מהמשרדים, הרשויות או המוסדות?

8. כמה עובדים הצטרפו למגזר התעשייתי באותה תקופה?

סגן שר האוצר ע' אמוראי:

(התשובה נקראה לבקשת חבר הכנסת ג' גדות)

1. מקור נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה שאליהם מתייחסת השאלתא הוא סקר כוח אדם, המבוסס על מרגם של כ-10,000 משפחות. באמצעותו נאמד מספר המועסקים, לפי הגדרה השונה מהגדרת השכיר.

נמסר לנו על-ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, כי כאשר אומדים את ההפרש בין הרבע הראשון של שנת 1985 לרבע שקדם לו, אי-אפשר להסיק מסקנות על הגידול במספר המועסקים בענף שירותים ציבוריים וקהילתיים, ולכל היותר ניתן להצביע על מגמה של גידול מסוים במספר המועסקים.

2. הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה מפרסמת גם נתונים על מספר משרות השכיר, אשר מקורם הוא דיווחים למוסד לביטוח לאומי ומקורות אחרים; גם כאן שונה ההגדרה ממספר השכירים.

לפי נתונים אלה, גדל מספר משרות השכיר בענף שירותים ציבוריים וקהילתיים בכאחוז אחד ברבע הראשון של שנת 1985.

יש להעיר כי תנודות בשיעור כאמור קיימות בסדרת הנתונים לאורך זמן וגם בין חודש למשנהו, והן נובעות מעונתיות ומסיבות נוספות.

3. אין בידני נתונים אחרים שמתייחסים לכל ענף השירותים הציבוריים, ואנו משתמשים בנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה כאמור. בידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה אין נתונים לגבי חודש אפריל 1985 ואילך. הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה אינה מעבדת נתונים לגבי מספר עובדים שניתוספו או פרשו בענף כלכלי זה או אחר, או לגבי מוסדות הכלולים בענף.

יצחק ארצי (המעריך):

נוכח העובדה ששוב מדברים על קיצוצים בתקציב הביטחון, אני שואל: האם אפשר להביא בחשבון שהסטטוס־קוו יישמר?

שר הביטחון י' רבין:

אינני יכול לתת תשובה ודאית עד שלא אדע את גודל הקיצוץ. כאשר מחליטים על קיצוץ, לקיצוץ יש השלכות. נעשה הכול שלא לפגוע, אבל אינני יכול להתחייב.

516. סלילת כבישים בגדה המערבית

חבר הכנסת מ' מיעארי שאל את שר הביטחון ביום כ' בטבת התשמ"ה (13 בינואר 1985):

"בידיעות אחרונות" מ־28 בדצמבר 1984 נמסר, כי בימים אלה נסללים כביש עוקף לבריזית וכביש עוקף למחנה הפליטים בלטה.

לפיכך, הרני שואל:

1. מה עלות סלילתו של כל אחד מן הכבישים הנ"ל?
2. להערכת משרדך, כמה כלי רכב עומדים להשתמש בכבישים אלה בכל יום?
3. האם נשקל להפסיק את סלילתם של הכבישים במסגרת הקיצוץ בתקציב הביטחון?

שר הביטחון י' רבין:

1. אחד משני הכבישים מיועד לשמש ציר ראשי, העוקף את כל המרחב העירוני של שכם מדרום לצפון ומערב למזרח. והשני בא להבטיח תנועה אזורית שלא תיאלץ לעבור בלב יישוב, ולא רק ביריזית. עלות סלילתו של הכביש הראשון היא כ־120 מיליון שקל ושל השני — כ־250 מיליון שקל.

2. תחזית התנועה של הכביש הראשון היא כ־3,000 כלי רכב ליום ושל השני — כ־2,500 כלי רכב ליום.

3. כביש עוקף בלטה תוקצב בשנים 1983—1984 והושלם לפני כחצי שנה. בכביש עוקף ביריזית מבצעת מערכת הביטחון עבודות פריצה בלבד, והן נמצאות בשלב מתקדם.

היו"ר א' נחמיאס:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת מיעארי.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):

בכל הכבישים האלה יש מרווח של 200 מטר מאמצע הכביש, 100 מטר מכל צד. זה פוגע באפשרויות הבנייה. האם יש אפשרות לצמצם מרווח זה, שפוגע באדמות בנייה?

גדעון גדות (הליכוד):

שאלה נוספת — למה נתנו לבנות ממזרח לכביש עוקף בלטה?

שר הביטחון י' רבין:

אני מצטער, אינני יכול להשיב על כך עכשיו. השיקול של המרווח היה בין היתר גם ביטחוני. אני אבדוק את השאלה ואתן תשובה בהודעות אחרת.

563. שרפת תיקים בבית־המשפט בשכם

חבר הכנסת ת' טובי שאל את שר הביטחון ביום ז' בשבט התשמ"ה (29 בינואר 1985):

ב־20 בדצמבר 1984 בבוקר שרפו אלמונים עשרות תיקים, מסמכים ורישומים בבית־המשפט המחוזי בשכם. במקום

1. האם עולים ימי עיון מסוג זה בקנה אחד עם הנחיות ראש אגף כוח אדם לנתק את הקשרים בין עסקני החזרה בתשובה לבין יחידות צה"ל?

2. מה בדעת השר לעשות על־מנת למנוע קשרים אלה ביתר תוקף?

שר הביטחון י' רבין:

1. על אף שיום העיון בנושאים דת ויהדות התקיים במסגרת תורנית־צבאית, היתה בו הפקה מסוימת של ההוראות.

2. ראש אכ"א — אגף כוח אדם — שוחח אישית עם המעורבים בדבר והתורה בהם לכל יישנו מקרים רומים בעתיד.

356. רמת המזון בצה"ל

חבר הכנסת י' ארצי שאל את שר הביטחון ביום ל' בכסליו התשמ"ה (24 בדצמבר 1984):

מתוך שיחות עם חיילים בשירות חובה ובמילואים התרשמתי, שבעקבות הקיצוצים ירדה רמת המזון בצה"ל גם בכמותה וגם באיכותה.

לכן, אבקש להשיבני מעל במת הכנסת:

1. מה ההרכב הסטנדרטי של תפריט יומי בבסיס צה"ל?
2. מה השינויים שבוצעו בתפריט חיילי צה"ל מאז הקיצוצים? מה קוצץ?
3. האם מגוונים את התפריט, כדי למנוע אוכל חדגוני?
4. מה האפשרויות להשיג בבסיסים רחוקים תוספת מזון על חשבון החייל?

שר הביטחון י' רבין:

1. צה"ל מספק את המזון ליחידות. כל יחידה מנהלת מטבח, המבשל המזון ומגיש אותו לחיילים לפי "תפריט חובה". המזון המסופק ליחידה הוא לפי "לוח־מזון", הנקבע ליחידה לפי אופי פעילותה.

2. החל באמצע ינואר קוצץ תקציב המזון בכ־5%, ואלה השינויים העיקריים עקב כך:

א. יום בשבוע בלא בשר, ובמקומו יקבלו החיילים מאכלים עשויים מביצים.

ב. יום בשבוע תה במקום קפה.

ג. הפסקת השימוש בצ'יפס "תפוגן".

הקיצוצים כולם נעשים תוך שמירה על העיקרון של הורדת רמת החיים ושמירה קפדנית על הערך התזונתי של המזון. צה"ל ממשיך לספק מזון עשיר — עשיר במושגים של מזון צבאי — מגוון ובאיכות טובה לכל היחידות.

3. אחד המאפיינים את תכנון התפריט הוא נושא הגיוון. תפריט החובה בצה"ל דואג לגיוון הארוחות ונעשה כל שניתן למניעת חדגוניות.

4. בעיקרון, אין צורך שחיילים יידרשו להשיג תוספת מזון על חשבונם. עם זאת, התפריט אינו מכיל דברי מחיקה, ומצרכים אלה ופריטים אחרים החייל יכול לרכוש בקניינה היחידתית, הנמצאת בכל יחידה בצה"ל.

היו"ר א' נחמיאס:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת ארצי.

א. התגמול המקסימלי הוא בסך 278,372 שקלים. אם יש לה הכנסה מוערית.

ב. התגמול המינימלי הוא בסך 130,808 שקלים. אם יש לה הכנסה מרבית.

ג. תגמול בסך 197,882 שקלים לבעלת הכנסה חודשית ממוצעת.

אחרי מלאות לאלמנה 45 שנים היא מקבלת — נכון לחודש יוני שנה זו — תגמול חודשי בסך 259,556 שקלים. כלי התחשבות בגובה הכנסותיה.

2. אלמנה שמשכורת עד 200,000 שקלים ככל חודש וחלפה התקופה של שלוש שנים מיום שנתאלמנה וטרם מלאו לה 45 שנים, זכאית לתגמול חודשי נכון לחודש יוני שנה זו בסך 197,882 שקלים. גובה התגמול מושפע מסכום הכנסותיה.

3. ניתן לשנות את השיטה רק בדרך של שינוי חקיקה. מעצבי מדיניות השיקום גורסים, שבשיטה הנוכחית קיים תמרץ המעודד אלמנות ליציאה לעבודה, וזאת עדיין שיטת השיקום הטובה ביותר.

4. התגמול החודשי המשתלם לאלמנות מלחמה הוא גבוה לאין ערוך מן הקצבאות המשתלמות על-ידי גופי רווחה אחרים לאלמנות שאינן אלמנות מלחמה. התגמול הוא נקי מס, מבוסס על סך כל המשכורת המשתלמת לעובד מדינה בדרגה מסוימת בדירוג האחיד. הוא מתעדכן מעת לעת. כשים לב למדיניות התקציב הנוכחית, אין כרגע כוונה לשנות את הוראות החוק בנדון.

1034. הצדעה בעת נגינת ההמנון הלאומי

חבר הכנסת ר' איתן שאל את שר הביטחון ביום א' בסיוון התשמ"ה (21 במאי 1985):

בטקס קבלת פנים ביום העצמאות בנוכחות הפיקוד הבכיר של צה"ל, נספחים צבאיים זרים, ראש הממשלה ושר הביטחון, נוגן ההמנון הלאומי.

בניגוד לקצינים הזרים, לא הצדיעו חיילי צה"ל, ובכללם הרמטכ"ל, בעת נגינת ההמנון הלאומי.

אודה לך מאוד, אם תשיב לי:

1. האם שונו פקודות מטכ"ל בנדון?

2. במדריך גינוני טקס ממרס 1984 מוזכרת חובת הצדעה לנגינת ההמנון מחוץ לאולם. האם פורסמו הוראות חדשות, ומדוע?

שר הביטחון י' רבין:

(התשובה נקראה לבקשת חברת הכנסת ג' כהן)

לא שונו הפקודות ולא פורסמו הוראות חדשות. כפי שצינת, מדריך גינוני טקס מזכיר חובת הצדעה מחוץ לאולם.

1090. שימוש במסוק על-ידי שרים

חבר הכנסת י' ארצי שאל את שר הביטחון ביום כ"ח בסיוון התשמ"ה (17 ביוני 1985):

מדי פעם בפעם נמסר בעיתונות על שימוש במסוק על-ידי שרים לנסיעותיהם כאנשי ציבור למקומות שונים בארץ.

אודה לך אם תשיבני מעל כמת הכנסת:

1. מהם הכללים לשימוש שרים במסוקים?

נמצאו כלי פריצה, שבעזרתם פרצו הפושעים לבית-המשפט. הפורצים שרפו רק את התיקים האזרחיים. שביניהם נמצאו חקים רבים בענייני קרקעות וכן תביעות בגין פעולות זיוף של עסקאות קרקע בשטחים הכבושים.

הנני שואל את כבוד השר:

1. האם נחקר מקרה שרפת התיקים בבית-המשפט בשכם? אם כן — מה מצב החקירה?

2. האם נעצרו חשודים בכיצוע הפשע הנ"ל ומי הם?

3. האם נחקרו גורמים שעסקו בכרישת קרקעות בשטחים הכבושים ומה העלו חקירות אלה?

4. האם מוכן השר לזרז את החקירה של שרפת התיקים בבית-המשפט בשכם, כדי לחשוף את האחראים?

שר הביטחון י' רבין:

1. התשובה חיובית, החקירה נמשכת.

2. נעצרו שני חשודים, ששוחררו לאחר מכן בגלל העדר ראיות לכאורה לביצוע העבירה.

3. החקירה מתנהלת על-ידי צוות חקירה מיוחד, שהוקם לעניין זה על-ידי המשטרה והוא פועל בכיווני חקירה המתחייבים מן הנוסחיות.

4. החקירה מתנהלת ברציפות מאז האירוע, ועל כן אין צורך בזיזוי החקירה.

1020. זכויותיה של אלמנת מלחמה

חבר הכנסת ד' ליכאי שאל את שר הביטחון ביום א' בסיוון התשמ"ה (21 במאי 1985):

שמעתי טענות, שלפיהן התגמול החודשי המשולם על-ידי משרד הביטחון לאלמנה, שבעלה נהרג במלחמת יום הכיפורים, הוא "סכום מזערי" שאינו מספיק לניהול משק בית ולהחזקת מכונית.

עוד נטען בפני, שאם האלמנה משכורת אפילו שכר גמול, מנכים מהתגמול החודשי את סכום משכורתה.

כבוד השר מתבקש להשיב:

1. מהו שיעור התגמול החודשי שהמדינה משלמת לאלמנת מלחמה בלא ילדים, שאינה עובדת?

2. אם האלמנה מדווחת משכורת נמוכה, כגון 200,000 שקל לחודש, האם מנכים את משכורתה מסכום התגמול שהיא מקבלת?

3. אם כן, האם ניתן לשנות זאת ולמנוע את הניכוי האמור?

4. האם משרד הביטחון בדעה שהמדינה דואגת כיום במידה נאותה ומספקת לצרכיה הכלכליים של האלמנה? האם יש בחינה וערכון מתמידים של שיעורי התגמולים המשולמים לשיקום האלמנות?

שר הביטחון י' רבין:

1. החוק קובע, כי אלמנה בלי ילדים, שהיא מתחת לגיל 30 מקבלת כמשך 3 השנים הראשונות להתאלמנותה תגמול חודשי — נכון לחודש יוני שנה זו והו סך של 78,372 שקלים — בין שיש לה הכנסה ובין שלא.

אחרי עבור שלוש שנים ועד מלאות לה 45 שנים היא מקבלת תגמול, על-פי מבחן ההכנסות כמפורט להלן:

כלילה. מדובר ביישובים אשר תושביהם יצאו להפגין נגד המרצחים ששחררו.

אודה לכבוד השר אם ישיבני:

1. האם צעדים אלה הם על-פי הוראות השר או יוזמת דרג מקומי?

2. מה הוא ההיגיון שהשר מוצא במניעת הפגנות מול בתי המרצחים ששחררו. על-ידי מי שנפגעו מהם?

שר הביטחון י' רבין:

1. הצעדים לא ננקטו על-פי הוראת השר אלא על יסוד החלטות ושיקולים שנתקבלו על-ידי מפקדי צה"ל באזור. כחלק מאחריותם לשמירת ביטחון האזור והסדר הציבורי. אני עומד מאחורי השיקולים וההחלטות שלהם.

לגופו של עניין, שלא כנטען בשאלתא, צה"ל לא סגר את שטח אלון-מורה אלא הציב מחסומים ברזרי הגישה ליישוב. על-ימנת לבדוק את זהות היוצאים והנכנסים.

2. כוחות הביטחון נערכו במועד שבו מדובר, כדי לשמור על החוק והסדר ביהודה ובשומרון. מחמת החשש ששחרורם של האסירים הביטחוניים במסגרת הסכם החלפת השבויים עלול להביא לידי התנגשויות אלימות באזור. כדי למנוע עימות ופגיעות הדדיות, נקט צה"ל אמצעי מנע על-ידי הקמת מחסומים כאמור לעיל. למרות זאת הצליחו לחמוק מהמחסומים מכוניות אחדות, להגיע למחנה הפליטים בלטה וליידות אבנים לעבר ביתו של אחד האסירים ששחררו. עובדה זו רק מצדיקה בדיעבד את הצעדים שצה"ל נקט באותו יום.

היו"ר א' נחמיאס:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת עוזי לנדאו.

עוזי לנדאו (הליכוד):

כבוד השר, לאחר שחרור 1,150 המחבלים בעסקה שנעשתה בעקיפין עם ג'יבריל מסתובבים 600 מהם בשטח, וכוחות הביטחון כעצם מגינים עליהם. הדבר המפליא הוא, שאנשים ששיתפו עמנו פעולה בחלק מן הכפרים, למשל ברורה, כאשר בא מי שהיה ידוע כרוצח גדול — הללו מסתלקים. נוכח כל אלה, ונוכח העובדה שבעצם ברור לכל אחד שהיום אין סיכון גדול למי שנוקט פעולות רצח וחבלה נגד אזרחים בישראל, האם כבוד השר סבור שיש להתפלא על כך שאנחנו רואים סדרה הולכת ומתמשכת של מעשים — רצח דוד פלון, הרצח שנעשה בבית-ימש, הרצח שנעשה עכשיו — אני מקווה שלא — בעפולה, וכן הלאה וכן הלאה.

שר הביטחון י' רבין:

אני חושב שקישור שני הדברים אינו רלבנטי, אני משוכנע שהאחריות של מערכת הביטחון היא לפעול במלוא כוחה נגד כל גורם טרוריסטי בכל מקום, וודאי בתחומים הנתונים לאחריותה. ואלה יהודה, שומרון ורצועת-עזה, ושל כוחות אחרים וגורמים אחרים בתוך שטחה הריבוני של ישראל, ואת זאת צריך לעשות. כידוע, הדבר גם פורסם, אלה שהשתתפו ונטלו חלק ברצח הנפשע של הזוג בבית-ימש כבר נתפסו.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אז מה?

שר הביטחון י' רבין:

הם יועמדו לדין, ואני מקווה שתפיסתם המהירה תשמש הרחעה. אני רוצה להיכנס דרך אגב לנושא בעל חשיבות, והוא בעל חשיבות גדולה בנושאות הקיימות, על הצורך

2. מהי העלות של שעת טיסה מסוק?

3. מה היה מספר הטיסות הללו במסוקים בשלושת החודשים האחרונים?

4. כמה עלו טיסות אלו?

5. מאיזה סעיף בתקציב ממונות הנסיעות?

6. האם אתה סבור שיש מקום לקבוע הסדרים, תקנים וכללים שיסדירו נושא זה?

שר הביטחון י' רבין:

שאלתא זו הופנתה לראש הממשלה והיא הועברה אלי. וזו תשובתי:

1-6. מאז הוקמה המדינה נוהג חיל האוויר להטיס את נשיא המדינה, את ראש הממשלה, את שר הביטחון ואת הרמטכ"ל לפי בקשתם. שיקול הרעת האם להזדקק לחיל האוויר נתון בידי אישים אלה.

2-5. כל המידע המבוקש בשאלות אלו עומד לרשות ועדת-המשנה לעניין תקציב הביטחון, המשותפת לוועדת החוץ והביטחון ולוועדת הכספים של הכנסת.

1103. רכישת מצלמות פולרואיד לשימוש הג"א

חבר הכנסת ר' כהן שאל את שר הביטחון ביום כ"ח כסיוון התשמ"ה (17 ביוני 1985):

הובא לידיעתי, כי בימים אלה עומדת מערכת הביטחון לממן רכישת של אלפי מצלמות פולרואיד, שתפורנה ביחידות הג"א בארץ ובי"מ-תים — יחידות מחסני חירום — כדי לסייע בזיהוי חללים אזרחיים במקרה של פיגוע המוני.

ברצוני לשאול:

1. האם הידיעה נכונה?

2. מה מחירן של המצלמות הנ"ל?

3. האם בימים של קיצוץ בתקציב לא היה מקום לדחות רכישת זאת במלואה או בחלקה, או לוותר עליה?

שר הביטחון י' רבין:

הידיעה איננה נכונה. קצין חיל ראשי להג"א ולהגמ"ר — הגנה מרחבית — החליט השנה שלא לרכוש מצלמות לכל מערך הג"א ולי"מ-תים, אלא 20 יחידות בלבד. אלה מיועדות לצורכי אימון. ערך הרכישה כולה הוא 4,440 דולר. ההוצאה מכוסה חציה על-ידי משרד הביטחון וחציה על-ידי משרד הפנים.

1108. חסימת יישובי יהודה ושומרון בשעות הלילה

כדי להגן על "משוחררי ג'יבריל"

חבר הכנסת ע' לנדאו שאל את שר הביטחון ביום כ"ח כסיוון התשמ"ה (17 ביוני 1985):

בעיתון "הארץ" מיום 10 ביוני 1985 דווח, כי צה"ל סגר את אלון-מורה, כל רכב היוצא או נכנס כלילה נבדק ונערך בו חיפוש, וצה"ל הקים מחסומים נוספים בכניסות ליישובים אחרים.

המחייבים היהודים במקום מוסרים כי המעשה הוא, ככל הנראה, במסגרת מדיניות מערכת הביטחון להגן על ביטחון "משוחררי ג'יבריל", על-ידי הפקדת משמרות צה"ל על בתיהם ועל-ידי חסימת יישובים ביהודה ובשומרון לכניסה וליציאה

ההתיישבות. ואכן פעולות אלה נושאות פרי, ובשנה האחרונה חלה עליה מסוימת ברמת ההתנדבות.

1215. תיאום פעולות מינהל הרכישה עם הזמנות התעשייה הקיבוצית ו"כור"

חבר הכנסת ד' מגן שאל את שר הביטחון ביום י"ד בתמוז התשמ"ה (3 ביולי 1985):

לאחרונה נמסר לי, כי עובדי מינהל הרכישה מבקשים לתאם את פעולות הרכש וההזמנות עם התאחדות התעשייה הקיבוצית ועם "כור".

שאלתי:

מדוע לא יסתפק משרדך בתיאום בלעדי עם התאחדות התעשיינים, המהווה מסגרת כללית לכל בעלי התעשייה בארץ?

תשובת שר הביטחון י' רבין:
(לא נקראה. נמסרה לפרוטוקול)

מינהל הרכישה מפזר מכרזים לגופים הגדולים המאגרים בתוכם את התעשיות והספקים, כגון התאחדות התעשיינים, "כור", "כלל", התעשייה הקיבוצית, ולספקים המוכרים למשרד הביטחון. מכאן שלידעה שנמסרה לך אין יסוד.

1217. הבטחת אי-תלותה של המערכת השיפוטית בצה"ל

חבר הכנסת ד' ליכאי שאל את שר הביטחון ביום י"ד בתמוז התשמ"ה (3 ביולי 1985):

ועדה בראשותו של הנשיא מאיר שמגר המליצה כשנת 1978, בין השאר, על שני שינויים כדי להבטיח את רמתה ואי-תלותה של המערכת השיפוטית בצה"ל: 1. מינוי השופטים הצבאיים-המשפטיים על-ידי נשיא המדינה, לפי הצעתה של הוועדה לבחירת השופטים, תוך קביעת התאמות מסוימות בהרכב הוועדה; 2. העומד בראש המערכת, המכהן כנשיא בית-הדין הצבאי לערעורים, יהיה משפטן בעל התמצאות והכנה בנושא הצבאי.

למיטב ידיעתי, הבטיחו בזמנם השרים ארנס ונסים, כי הנשיא הבא של בית-הדין הצבאי לערעורים יהיה משפטן.

הוועד המרכזי של לשכת עורכי-הדין בישראל החליט פה אחד, בישיבתו מיום 28 ביוני 1983, על תמיכת הלשכה בשתי ההמלצות הנ"ל של ועדת שמגר.

אבקש מכבוד שר הביטחון להשיב על השאלות האלה:

1. האם השר מוכן לקבל את המלצת ועדת שמגר, באשר למינוי השופטים המשפטיים על-ידי הוועדה לבחירת שופטים, שבחרכה ישתתף שר הביטחון? אם לא — מדוע?

2. האם השר מוכן לקבל את המלצת ועדת שמגר ולמנות נשיא משפטן לבית-הדין הצבאי לערעורים, בתום תקופת כהונתו של הנשיא הנוכחי?

3. האם נקבע מועד לסיום תקופת כהונתו של הנשיא הנוכחי של בית-הדין הצבאי לערעורים?

4. האם השר מוכן לקבל, בזמן המתאים לכך, הצעות והמלצות של גורמים משפטיים על מועמדים מתאימים לכהונת נשיא בית-הדין הצבאי לערעורים?

באמצעים נוספים, ובכלל זה אמצעים שב-1979 נשללו ממערכת הביטחון, אנתנו נקיים דיון גם בממשלה, אני מקווה ביום ראשון הקרוב. על הרחבת האמצעים שיעמדו לרשות גורמי הביטחון כדי לטפל באופן יעיל יותר בלחימה נגד כל גורם טרוריסטי, להבטיח שיהיו בידנו כלים להענשה מיידית: פחות להשתמש בהם, כדי שיהיו גורם מרתיע, לאחר שהעונשים במתכונת החוקית הקיימת אינם מרתיעים.

גאולה כהן (התחיה-צמח):
לרבות מעצרי מנע?

שר הביטחון י' רבין:

אינני רוצה להיכנס לנושא הזה בהקשר זה. הדבר מחייב דיון וכחינה. מכל מקום, כממונה על הנושא הזה אני מרגיש שהנסיבות מחייבות כלים הולמים יותר לצורך פעולה יעילה יותר.

1169. התקנת מזגנים במכוניותיהם של בעלי הרכב הצמוד לתעשייה האווירית

חבר הכנסת ד' דיניו שאל את שר הביטחון ביום ה' בתמוז התשמ"ה (24 ביוני 1985):

נודע לי, שכל בעלי רכב צמוד בתעשייה האווירית, לאחר ששמעו שבועדת הכספים מוצע לחייבם בתשלום 30% מהיטל רכוש על הרכב, התקינו לעצמם מזגני-אוויר בכל המכוניות.

אודה לכבוד השר אם ישיבני:

1. הנכונות הידועה דלעיל?
2. אם כן — כיצד משתלבת תופעה זו במדיניות הממשלתית לצמצום?
3. כיצד חושב כבוד השר להגיב על מקרה זה?

תשובת שר הביטחון י' רבין:

(לא נקראה. נמסרה לפרוטוקול)

הידיעה אינה נכונה. מאז ינואר 1985 ועד עתה הותקן רק מזגן אחד ברכב כלשהו של התעשייה האווירית.

1170. הירידה במספר בני הקיבוצים המתגוררים לקצונה

חבר הכנסת מ' רייסר שאל את שר הביטחון ביום ה' בתמוז התשמ"ה (24 ביוני 1985):

בימים אלה פורסם, כי בשנים האחרונות ירד עד כדי מחצית מספר המתגוררים לקצונה בצה"ל בקרב בני הקיבוצים. מ-40% ל-22%.

בגלל ההשלכות החמורות שיש לתופעה זו על צה"ל במישוריו ובגין השלכות אחרות, אודה לכבודו אם ישיב לי על השאלות האלה:

1. האם כבודו מודע לפרסומים אלה?
2. אם התשובה על השאלה הראשונה חיובית, מה בכוונתו לעשות בעניין?

תשובת שר הביטחון י' רבין:
(לא נקראה. נמסרה לפרוטוקול)

1. חיובי.
2. צה"ל פועל בנושא בשיחוף פעולה הדוק עם גופי

מתאים מחוץ לשמורה, הביאו עמם ציוד מכני כבד והחלו לבצע במקום חפירות שונות. על אף הבטחה לפנות את היחידה — עדיין נמצאת היחידה במקום והפגיעות בשמורה הולכות ומחמירות.

מאחר שאין זו פעם ראשונה שיחידות צה"ל פוגעות בשמורות טבע — שאלתי לכבוד השר:

מה הם ההוראות והנהלים לגבי כניסת צה"ל לכיצוע עבודות בשמורות טבע, מי אחראי לשמירת ההוראות ולכיצוען, כיצד ניתן למנוע הרס אחרי טבע נדירים ומה הם הצעדים שתנקוט נגד האחראים לפגיעה?

חבר הכנסת ד' מגן שאל את שר הביטחון ביום י"ד בתמוז התשמ"ה (3 ביולי 1985):

אבקש לדעת:

1. מי אחראי להריסת שמורת הטבע בריכת-בראון שעלייד מרום-גולן?

2. אילו פעולות ננקטו כלפי האחראים להרס, ומהם הלקחים שהופקו?

שר הביטחון י' רבין:

המקרה הנזכר בשאלתא מקורו בתקלות והוא חריג. הוא נבע מפריסה מואצת של כוחות צה"ל שהחפנו מלבנון.

האחראים לתקלות הועמדו לדין בפני ראש מטה פיקוד צפון.

צה"ל על כל מפקדותיו ויחידותיו מקיים קשר קבוע עם רשות שמורות הטבע, גם בדרגת המטה הכללי וגם בשטח.

היו"ר א' נחמיאס:

רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת עדנה סולודר.

עדנה סולודר (המעריך):

אני יודעת שכנושא הזה אנחנו עדים לפעמים לתקלות כתיאום, ולא פעם אחת נגרמים נזקים לשמורות הטבע. מאחר שאני מכינה שהדברים אינם עומדים זה מול זה — או שמירה על טבע או ביטחון — וניתן לתאם, הייתי מבקשת משר הביטחון להחמיר בהוראות בנושא הזה ובפיקוח.

שר הביטחון י' רבין:

המקרה באמת היה מקרה חריג וחמור, ואינני מנסה פה לטשטש זאת. בהתאם לכך הוצאו הוראות להקפיד יותר על התיאום, בכל הרמות, בין גורמי צה"ל ובין הרשויות המרכזיות והמקומיות של רשות שמורות הטבע.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה לשר הביטחון על תשובותיו על השאלות חברי הכנסת.

ג. שאלות בעל-פה

1. האם מתכוון ראש הממשלה להורות לשב"כ — שירות ביטחון כללי — לחקור מה הם מקורות ההדלפה?

2. האם אין חשש כי הדלפות שכאלה ירתיעו מדינות זרות מלקיים מגעים חשאיים עם נציגי ישראל?

3. כיצד ניתן לתקן את הנזק שנגרם?

היו"ר א' נחמיאס:

אדוני ראש הממשלה, בבקשה.

שר הביטחון י' רבין:

בימים אלה הסתיימה עבודה משותפת של משרד המשפטים ומערכת הביטחון, ובקרב תונח על שולחן הממשלה הצעה לתיקון חוק השיפוט הצבאי בסוגיות שגרוננו עליידי ועדת שמגר. אני מרגיש: זה טרם אושר עליידי הממשלה. זה סיכום משותף של משרדי המשפטים והביטחון. התשובות להלן משקפות את הכתוב בהצעת התיקון הנ"ל.

1. הוועדה לבחירת שופטים משפטים תהיה של תשעה חברים. שהם: שר הביטחון, יושב-ראש, נשיא בית-המשפט העליון או ממלא-מקומו, שופט בית-המשפט העליון שייבחר עליידי חבר שופטיו, נציג לשכת עורכי-הדין שהוא חבר בוועדה לבחירת שופטים לפי סעיף 4 לחוק-יסוד: השפיטה, הרמטכ"ל או סגנו, ראש אכ"א, נשיא בית-הדין הצבאי לערעורים או ממלא-מקומו, שופט צבאי משפטי.

2. נשיא בית-הדין הצבאי לערעורים ושאר השופטים הצבאיים המשפטיים יתמנו בידי נשיא המדינה לפי הצעת הוועדה לבחירת שופטים משפטים.

3. טרם נקבע.

4. בהתאם להצעה הנ"ל, ראשים להציע מועמדים לכהונת שופט צבאי משפטי שר הביטחון, הרמטכ"ל, נשיא בית-הדין הצבאי לערעורים ושלושה חברי הוועדה לבחירת שופטים כאחד.

אם כן, הוכנסו שינויים.

היו"ר א' נחמיאס:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת דוד ליבאי.

דוד ליבאי (המעריך):

כבוד השר, האם אתה מתכוון להביא את המסקנות לאישור הממשלה?

שר הביטחון י' רבין:

כן. זו החלטת משותפת של שרי המשפטים והביטחון, היא בשלב של השלמה או כמעט הושלמה, והיא תונח על שולחן הממשלה להחלטת הממשלה ולשינויי החקיקה המשתמעים מכך עליידי הכנסת.

1221, 1239. מיקום יחידת צה"ל בשמורת הטבע בריכת-בראון

חברת הכנסת ע' סולודר שאלה את שר הביטחון ביום י"ד בתמוז התשמ"ה (3 ביולי 1985):

בסוף השבוע התמקמה יחידת צה"ל בבריכת-בראון (כאב אליה-אוה) שבשמורת הטבע שליד מאגרי המים של קיבוץ מרום-גולן. מקום זה מהווה שלולית חורף מהנדירות והעשירות ביותר בארץ בעלי-חיים נדירים. היחידה ומפקדיה לא שעו לדרישת פקחי שמורת הטבע לעזוב את המקום למקום

היו"ר א' נחמיאס:

חברי הכנסת, אנו עוברים לשאלות בעל-פה. ראש הממשלה ישיב על שאלתא של חבר הכנסת אלעזר גרנות: הדלפת מפגש שגרירי ישראל וברית-המועצות.

62. הדלפת מפגש שגרירי ישראל וברית-המועצות

חבר הכנסת א' גרנות שאל את ראש הממשלה:

בעקבות הדלפת מפגש שגרירי ישראל וברית-המועצות כפרים וההכחשה הסובייטית בעקבותיה, ברצוני לשאול:

רוצה לפנות לראש הממשלה ולשאל אותך, אדוני ראש הממשלה: האם יש קשר בין ההדלפה הזאת, שפורסמה בעיתונות — הדלפה על הפגישה בין השגרירים בפריס — לבין ההדלפה השנייה בקשר לשדר שמסרת, אם מסרת, דרך ברונפמן לגורבצ'וב? והייתי גם שואלת: מי הדליף את הידיעה הזאת? האם אתה חוקר את העניין? האם היתה פה הדלפה של אמת והאם אכן מסרת שדר כזה?

ואולי עוד שאלה אחת: האם אתה מוכן לשקול איזו דרך להציע בממשלה הצעה או תיקון לחוק, שימנע אפשרות של פרסום מדיני מזיק כזה? היום יש צנזורה בנושא הביטחוני, אבל יש גם צנזורה בנושאים של עלייה מארצות מצוקה או כל מה שקשור בעלייה, ויש אישור פרסום כזה, והנה הדברים לא נשמרים. אינני יכולה להציע עכשיו הצעה, אבל אני רוצה לפנות אליך כראש הממשלה, לשקול הצעה כזאת שתמנע הדלפות כאלה, שיש בהן נזק עצום לא רק למדליפים אלא גם למפרסמים.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת שבח וייס.

שבח וייס (המערך):

אדוני ראש הממשלה, עם כל הנטייה של הכנסת לעסוק בעלי-כא וארכעים השודדים והנטייה שלה לעסוק בבלשנות, אינני חושב שהמליאה היא המקום המתאים לבירור עניינים כאלה, ודאי לא כאלה לכן, ברשותך, מאחר שהדבר כבר נעשה: האם תוכל באותה הזדמנות גם לתת הערכה קצרה על חשיבות האירועים — כמוכן במגבלות הריפולומטיות והאחרות — שאכן נובעים מאותו מברק מודלף או לא מודלף? לי יש הרגשה שהמאורע כשלעצמו הוא בעל חשיבות גדולה מאוד, והיה רצוי לקבל תגובה שלך במסגרת ובמגבלות שאתה תחליט עליהן.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה. אדוני, ראש הממשלה, בבקשה.

ראש הממשלה ש' פרס:

על השאלות של חבר הכנסת אלעזר גרנות: אינני יודע אם השגריר רשם תוך כדי השיחה או רשם לאחר השיחה; בכל אופן לי אין סיבה להטיל ספק במהימנות הדיווח שלו. לדעתי, השגריר צריך לדווח כל מה שהוא שמע בשיחה, ואני מעריך שכך גם עשה.

אשר להדלפה: ודאי שהדלפה גורמת נזק רב, וגם שר החוץ וגם אנוכי כודקים כיצד נגרמה הדלפה זו. אבל, אני מסרב להפעיל את השב"כ למטרה זו, מפני שאנחנו פועלים בארץ דמוקרטית, השב"כ עוסק במלחמה, בכגידות וכחבלה, ולא הייתי רוצה שלחברי הכנסת ולחברי הממשלה תהיה הרגשה שהשב"כ מופעל למטרות מחוץ לאלה אשר לשמן הוא נועד. עם כל הצער שלי על ההדלפה, אני חושב שיש להבחין היטב היטב באמצעים שאנחנו משתמשים, כדי שאלה לא יפגעו בדבר חמור יותר, והוא — התהליכים הדמוקרטיים במדינת ישראל.

על הערותיה של חברת הכנסת גאולה כהן: בנושא העלייה אנחנו מטילים מדי פעם בפעם צנזורה, אבל הדבר נעשה מתוך הסכמה עם העיתונות ולא בדרך של כפייה עליה. אני חושב שזוהי הדרך הנכונה, ואם כי על הממשלה לשכנע את העיתונות ולא לצוות עליה, אני מעדיף, שוב, את השכנוע על פני הכפייה, שכן אני משיכנע שכולנו מעוניינים בעיתונות חופשית, גם אם לפעמים היא לא מדפיסה את הדברים, או מדפיסה דברים שהייתי רוצים שתימנע מהדפסתם.

ראש הממשלה ש' פרס:

1. התשובה שלילית.

2. ייתכן.

3. הנוק שנגרם אין להשיבו. אני מקווה שמגיעים בעתיד יישמרו ביתר סודיות.

היו"ר א' נחמיאס:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת אלעזר גרנות.

אלעזר גרנות (מפ"ם):

אדוני ראש הממשלה, מה שקרה מעורר בכל זאת כמה שאלות מיוחדות: א. האם היה רישום של השיחה, או מה שנמסר נמסר מתוך זיכרוננו של השגריר? ב. מה היה הסיווג של הידיעה הזאת? האם הוא היה, כפי שנמסר, רק סודי ולא סודי ביותר? ג. גם אלמלא דלפה הידיעה, הרי כל מי שקרא את דיווחו של השגריר חייב לשאול את עצמו האם איש שמסוגל לחבר דוח פטפטני שכזה — שמחבר את עניין רמת-הגולן עם עניין העסקה על יהודי ברית-המועצות ועם רכילות על מקום התמנותו של שגריר זה ובמקומו של מי הוא יחמנה — אם אדם כזה ראוי להיות שגריר כלל, ושגריר בצומת כל כך רגיש כמו פריס?

רונן מילוא (הליכוד):

מה זה "דוח פטפטני", חבר הכנסת גרנות?

יעקב זיאק אמיר (המערך):

היו"ר א' נחמיאס:

זכות השאלה לחבר הכנסת גרנות, אל תפריעו לו.

יעקב זיאק אמיר (המערך):

היו"ר א' נחמיאס:

חבר הכנסת זיאק אמיר, בבקשה.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

אי-אפשר להשמיע אדם שלא יכול להגן על עצמו.

היו"ר א' נחמיאס:

חברי הכנסת, אני מבקש מכם, תמשיך, אדוני.

יעקב זיאק אמיר (המערך):

בושה וחרפה.

אלעזר גרנות (מפ"ם):

אדוני, אני מוסיף ושואל: ברור שנגרם נזק, לפי דברך, אדוני ראש הממשלה, הנוק שנגרם הוא אפילו חמור. מדוע אין חוקרים מי גרם להדלפה הזאת ומדוע אין מביאים את ממציא החקירה הזאת לידיעתה של הכנסת?

היו"ר א' נחמיאס:

תודה. חברת הכנסת גאולה כהן.

יעקב זיאק אמיר (המערך):

אתם עושים — — — על השגריר בפריס, זה מה שאתם עושים.

קריאות:

— — —

גאולה כהן (התחיה-צמח):

אינני רוצה להוסיף על הנוק שנגרם בדרך של תגובה כמו זו של חבר הכנסת אלעזר גרנות, שרק מוסיפה על הנוק. אני

2. האם אין מקום לשחרר את הגולן כחבל עימות מהקפאות הבניה והפיתוח, כפי שמשוחררים כיום יהודה, שומרון וחבל-עזה?

ג. האם ייאזר ראש הממשלה לבחון את הכללת הגולן במסגרת טיפולה של ועדת המנכ"לים ליישובי העימות והספר?

ראש הממשלה ש' פרס:

ועדת המנכ"לים ליישובי קו העימות בצפון הוסמכה לטפל רק ביישובים הסמוכים לגבול ישראל-לבנון, וזאת לאור יציאת צה"ל מלבנון. הטיפול ביישובי הגולן אינו נעשה באמצעות ועדת המנכ"לים אלא ישירות עם משרדי הממשלה השונים. אינני רואה אפשרות להכליל את יישובי הגולן במסגרת הטיפול של ועדת המנכ"לים, אך אני מקווה שמשרדי הממשלה השונים יפעלו במסגרת תקציביהם ולא יקפחו את יישובי הגולן.

עם זאת, ידוע לי שבגלל המצב הכלכלי קיימות מגבלות תקציביות בפיתוח יישובים בכל חלקי הארץ.

היו"ר א' נחמיאס:

רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת עדנה סולודר.

עדנה סולודר (המעריך):

קודם כול, אני רוצה לנצל את ההזדמנות ולשלוח ברכה לגולן, החוגג עתה מאה שנה לחידוש ההתיישבות היהודית בו.

שאלות נוספות לראש הממשלה:

1. אומנם הגולן לא נכלל בוועדת המנכ"לים המיוחדת ליישובי העימות בגבול הלבנון, אבל אנו יודעים ושומעים יום יום על הקשר הישיר בין מה שקורה בגבול הלבנון לבין מה שקורה בגבול סוריה. על כן, נדמה לי שיש הצדקה להכללת הטיפול בגולן במסגרת של ועדה כזאת.

2. מאז החלת חוק הגולן, אנו עדים כמעט להקפאה של בניה ושל הבאת מפעלים לגולן, דבר שגורם ישירות לאי-פיתוח הגולן. אנו צריכים להיות ערים לתופעה זו. היום יש הקפאה כללית בתקציבים ותקציבי הגולן הוקפאו בצורה דרסטית מאוד. חלה עליהם, כמו על כל ישראל, הקפאה במיוחד בשטחי הבניה והייצור, דבר שאזור צעיר ורגיש כזה אינו יכול לעמוד בו.

3. מאחר שבהקשרים שונים אנו שומעים מדי פעם דיבורים, שהייתי מגדירה אותם ככלתי-אחראיים, שמשורבבים את שם הגולן לכל מיני משאש-ומתנים, הייתי מבקשת מראש הממשלה לומר משהו גם בעניין זה.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת שמחה דיניץ.

שמחה דיניץ (המעריך):

אדוני ראש הממשלה, נוצר מצב אבסורדי מסוים, ליישובים הנמצאים ממש עשר דקות מכפר-סבא נהנים מהקלות שאינן ניתנות ליישובים בגולן, הנמצאים בקו העימות.

האם מתכוין ראש הממשלה להורות לבחון מחדש את ההקלות הניתנות ליישובים ביהודה ובשומרון, הנמצאים במרחק עשר דקות מכפר-סבא, ולהעניק במקום זה הקלות ליישובי הגולן, הנמצאים בקו העימות?

היו"ר א' נחמיאס:

תודה. בבקשה, חברת הכנסת גאולה כהן.

גאולה כהן (התחיה-צמח):

אדוני ראש הממשלה, בקשר לתוכן הפגישה בין שני

הערה נוספת: אכן, מסרתי שדר בעל-פה למזכיר המפלגה הקומוניסטית גורבצ'וב באמצעות מר ברונפמן. אם אכן מר ברונפמן יגיע למוסקבה, אין אני רואה בהדלפה זו נזק כלשהו. שכן זה סוד גלוי שישראל אינה חושבת את עצמה לאויבת של ברית-המועצות או לאויבת של העם הרוסי. לא אנחנו ניתקנו את היחסים עם הרוסים, מוכן שעל הרוסים, שניתקו את היחסים אתנו, גם לחדשם.

גאולה כהן (התחיה-צמח):

האם התייעצו עם שר החוץ בעניין השדר?

ראש הממשלה ש' פרס:

יש דברים שלגביהם מותר לראש הממשלה להשתמש בשכלו. הוא אינו חייב להתייעץ על כל שדר עם שר החוץ. יש לו גם סמכויות משלו.

גאולה כהן (התחיה-צמח):

— — —

עוזי לנדאו (הליכוד):

— — —

ראש הממשלה ש' פרס:

אני יודע שבלי רכילות אי-אפשר לעשות שום דבר. כל השדרים של שר החוץ, שלי, של הנשיא ושל אחרים הם בהחלט באותו קו, אינני מוצא שום סתירה ביניהם ואני גם לא רואה צורך להתייעץ על כל שדר. צריך להתייעץ על הקו ולא על השדרים, והקו, לפי דעתי, הוא ברור מאוד. פנייה לברית-המועצות, הבהרת עמדתנו — את זאת אני משיב גם לחבר הכנסת שבח וייס. אנחנו בהחלט לא היינו מתנגדים שכרית-המועצות תמלא תפקיד במזרח התיכון בהשגת שלום, אם היא תחדש את יחסיה עם ישראל ואם היא תנקוט מדיניות המקרבת את השלום ואינה מעמידה את הקרע בין המחנות השונים כתנאי המזרח התיכון.

אני רוצה להוסיף ולומר, להערותיו של חבר הכנסת שבח וייס, שבראש ובראשונה העניין שלנו הוא, כמובן, גורלם של יהודי ברית-המועצות, גם מבחינה יהודית וגם מבחינה אנושית. ישראל לא תשקוט ולא תימנע מלנקוט כל פעולה דיפלומטית וליגלית מקובלת ביחסי העמים, כדי לפתוח את שערי כרית-המועצות לצאתם של יהודים ולעלייתם למדינת ישראל.

אני משוכנע שבאומרי דברים אלה אני מדבר בשם העם כולו, או בשם רוב העם.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה. ראש הממשלה ישיב על שאלתא של חברת הכנסת עדנה סולודר בנושא: רמת-הגולן כקו עימות. בבקשה, אדוני.

63. רמת-הגולן כקו עימות

חברת הכנסת ע' סולודר שאלה את ראש הממשלה:

כידוע, הגולן הוא אחד מקווי העימות הרגישים ביותר במדינת ישראל. על אף זאת, הוא מקופח לאחרונה מבחינה תקציבית ומבחינת הקלות בניה ופיתוח, שלהן זוכים האזורים המוגדרים כקווי עימות ויישובי ספר על-ידי ועדת המנכ"לים שהוקמה לצורך זה. בלי הכרה בחיוניות צרכי המיוחדים של הגולן, יקשה לבצור ולקדמו בתקופה קשה זו.

שאלותי לראש הממשלה:

1. מה בדעתך לעשות לשינוי המצב, על-מנת לאפשר את המשך פיתוחה וביצורה של ההתיישבות בגולן?

השגרירים בפריס, היתה ידיעה בעיתון "הארץ" מלפני שנים מספר — — —

היור"ר א' נחמיאס:
סליחה, חברת-הכנסת גאולה כהן — — —

גאולה כהן (התחיה-צמח):
אני מדברת על הגולן, רק על הגולן.

ובכן, היתה ידיעה שאתה, בשעתך — היה רמז מפורש אליך — הצעת לוותר על חלק מרמת-הגולן תמורת 165,000 עולים מרוסיה.

ראש הממשלה ש' פרס:
כמה?

גאולה כהן (התחיה-צמח):
שם היה כתוב: 165,000. זו היתה ידיעה בעיתון "הארץ". אני בטוחה שקראת אותה, ואם לא, יש לך ודאי מי שיביא לידעתך את הדברים האלה.

מאחר שלא היתה הכחשה, הייתי רוצה לשמוע עכשיו אם אתה מוכן להכחיש את הידיעה.

ראש הממשלה ש' פרס:
הצעה למי?

גאולה כהן (התחיה-צמח):
נאמר שם, שהיתה הצעה שלך כפורום סגור. מאחר שהיום אתה ראש הממשלה ומאחר שמדברים היום בנושאים דומים, ומאחר שלא היתה הכחשה, אני רוצה לדעת אם זה לא היה — חשוב שאנו נדע. אם זה לא הוכחש, אולי גם היום אתה חושב שיש מקום להצעה כזאת. הייתי רוצה לשמוע את דעתך על הנושא של שטחים תמורת יהודים.

היור"ר א' נחמיאס:
תודה. בבקשה, אדוני ראש הממשלה.

מנחם כהן (המערך):
יהודים תמורת שטחים או שטחים תמורת יהודים?

ד. הצעה לסדר-היום פגישת פרס-פרג' ושאלת המשלחת הירדנית-הפלשתינית

שכוח. אל ניתן לקיצוני הטיור הפנטי בשני העמים להעלות את ביתנו המשותף באש.

חברי הכנסת, המהלכים האמריקניים האחרונים, שבאו בעקבות הסכם חוסיין-ערפאת מ-11 בפברואר, אף כי באו כאיחור ובהיסוס-מה, הם מעוררים ציפיות בעולם ובאזור וזורעים מחיאות ומבוכה לא רק בקרב כמה גורמים בכירים מרכזיים בהנהגת העולם הערבי, אלא גם בקרב כמה גורמים בכירים ומרכזיים בממשלת ישראל.

הוויכוח שהתעורר סביב הרכב המשלחת הפלשתינית-הירדנית בשיתות ההידברות עם האמריקנים איננו, בעיקרו של דבר, ויכוח דיפלומטי, ודאי לא ויכוח על בינוניות של אישים אלה או אלה. להלכה זהו ויכוח סביב אחת השאלות העקרוניות הכרוכות בתהליך קידום השלום — שאלת ריכוזותו של כל צד בקביעת נציגותו למשא-ומתן לשיתות ולהידברות. למעשה, יש כאן הרכה מעבר לכך. זהו הוויכוח על עצם תהליך השלום, שהרי ברור כשמש, שמי שאינו רוצה במשא-ומתן רציני על שלום, משום שהוא מבין שמשא-ומתן כזה כרוך בפשרות

היור"ר א' נחמיאס:
חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעות לסדר-היום. רשות הדיבור לחבר הכנסת יאיר צבן, שהעלה הצעה לסדר-היום שנושאה: פגישת פרס-פרג' ושאלת המשלחת הירדנית-הפלשתינית. בבקשה חבר הכנסת צבן.

יאיר צבן (מפ"ם):
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אי-אפשר לפתוח היום בדברים על הבעיות הכרוכות בקידום תהליך השלום באזורנו כלי להביע צער וכאב, ועם ושאט-נפש כלפי אלה, אשר במעשי רצח נפשעים של אזרחים שלווים, זורעים זרעי איבה ושנאה כדי לקצור סופה של מלחמת אי-אין-קץ. אין נימוק ואין תירוץ בעולם שיכול להצדיק, ולו בקורטוב של הצדקה, מעשי זוועה כאלה. לישראל הזכות, ולא רק הזכות, אלא החובה להתגונן מפני מעשים כאלה ולפעול למניעתם.

אולם, יש להזהיר מפני הניסיון לנצל פשרות טרגיות מזועזעות אלה לשלחוב יצרים, להסתה, להכפשת שמם של ציבורים שלמים, הן של ערביי ישראל והן של העם הפלשתיני בתור

אדם שיש לו ביוגרפיה כזאת ועמדות כאלה וכו' וכו'. האם אנחנו נסכים? האם אנחנו — איננו מתכוון רק לישראל ככלל, אלא למפ"ם, ליונים במדינת ישראל — נסכים להתערבות כזאת, לפסילה כזאת, כאשר מדובר במשאומתן שבו מכבדים את העיקרון שכל צד ריבוני לקבוע את נציגותו?

אינני רוצה להיכנס כאן לניתוחים של המניעים האמריקניים למהלכים האחרונים. אבל, כאשר ניכר מאמץ אמריקני, מהשיקולים שלהם — וממשל היגין בשבילי הוא לא טלית שכולה תכלת משום בחינה שהיא — כאשר יש מאמץ שלהם להביא את הזרם המרכזי באש"ף להכרה ב־242 ולהכרה בישראל, מתוך האינטרסים שלהם, על מה הועקה? מה הפחד? אילו זה היה משאומתן, אילו זה היה תחליף למשאומתן עם ישראל — צריך לקום ולזעוק, אין תחליף למשאומתן שבו שני הצדדים שותפים. אבל, כאשר זאת הידברות מוקדמת, כדי להכשיר את הקרקע למשאומתן, נכון, יש כאן מקדמה מסוימת לאש"ף, יש כאן מקדמה שנועדה להקל על ערפאת ועל הזרם המרכזי באש"ף לעמוד בפני לחצים קשים מאוד שהוא נתון בהם. מה הפחד? מה החרדה?

האמת היא, אדוני ראש הממשלה, שמאחורי כל אלה מסתתר ויכוח סביב שתי שאלות יסודיות: האם חלו במחנה הפלשתיני ובזרם המרכזי של אש"ף תמורות משמעותיות והאם ישראל יכולה וצריכה להשפיע על מה שמתרחש במחנה הפלשתיני, או שעליה לשבת בחיבוק ידיים ולחכות ולראות מה יילד יום.

מי שמצפה — ואנחנו בין אלה שמצפים, שאש"ף יופיע יום אחד בהודעה חד-משמעית, גלויה, מפורשת, אמיצה, של הכרה בישראל, של נכונות לנטוש את דרך הטרור, של נכונות לשלום לצד ישראל, לא בראיונות אקראיים, לא בניסוחים מרומזים, אלא בהכרזה רשמית חד-משמעית — ציפיותי לא מומשו עדיין.

לכחובתם של המנהיגים הפלשתינים אני רוצה לשגר את ה"אני מאמין" שלי מהדוכן הזה. עד שזה לא יקרה, לא יתחולל שינוי יסודי בדעת הקהל הישראלי ולא יתחולל שינוי יסודי ביחסי הכוחות בחוץ ישראל, וממילא לא יקודם הפתרון.

אבל, האם זה סותר את הקביעה שחלו תמורות יסודיות? ישראל היא הארץ היחידה בעולם שיש בה בכלל ויכוח אם יתחוללו באש"ף תמורות מהותיות או לא. אין מקום בעולם שיש ויכוח על כך. יש ויכוח על עומק התהליך, על היקפו, על היציבות, על הצפוי בעתיד. אצלנו יש כוחות, גורמים, שמשמיעים היום קולות ברורים יותר. אני מברך את השיר ויצמן על אמירותיו הברורות. אני מברך חברי הכנסת ממפלגת העבודה, שאמרו דברים ברורים כנודן. אני מברך אפילו אישים בליכוד, בליכודים, לצערי הם לא בכנסת, שהשמיעו דברים ברורים כנודן.

אומרים לנו: זה תכסיס. יכול להיות. אומרים לנו: זאת תורת שלבים. יכול להיות, אם כי יש יותר מדי סימנים שזה לא תכסיס, המרד של אבו-רמסא, הקרע עם אש"ף, ההליכה לעמאן, ההסכם עם חוסיין, ההליכה למובאק, הכול תוך סיכון גדול, עם קירבנות בנפש של מאמץ, סירטואו וקוואסמה — האם כל אלה הם תכסיסים וטריקים, או שמשתנה כאן משהו מהותי?

השאלה העומדת בפנינו, חברי הכנסת, היא האם אנחנו נשב בחיבוק ידיים? עלי-פי הדימוי הידוע, ההנהגה של העם טיפסה על עץ גבוה ועלתה לצמרת הגבוהה ביותר של חזון מקסמליסטי, והנה החלה לרדת, החלה לגלות סימנים של

מכאיבות, יפעל מוקדם ככל שניתן ונצל כל כדל-תירוצ כדי לטרפד את המהלך מראשיתו. מבחינה זו אין לי טענות, ודאי לא ל"התחיה" ודאי לא לליכוד, שעמדתם הבסיסית, העקרונית, היציבה, מונעת כל משאומתן אמיתי ורציני על שלום בחזית המזרחית. הם דבקים בדרך שלהם, דרך שלמיטב אמונתנו תוביל אותנו להגשמת חזון נצח של עם החי על חרבו לנצח. אבל, מי שמעוניין בשלום ורוצה לשים קץ לסכסוך — ואני משוכנע שבממשלה הזאת יש גם גורמים כאלה — צריך להבין שהמשאומתן בינינו לבין אויבנו, שהם שותפינו, חייב להתבסס על עקרונות של שוויון והדדיות, ושלוש משמעויות לכך: בכסיס המשאומתן, בניהול המשאומתן ובתוכן המשאומתן.

כאשר לבסיסו של המשאומתן, אנחנו מאמינים שייתכן רק בסיס אחד המקיים את העיקרון של שוויון והדדיות, שהוא הבסיס היחיד שמבטיח סיכוי רציני, והוא הכרה הדדית של שני הצדדים עם אחד בזכותו של העם השני להגדרה עצמית, ופירוש של דבר שהעם הפלשתיני יכיר בזכותו להגדרה עצמית כפי שהיא באה לידי ביטוי בתקומתה של מדינת ישראל, ושאנחנו נכיר בזכותם להגדרה עצמית שתמומש במסגרת של הסכם שלום בינינו לבין הירדנים והפלשתינים, הסכם שיבטיח לכל הצדדים שלום וביטחון.

בקשר לניהולו של המשאומתן עולה כמובן שאלת הייצוג, והעיקרון של השוויון וההדדיות אומר: כל צד ריבוני לקבוע את נציגותו. אם הוא חכם, הוא יתחשב גם ברגישויותיו של הצד השני, אבל כל צד ריבוני לקבוע את נציגותו.

ובאשר לתוכן המשאומתן — כל צד רשאי לבוא לשולחן הדיונים עם תוכניתו שלו, עם תביעותיו שלו, ובלבד שיבוא לשם עם נכונות להסכם, ונכונות להסכם משמע נכונות לפשרה.

אדוני ראש הממשלה, כיום מתמקדת תשומת הלב, לא רק של הבית הזה אלא של בירות רבות בעולם, בחוליה השנייה, בשאלת הייצוג. שרים בכירים בממשלה מקדישים את מיטב כוחותיהם להמאץ להכשיל את פגישת המשלחת הירדנית-פלשתינית עם האמריקנים. הליכוד מנסה כאן להיאחז, כדרכו לאחורונה, במסמכים שבדרך כלל הוא התנגד להם מאוד כאשר הם אושרו ועמדו על הפרק להכרעה — החלטה 242, שעכשיו הוא נצמד אליה בדבקות מעוררת תימהון, ומסמך ההבנה עם קיסניג'ר מ-1975.

מה שברור ונראה בעליל הוא, שממלא מקום ראש הממשלה, מר יצחק שמיר, ושותפו למחנה ההוא, עלי-פי הישענות על החלטת הממשלה שאתם קיבלתם לפני כמה שבועות השוללת השתתפות של חברי אש"ף או חברי מוסדותיו בכל הרכב של משלחת ירדנית-פלשתינית, מנסים לטרפד את המהלך החל בראשיתו.

אילו באה הממשלה והתנתה מראשית את שיתוף הנציגים הפלשתיניים, ובכללם נציגי אש"ף, בהגשמת העיקרון של נכונות להכרה הדדית של שני הצדדים, של שני העמים, היה צריך לא רק לגלות הבנה לכך אלא לתמוך בכך, כי אכן, כפי שאמרתי, זה הבסיס הראוי למשאומתן. אבל, הניסיון להכתוב פרסונלית, ארגונית וייצוגית את שאלת הרכב המשלחת הוא פסול מעיקרו, משום שגם אנחנו לא נסכים שיכתבו לנו ויתערכו אצלנו בהרכב המשלחת. אם — וזה "אם" גדול מאוד — אם תגיע הממשלה הזאת לפחות לפתיחת משאומתן, ואם בהרכב המשלחת הישראלית בסיטואציה כזאת או כזאת ייכלל, למשל, שר החוץ יצחק שמיר, נקל להעלות על הדעת שבמחנה השני יעלו גורמים ופרסו שורה של נימוקים מדוע יש לפסול

חיים. מי שמפיץ את הייאוש מהשלום — ויש מחנה היושב אתך, אדוני ראש הממשלה, בממשלה, ואתה כפות אליו — איננו מוליד תקווה, איננו מעורר סיכוי, איננו נוטע בדור הצעיר את האמונה שיכול להיות אחרת. המחיר של הייאוש הזה הוא כבד מנשוא. תודה.

הי"ר א' נחמיאס:
תודה לחבר הכנסת יאיר צבן.

ה. הצעה לסדר-היום

פגישת ראש הממשלה עם פרג' ואל-מצרי ותגובתו על צעדי ארצות-הברית

היא אוטונומיה, השתתפו בה, אני מברך על אמירה כזאת לפרג' ולאל-מצרי. הוא אמר: עמדתנו היא קמפ-דייוויד, דעו לכם. אני מקווה שזה נאמר ואני מברך גם על אמירה כזאת לפרג' ולאל-מצרי. ולעולם לא נסכים למדינה פלשתינית — אני מקווה שזה נאמר וגם על זה אני מברך.

ריקטור שם-טוב (מפ"ם):
האם מוכר לך הביטוי: נדבר עם פלשתינים, בלי שנבדוק בציצייתיהם?

דן מרדור (הליכוד):
כן, מוכר לי הביטוי. יש לו חלק ראשון. כתוב שם "לא אש"ף".

ריקטור שם-טוב (מפ"ם):
כתוב: אם זה לא בשם אש"ף.

דן מרדור (הליכוד):
את זה אתה מזכיר לעתים רחוקות בלבד. גם זה היה כתוב בחלק הראשון של המשפט. תרשה לי, חבר הכנסת שם-טוב, אני מבקש לעבור הלאה.

לעומת זאת, אם הפגישה הזאת עם האדונים פרג' ואל-מצרי נוגעת לא לחיים המשותפים ולתהליך השלום והממשלה הזאת אמונה עליו והתחייבה עליו, אלא לתהליך אחר שהתחיל במקום אחר ומטרותיו אחרות, הרי שאני מודאג.

יש כאן שני קווים מקבילים שאינם נפגשים. מה אנחנו רוצים? אנחנו כולנו רוצים משאומתן בין ישראל לבין ירדן. מה רוצה הצד השני, הצד הערבי? הוא רוצה משאומתן בין ארצות-הברית לבין אש"ף. כפי שאמר שר הביטחון, מטרת התרגיל הזה כולו היא להביא להכרה של ארצות-הברית באש"ף. כיצד אפשר להאמין שאם אנחנו נקדם את התהליך אכן נגיע לתוצאות, כאשר הצד השני אומר: אני לא מעוניין כלל להגיע אליהם. האני אל-חסן, אחיו של חאלד אל-חסן כתב את הדברים במפורש לפני זמן לא רב, בעיתון שהופיע בירושלים: המטרה היא לקבל הכרה אמריקנית באש"ף, לא להכיר בישראל. ישראל איננה פוטנציאל. המטרה היא כפולה: לקרב את אש"ף לאמריקנים ולהרחיק את ארצות-הברית מישראל; לתת לאמריקנים נוסחה כזאת או כזאת תמורת הכרה אמריקנית בזכות ההגדרה העצמית של העם הפלשתיני, דבר שעומד בניגוד מוחלט וברור להתחייבות אמריקנית כלפינו. אם כן, אנחנו צריכים לראות כאיזה עולם אנחנו חיים. האם אנחנו יכולים להחליף את המציאות במשאלות לב, כאילו יש פה תהליך שלום, כאילו זה יכול להוביל לתוצאה חיובית?

מצבו של אש"ף קשה. אחרי מבצע "שלום הגליל" והמלחמה בעקבותיו, אש"ף איבד בסיס טריטוריאלי ומעמדו

נכונות לרדת. השאלה היא, האם נגיש לה סולם, נעזור לה לרדת לקרקע המציאות ולוותר על החזון המקסימליסטי, או שנשב כחיכוכ ידיים ובכך נעודד את המקסימליזם שלהם — וזה הוא מקסימליזם של מלחמות אין-קץ. של דרך בלא סוף, של ייסורים וסבל לשני הצדדים.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מאמין באמונה שלמה, שאין היום דבר אנטי-ציוני יותר מהייאוש מן השלום. לדור הצעיר שחזר ממלחמת לבנון תקוות השלום היא סם

הי"ר א' נחמיאס:
חברי הכנסת, אני מזמין את חבר הכנסת דן מרדור, שיעלה את הצעתו לסדר-היום בנושא: פגישת ראש הממשלה עם פרג' ואל-מצרי ותגובתו על צעדי ארצות-הברית, בבקשה. דן מרדור (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, חבר הכנסת צבן לא יכול היה להימנע גם היום מן האמירה הידועה: הליכוד מונע שלום, עמדת הליכוד מונעת שלום, אפשר להבין זאת; אבל זה באמת פתטי שאנשים שלא עשו שלום מימיהם, אם כי דיברו עליו הרבה, מפנים אצבע מאשימה כלפי הגוף היחיד שעשה שלום — לא דיבר כל כך הרבה, אבל עשה אותו.

אני חושב שזה גם פתטי לראות איך פונים מעל הכמה הזאת לאש"ף ומבקשים שיחתמן, שישתנה, שאנחנו רוצים אותו. את התשובה לפנייתו של חבר הכנסת צבן נתן האיש המתון חאלד אל-חסן לפני חודש וחצי כריאיון לעיתון כוויית. כדי שלא תהיה אשליה לחבר הכנסת צבן ולחבריו הוא אומר: אל תטעו, כשאנחנו מדברים על הגדה המערבית, או מה שאנחנו קוראים לו יהודה ושומרון — הוא לא קורא לזה כך, גם חבר הכנסת צבן כנראה לא — זה שלב ראשון, יש לנו תורת השלבים. לעולם לא נשכח את כל פלשתיין, כאשר נגמור עם עניין הגדה המערבית נלך לפלשתיין כולה.

מי שרוצה לעצום עיניים ולאטום אוזניים — יבושם לו. אבל, שלא יתיימר לחשוב שהוא מביא שלום. מי שרוצה לצרף את אש"ף לתהליך הזה הוא שמונע את השלום. עמדה זו שהשמיע חבר הכנסת צבן היא העמדה שתביא למניעת שלום ולא לקידומו.

אדוני ראש-הממשלה, נפגשת לאחרונה עם האדונים פרג' ואל-מצרי. אני חושב שצריך לברך על פגישה כזאת משני טעמים: נגזר עלינו לאורך ימים ושנים, לתמיד, לחיות בארץ הזאת, יהודים וערבים, גם בבית-לחם וגם בכשם, ואין ממשלה אחרת במקום הזה. חשוב שאנחנו כולנו, וראש הממשלה בראש המחנה היהודי והממשלה של הארץ הזאת, ייפגש עם נציגי השטחים האלה ותושביהם וידבר אחר ויסיכר להם את הצורך לחיות ביחד וינסה להגיע לחיים משותפים עמם.

אם זה מה שנאמר — אני מברך על כך. אם תהינה עוד פגישות כאלה — זה טוב לעניין. אני גם מניח שאני יודע מה נאמר בפגישה הזאת, לא מפני שקראתי את הפרוטוקול, אבל קראתי את המסמך שעל-פיו נוהג ראש הממשלה — קרוי היסוד של הממשלה הזאת. אני בטוח, שראש הממשלה חזר ואמר לאדונים פרג' ואל-מצרי, כפי שכתוב בקווי היסוד של הממשלה: לעולם לא נדבר עם אש"ף; דעו לכם. אני מברך על אמירה כזאת לפרג' ואל-מצרי. הוא ודאי אמר: התוכנית שלנו

שבת וייס (המערך):
מה תציע להם בעוד 5 שנים?

דן מרדור (הליכוד):
אם תמתין דקות ספורות, תשמע למה אני מתכוון.

ראינו רשימה של שבעה שמות. לצערי התפרסם כאילו ישראל מסכימה לשניים מהם ופוסלת אחרים. כל התהליך הוא תהליך רע. התהליך היחידי שאנחנו צריכים לדבר עליו הוא תהליך שיש לנו מחויבות כלפיו. הוא תהליך שהממשלה עומדת עליו — תהליך השלום על בסיס הסכמי קמפ-דייוויד. לא צריך להתייחס לא לשניים ולא לשלושה, אבל צריך לומר לארצות-הברית דבר אחד: אנחנו רוצים מחויבות אמריקנית. אנחנו מתפארים במחויבויות אמריקניות. אך מדוע כשמגיע מועד שבו יש לעמוד עם השטר ולהגיד: כבדו את המחויבות — זה אסור לנו? יש לנו זכות הוטו, והיא נובעת מהתחייבות האמריקנים שלא יהיו שיחות עם אש"ף, ולא תהיינה שיחות עקיפות. ויהיה רק קמפ-דייוויד. האם אנחנו צריכים להגיד: טוב, התחייבתם, אבל אנחנו מוכנים לוותר?

לכן התשובה היחידה מורכבת משני חלקים: לומר "לא", כפי שהצעתי כאן, כפי שישראל צריכה לומר, בקול צלול וברור לכל הקפדניות והתחליפים, ולומר "כן" לדרך היחידה הריאליסטית להשיג הסכם, הדרך שארצות-הברית היתה מחויבת לה עד היום וצריכה להמשיך להיות מחויבת לה. הדרך שממשלת ישראל מחויבת לה — תהליך קמפ-דייוויד. מי שילך לדרך אחרת — שלום לא ישיג ואת קיומנו יסכן. אבל, הוא גם יסכן מיד, כשלב הקרוב, את יחסינו עם ארצות-הברית.

אני מציע לכנסת לדון בנושא הזה, שהוא רכישיבות, ולחזור ולקבוע שעמדת ממשלת ישראל ועמדת כנסת ישראל היא, שתהליך השלום יהיה כפי שאנחנו התחייבנו, כפי שהאמריקנים, והמצרים, התחייבו — על בסיס הסכמי קמפ-דייוויד והסכם השלום עם המצרים, ולא כשום דרך אחרת. תודה רבה.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה לחבר הכנסת דן מרדור. רשות הדיבור לראש הממשלה להשיב על הצעות שהועלו על-ידי חבר הכנסת יאיר צבן וחבר הכנסת דן מרדור. בבקשה, אדוני.

ראש הממשלה ש' פרס:

אני מודה לחבר הכנסת יאיר צבן ולחבר הכנסת דן מרדור, ששיבתו — שניהם — את הפגישה עם חיכמת אל-מצרי ועם אליאס פרג', אני מאמין שיש לנו דברים משותפים, רצון להידבר עם שכנינו הערבים, כדי להגיע לדיוקים בשלום ולמצוא פתרון לסכסוך ההולך ונמשך בין שני העמים שלנו.

אני רוצה לשאול: מדוע אנחנו מוכנים לדבר עם חיכמת אל-מצרי או אנשים דומים לו ומדוע איננו מוכנים לדבר עם ערפאת או אנשים דומים לו? כלל וכלל לא ברור לי אם לחיכמת אל-מצרי יש דעות שונות בהרבה מאלה שיש לערפאת ולחבריו. יכול להיות שיש ביניהן קרבה. ההבדל הוא בשלושה דברים: 1. אלה לא שייכים לארגון של טרור ואינם עוסקים בטרור; 2. אלה מכירים במדינת ישראל ואלה אינם מכירים במדינת ישראל; 3. אלה מוכנים להידבר עם ישראל ואלה אינם מוכנים להיכרע עם ישראל.

אני רוצה לשאול את חבר הכנסת יאיר צבן: אני בעד שלום, לא פחות ממך. מדוע אתה חושב שלישראל אסור לעמוד על דברים הנחשבים בעיניה מרכזיים? מה אתה מתאר

התדרדר מאוד. כתובם הם אומרים: אם לא תהיה לנו טריטוריה, אנחנו עלולים לדרת מן הבמה. האם אנחנו צריכים לתת יד לתהליך שמכניס את אש"ף בחזרה דרך הדלת האחורית ולעכב כך את האפשרות להגיע להסכם עם המלך חוסיין?

אם כן, מה שרוצים הערבים — זה ברור.

עבד-אלולה דראושה (המערך):
אתה מאמין שחוסיין יבוא למשאומתן בלי הפלשתינים?

דן מרדור (הליכוד):

אני מציע שחוסיין יבוא למשאומתן עם ערכי ארץ-ישראל. אגב, בתוך ממלכתו יש יותר מ-50% ערבים פלשתינים. בממשלתו, 50% מן השרים הם ערבים שנוולו בארץ-ישראל המערבית. אני רוצה שהוא יבוא למשאומתן כן ובתוך משלחתו אני רוצה לראות ערכים תושבי ארץ-ישראל המערבית, כפי שהוסכם בקמפ-דייוויד.

אם כן, מה שרוצים הערבים — זה ברור. איך הסתבכה ארצות-הברית בעניין הזה? הרי ארצות-הברית מחויבת במסמכים ובהתחייבויות פומביות כלפינו, שלא לקיים מגעים עם אש"ף בטרום התמלאו תנאים מסוימים שלא התמלאו עד היום, ובכללם הכרה מפורשת בישראל ובזכותה להתקיים, מעבר להחלטות א"ם כאלה או כאלה. ארצות-הברית מחויבת לשיחות ישירות ולא לשיחות עקיפות. ארצות-הברית מחויבת לקמפ-דייוויד. לי נדמה שארצות-הברית לא היתה הולכת לתהליך כזה ולא היתה פותחת בו לולא סברה שבישראל יקבלו את זה, לולא שאלה: האם אתם מוכנים ללכת לתהליך שיעזור לנו להתגבר על שתי החלטותינו אלה, בדרך פשוטה מאוד של משאומתן ישיר — כן, אבל קודם משאומתן ערבי-אמריקני. אש"ף — לא, אבל, אולי מל"פ — המועצה הלאומית הפלשתינית. לא נעים לומר "לא", עדיף לומר "כן". יפה לומר "כן" ונחמד לומר "כן". אבל, הניסיון מלמד אותנו, שמי שלא אומר "לא" ברור וצלול בזמן, נאלץ יותר מאוחר, כשמתעוררים בבוקר עם רשימות מזוהות, לומר "לא" כתנאים קשים יותר או להתדרדר הלאה בתהליך, וה"לא" בשלב השלישי יהיה עוד יותר קשה.

עבד-אלולה דראושה (המערך):
אתה מייפץ שייאמר "לא" לתהליך השלום?

היו"ר א' נחמיאס:

אני מצטער, חבר הכנסת דראושה.

דן מרדור (הליכוד):

אם ארצות-הברית שאלה אותנו, ונדמה לי שהיא שאלה אותנו, צריך היה לומר לה: בשום פנים ואופן לא שיחות מקדימות ולא שלב ראשון, כי כולנו יודעים ששלב ראשון יהיה. שלב שני — מי יודע אם בכלל יגיע. צריך לומר לה: אש"ף — לא, ולומר לה: מל"פ זה אש"ף, ולכן מל"פ — לא. צריך לומר לא רק 2 ועוד 2, כלומר: אש"ף ומוסדותיו — לא, והרי מל"פ זה מוסד של אש"ף, אלא צריך לומר גם 2 ועוד 2 שווה 4: מל"פ — בשום פנים לא. שמעתי שרים רבים, משתי המפלגות המרכזיות המרכיבות את הממשלה, אומרים את זה, אבל לצערי עדיין לא שמעתי את ראש הממשלה אומר: מל"פ — לא, במפורש, בעברית פשוטה. אשמח מאוד אם היום זה יתוקן, כי אם לא כן, השאלה תהיה בנוסח השיר: "כשאניך אומר לא, למה אתה מתכוון".

אהוד אולמרט (הליכוד):

לקמפ-דייוויד.

ועלבון לאבריגיהאד. מדוע אחת שולל מהם את מה שמגיע להם?

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
מה הוא עושה בניקרגואה?

היו"ר א' נחמיאס:

חבר הכנסת מאיר וילנר, נרשמת להצעה נוספת. אתה רוצה לגמור עכשיו את הנאום שלך?

ראש הממשלה ש' פרס:

מה עושה ניקרגואה בלבנון, חבר הכנסת וילנר? מה עושים הסנטיסטים יחד עם אש"ף? מה להם וללבנון? שיביאו חופש לעמם לפני שהם משתפים פעולה עם אש"ף.

אינני מבין מדוע אסור לישראל להגיד אמת. מדוע אנחנו צריכים להסתגל לאמת של מישור אחר? האמת היא, שיש כשטחים ערבים מכובדים, מנהיגים לכל דבר. מה החיסרון שלהם? שהם לא יורים בנו ולא משתתפים בארגון טרור? חיכמת אל-מצרי, לאחר שהיה אצלי בבית, נסע לירדן. הוא סגן נשיא הסנט הירדני. הנשיא חלה וחיכמת אל-מצרי ישב בראש הסנט הירדני. אם כן, גם ירדן מכירה בו, אחרת לא היו ממנים אותו לסגן נשיא הסנט. אני שואל: מדוע הוא פסול? האם רק מפני שהוא אינו נתון את ידו? — — —

מדרכי בראון (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
מי פוסל אותו?

ראש הממשלה ש' פרס:

אני מסביר שיש נציגים אותנטיים, הבעיה אינה רק לבדוק בציזיותיהם, הבעיה היא לבדוק בפניוניהם. פגיונות — לא. על דעות אינני עושה שום צנזורה, ולא שמעתי שמישהו בממשלת ישראל הציע צנזורה. אבל, מדוע אסור לישראל לקבוע פרימט: רוצחים — לא; נציגים — כן? מדוע אנחנו צריכים לקבל תכתיבים? אינני מבין, אינני מתחיל להבין זאת. פרג', אליבא דכולם, הוא ראש עירייה נבחר; חיכמת אל-מצרי הוא סגן נשיא הסנט הירדני; אש"ף הוא ראש עיר; מדוע צריך דווקא אנשים — — —

מחמד וחד (מפ"ס):

היו"ר א' נחמיאס:

חבר הכנסת וחד.

ראש הממשלה ש' פרס:

אני לא מדבר על עכרם של אנשים. אבל אם בחוץ המשלחת יהיה אדם שייתן פקודה לרצוח ילדים ונשים בישראל, אני לא אשכ אתו; לא אשכ אותו. אני מצפה ששום חבר כנסת לא ישכ אתו.

יאיר צבן (מפ"ס):

אז תאמר ביאלו תנאים תשכ אתו?

היו"ר א' נחמיאס:

חבר הכנסת יאיר צבן, אתה דיברת, העלית דברים, תקשיב עכשיו לתשובת ראש הממשלה.

ראש הממשלה ש' פרס:

אמרתי, אלף פעמים אמרתי.

עוזי לנדאו (הליכוד):

חבר הכנסת צבן, אתה מוכן שדור קראוס ישב עם ראשי הפשע המאורגן בארץ כדי לדבר על הסדר במדינה?

לך כההליך של שלום? שאנחנו נקבל איגרות או עמדות מעבר לנהר, ונגיד עליהן "כן"? מדוע אסור לנו לעמוד על שלנו, אפילו להשקפתך?

חילקת את הדברים יפה מאוד לשלושה חלקים: בסיס של משאומתן, ייצוג של משאומתן ותוכן של משאומתן. אני רוצה להתייחס לזה. אתה אומר שהבסיס צריך להיות הכרה הדדית. מדוע לא צריך הבסיס לכלול גם אי-אלימות הדדית?

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):
בהחלט.

ראש הממשלה ש' פרס:

אם כן, הרי כל זמן שיש טרור — אין בסיס של הדדיות. ההשוואה שאתה נחת איננה מן העניין. אנחנו מעולם לא שאלנו לביוגרפיות של אנשים. תמיד שאלנו — ואנו שואלים — לעמדותיהם כפועל היום. אם היינו מדברים על ביוגרפיות. היה לנו מה לטעון, למשל, נגד סאדאת. ועל כן, כל הרמזים שרמזת על שמיר הם לא רלבנטיים. היום אין בממשלת ישראל אדם אחד התומך בטרור כשיטה, ואין בה אדם אחד שלא שולל את הטרור כשיטה פוליטית. ישראל אינה בודקת ואינה בוררת יחיד כזה או כזה. ישראל אומרת שיש שתי קטגוריות: רוצחים ולא רוצחים; אלה שרוצים להשמיד את ישראל, ואלה שאינם רוצים להשמיד את ישראל; אלה שרוצים להכיר בה, ואלה שאינם רוצים להכיר בה. מדוע אסור לישראל לעשות הכחנה כזאת?

בניגוד לך, וזאת אני אומר ליכוח הערבים, הם דווקא עמדו על כך. מדוע אינם מצרפים להרכב המשלחת שלהם את ערפאת. את אבריגיהאד ואת מי שרצח את הספורטאים שלנו במינכן? מדוע? אילו זה היה תלוי רק בהם, אני בטוח שהיו שולחים אותם. מדוע מותר להם להתחשב בעמדותינו, ולנו אסור לנקוט עמדות נכונות? אני פשוט לא מבין את זה. אני לא מבין את ההיגיון הזה.

אני מוכן להראות לך גם את התוצאות. עובדה היא שבמשלחת שהם מציעים הם לא הציעו את ראשי אש"ף. הם השתדלו להציע אנשים פחות בולטים, הם גם חיפשו אנשים שאינם חברי אש"ף. מדוע הם עשו זאת? האם לא בגלל העמדות שלנו?

אני מסכים בהחלט עם חבר הכנסת דן מרידור, שהביטוי הזה ש"ישראל מטילה וטו על הרכב המשלחת לגבי אמריקה, הוא אכן ביטוי אומלל. אמריקה התחייבה, וישראל בהחלט מצפה שארצות-הברית תמלא את התחייבותיה לגבי הרכב המשלחת ולגבי דרכי המשאומתן, ועוד אומר מלים מספר בעניין זה.

אגב, ארצות-הברית שוללת גילויי טרור בכל הארצות. לא רק את אש"ף. הנשיא רייגן עצמו קם ופסל בפומבי חמש ארצות שונות שלדבריו עוסקות בטרור.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
הוא הטוריסט מספר אחד.

מרים גלזר-תעסה (הליכוד):

הוא שכח להוסיף את סוריה.

היו"ר א' נחמיאס:

חבר הכנסת וילנר.

ראש הממשלה ש' פרס:

אני בטוח שמה שאתה אומר הוא עלבון לקראפי, למשל.

יאר צבן (מפ"ם):

איזה מין השוואה זאת?

ראש הממשלה ש' פרס:

people היו אלה שחתמו על הסכם קמפ-דייוויד. הניסוח הראשון במסמך פורמלי חתום על-ידי מצרים, על-ידי ישראל ועל-ידי ארצות-הברית על Palestinian people — אומנם מר בגין ביקש תרגום בעברית, שזה ייקרא "ערכי ארץ-ישראל", והנשיא קרטזר ענה לו, לדעתי, בצורה פוליטונית: רשמתי לפני שאתה רוצה שבעברית השם Palestinian people יהיה — ערכי ארץ-ישראל. הוא נתן לו הכשר להשתמש באלעזר בן-יהודה בעניינים פוליטיים.

עוזי לנדאו (הליכוד):

זה לא נכון.

ראש הממשלה ש' פרס:

מה נכון?

עוזי לנדאו (הליכוד):

הנשיא קרטזר כתב למנחם בגין שבכל מקום בו כתוב: Palestinian people, יודע הנשיא קרטזר שעמדת ישראל היא שאלה ערכי ארץ-ישראל.

ראש הממשלה ש' פרס:

זה מה שאני אומר. אתה מאשר את מה שאני אומר. הנשיא קרטזר רשם בצורה פוליטונית, לפי דעתי: אני מבין בחשבון שמר בגין, כאשר הוא קורא Palestinian people, הוא מבין בזה — ערכי ארץ-ישראל.

עוזי לנדאו (הליכוד):

זה לא נכון, יארוני ראש הממשלה.

ראש הממשלה ש' פרס:

לא זה בלבד, חבר הכנסת דן מרדור, ואני מעריך באמת את הישר האינטלקטואלי שלך ואת רצונך, אבל הראשונה שהכירה בכתב בזכויות הפלשתינים במסמך בין-לאומי — To recognize the legitimate rights of the Palestinian people — היתה הממשלה שחתמה על הסכם קמפ-דייוויד. מה אתה מתלונן עלי כל היום? מה אתה משגיח על כשרותי? תקרא את הדוקומנטים שאתה חתום עליהם.

מיכאל דקל (הליכוד):

ובדוקומנטים האלה יש לגיטימציה ללכת למשאומתן?

ראש הממשלה ש' פרס:

חבר הכנסת דקל, אני פועל על-פי קווי היסוד של הממשלה, ועוד איש לא הוכיח לי שאני סוטה מהם ימינה או שמאלה, אף שדעתי שונה מזה. אבל, ברגע שחתמתי, אני חתום ואני נוהג לפיהם. מה שכתוב מחייב אותי. כך נהגתי וכך אנהג.

אני רוצה להגיד, שחבר הכנסת מרדור מנסה להסביר לי כל הזמן, שאם אומרים את הדברים האלה, אנחנו מחלישים את מעמדנו בארצות-הברית. כרוך השם, היתה ממשלה תקיפה וזקופה, מדברת בלשון לאו; האם היא לא קיבלה את תוכנית רייגן? מה אתה מספר לנו כאן?

רוני מילוא (הליכוד):

מי קיבל את תוכנית רייגן?

ראש הממשלה ש' פרס:

לא שהתוכנית התקבלה על-ידיה. אבל בחקופתה ממשלת ארצות-הברית, בראשותו של הנשיא רייגן, הביאה תוכנית שלא היתה זהה בדיוק — — —

מיכאל דקל (הליכוד):

לא קיבלה.

אנחנו יושבים ומדברים, וכניגוד לפסימיות של אחרים מחברי הכנסת, עמדותיה של ישראל זוכות לתשומת לב. אפילו במחנה ששם לא היו צריכות לזכות, לפי דעתכם, לתשומת לב. אני בהחלט מסכים לתנאים של שוויון והדדיות עם הפלשתינים, ובעניין זה אני מידד משהו לחבר הכנסת דן מרדור. אני בהחלט מסכים שכל צד יכול לקבוע מי הוא רוצה שייצגו, פרט למרצחים, פרט למחבלים. אפילו מהצד שלנו לא הייתי רוצה שיבואו כאלה. לא מהצד שלהם, לא מהצד שלנו.

ברור שכל צד יכול לבוא עם הצעותיו שלו. ואם באמת חל שינוי בעמדותיה של ירדן, אם זה נכון, זה מתבטא בכך שלאחר הפסקה ארוכה מאוד ירדן לא שואלת מראש מה יהיה בקצה המשאומתן. היא לא מעמידה תנאים. מה היתה הבעיה עם ירדן עד עכשיו? ירדן אמרה: אני לא אבוא לשולחן המשאומתן אלא אם כן תבטיחו לי את כל השטחים. את ירושלים, ואת כל הדברים האחרים. היום, לפי מיטב ידיעותי, ירדן אומרת: אני מוכנה לבוא לשולחן המשאומתן בלי תנאים מוקדמים.

האם חל שינוי באש"ף, והאם חל שינוי במעמדו של אש"ף? זאת שאלה גדולה. אין לספק שחל שינוי במעמדו של אש"ף. אתה ציינת זאת. אין המצב שערפאת נקרע מאסד. אסד נקרע מערפאת. אסד רחף את אש"ף החוצה, מפני שבצעם הוא רוצה אותו כמכשיר סורי, לא כמכשיר פלשתיני, ואבו-מוסא משרת את אסד, כזה אין לי שום ספק.

מי שנכווה ברותחין ומי שנכווה בפושרים מותר לו להיזהר משני הדברים גם יחד. מה הבעיה עם אש"ף? אני רוצה להזכיר לחברי מפת"ם את קרייסקי. מה היה עם קרייסקי? קרייסקי אמר לנו כל הזמן: אש"ף ישתנה, אש"ף ישנה, אש"ף יותר על האמנה, אש"ף יפסיק את הטרור. אני זוכר שאמרתי לקרייסקי כמה פעמים: לא אתה תשנה את אש"ף. אש"ף ישנה אותך. והוא עצמו לא ישתנה. הוא רוצה ממך הכרה כפי שהוא, ואתה בסוף תכיר בו. כך גם קרה. ואני אינני מסתיר שגם בלבי מקנן החשש, שמה שאש"ף רוצה אולי אינו משאומתן עם ישראל, אלא הכרה אמריקנית בו. את זה אין בדעתנו לאפשר לו, כפי שאופשר הדבר על-ידי אנשים תמימים בקרבנו. הם עזרו לאירופים להכיר באש"ף כפי שהוא, בלי שאש"ף ויתר כהוא-זה על רצח ועל טרור. אני מזהיר את חברי: אל תיתנו את ידיכם למהלך כזה מצד ארצות-הברית, שיש בה מטען כל כך עמוק של רצון טוב לישראל ושלילה כל כך נחרצת של טרור וגילויי טרור.

אילו הייתי צריך לנסח, אפילו בצורה קצת מופרזת, איך אני רואה את עמדת אש"ף ואת עמדת ירדן היום — אני מאמין שירדן רוצה להגיע להסכם, והיא חוששת ממשאומתן; אני מאמין שאש"ף רוצה במשאומתן, אבל אני בספק אם הוא רוצה בהסכם. המשאומתן דרוש לו כדי לזכות בהכרה אמריקנית.

לכן, אינני מציע לנהל משאומתן בקלות דעת, ואני בעד משאומתן. אני מדבר כשם ממשלה הרוצה במשאומתן עם ירדן ועם הפלשתינים בלא תנאים מוקדמים, כתנאים של שוויון וכבוד הדדי, בלי טאבו וכלי וטו, ברצינות ובהקדם. וזה המנדט שלי. ואולי הדבר הזה גם יקרה.

אני רוצה להגיד לחבר הכנסת דן מרדור: אל תעשה חיך קלים. מי שדיבר ראשונה במסמך כתוב על ה-Palestinian

שאלה מסובכת מאין כמוה. ואינני מכיר חבר כנסת אחד שאיננו מודע לזה. הלוואי שהייתי מאמין, שניסוח או נוסחה כלשהם יפתרו את הבעיה. זה לא מקרה שהעניין לא נפתר. אני מעז להגיד, ששם המצב מסובך יותר ממה שהיה בינינו לבין המצרים. מצב השטחים הרבה יותר מורכב, מכל הבחינות, ממה שהיה בסיני, ועל כן גם זה קשה.

עם זה, אוזני קשובה לכל קול או בת-קול של נכונות להידבר בתנאים שווים, בתנאי שוויון. בלי אלימות. לא ניתן את ידנו למצב שמי שמשתתף בשטחים באלימות הוא כשר, ואילו מי שמייצג את הפלשתינים ואיננו משתתף בארגון אליס הוא פסול. לא אלה נבחרו ולא אלה נבחרו.

לנו יש הזכות להשמיע את דעתנו לגבי אנשים שהם לא רוצחים בעלמא אלא רוצחים בנו. ישראל תנקט את כל האמצעים בתחום המדיני ובתחום הצבאי, כדי להילחם ולהפסיק את הטורר המתועב הזה. מסתובב אדם עם סכין ומנסה לנערץ אותו בחמישה ילדים, או פוגע בזוג ליד בית-שמש, גבר ואשה, ואינני יודע מה הלאה. שום פשרה בעניין הזה, לא מדינית, לא צבאית, לא משטרתית, לא בקריצת עין. נעמוד כמו סלע עד שגם הערבים יבינו זאת.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני ראש הממשלה אומר שנעמוד כמו סלע וכבר עברו עשרה חודשים.

ראש הממשלה ש' פרס:

חבר הכנסת עוזי לנדאו, תאמין לי, אינני רוצה לעשות חשבונות לא לגבי כביש החוף, לא לגבי נהרייה. תאמין לי שזו אותה ארץ ואותה סכנה. לחינם תנסה לעשות כאן הבחנות. היו דברים קשים מנשוא גם בשבע השנים שקדמו לממשלה הזאת. אינני מציע לאיש לעשות מזה הזן פוליטי.

אדוני היושב-ראש, הנושא הזה נדון כמעט מדי שבוע בשבוע בוועדת החוק והביטחון, והיה גם דיון כולל בכנסת. את רוצים עוד חזרה אחת — אינני מתנגד, אך אני מציע לכנסת להסתפק בהעלאת ההצעות לסדר-היום, בהבהרת העמדות. תודה רבה.

הי"ר א' נחמיאס:

תודה רבה. חבר הכנסת יאיר צבן, אתה מסתפק בתשובותי של ראש הממשלה?

יאיר צבן (מפ"ם):

לצערי הרב, אף שהיו נקודות חיוביות, גם בוויכוח עם הליכוד, אינני יכול להסכים לדברים שנאמרו.

הי"ר א' נחמיאס:

חבר הכנסת דן מרדור, אתה מסכים?

דן מרדור (הליכוד):

אני מסכים, אדוני היושב-ראש.

הי"ר א' נחמיאס:

תודה רבה. אדוני ראש הממשלה, אתה תהיה חייב לחת' לי תשובה על עמדתך לגבי הצעתו של חבר הכנסת יאיר צבן, כי הוא לא הסכים לעמדתך.

ראש הממשלה ש' פרס:

להוריד מסדר-היום, אך אם הוא מסכים להעביר לוועדת החוק והביטחון — כן.

יאיר צבן (מפ"ם):

אני מסכים.

ראש הממשלה ש' פרס:

והרי חבר הכנסת דן מרדור איננו מאשים אותי שקיבלתי משהו מהאמריקנים. הוא אומר, שדברי עלולים להביא לידי כך, שארצות-הברית תופיע, חס ושלום, עם משהו זהה. אני אומר, שגם כשאחא מדבר באופן תקף, תקף, תקף — — —

יהושע מצא (הליכוד):

היא הסתלקה מהתוכנית בגלל התקיפות.

ראש הממשלה ש' פרס:

אינני אומר זאת דווקא בכיקורת. אבל העובדה היא שהליכוד הלך דרך כל כך ארוכה והוא התחייב שאחרי חמש שנות האוטונומיה, היירדנים והפלשתינים — אנב, שם כתוב על הפלשתינים, לא כתוב: לא אש"ף, כתוב פלשתינים שיוסכמו על שני הצדדים — —

אבא אבן (המערך):

הנציגים הנבחרים.

ראש הממשלה ש' פרס:

— הנציגים הנבחרים — פלשתינים, יירדנים, מצרים, ישראלים — במשאל-עם שביטא גם את המאווים של חושבי השטחים. את כל זה לא אני המצאתי; זה כתוב בהסכמי קמפ-דייוויד.

דן מרדור (הליכוד):

כתוב שדרושה הסכמת ישראל.

ראש הממשלה ש' פרס:

יפה. אני רק מזכיר לך שלא צריך ליצור דחלילים, ולא לזרוק אותם לפתחו של מישור אחר, ולא להפחיד, ולא ליצור רושם מוטעה. אמרת, בצדק, שממשלה שבראשה עמד הליכוד עשתה שלום עם מצרים, ויתרה על כל השטחים, הסירה יישובים, ויתרה על שדות תעופה, הכירה ב"Palestinian people ו"legitimate rights שלהם. נכון, אינני שולל זאת.

מיכאל דקל (הליכוד):

אתה תמכת בזה.

חיים רמון (המערך):

ובצדק תמך.

ראש הממשלה ש' פרס:

איני מסתיר זאת.

לגופו של עניין, אני רוצה להגיד, שעמדתה של ישראל לגבי המשא-ומתן היא כדלקמן: אנחנו שוללים פגישה מוקדמת של האמריקנים עם משלחת יירדנית-פלשתינית משני טעמים עיקריים. ראשית, זה מעורר את החשד שכוונת הפגישה המוקדמת הזאת היא לרווח אמריקני ולא לגשר עם ישראל. שנית — זהו ניסיון להגיע להכרה של ארצות-הברית כאש"ף דרך הדלת האחורית. שני נימוקים אלה כבדים דיים, לפי דעתי, כדי שישראל תשולל פגישה מוקדמת כזאת.

כאותה משלחת — שאנחנו מתנגדים שהיא תיפגש עם ארצות-הברית, או שארצות-הברית תיפגש אתה — יש שני מועמדים שלפי הקריטריונים שלנו איננו פוסלים אותם. הם לא חברי אש"ף ולא חברי שום מוסד אחר. לאחרים אנחנו מתנגדים כהחלט. ארצות-הברית התחייבה לפעול לפי אותם קווים, ואנחנו עומדים על כך. אינני רואה צורך להצטלב חמש פעמים ביום ולהזור על זה השכם והעורב. העמדות ברורות, לפי קווי היסוד של הממשלה.

אני רוצה להגיד בסוף דברי, שיש אמת אחת שכולנו בנרצים ממנה. בעניין ירדן והפלשתינים אנחנו עומדים בפני

היום אנחנו עומדים בפני מצב, שהממשלה מבקשת למעשה את הלחצים האמריקנים. ההצעה של חבר הכנסת צבן בעצם מזרזת ומביאה עלינו את אותם לחצים. אנחנו ניכנס לקראת סוף שנה זו לתהליך, שראש הממשלה עצמו אמר שהוא מסובך ביותר, כי אין פתרון לבעיה הזו, פתרון שיהיה פשרה סבירה. אנחנו נכנסים לתוך התהליך באילוצים כאלה, שבהם אנחנו נהיה בעמדת מיעוט גם כלי ההצעה המפורסמת של ועידה בין-לאומית, וכל ההבדל בוועידה כזאת הוא, שבה גם בריית-המזעזעזות תלחץ עלינו.

אני רוצה להוסיף שיש פה גם אספקט ביטחוני שנוגע לשעה הזאת. חברי הכנסת, שמתם לב לעובדה שיש יותר פיתגורס מהסוג של רצח חייל פה, רצח זוג כאן — אם אלה השניים מעפולה או הווג מבית-שמש שראש הממשלה הזכיר, אני מעריך שיש, בגלל הציפיות למשא-ומן שיוציא אותנו מיהודה ומשומרון, התעוררות אצל היתיד הערבי גם ביהודה ובשומרון, ואולי לא רק ביהודה ובשומרון. יש לו נכונות, למעשה, להוכיח שגם הוא עשה משהו למען הוצאת ישראל מהשטח. כל הפגנה של נכונות לויתורים מעוררת היום את הפעילות, וימצאו יותר מתנזרים שעד היום ישבו בצד, אך מעתה הם יצטרפו לארגוני הטרור נגדנו.

לסיים, אני חושב שההצעה הזאת מסוכנת וצריך להורידה מסדר-היום.

היו"ר א' נחמיאס:

הצעה אחת לחבר הכנסת מאיר וילנר.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מציע להסיר את ההצעה של חבר הכנסת דן מרידור מסדר-היום.

הנאום של ראש הממשלה היה מוזר ביותר. אני רוצה להגיד: הייתי עכשיו בחוץ-לארץ —

מאיר כהנא (תנועת כך):

וחזרת — חבל.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
— וראיתי בטלוויזיה את תוצאות ההפצצות של חיל האוויר במחנות הפליטים בטרפול. אני מבין שהציון כאן היה עסק, ובצדק, בבעיות הכלכליות, בגזירות הכלכליות, ולא שמו לב למה שקרה. אני ראינו את התמונות, כיצד מובילים נשים מתות, נשים פצועות, שיש ילדים הרגומים. את כל זה מראים בטלוויזיה, ואני שואל: ממשלה שנותנת פקודות להפציץ מחנות פליטים, נשים וילדים, מדברת על טרור? באיזו זכות מוסרית? רבותי, כדאי להביא את הסרטים האלה ולראות. אנחנו הופכים לגמרי בלתי-אנושיים.

מאיר כהנא (תנועת כך):

כמו באנגוסטון.

היו"ר א' נחמיאס:

חבר הכנסת מאיר וילנר, אני מבקש להזכיר לך, שעלית להציע להסיר מסדר-היום את ההצעה של חבר הכנסת דן מרידור — פגישת ראש הממשלה עם פרג' ואל-מזרי ותגובתו על צעדי ארצות-הברית. ואתה תזכר לעניין.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אדוני היושב-ראש, הנימוק המרכזי של ראש הממשלה בעניין פסילתם או אי-פסילתם של פלשתינים למשא-ומן הוא נימוק הטרור.

היו"ר א' נחמיאס:

אני מבקש ממך, אתה פרלמנטר ותיק, אני מבקש ממך לכבד את התקנון.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):
אם כך, צריך להעביר את שתי ההצעות.

ראש הממשלה ש' פרס:

כן, את שתי ההצעות.

היו"ר א' נחמיאס:

זאת אומרת, ראש הממשלה מציע להעביר את שתי ההצעות לוועדת החוץ והביטחון. חבר הכנסת דן מרידור, אתה מסכים?

דן מרידור (הליכוד):

אני מסכים.

היו"ר א' נחמיאס:

רשות הדיבור לחבר הכנסת יובל נאמן להצעה אחרת.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
כבוד היושב-ראש, יש עוד הצעה.

היו"ר א' נחמיאס:

אנחנו יודעים, זה רשום.

יובל נאמן (התחיה-צמח):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה להציע להוריד מעל סדר-היום את ההצעה של חבר הכנסת יאיר צבן. מדובר כאן במשא-ומן שקו ההתחלה הצפוי שלו הוא אותה תוכנית רייגן, שהזכרה פה עליידי ראש הממשלה, והיא עצמה כבר מדברת על שיבה לגבולות 1967.

אני רוצה להזכיר לחברי הכנסת שהמכתב של הנשיא ריבר במפורש על גבולות 1967. בהודעה בעל-פה דובר על חיקונים קלים. זאת אומרת, יש כאן למעשה משהו, שבמקרה הטוב הוא תוכנית רוג'רס. זהו קו ההתחלה, שהמתווך האמריקני פרס לפני הממשלה.

היו"ר א' נחמיאס:

חבר הכנסת יובל נאמן, המתן, בבקשה. חברי הכנסת, הרוצה לצאת, יעשה זאת בשקט. כן אדוני, בבקשה.

יובל נאמן (התחיה-צמח):

מדובר כאן במשא-ומן שנכנסים לחוכו. כבר נאמר מה ההבדל בין חכם לפיקח. פיקח מוצא דרכים לצאת ממצבים מסובכים. חכם אינו נכנס לתוכם.

כיוון שהממשלה לא הציגה שום תנאים, כיוון שמי שמוביל את המשא-ומן הוא ארצות-הברית, כיוון שארצות-הברית כבר כימי הממשלה הקודמת הגישה מסמך שקרוי תוכנית רייגן, מסמך שקשרו אליו את יוקרתו של הנשיא עליידי קריאת התוכנית על שמו, הרי ברור שבכל משא-ומן שניכנס לתוכו כתנאים אלה, במצב הטוב נעמוד בפני האמריקנים, הידונים המצרים והפלשתינים, ולכולם יחד קו ההתחלה הוא למעשה החזרה ל"קו הירוק".

התנאים הללו למשא-ומן נובעים מתוך העובדה שהממשלה הזאת הלכה למעשה בדרך, שחבר הכנסת יאיר צבן הציע אותה, וביטאה את מאווייה למשא-ומן, את רצונה בכך. ארצות-הברית אינה מעוניינת בהחלשת ישראל בעיקרן. אבל יש לה גם עניין לתח לעולם הערבי ולמנהיגים הערבים הקדומים "מתונים" תחושה, שאכן ארצות-הברית מנסה לסייע בהשגת המטרות הערביות.

כאשר הממשלה, עדיין ממשלת בגין, ענתה בסירוב לתוכנית רייגן, בזה נגמר העניין. הנשיא פנה אל הערבים ואמר: בפועל לא הולך, הם עקשנים, קשוחים, ובהם נגמר העניין.

קריאה:

אני מבקש להצביע בנפרד על כל הצעה.

היו"ר א' נחמיאס:

אני מעמיד להצבעה תחילה את הצעתו של חבר הכנסת צבן. נצביע בעד העברת ההצעה לוועדה וכעד הסרתה מסדר-היום.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הנושא
לוועדת החוץ והביטחון — רוב
בעד ההצעה שלא לכלול את
הנושא בסדר-היום — מיעוט
נמנעים — מיעוט
ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר
הכנסת " צבן לוועדת החוץ והביטחון
נתקבלה.

היו"ר א' נחמיאס:

אני קובע שהצעתו של חבר הכנסת יאיר צבן הועברה לוועדת החוץ והביטחון.

אני מעמיד להצבעה הצעתו של חבר הכנסת דן מרדור.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הנושא
לוועדת החוץ והביטחון — רוב
בעד ההצעה שלא לכלול את
הנושא בסדר-היום — מיעוט
נמנעים — אין
ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר
הכנסת ד' מרדור לוועדת החוץ והביטחון
נתקבלה.

היו"ר א' נחמיאס:

אני קובע שהצעתו של חבר הכנסת דן מרדור הועברה לוועדת החוץ והביטחון.

ו. הצעה לסדר-היום

התגובות הישראליות על יוזמות אמריקניות וסובייטיות באזור

עליה, אולי אפשר להקדים את הצעתו לסדר-היום של חבר הכנסת וילנר.

היו"ר ד' בן-מאיר:

חבל שהדבר לא נאמר. השר אינו חייב להיות נוכח ואינו חייב להשיב על ההצעה לסדר-היום.

יוסי שריר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אינני בטוח שזה ישנה הרבה.

היו"ר ד' בן-מאיר:

אתה מוכן לדחות את הבאת הצעתך?

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
ברדיק. הרי זה היה הנימוק שלו.

אני אומר: כשם שלצד הפלשתיני אין זכות לקבוע מי הם הנציגים הישראליים, שמבצעים מעשי טרור אכזריים כאלה במחנות הפליטים, כך אין זכות לצד הישראלי לקבוע מי הם הנציגים הפלשתיניים. הכעיה היא לא עם מי, אלא על מה ידברו, ומהי התוכנית המדינית. והתוכנית המדינית שמציע חבר הכנסת מרדור, עם כל הצורה האינטליגנטית שבה הוא מציג תמיד את הדברים — וזה יפה, אבל לא כך לגבי התוכן — תוכנה הוא מניעת כל סיכוי לשלום אי-פעם, כלומר — מלחמה נצחית. זה הדבר הראשון.

הדבר השני הוא, שכל המשא-ומתן הזה, כל המהלך הזה, הוא הרדיסכנות. אני חושב שכל ההסכם הזה בעמאן, כל המהלך האמריקני הזה, אינו מוביל לשום שלום. זה איננו תהליך שלום כלל, כשם שקמפ-דייוויד לא הביא לשלום. ראש הממשלה בגין אמר "no more war, no more bloodshed" — והנה הגענו למלחמת לבנון. זה היה גם war וגם bloodshed וגם כישלון פוליטי וצבאי שלא היה כדוגמתו. למה אנחנו משלים את עצמנו ואת האחרים?

אני חושב שבעצם ההתמקדות הזאת, שהממשל האמריקני וממשלת ישראל לוקחים לעצמם את הזכות לקבוע מי ייצג ומי לא ייצג את העם הפלשתיני, ולהמליץ על עושי דברם או המקורבים להם, בכך הם ממש מתעללים בתומכי הסכם עמאן ומשפילים אותם.

לפי דעתי, חטא חוטאים היונים בזירה הפוליטית בישראל. גם מתוך כוונות טובות אפשר להוביל לגיהנום. הלא כל המהלך הזה איננו מכוון לשלום כולל, צודק, בריקמא. זה יכול לבוא רק אם תיפתר השאלה המרכזית, השאלה הפלשתינית, על-ידי הקמת מדינה פלשתינית עצמאית בצד מדינת ישראל ועם ביטחון לכל המדינות. ואנחנו צריכים לראות ששלום כזה איננו מתוכנן על-ידי ארצות-הברית, וכל המהלך שלה איננו שלום אלא מניעת שלום והכנת מלחמה חדשה במזרח התיכון, כדי לאלץ גם את סוריה להצטרף לגוש הצבאי שהאמריקנים מתכננים כל הזמן יחד עם ממשלת ישראל וממשלות ריאקציוניות ערביות. לכן לא מדובר כלל על תהליך שלום. ואחם, היונים, עושים טעות רצינית ביותר, כאשר אתם מסכימים למנוע את המהלך היחידי לשלום — ועידה בין-לאומית.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה לחבר הכנסת וילנר, חברי הכנסת, אנו ניגשים להצבעה.

היו"ר א' נחמיאס:

חברי הכנסת, אנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 2483 — התגובות הישראליות על יוזמות אמריקניות וסובייטיות באזור, של חבר הכנסת שריר. בבקשה, חבר הכנסת יוסי שריר.

יוסי שריר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

מי משיב על ההצעה?

סגן שר החוץ ר' מילוא:

שר החוץ אמר להשיב על ההצעה. הואיל ולאחר מכן יש הצעה לסדר-היום של חבר הכנסת מאיר וילנר, ואני משיב

אני אומר: ריכונו של עולם, ספרתי כמה מלים רצו להוסיף, שבע מלים, מישור יכול לומר: שבע מלים? כל העולם כולו יכול להיות כבד על שבע מלים? אבל, הרי היום אנחנו יודעים, כשאנחנו מסתכלים אחורנית, ואנחנו רואים מה החמצנו, מה הפסדנו, ורבותי, צריך תמיד להסתכל אחורנית ולראות מה החמצנו, מה הפסדנו. כל הדברים שאמר היום ראש הממשלה הם דברים של טעם, דברים נפלאים. הבעיה האחת שלהם שהם אינם מביאים בחשבון את גורם הזמן, ותיכף אומר משהו על הזמן, מה הזמן עושה לנו. אילו היה זמן, אפשר היה לומר: בסדר, נשתמש עכשיו בנוסחה אחת, אחר כך נשתמש בנוסחה שנייה, יש לנו זמן, אולי אש"ף ישתנה יותר, וירדן תשתנה יותר, וכל העולם ישתנה, רק אנחנו אגב לא נשתנה, ויש זמן. אבל מה הזמן מעולל לנו? תיכף אדבר על הזמן.

אבל, רבותי חבר הכנסת, הבעיה איננה האם אנחנו אומרים "לא" לדברים שנשמעים מן העבר השני, ודאי שיש דברים שצריך לומר עליהם "לא". ראש הממשלה איננו כאן, הוא אמר שהוא צריך ללכת ליישיבת הממשלה, אני מבקש מאוד מראש הממשלה, אני אומר לו את זה כחברות — הוא עושה זאת כמה וכמה פעמים — לא לשים דברים בפינו. אפשר לחשוב, שמדברים של חבר הכנסת צנן מעל הדוכן הזה היום, ומפי חברים אחרים שעומדים כאן ואומרים את דבריהם, אפשר ללמוד, במישרין או בעקיפין, שאנחנו טוענים שצריך לומר על הכול "כן". הרי אפילו בניסיון האישי שלנו זה לא נכון. הרי אנחנו, עליפי התנהגותנו, לא עליפי דיבורנו, אמרנו להצעות שונות שקיבלנו "לא", משום שלא היינו בטוחים שההצעות האלה הוצעו בתום לב, שהן יכולות לקדם את השלום, שהן יכולות לקדם את ההכרה ההדדית. הרי אנחנו כמו התנהגותנו, כמו גופנו, מימשנו את ה"לא". אנחנו כבר עמדנו בניסיון. ראש הממשלה עוד לא עמד בניסיון אפילו.

אכן, יש דברים שצריך לומר עליהם "לא". אבל, על הדברים ההכרחיים צריך לומר "כן".

אני רוצה לשאול את חבר הכנסת: מהי חוכמת המדיניות? אומר מה לדעת, לעניות דעתי, לשר החוץ ודאי יש חוכמת מדיניות גדולה יותר, כי הוא שר חוץ. יש אש"ף, אש"ף הוא אריב. אין ויכוח על דבר אחד. יש כאלה שאולי עוד מתנוכחים, אבל הם תמיד מנהלים את קרבות המאסף, הם הפטריוטים שתמיד יוצאים בקומה זקופה וחוזרים על גחון. אבל, אין ויכוח בשום מקום, שיש גם מאבק בחוץ אש"ף. יש באש"ף קיצונים, מטורפים, רוצחים, ויש באש"ף אנשים מתונים יותר, שמטיים היום לזנוח את המאבק המזוין ולעלות על הדרך המדינית, יכול להיות שבעבר הם חשבו אחרת, יכול להיות שבעבר הם היו גם טרוריסטים. אגב, אנחנו לא נוותר להם בקלות על הביגורפיה שלהם. מאין אני יודע שלא נוותר להם בקלות? הרי כבר היו דברים מעולם. היה אדם, היום כבר כמעט מחויקים אותו כחסיד אומות העולם, אולי ירשמו אותו בספר של הקרן הקיימת, סירטאווי. יש געגועים לסירטאווי. אבל, כאשר סירטאווי היה חי, לא התגעגעו אליו, כי אצלנו מתגעגעים רק למתים. אמרו: אסור להיפגש אתו משום שהוא היה פעם טרוריסט. זה נכון.

השר י' הורביץ:
מי מתגעגע אליו?

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אתה לא מתגעגע. אני מקווה שאתה יודע איפה אתה חי.

גאולה כהן (התחיה-צמח):
מי כן מתגעגע?

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
לא, אין לי שום עניין לדחות.

היו"ר ד' בן-מאיר:
אם כן, כבקשה, חבר הכנסת שריד.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני חושב שהיה לי נאום ואינני עוד. כי ראש הממשלה אמר דבר חשובים, והייתי רוצה להקדיש את עיקר דברי לתגובות על מה שהוא אמר. אני כבר יודע, אני מעריך, יש לי אינטואיציות בדברים האלה, שאני אסתכל עם הזמן.

בין הדברים שאמר ראש הממשלה — לחלק הסכמתי ולחלק לא הסכמתי — הוא אמר דברים נכוחים. אני מוכן אפילו לומר, שאני מאמין בתום הלב, ככוונה הטובה של ראש הממשלה, אני רק רוצה לומר מהי הבעיה גם עם הדברים הנכוחים, לא לא שכן עם הדברים המוטעים מעיקרם, וגם כאלה היו בנאומי של ראש הממשלה. מהי הבעיה אפוא עם הדברים הנכוחים לכאורה, למשמע אוזן, עם דברי היגיון?

אני רוצה להביא אילוסטרציה לדברים הנכוחים למשמע אוזן. הרי הוויכוח הזה שניטש בכל שבוע, כפי שאמר ראש הממשלה, כבר ניטש שבע-עשרה או שמונה-עשרה שנים. היו דברים מוסכמים, כי היו כביכול דעות נכוחות. אילוסטרציה אחת: אני פותח אתמול את "ידיעות אחרונות" — לצורך העניין, אפשר היה ודאי לפתוח עיתונים אחרים — ואני קורא ידיעה מסוג הידיעות, שבכל פעם שאני קורא אותן אני נתקף זועה ואני מרגיש שהדם ממש חומר בעורקים. זה היה ציטוט מפי שר החוץ לשעבר-לשעבר, יושב-ראש ועדת החוץ והביטחון דהיום, אבא אבן: "אילו התקבל הנוסח שלי, היה שלום עם מצרים ב-1972". שימו לב: אילו התקבל הנוסח שלי — היה שלום עם מצרים כבר ב-1972. עניין קטן.

אבא אבן (המערך):
זה ההיפך הגמור ממה שאמרתי באותו מעמד.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
כן? אם זה ההיפך, זה מעניין מאוד, כי תיכף נקרא מה כתוב הלאה. מספר חבר הכנסת אבן, ואגב אין לי שום טענה לחבר הכנסת אבן — — —

אבא אבן (המערך):

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אחר כך ודאי חבר הכנסת אבן ירצה להעיר — אז יעיר.

מספר חבר הכנסת אבן סיפור ארוך על יומה של יריגה. הוויכוח הזה נכון, גם אם חבר הכנסת אבן לא סיפר אותו אתמול, כי זהו סיפור שבעובדה, משה דיין התעקש או על הנוסח: "ישראל לא תיסוג לגבולות 4 ביוני 1967". הנוסח שהוצע עליי חבר הכנסת אבא אבן, "גבולות מוכרים ובטוחים", כשאנחנו שומעים אותו היום אנחנו אומרים: זה נוסח יוצא מן הכלל, גם אם דופי יש בו, מה פגם? גבולות מוכרים ובטוחים. אילו אוכינו היו מקבלים את הנוסח הזה — אבל היתה התעקשות, וזאת עובדה, בין שחבר הכנסת אבן אמר או לא, היתה התעקשות שיהיה כתוב שם: "ולא תהיה נסיגה לגבולות ה-4 ביוני 1967". אלה היו דברים נכוחים מאוד בזמנם, ואני בטוח שהרוב בכנסת ודאי חשב שלא יכולים להיות דברים נכוחים יותר.

משום שאני התוודעתי אל האיש הזה באופן אישי, אני מכיר את השקפותיו. האיש הזה, שהוא חבר המועצה הלאומית הפלשתינית, מכיר בזכותה של ישראל להתקיים.

בכלל, כאשר אני אומר "מתון", אני רוצה לרמז מאד בהגדרה. מה זה "מתון"? בכלל? אני לא רוצה להשאיר את זה בהגדרה ערטילאית. מה, אני בוחן כליות ולב מי מתון ומי לא מתון? מתון? בעיני, יש לו הגדרה אחת בלבד: מי שהגיע למסקנה שאת ישראל אי אפשר למחות מעל פני האדמה —

גאולה כהן (התחיה-צמת):
זה נקרא מתון?

יוסי שריר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
— — — — —
ושעם ישראל צריך לחיות יחד — לא זה במקום זה, ולא זה על חשבון זה, אלא זה בצד זה. זה ה"מתון". אגב, זו ההגדרה שלי גם לישראלי מתון, לא רק לפלשתיני מתון.

מרים גלזר-תעסה (הליכוד):

יוסי שריר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
עכשיו אני שואל שאלה מאוד נוקבת: למה יהיה אדם מתון במחנה הפלשתיני? מדוע? מה התמריץ שאנחנו נותנים לו? מה העידוד שאנחנו נותנים לו? הרי בלאו הכי מאבק קשה. המאבק שם קשה כשאל: הוא גם מאוד מסוכן, המאבק כאשר, אבל, אולי כדאי להיות מתון במחנה הזה, כאשר אפשר לבוא ולומר: רבותי, אנחנו כמתונים יכולים להשיג הישגים שאתם הקיצונים לעולם לא תוכלו להשיג אותם. אתם, אם אתם רוצים, תמשיכו להטיח את ראשכם בכותל, שום דבר לא יצא מן העניין הזה, אנחנו יכולים להשיג הישגים.

חסרות דוגמאות? ההזדמנויות קבועות ועומדות? הרכבות האלה לא יוצאות ואנחנו מחמיצים רכבת אחרי רכבת. אתם רוצים שאבאי דוגמאות? פעם היה מצב של מחינות ירדניות מול קיצוניות אש"פית. ב-1974, שלחנו את המלך חוסיין המתון, זה שעכשיו מעלים אותו כבר לרום המדרגה של המתונים, חשון לגמרי לוועידת רכט, כדי שיצא משם וידו על התחתונה, וקבענו אולי שמונה או חשע או עשר שנים של הגמוניה אש"פית מוחלטת. ב-1977 היה, אולי, סיכוי לאוטונומיה — אני לא בטוח, אולי היה סיכוי לאוטונומיה — אבל כאשר אתם עשיתם את האוטונומיה פלסתר, כאשר עשיתם מכל העניין חוכא ואטלולא, בדיחה, מהתלה גרועה — מה רציתם לתת באוטונומיה, ואין לי עכשיו זמן לנתח את זה — גם רכבת האוטונומיה יצאה והוחמצה, והיא לא חוזרת.

יש בעיה עם הזמן, ואני אגיד לכם מה הזמן עוד עושה לנו: הזמן מביא עלינו קורם כול עוד ועוד מלחמות. יש דבר אחד בטוח, רק דבר אחד בטוח כמזרח התיכון — בכל כמה שנים פורצת מלחמה. זה מה שהזמן עושה, וזה ברור, חמש שנים, שש שנים, שמונה שנים, עשר שנים — מעגל נוסף, הזמן גם מרושש אותנו. יש לי עכשיו איזה חיזיון, איוו מחשבת בלהות שאני חושב כל הזמן, אתמול אני פותח שוב עיתון — כל יום, אגב, אני פותח את העיתון — ואני קורא על זקנים שזועקים ואינם נענים, ובידיעה סמוכה, אחת ליד השנייה, אני קורא שמשכיכו בפרויקט ה"לביא". ואני חושב על ציביליזציות מפוחחות —

בני שליטא (הליכוד):
זה תכתיב של כניעה, מה שאתה אומר.

יוסי שריר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

הרי זה בדיוק האדם שאתו אנחנו רוצים לדבר, אחרת לא נדבר עם איש. נכון, הוא היה טרוריסט, אבל הטרוריסט הזה קם בבוקר הגיע למסקנה אחרת, למסקנה הכואבת, הקשה אולי מבחינתו — בכלל, כמה אנשים מאתנו יכולים לשנות את דעתם, להתכחש אפילו כמובן מסוים לכיווגרפיה שלהם? — הוא קם בבוקר ואמר: אני לא רוצה עוד טרור, כי הטרור מוליך אותנו לאבדון. שיניתי את דעתי, עכשיו אני רוצה ללכת בדרך המדינית, אנחנו צריכים לומר: יוצא מן הכלל, זה האיש שקיוונו לו, אבל, אנחנו אומרים: לא, לא, אדוני, אנחנו לא מוותרים לך כל כך בקלות: אתה היית רוצה.

בכלל, ראש הממשלה אומר: מדברים עם מי שאיננו רוצה ולא מדברים עם מי שהוא רוצה. הלוואי, הלוואי, רבותי, הלוואי. הלוואי שזה היה כך. מי מאתנו בכלל רוצה לדבר עם רוצחים? מי מאתנו רוצה לראות רוצחים לנגד עיניו? מה חושב ראש הממשלה, שהוא מתעב רצח יותר ממישהו אחר? אבל, האם ההיסטוריה העולמית מאשרת פעם אחת שלא דיברו עם רוצחים? הרי דיברו גם דיברו עם רוצחים, ומי מאתנו בכלל יש לו איוו סמכות מוסרית. איזה משקל מוסרי למדוד איזה רצח מתועב מרצח? בעיני כל רצח הוא מתועב באותה מידה. מי לא דיבר עם רוצחים? מי לא לחץ ידיים של רוצחים? אסד איננו רוצח? אז מה הטיעון הזה שמדברים עם רוצחים, או שהדעת איננה סובלת שמדברים עם רוצחים? איזה מין טיעון זה?

האמינו לי, שאין איש שקשה לו לומר זאת יותר ממני. יש מאבק בתוך אש"ף. מה היה תורת המדיניות? — תורת המדיניות היא לנסות ולעשות הכול כדי לעודד את המתונים. הרי מה אנחנו רוצים? אנחנו רוצים לעודד את המתונים, כדי שבסופו של דבר ידם תהיה על העליונה. כשאני אומר "אנחנו", אני חייב לסייג את זה, לסייג את זה בסיוג גמור ומוחלט. יש — אני אומר את זה במלוא גילוי הלב — אצלנו אנשים שלא מעוניינים לעודד את המתונים. יש אצלנו אנשים שרוצים שידם של הקיצונים תהיה על העליונה. יש בינינו אנשים שרוצים שהשטירוף הזה יימשך, כדי שבסופו של דבר ימליכו עלינו את האטד. ואיני יודע מי זה האטד. יש כבר כמה שיחי אטד: יש האטד ויש עוד אטד ואטד. הם לא רוצים לעודד את המתונים משום ששם המתונים תהיה להם בעיה, עם המתונים הם יצטרכו לדבר. אבל על מה הם ידברו אתם? הרי אתם אין על מה לדבר.

בני שליטא (הליכוד):
מי הם המתונים?

שר החוץ י' שמיר:
מי הם המתונים?

יוסי שריר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
מי? מי שמכיר — — — — —

שר החוץ י' שמיר:
תן לי שם אחד.

יוסי שריר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני אתן לך שם אחד, אני אתן לך כמה שמות. אחרי שאני אתן לך את השם האחד, תרצה עוד — יש לי. אני אתן לך שם אחד, אתה תתפלא, הוא גם חבר במועצה הלאומית הפלשתינית.

עודי לנדאו (הליכוד):
כזה נגמר העניין.

יוסי שריר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
שמו: פרופסור ואליד חלידי. אני מביא לך אותו קדוגמה.

יוסי שרד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

מי יכול לומר את אשר עם לבו בסדר כזה של זמן?

אני רוצה רק לסכם ולומר: כדי לנהל את המדיניות הזאת כך, תוך כדי עירוד המתונים וחיוקם של המתונים, אני מאוד מקווה שארצות-הברית תמשיך במהלך הזה שלה כדי להמריץ, כדי לנסות ולהמריץ — יש לי אמון מספיק באמריקנים מבחינה זו — את אש"ף להגיע למשא-ומתן ישיר עם ישראל על בסיס של הכרה הדדית. אני מאוד מקווה שהאמריקנים ימשיכו, כי אולי, אולי — — — אנחנו כבר בגדר החכוש שאיננו מתיר את עצמו מבית-האסורים: כל כך הרבה אויבים, כל הרבה נחשתיים, כל כך הרבה התחייבויות, כל כך הרבה דעות קדומות, כל כך הרבה קלישאות, ססמאות, שהיה כל כך ממושכת בתוך החפירות של הקרב הלא-נכון. אדרבא, ילכו האמריקנים בכוחם זה וינסו להושיע את האזור, ינסו להושיע אותנו ואת הפלשתינים, כדי להביא אותנו למשא-ומתן, למשא-ומתן ישיר על בסיס של הכרה הדדית. כי מפני כל הסכנות האלה של הזמן — והזמן לא עמד מלכת, נסתכל על סביבתו, על חברתו, מה עשה לנו הזמן, איך החברה הזאת בישראל נשחתה — רק השלום יכול להציל אותנו, והאמריקנים יכולים למלא עכשיו חפקיר חשוב והלוואי שימלאו אותו.

בני שליטא (הליכוד):

נאום של ברלינאי גדול.

יהושע מצא (הליכוד):

זה קומפלימנט.

ז. הצעה לסדר-היום

הידיעה על שינוי במדיניות ברית-המועצות

עכשיו, לעצם עניין, כשבוע שעבר הודלף שהחקימה פגישה בין סופר לוורונצב בפריס. דבר הפגישה ותוכנה הודלפו. זה מסימני האנרכיה האוכלת בנו בימים אלה בכל פה. דבר זה נכון כאן קודם כשאלתא בעל-פה.

ראש הממשלה, כהחליל השבוע, האשים בישיבת "שרינו", כי משרד החוץ הוא מקור של הדלפות חמורות בנושאים מדיניים ורגישים וכי כל המברקים דולפים משם. זה התפרסם ב"מעריב" וביתר עיתוני הערב ב-22 ביולי.

אני מבקש להעיר, כי אין זו פגישה ראשונה עם שגריר רוס שדיווח עליה נשלח למשרד החוץ. בדרך כלל, ידיעות כאלה נפוצות כחוג מצומצם ועד עכשיו כל הפגישות הקודמות כמעט לא הודלפו. הפעם הורחב חוג ההפצה וכלל גם את משרד ראש הממשלה. והפעם היתה דליפה.

אני מבקש אף לציין, שראש הממשלה, כפי שהוא הודיע, ביקש מאדגר ברונפמן, נשיא הקונגרס היהודי העולמי, להעביר לגורבצ'וב מסר על-פה, שאנו מקווים שהנהגה החדשה בברית-המועצות תביא לשיפור היחסים. הפגישה עם ברונפמן היתה לפני יותר משבוע, זאת עם גורבצ'וב תהיה בעתיד, ולא מקובל לראש מדינה שימעי בתקשורת על מסר שנשלח אליו.

אני הייתי מבקש מראש הממשלה, שלעצרי איננו נוכח כאן, להשיב מי לפי הערכתו הדליף את הידיעה האחרונה בעניין ברונפמן. ועוד הייתי מבקש לדעת מהו הבסיס, אם קיים.

יוסי שרד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

— — — רבות תושייה ורבות עלילה, ציביליזציות שהשאירו מאחוריהן דברים מופלאים, פלאי עולם, הציביליזציות האלה השאירו, הן השאירו ארמונות, היכלות, גנים ופירמידות, והציביליזציות האלה נכחדו.

רוני מילוא (הליכוד):

אפשר לשאול אותך שאלה, חבר הכנסת יוסי שרד?

יוסי שרד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

ואנחנו נשאיר מאחורינו 300 מטוסי "לביא".

היו"ר ד' כ"מאיר:

לא, אי-אפשר לשאול, הוא כבר מסיים.

יוסי שרד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

יבואו לראות את 300 מטוסי ה"לביא".

בני שליטא (הליכוד):

מה אתה מתכוון לא לתת לפלשתינים?

רוני מילוא (הליכוד):

— — —

היו"ר ד' כ"מאיר:

חבר הכנסת רוני מילוא, לא נתתי לך רשות לשאול שאלה. עוד מעט יענה שר החוץ.

יוסי שרד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

כדי לעודד את העניינים — לצערי אין לי זמן — — —

רוני מילוא (הליכוד):

הרבה רכבות היו באירופה בגלל המתונים. הרבה רכבות היו באירופה בגלל צ'מברלין.

היו"ר ד' כ"מאיר:

רשות הדיבור לחבר הכנסת עוזי לנדאו להעלאת ההצעה: הידיעה על שינוי במדיניות ברית-המועצות.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אי-אפשר להיכנס לעצם הנושא של יהדות ברית-המועצות בלי לגעת בדבר, שקשור באירועים שהתחוללו באירופה לפני ארבעים-חמישים שנה, והוא קשור גם בימינו אלה ונוגע בסיפא של דברי חבר הכנסת שרד: יש אנשים באש"ף, אנשים מתונים, שבאים ואומרים שכונותיהם הן אלה ואלה והם מוכנים לעשות אתנו שלום. ספק אם בכלל קיימים כאלה, אבל צריך לזכור שבסוף שנות השלושים של המאה הזאת הציע היטלר לבריטניה "שלום בדורנו". ואיש במחנה גרמני לא דיבר על כיבוש אירופה ולא על השמדה ברוטלית של יהודים, כפי שהדבר הזה בא לידי ביטוי בסופו של עניין. צ'מברלין חתם אחר על הסכם מינכן הנודע לשמצה.

עומדים לפנינו היום ארגונים החותרים על דגלם את השמדת מדינת ישראל. הם לא מדברים על שלום. גם אם היו עושים זאת, היינו צריכים להיזהר ולא להיכנס אתם למשא-ומתן סתם כך. אבל, כשהם אומרים לנו שהם רוצים להשמידנו, אני אינני רוצה להימצא במצב, ואינני רוצה שמישהו יימצא חלילה במצבו של צ'מברלין, שאמר על ערש דווי: הכול היה נראה כה טוב אלמלא שיקר לי היטלר.

שעליו מסתמכת ההודעה הפסקנית של מר פרס, כי משרד החוץ הוא המקור ההדלפה.

גאולה כהן (התחיה-צמח):
ראש הממשלה מר פרס אמר היום שלדעתו ההדלפה הזאת אינה חמורה.

עוזי לנדאו (הליכוד):
טוב, יש הדלפות שכאות ממשרד ראש הממשלה והן מקובלות ולגיטימיות. יש הדלפות שגם אם אולי הן לא באות ממשרד החוץ, רצוי להעיר כאילו הן באות ממשרד החוץ, ואז הן אינן לגיטימיות.

אם כן, פגישת סופר-וורנוצב מוצגת בתקשורת בישראל כתקווה גדולה. יש מנהיג חדש, יש תזוזה בעמדת ברית-המועצות, יש לה נכונות להתקרב, אולי לפתוח שגרירות, אולי לאפשר יציאת יהודים, ולברית-המועצות יש תנאים מוקדמים: נסיגה מרמת-הגולן, נסיגה מכל השטחים שישראל שחררה ב'1967.

אני רוצה תחילה לנעת בנושא המזרח התיכון והתזוזה האפשרית של ברית-המועצות באזור זה, ובכן, ברית-המועצות מתנה את פתיחת שגרירותה בכך שישראל תסוג. מדינת ישראל צריכה להבהיר לברית-המועצות, שהיא לעולם לא תסוג, לא מרמת-הגולן ולא מיהודה ומשמרון, ואם יש משהו שצריך להציג תנאים לפתיחת השגרירות, ישראל היא זאת שצריכה להציגם, והכיוון צריך להיות של תיפתח שגרירות בירושלים לפני שייפתחו שערי העלייה של ברית-המועצות לפני יהודיה ולפני שייפסקו רדיפות היהודים בחוכה ולפני שייפסק מסע התעמולה האנטישמי והאנטי-ציוני שברית-המועצות מנהלת בעולם כולו נגד העם היהודי ונגד מדינת ישראל.

יש רומזים, כאילו רצוי לקשור את עליית היהודים עם הסדר במזרח התיכון. מכך יש להזהר יותר מכול. הויה העיקרית שלנו במאבק על עליית אחינו שברוסיה היא ארצות-הברית והמערב ככלל. ומה עלינו להעלות ולהדגיש בוירה ההיא? כיום ברית-המועצות היא, ככל הנראה, בעלת עניין יותר מאי-פעם להגיע להסכם גלובלי בינה ובין ארצות-הברית. לקראת חתימת הסכם כזה, וחובתו של העם היהודי וחובתה של ישראל בראשו לחתור לפתרון בעיית יהודי ברית-המועצות ולהביא לכלל עלייתם. עלינו לנהל את מעשינו כך שלא יחתם הסכם, אלא אם כן תיפתר בעייתנו בתוכו. כי אם יחתם הסכם ופתורנו לא יהיה בו, זו תהא בכייה לדורות.

חובה על הממשלה לעמוד בראש מערכה עולמית כארצות-הברית ובאירופה. יש לנו ניסיון טוב משנות השישים והשבעים. אחת הדוגמאות היא תיקון ג'קסון-וויק. השיטה שצריך לנקוט הפעם והטיעון שיש להשתמש בו הוא לומר על ברית-המועצות את מה שהיא למעשה. זוהי מדינה, שעכשיו, בשנות השמונים, מפירה כריש גלי את זכויות האדם; זו המדינה היחידה — להוציא את העולם המוסלמי — שארבעים שנה לאחר הדברת גרמניה הנאצית, ששישה מיליוני יהודים הומתו על-ידיה; מדכאת ורודפת יהודים באופן שיטתי על היותם שייכים לעם הזה; זו מדינה שחתמה על הסכם הליטניקי, והיא מפירה אותו. עלינו לומר בכל מקום, שעם מדינה המפירה הסכמים שעליהם חתמה, אי-אפשר לתתם עמה הסכמים חדשים, ובכלל זה אותו הסכם גלובלי שברית-המועצות אולי מבקשת להביא לחתימתו עם ארצות-הברית.

גאולה כהן (התחיה-צמח):
זו גם מדינה המעודדת טרור בעולם.

עוזי לנדאו (הליכוד):
אני חושב שאם נתחיל לתת סימנים בברית-המועצות כמו אותו רבי יהודה באגדה, נמצא בה יותר מעשרת הסימנים שהוא נתן.

כאשר אנו יוצרים לחץ פוליטי על הסובייטים בעולם, ואנו יוצרים לחץ מסוים, זהו בדיוק הדבר שכרית-המועצות רגישה לו והוא הסיבה שבגללה נפגשים אנשיה, פקידים ברמות שונות, עם שגרירים מישראל ועם מנהיגים יהודים. הרוסים יצאו למערכת דיס-אינפורמציה ומטרתם במערכה זאת היא לכלכל את הציבור היהודי בעולם ולהולילו שולל, כדי להרדים את פעילותו. הם רומזים שאם היהודים יורידו את הטון, יהיה בסדר, ייפתחו שערים, אם היהודים יהיו מוכנים לוותר על תיקון ג'קסון-וויק, אולי הרוסים יחתמו ל-50,000 יהודים לצאת.

כל הדברים אינם מוגדרים. יש פגישות של פקידים סובייטיים, חלקם מן הק"ב, עם מנהיגים יהודים, חלקם מדרג ראשון וחלקם מדרג שני ושלישי בארצות-הברית. יש פגישות רבות עם שגרירים במקומות שונים בעולם, כל זה במטרה להוליך אותנו שולל.

פגישת סופר-וורנוצב איננה שונה. היא חלק מאותה מערכה של דיס-אינפורמציה שהרוסים מנהלים. אילו לפחות היה סימן בשטח שהרוסים מתכוונים למה שהם אומרים — אבל כל הסימנים הם הפוכים, בברית-המועצות דיכוי היהודים גדל והרוסים מתאגדים ומציקים וזורקים לכתיסהרה כתואנות שווא מעגל שני ושלישי של פעילים, ואשר למערכה נגד העם היהודי, נגד מדינת ישראל, נגד הציונות, כפי שהם קוראים לזה — ראו מה קרה בניירובי. בראש הפסטיבל שהתרחש שם עמדה ברית-המועצות.

יש להצטער, שאותו אדם שהדליף את הידיעה בדבר הפגישות בין סופר-וורנוצב, לא היה מצוי בנושא. אילו היה איש משרד החוץ, היה יודע שאין בה שום חדש. התקיימו פגישות רבות כאלה, ובפגישת זו לא היה דבר שלא היה ידוע למי שעסק בתחום הזה קודם לכן.

אני חושב שאין אדם במדינת ישראל שאינו בעד הידברות ובעד חידוש יחסים עם ברית-המועצות, אבל אסור שברוך לחידוש אותם יחסים נתחיל את המהלך מהתקפלות. אם הרוסים מתכוונים אכן לפתוח שערים או לפתוח שגרירות, אנחנו צריכים לראות סימנים ראשונים לכך בשטח, וכל זמן שלא יהיו עובדות של עלייה בשטח ממש, יש להמשיך ולהגביר את אותו לחץ שהתחלנו להפעילו על ברית-המועצות בארצות-הברית. משום שמה שהביא את הרוסים לפגישה עם השגרירים שלנו ועם מנהיגים יהודים בעולם, זה אותו לחץ מועט שעד עכשיו הפעלנו, אבל היא הנוחנות. את האמצעי היעיל הזה יש להגביר, ואם הרוסים מבקשים לצמצם אותו לתועלתם, לצורך הפגישות הקרובות של גורבצ'וב עם רייגן ושל גורבצ'וב עם מיטרן, עלינו לעשות בדיוק ההיפך — להגביר את הלחץ בקצב גדול והולך עד פגישת גורבצ'וב ורייגן, ואחריה, ועד לכניסה למשא ומתן אמיתי, ועד שנראה שהרוסים אכן מתכוונים למה שהם אומרים והם אכן מתחילים לפתוח את השערים.

חובתה של ממשלת ישראל בשלב זה, שהוא קריטי, היא לזעזע את העולם היהודי ולהובילו למאבק. המאבק לעליית אחינו משם צריך להיות היום נושא מספר אחד על סדר-היום

שר החוץ י' שמי:

אדוני היושב ראש, חברי הכנסת, זאת עובדה שבמשך כל שנות קיומה של מדינת ישראל התגללו מדינות ערב לכיטחונה ולקיומה. חרף העובדה הזאת ראינו עובדה אחרת — במשך כל השנים היתה ישראל הגורם שקרא תמיד לקיום שיחות ישירות עם מדינות ערב, שיחות על שלום עם כל שכנותיה של ישראל. זאת עובדה שאיש איננו יכול להכחיש אותה, שלא היתה היענות ערבית לקריאות האלה.

בזמן האחרון הושמעה קריאה כזאת מישראל לעבר שליטיה של ירדן, והסיבות ברורות. קודם כול, ירדן היא השותף השני והטבעי לשלום עם ישראל אחרי מצרים, בהתאם לתהליך הסכמי קמפ-דייוויד. שנית, ירדן מקיימת יחסים טובים וקרובים עם ארצות-הברית, ומעצמה זאת, המקיימת גם יחסים טובים עם ישראל, יכולה לסייע ולהועיל ליחסים בין שתי המדינות בעניין המדיני הזה.

אבל, יש תנאי בסיסי אחר להנעתו של תהליך מדיני מסוג זה שיוביל למשאומתן לשלום בינינו לבין ירדן. ממשלת ירדן צריכה לרצות בשלום עם ישראל כיעד אמיתי, בלא תנאים ופניות. כפי שגם ממשלת האחדות הלאומית הכריזה שהיא מזמינה את ירדן למשאומתן על שלום בלא תנאים מוקדמים.

יוסי שריר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

שר החוץ י' שמי:

תכח. אם רצונה הוא כזה, הרי הפועל היוצא מזה צריך להיות נכונות לנהל משאומתן ישיר עם ישראל. אם ירדן מתנגדת למשאומתן ישיר, או מתחמקת ממנו, כפי שאנחנו רואים את זה בימים אלה —

יקטור שם-טוב (מפ"ם):

ממשלת ירדן הציעה משאומתן עם ישראל.

שר החוץ י' שמי:

— אין לך סימן טוב יותר מזה שלפניה יעדים אחרים, יעדים שהיא מחשיבה אותם יותר מאת השלום עצמו, וזה המבחן של ממשלת ירדן ברגע זה.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):

אפשר להכריז מלחמה.

שר החוץ י' שמי:

אולי אתה תעשה את זה.

משאומתן עם ישראל פירושו שירדן לא תנסה להגיע לדו-שיח עם ארצות-הברית כתחליף למשאומתן ישיר עם ישראל, מפני שעם ארצות-הברית ירדן איננה מקיימת יחסי מלחמה. משאומתן על שלום צריך להתנהל עם ישראל, ומשאומתן לשלום עם ישראל איננו יכול להתיישב עם ניסיון ירדני ליצור קשר של הכרה בין ארגוני הטרור של ערפאת לבין הממשל האמריקני.

המלך חוסיין חייב לבחור בין שלום עם ישראל לבין שיתוף פעולה עם אש"ף. שלום ואש"ף הם שני מושגים הסותרים זה את זה. לא יועילו כל הפלפולים וכל עיוותי העובדות. אש"ף איננו רוצה בשלום עם ישראל, אש"ף איננו רוצה במשאומתן ישיר עם ישראל.

מאיר זילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

או שמיר או שלום.

שר החוץ י' שמי:

מה התרחש למעשה בתקופה האחרונה? בעקבות ביקור

הלאומי של העולם היהודי כולו. כך צריכים ממלא מקום ראש הממשלה וראש הממשלה לדבר. משום שחצי השנה האחרונה של הפעילות היהודית בעולם היא של אי-הצלחה. באוטבה לא הצלחנו. בארצות-הברית יהודים מדברים היום בכמה קולות, וצריך להביא לידי כך שכל המשאים-ומתנים שגופים שונים מהלים עם הרוסים, ושמטייעים למערכת הדיס-אינפורמציה, שכל אלה ייפסקו.

אני יודע שמחיימים מגעים, עליידי כך שמידעים, מביאים אינפורמציה לחוגים פוליטיים שונים ומקבלים ההחלטות במדינות שונות. אבל כל צד המערכה התקשורתית-הציבורית, בעיקר בארצות-הברית — את הדבר הזה צריך להעלות על דרך המלך: לא רק להפגנות, לא רק למערכות של מכתבים לסנטורים וחברי קונגרס, לא רק למצעים המוניים בניו-יורק וכושנינגטון. לא רק לסיבוכי פגישות של מסורבים אצל כל מי שקובע בתהליך קבלת ההחלטות בארצות-הברית. את כל אלה יש לעשות. משום שכפוליטיקה האמריקנית יש לא רק לדבר ולהסביר לפוליטיקאים, כפוליטיקאי אל פוליטיקאי, אלא גם יש להביא את ציבור הבוחרים שיעמוד מאחורי הפוליטיקאים ויכוונם למטרות הנעלות, שאותן אנחנו מבקשים.

היהדות הרוסית היא יהדות גדולה והיא מבקשת לעלות, כאשר בישראל יש התרופפות מסוימת של הלהת הציוני, יש ימי קטנות, יש חופעות של "ראש קטן". יש ציונות ששוליה עייפים, יש צנינות, מיצי הרגע, "שלום עכשיו" כדי למצות את הרגע, ימים של ירידה. הקולות שאנחנו שומעים מרוסיה הם משב רוח רענן, לא רק של עלייה פיסית, אלא של עליית הרוח והמשך בניין המפעל הציוני.

כאשר נפגש יוסף הצדיק, כפי שמסופר בספר בראשית, עם שר המשקים שחלם חלום, הוא אומר לו: "גנב גנבתי מארץ העברים, וגם פה לא עשיתי מאומה כי שמו אותי בכור". את זה אומר יוסף ללא כל תקווה בבית-הכלא במצרים, כאשר איש איננו יודע עליו דבר. הוא מדבר על כך שהוא עברי, את הדבר הזה הוא זוכר. הוא אינו מסתיר זאת אלא מבלט את זהותו. אגב, זו הסיבה שעצמותיו הועלו והוא נקבר בארץ-ישראל, ומשה שהתחפש לאיש מצרי לא נקבר ולא נכנס לארץ-ישראל.

את אותה חופעה מופלאה אנחנו רואים ביהדות ברית-המועצות. הם גונבו מאתנו, הם מנוחקים מאתנו. שנות דור יושב שם משטר קומוניסטי שמנסה להעביר אותם על דחם, ואת אותה ציונות בראשיתית שאפיינה את העולם היהודי של סוף המאה הקודמת אנחנו רואים הולכת שם כרגע ומתפתחת, ואת הציונות הזאת צריך להביא בימים אלה למדינת ישראל. יותר משהם זקוקים לנו, אנחנו זקוקים להם.

אפשר שמאחורי הכותל עומדת לפנינו שעה גדולה. אבל כבר היו שעות גדולות לעם ישראל שבזכו. ב-1919, לאחר חתימת הסכם פריס, קרא ציוני גדול, מקס נורדאו, לקחת קרנות בקר ולהעלות מאות אלפי יהודים ארצה, ולא שמו לב אליו, צחקו ממנו. ב-1935—1936 קרא ציוני גדול אחר, ז'בוטינסקי, לאכטורים, לספורט לאומי, לעלייה לארץ, לגנבת גבולות, וצחקו ממנו.

את השעה הקרובה לכולנו, של אולי הסכם בין שני הגושים, שבו ימצא פתרון של היתרון של היהדות שלנו בכרית-המרוצות — את השעה הזאת אסור שנחמיץ, ולוואי שנהיה ראויים כולנו וממשלתנו לשעה זו, תודה רבה.

הי"ד בן-מאיר:

תודה רבה. אני מומין את שר החוץ וממלא מקום ראש הממשלה לענות.

התערבות של ארצות-הברית, המקיימת כידוע יחסים טובים וקרובים מאוד עם ישראל, לא תסכים להשתתף במשהו שיכול לסמל לקיומה, ליישומה של אותה תורה השלבים. על כן הם סבורים שאפשר להגיע להישגים דרך ארצות-הברית, והם משקיעים בכך מאמץ רב מאוד. הם רחמו למאמץ הזה את חוסיין. כדי לעקוף ולהתגבר על התנאים שהציבה ארצות-הברית בעניין משאומתן עם אש"ף. אפילו לזה הם אינם מוכנים. הם רוצים להתחמק מזה.

יוסי שרד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אם אש"ף כל כך חלש וקיצוני, איך אתה מסביר את זה שהוא כל כך — — —

שר החוץ י' שמיר:
לפעמים חולשה וקיצוניות הולכות יחד. זאת היא תקוותם היחידה.

יוסי שרד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
לא זו היתה השאלה שלי. לא נתח לי לסיים את השאלה. אם אש"ף כל כך חלש וכל כך קיצוני, איך אתה מסביר זאת, שעכשיו הוא עומד בפני ההישג הגדול שלו — הכרה אמריקנית, הכרה של אמריקה, שהיא הידידה הטובה ביותר שלנו?

שר החוץ י' שמיר:
זאת התקווה היחידה האחרונה שהם נאחזים בה. הם רוצים להשיג יעד מדיני שהם לא השיגו במשך 25 שנה.

יוסי שרד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
את זה אני מבין.

היו"ר ד' בן-מאיר:
חבר הכנסת שרד, שאלת, תן לשר להשיב לך, או שאתה לא רוצה לשאול אלא רק להפריע.

שר החוץ י' שמיר:
אינני מדבר על תיאוריות, אני מדבר על עובדות. עובדה היא שאש"ף היום מנסה להשיג יעד מדיני, שהוא לא השיג על-ידי 25 שנה של פעילות טרוריסטית. הוא רוצה להשיג, בעזרת ירדן, בעזרת ארצות-הברית, בעזרת חוגים מסוימים בישראל, בסיוע בתוך ארץ-ישראל, שממנו הוא יוכל להמשיך ביתר הצלחה את מאבקו הטרוריסטי, וזו כל התורה כולה, זאת מדיניותם וזאת הטקטיקה שלהם.

אנחנו הכהנו לממשלת ארצות-הברית כעזרה חדר משמעת, שאיננו מעלים על הדעת שארצות-הברית חנניק פרס לטרור, שהיא תפר התחייבות מפורשת שלה לישראל ותנחית מכה על תהליך השלום, על-ידי קיום מפגש בין נציגיה של ארצות-הברית לבין אנשי אש"ף. אמרנו להם, ואנחנו מוסיפים לומר להם, שאסור להם ללכת בדרך הזאת, כי בדרך זאת הם אינם משרתים את עניין השלום אלא משרתים את אש"ף. בדרך הזאת הם יפעלו נגד השלום ונגד היציבות באזור. לכן אנחנו מתנגדים לעצם הקיום של הפגישה הזאת, שאין בה כל צורך ויש בה נזק; ודאי וודאי שאנחנו מתנגדים לכל מגע ולכל שיחות בין נציגי אש"ף לבין נציגי ארצות-הברית.

יוסי שרד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
מה יהיה אם — — —

שר החוץ י' שמיר:
הם מאוינים ודאי גם לדברים שלך, אבל אני מקווה שהם ישימו לב וראונו יותר לדברים שלנו.

שערך המלך חוסיין בכירת ארצות-הברית בסוף חודש מאי, מסר לנו הממשל האמריקני, שירדן הציעה לקיים מפגש שליחים בין נציגים של ארצות-הברית לבין שתי משלחות — אחת מירדן ואחת של ערבים פלשתינים. אבל, מתברר שהגורם שיקבע את הרכב הנציגים הערבים הוא אש"ף; לא ירדן ולא ארצות-הברית, אלא ארגון המחבלים עצמו. במפגש כזה יכולה להיות רק מטרה אחת, והיא עצם קיומו של הפגישה. של פגישה רשמית בין ארצות-הברית לבין אש"ף. זה לא מקרה, שדוברי אש"ף מסבירים בימים האחרונים: מדובר הוא בפגישה לא עם משלחת אחת, אלא עם שתי משלחות, אחת של ירדן ואחת של אש"ף, ללמדך שבצעם הפגישה תהיה הכרה אמריקנית באש"ף, זאת המטרה ואין זולתה.

הכרה כזאת היא היעד של המחבלים זה זמן רב. לצד פעולות הטרור והרצח שניהלו, והם ודאי מנהלים בעצם הימים האלה, יש להם גם יעדים מדיניים. הם לא נוגדים את היעדים של הטרור אלא משלימים אותם. אין חילוקי דעות באש"ף, יש חלוקת תפקידים. אחד עוסק ברצח ושני עוסק בפעילות מדינית. אין ניגוד בין השניים. אין שם ויכוח על כך. איש אינו אומר שם שצריך להפסיק את המאבק הטרוריסטי, כפי שאיש אינו אומר שצריך להפסיק את הפעילות המדינית.

הצורך הזה לקיים משאומתן עם ארצות-הברית, להשיג הכרה שלה, נעשה לוחץ יותר מאז מלחמת "שלום הגליל", מאז אין להם עוד בסיס בלבנון, מאז הם מפורזים בכל העולם הערבי, ומאז הגיעו למסקנה שכלי בסיס טריטוריאלי הם אינם מצליחים בפעולות הטרור שלהם. הם מבינים שכלי בסיס טריטוריאלי סמוך לגבולות ישראל הם מאבדים את כוחם ואת עצם הטעם של קיומם.

על כן הם פועלים עכשיו כדי להשיג בסיס בתוך יהודה, שומרון ועזה באמצעים מדיניים, כדי להמשיך משם את מלחמת הטרור נגד ישראל ביתר הצלחה. זאת המטרה וזה היעד. ואז, כמובן, הם יקיימו את התורה שנתקבלה אצלם ב-1974, זאת הקריה תורת השלבים. על התורה הזאת יש לפעמים ויכוחים. יש מי שאומר שאין צורך בשלבים, צריך ללכת בשלב אחד, אבל אין ויכוח ואין חילוקי דעות על עצם המטרה של אש"ף — חיסולה של מדינת ישראל והקמת מדינה פלשתינית בכל ארץ-ישראל, לרבות בעבר-הירדן.

אפשר לנאום נאומים נלהבים מאוד על האינטרס שיש לנו במתינות במחנה מתנגדינו, אבל זאת עובדה שלא קיימת שם מתינות כזאת, מבחינתה של ישראל.

יקטור שטייטוב (מפ"ם):
ראש הממשלה, לפני מחצית השעה, טען ההיפך.

שר החוץ י' שמיר:
בסדר. אני אומר לך, כפי שראש הממשלה אמר, שיש לו שכל משלו וידע משלו, ולי יש שכל משלי וידע משלי.

קראנו לפני ימים מספר בעיתונות דברים שכביכול אמר חאלד אל-חסן אחד, שהוא מתנגד למאבק טרוריסטי. זה שקר וזכו. לפני שבועיים הוא הודיע במפורש שהוא מצדד בהמשך המאבק הטרוריסטי. כמיהו גם אחיו האני אל-חסן. אין איש בהנהגה של אש"ף, האומר אחרת והמזכיר אחרת. הם אפילו אינם מסתירים זאת, אפילו מטעמים טקטיים הם אינם עושים זאת. הם אומרים ועושים, הם ממשיכים את המאבק הטרוריסטי עד היום הזה. קראו בעיתונים.

מכשול חשוב בדרכה של תוכנית השלבים של אש"ף הוא עמדתה של ארצות-הברית, מכיוון שהם יודעים שכלי

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני מקווה שהם מאזינים לדברים שלי.

שר החוץ י' שמיר:

אנחנו אומרים שוב לארצות-הברית. שאל לה להתפתח ולעלות על המסלול המסוכן הזה, אשר ישים לאל סיכויים להתקרמות אמיתית לשלום. אם היא תעשה זאת, היא תשים לאל מאמצים רבים שהושקעו במשך השנים. הדרך היחידה שנותרת, הדרך הריאליסטית היחידה היא, בכל זאת ועל אף השנים שחלפו בלא מעשה, הדרך של קמפ-דייוויד.

חברי הכנסת. אני רוצה לעבור לנושא השני, שהועלה בהצעתו לסדרהיום של חבר הכנסת עוזי לנדאו. נכון שלפני ימים מספר התפרסמה, כתוצאה מהדלפה זדונית והפרת חוק, ידיעה על קיום פגישה בין שגרירי ברית-המועצות וישראל בפריס.

אינני יכול להתייחס לתוכן הדברים שהושמעו בפגישה. אומר רק זאת: על אף העדר יחסים דיפלומטיים בין ברית-המועצות לבין ישראל מתקיימים מדי פעם בפעם מגעים בין הנציגים של שתי המדינות, לכובות פגישות בין שרי החוץ. יש תועלת מסוימת בדו-שיח זה, ולו רק מפני שהוא נותן לנו הזדמנות להבהיר את עמדותינו לשלטונות ברית-המועצות על האנומליה שבהעדר יחסים דיפלומטיים בין ישראל לבין ברית-המועצות ועל העוול הנורא הנגרם לעם היהודי בברית-המועצות על-ידי שלילת זכות השיבה של בניו למולדת של העם היהודי.

במגעיו עם נציגי ברית-המועצות אנחנו מציינים, שלא יכולים להיות לברית-המועצות מעמד או השפעה כלשהם בכל הנוגע לתהליך המדיני במזרח התיכון. כל עוד ברית-המועצות ממשיכה במדיניותה החד-צדדית והעוינת כלפי ישראל, הסברנו, ואנו מסבירים, שישראל מתנגדת עקרונית לוועידה בין-לאומית לשלום במזרח התיכון מכיוון שוועידה כזאת איננה הפורום שיתרום לקידום השלום. הדרך היחידה לקידום השלום היא משאומתן ישיר, וזה הוכח פעמים רבות.

נציגיה של מדינת ישראל מסבירים בכל הזדמנות לנציגי ברית-המועצות, כי העם היהודי לא יפסיק לעולם את מלחמתו למען הזכות הטבעית של יהודי ברית-המועצות לחיות כיהודים ולממש את זכותם לשוב למולדתם. כל יהודי וכל אדם שוחר חופש, חובתו היא להתקומם וללחום נגד הרדיפות והנגישות שמטרתן לדכא ולשבור את הזהות הלאומית של יהודי ברית-המועצות. מלחמה זו תיפסק רק כאשר ברית-המועצות תשנה את מדיניותה ותכיר בזכויות הלאומיות של העם היהודי בעולם ובברית-המועצות. כפי שעשתה זאת ערב הקמתה של מדינת ישראל.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
השתמשת במלה מלחמה?

שר החוץ י' שמיר:

נציגיה של ממשלת ישראל ימשיכו, בהתמדה ובלא ליאוז, במאמצי ההסברה וההידברות. עד אשר יושג השנינו הזה בעמדת ברית-המועצות. אני מקווה ששינוי זה יושג כיום מן הימים, כיוון שהוא תואם גם את האינטרס הסובייטי וגם את האינטרס של מדינת ישראל.

אדוני היושב-ראש. אני מציע להסיר את ההצעה של חבר הכנסת שריד מסדרהיום של הכנסת ולהעביר את הצעתו של חבר הכנסת לנדאו לוועדת החוץ והביטחון.

הי"ר ד' בן-מאיר:

תודה. הצעה אחרת לחבר הכנסת אמנון לין.

אמנון לין (המערך):
אם אינני טועה, אני חושב שנציג האופוזיציה קודם, כך אומר התקנון.

ויקטור שש-טוב (מפ"ס):
אסור להירשם מראש.

הי"ר ד' בן-מאיר:
לא מראש.

ויקטור שש-טוב (מפ"ס):
רק לאחר שהשר הודיע מה עמדתו.

יהושע מצא (הליכוד):
התקנון לא קובע — — —

מיכאל איתן (הליכוד):
אדוני היושב-ראש, נדמה לי שאין רשומים נוספים. בירתי את העניין. אין עוד רשומים.

הי"ר ד' בן-מאיר:
לפי החלטת הנשיאות, אין הרשמה מראש. חבר הכנסת אמנון לין ביקש ממני שברגע שהשר יודיע, הוא ירים את היד כי הוא רוצה לדבר.

ויקטור שש-טוב (מפ"ס):
הצבעתי קודם.

הי"ר ד' בן-מאיר:
לא, לא, אדוני, לא. חבר הכנסת ויקטור שש-טוב, לא. אתה חייב לסמוך על השיפוט שלי. אתה רצת אומנם, אבל לא ראית עוד חבר לפניך.

אני רוצה לומר עוד משהו: החלטה זו של הנשיאות נבעה מזה שאנשים נרשמו מראש, לפני הדיון, לפני ששמעו, לא היו באולם בעת הדיון ובסופו של דבר גם לא באו, על-פי הרוכ, לומר את מה שיש להם לומר. לכן קבענו שהאיש צריך לשבת במקום, להיות במקום, ורק אחרי שהוא שומע את ההצעה ואת התשובה הוא יכול להירשם.

שבח וייס (המערך):
חברי ויקטור שש-טוב — — — שחבר הכנסת לין יגן על חבר הכנסת שריד.

אמנון לין (המערך):
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, נרשמתי להציע להעביר את הצעתו לסדרהיום של חבר הכנסת יוסי שריד לוועדה, כי אף שאני מסכים עם כל הדברים שאמר שר החוץ יצחק שמיר, אני מעריך שהטיעון של הממשלה לוקה בחסר. אין בנימוקים שהביא שר החוץ כדי להסביר מדוע אנחנו צריכים להתנגד, ומה ההבדל בין משאומתן ושאפה לשלום עם ארצות ערב להתנגדות שלנו לכל הכרה ביישות הפלשתינית המדינית. נדמה לי, שאין אנו מסבירים די את דברינו. אני חושב שהנושא הזה צריך לבוא לוועדה, כדי לברר אותו עד תום.

אומרים לנו שמשאומתן לשלום חייב להיעשות עם אויב, ואין עושים משאומתן עם ירידים. אני מסכים לטיעון הזה, אבל אני רוצה להסביר לכל בעלי העמדה הזו, כי אין לנו אותו לוקסוס שיש לעמים אחרים לבחור להם את ידידיהם. אנחנו צריכים לבחור מבין האויבים את האויבים שאתם נגהל משאומתן לשלום. ואנחנו בחרנו — אלה הן המדינות הערביות, מפני שאנחנו מאמינים שיש סיכוי בעתיד שהמדינות הערביות תגענה למסקנה, שיש אפשרות להגיע אתנו להסכם של שלום. אין סיכוי כזה, כאשר מדובר בישות הפלשתינית

דבריו של חבר הכנסת לנדאו מלאים חזרה על אותה הסתה בדבר רדיפות יהודים בכרית-המועצות, שנמאס לשמוע אותה.

מאיר כהנא (תנועת כך):
"ימת שמך. מי אתה?"

היו"ר ד' בן-מאיר:
איך אתה מדבר? איך אתה מדבר? אני אוציא אותך מהכנסת מייד.

מאיר כהנא (תנועת כך):
איך הוא מדבר, הערבי הזה.

היו"ר ד' בן-מאיר:
בבקשה, תצא מהכנסת.

מאיר כהנא (תנועת כך):
הוא מדבר ככה, הערבי הזה. כך הוא מדבר על יהודי רוסיה?

היו"ר ד' בן-מאיר:
בבקשה לצאת מהכנסת.

מאיר כהנא (תנועת כך):
נמאס לי לשמוע ממנו.

היו"ר ד' בן-מאיר:
בבקשה צא מייד מהכנסת. בבקשה להוציא אותו מהכנסת.

מאיר כהנא (תנועת כך):
הוא צריך להתבייש. גם אתם צריכים להתבייש כאשר אתם יושבים פה ככה ושומעים אותו.

היו"ר ד' בן-מאיר:
חבר הכנסת כהנא, צא מהכנסת. בבקשה להוציא אותו מהכנסת. בבקשה צא מהכנסת.

(חבר הכנסת כהנא יצא מן האולם.)

מאיר כהנא (הליכוד):
אדוני היושב-ראש, עם כל הכבוד, ועלימנט שלא ניצור תקדים, אני רוצה להזכיר, שלפי התקנון, כדי להוציא חבר כנסת מאולם המליאה, צריך להזהיר אותו תחילה שלוש פעמים.

קריאות:

צדלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
תתבייש לך, אל תגן עליו.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):

היו"ר ד' בן-מאיר:

חבר הכנסת, עמיתי מאיר כהנא-אבידב, סגן יושב-ראש הכנסת, עוד לא קרה דבר כזה בתולדות הכנסת, שיקום חבר הכנסת ויתבטא כך כלפי עמיתו. אם אתה חושב שזה לא נכון, תעלה את זה בפני ועדת הכנסת. אני מצטער מאוד:

צדלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אל תגן עליו.

קריאות:

מאיר כהנא (הליכוד):

המדינית. לכן, אנחנו רשאים לבחור לעצמנו את האויבים שאתם ננהל את המשא-ומתן לשלום.

כדי שתבינו מדוע אין סיכוי שאנחנו נשיג הסכמה עם אש"ף, מדוע לא יכול להיות שום הסדר עתידי בינינו ובין הישות הפלשתינית המדינית, צריך להבין כי עצם קיומה של מדינת ישראל, בלי כל קשר לגבולות, אינו מסכן את הקיום של אף לא אחת מן המדינות הערביות. אם הן תתנענה מדוקטרינת השמדת ישראל, יש מקום להסדרי שלום בינינו ובין המדינות הערביות. אולם, בכל יום, בכל שעה שאנחנו קיימים, שמדינת ישראל קיימת, שהישות הציונית המדינית קיימת, זה מערער את היסוד הקיומי של הישות הפלשתינית המדינית. ולכן, אין שום אפשרות שהישות הפלשתינית המדינית תגיע להסדר שלום עם מדינת ישראל.

לכן, חברי הכנסת, העניין הזה חייב להיות ברור. שאיפתנו להגיע לשלום עם ארצות ערב קיימת מאז קום המדינה. אין בסיס אידיאולוגי קיומי לשאיפה להגיע להסדר של שלום בינינו ובין הישות הפלשתינית המדינית.

יש נושא אחר, אדוני שר החוץ. אחד הדברים שבגללם צריך להעביר את ההצעה הזאת לוועדה, הוא נקודה שאנחנו כלל לא מעלים בהסדר שלנו כלפי ארצות-הברית. ב-1947 נקבעה תוכנית החלוקה של ארץ-ישראל. אנחנו הסכמנו לה. הרוב בארץ הסכים לה. מדינות ערב שללו אותה. הישות הפלשתינית בראשות המופתי התנגדה לתוכנית החלוקה, ויצאו למלחמה נגדה. והתוצאות ידועות, נקבעו גבולות 1949. מאז לא היה גורם באו"ם, שיש לו הצידוק הלגיטימי לדרוש את החזרת ישראל לגבולות החלוקה של 1947, כי גורם כזה לא היה באו"ם. אם אנחנו נסכים להכרה הדוקטרינית בינינו ובין הישות הפלשתינית המדינית, כי אז במו ידינו ניתן לעולם כולו, ואולי גם לארצות-הברית של אמריקה, ובעיקר לאלמנטים אחרים באו"ם, את האפשרות להשתמש בגורם הזה, דהיינו — הישות הפלשתינית המדינית, שתוכר על-ידי ארצות-הברית של אמריקה, ואחריה על-ידי כל מדינות האו"ם, לדרוש את החזרת מדינת ישראל לגבולות 1947, שלגביהם נתקבלה החלטה ב-1947.

היום אין גורם שיש לו הזכות הלגיטימית לדרוש את החזרת ישראל לתוכנית החלוקה של 1947. אם ניתן את הסמכתנו לכל הסדר - שאמריקה תכיר בישות הפלשתינית המדינית, יימצא גורם באו"ם שתהיה לו הזכות הלגיטימית לדרוש את החזרת ישראל לגבולות 1947.

לכן, אני מאמץ את עמדת ממשלת ישראל בהתנגדותה לכל ניסיון דוקטריני בין ישראל לבין הישות הפלשתינית המדינית. נושא זה צריך לבוא לדיון בוועדה, כדי שנוכל להבהיר - אותו על-מנת שיהיה לנו יותר כוח להתנגדות למשא-ומתן עם אש"ף ולהכרה בישות הפלשתינית המדינית.

היו"ר ד' בן-מאיר:
חזרה לחבר הכנסת אמנון לין. הצעה אחרת לחבר הכנסת חופיק טובי.

חופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מציע להסיר מסדר-היום את הצעתו של חבר הכנסת לנדאו. הצעתו נשענת על מדיניות של המשך ההסתה הפרועה נגד ברית-המועצות בכל התחומים, בדבריו שקר והשמצה על טרור, שמציין כביכול את מדיניותה, שעה שהטרור הוא נשקו של חבר הכנסת לנדאו כלפי העם הערבי הפלשתיני.

היו"ר ד' בן-מאיר:

חברי הכנסת, בבקשה. חבר הכנסת מאיר כהן-אבידב, אני מבקש שתפסיק להפריע. אמרת את שלך, עניתי לך. תפסיק להפריע. אני מבקש להפסיק לצעוק. מה זה פה? למה אתם הופכים את הכנסת?

מאיר כהן-אבידב (הליכוד):

אמרת את דברי, עם כל הכבוד. אל תיצור תקדים כזה. מחר יוציאו משהו אחר. אני לא אעשה זאת. לא עושים זאת כך. עם כל הכבוד. אני מצטער.

היו"ר ד' בן-מאיר:

אני מבקש שלא להפריע יותר. עכשיו מדבר חבר הכנסת תופיק טובי. אם משהו יפריע, אקרא אותו לסדר.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

חבר הכנסת לנדאו, שר החוץ וחבריהם ימשיכו להפיץ שקרים על נציגת שערים בזמן — ואני מבקש שחברי הכנסת ישמעו — 80,000 אורחי ברית-המועצות שעזבו אותה בזמנים שונים ושומים כיום בשגרירויות ברית-המועצות בארצות-הברית, באירופה, עם בקשות ותחנונים לחזור למולדת הסובייטית.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אתה עבד נרצע ל"מולדת".

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

תפסיק אתה, מנוול שכמוך.

היו"ר ד' בן-מאיר:

איך אתה מדבר?

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

מה זה עבד נרצע? איך אתה מדבר כך?

קריאת:

תוציא אותו מהאולם.

היו"ר ד' בן-מאיר:

חבר הכנסת תופיק טובי — — —

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אני חוזר ב. אני מצטער מאוד.

יעקב שמאי (הליכוד):

לפי התקדים שיצרת, תוציא אותו מהאולם.

בני שליטא (הליכוד):

כך ייעשה לכל המקלל בכנסת.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אני מצטער מאוד על ההתבטאות הנחפזת שלי, אבל אינך יכול לפנות אלי.

היו"ר ד' בן-מאיר:

התנצלת, חבר הכנסת טובי, ועכשיו תפסיק את דברך ותדר מהבמה. אמרת שאתה מציע להסיר מסדר-היום את ההצעה. עבר זמנך, אני מבקש ממך להפסיק לדבר.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

לא דיברתי חמש דקות.

היו"ר ד' בן-מאיר:

אבי מבקש, חבר הכנסת תופיק טובי, התנצלת, הצעת להסיר מסדר-היום, מייד נצביע על הצעתך.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אני מוחה על שהפסקת את דברי, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' בן-מאיר:

בבקשה, תמחה.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
הייתי צריך להמשיך את הנמקה הצעת.

היו"ר ד' בן-מאיר:

תדר מהבמה ומייד אסביר מדוע הפסקתי אותך.

חברי הכנסת, לא ייתכן שחברי הכנסת יקומו וירשו לעצמם לדבר בצורה שלא נשמעה כמוה בכנסת. הבעיה איננה בעיה פרוצדורלית. יש סעיף 72(א) לחקנון, המאפשר ליושב-ראש הכנסת להוציא חבר כנסת אם לדעתו הוא גרם להפרעה חמורה. אני חושב שביטוי כזה היה הפרעה חמורה שלא היתה כמות.

כמו כן, חבר הכנסת תופיק טובי אמר משהו לא פחות חמור. כיוון שהוא התנצל, הסתפקתי בכך שהפסקתי את דבריו באמצע והורדתי אותו מדוכן הנואמים, ובוה אני חושב שביטאתי את מורת רוחי גם לאחר שהוא התנצל.

אנחנו עוברים להצבעה. יש הצעה אחת של שר החוץ להסיר את הצעתו של חבר הכנסת שריד מסדר-היום. יש הצעה שנייה להעביר אותה לוועדה. חבר הכנסת שריד, האם אתה מסכים להצעה להעביר את הצעתך לוועדה?

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

— — —

היו"ר ד' בן-מאיר:

תענה לי "כן" או "לא".

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני רוצה לומר משפט אחד.

היו"ר ד' בן-מאיר:

לא, אינני מסכים. אני מבקש שתענה לי "כן" או "לא".

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

היה מי שהציע להעביר את הצעתי לוועדה מנימוקים מוזרים ומשונים. נוצרה סיטואציה מסוכנת — — —

היו"ר ד' בן-מאיר:

אני מבקש שתענה על שאלתי: "כן" או "לא".

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

העניין הרבה יותר מסובך.

מיכאל איתן (הליכוד):

הצעה לסדר.

היו"ר ד' בן-מאיר:

אתה מוכן לומר "כן" או "לא". חבר הכנסת שריד?

קריאה:

התשובה שלו היא — לא.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

מותר לי לומר משפט?

היו"ר ד' בן-מאיר:

אני מבקש שתאמר לי אם אתה מוכן להעביר את הצעתך לוועדה או לא.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

זה דבר מוזר מאוד. אני רוצה לומר משפט.

היו"ר ד' בן-מאיר:

אתה מוכן לענות לי — כן או לא?

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אינני יכול להשיב לך.

היו"ר ד' בן-מאיר:
התקנון שואל אם אתה מוכן להעביר לוועדה או לא.
בבקשה חשיב.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

היו"ר ד' בן-מאיר:

יש הצעה להסיר את ההצעה מסדר-היום, ויש שתי הצעות אחרות: האחת של חבר הכנסת יוסי שריד לדרון בנושא במליאה, והצעה שנייה להעביר את הנושא לוועדה. נצביע קודם על ההצעה להסיר את הנושא מסדר-היום. אם הוא לא יוסר מסדר-היום, נצביע אם לדרון עליו במליאה או להעביר אותו לוועדה. אני מעמיד להצבעה את ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום.

ה צ ב ע

ההצעה שלא לכלול את הנושא שהעלה חבר הכנסת י' שריד בסדר-היום נתקבלה.

היו"ר ד' בן-מאיר:

לפנינו הצעה אחת, של שר החוץ, להעביר את ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת עוזי לנדאו לוועדה. חבר הכנסת עוזי לנדאו, האם אתה מסכים להצעת השר להעביר את הצעתך לוועדה?

עוזי לנדאו (הליכוד):
אני מסכים.

היו"ר ד' בן-מאיר:
יש הצעה שנייה, של חבר הכנסת חופיק טובי, להסיר את ההצעה של חבר הכנסת לנדאו מסדר-היום. אני מעמיד להצבעה את ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון מול ההצעה להסיר את הנושא מסדר-היום.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הנושא

שהעלה חבר הכנסת ע' לנדאו

לוועדת החוץ והביטחון — רוב

כעד ההצעה שלא לכלול את

הנושא שהעלה חבר הכנסת

ע' לנדאו בסדר-היום — מיעוט

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר

הכנסת ע' לנדאו לוועדת החוץ והביטחון

נתקבלה.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

חבר הכנסת כהנא הוצא מאולם המליאה. מדוע הוא כפנים?

היו"ר ד' בן-מאיר:

נחתי לו להיכנס.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

מדוע נחת לו להיכנס? עלובי נפש שכמוכם. אתם נותנים לפאשיזם לדרוך עליכם.

ח. הצעה לסדר-היום

עמדת ישראל לכינוס ועידה בין-לאומית לכינון שלום צודק כולל

ויציב במזרח התיכון

בזירה המזרח-תיכונית על פתרון הסכסוך או הישראלי-הערבי, בלי ישראל ובלי העם הפלשתיני ונציגותו כפי שהוא רוצה בה — כן, אש"ף — אי-אפשר לפתור את הסכסוך המזרח-תיכוני, שהוא בעל חשיבות ממדרגה ראשונה בכל מערכת היחסים הבין-לאומיים, בלי ברית-המועצות ובלי ארצות-הברית של אמריקה.

ההבדל בין שתי המעצמות הוא, שכרית-המועצות אומרת: רק יחד עם ארצות-הברית של אמריקה, ואילו ארצות-הברית אומרת: אנחנו רוצים בלי ברית-המועצות. ארצות-הברית אומרת כך, משום שמטרתה היא להקים ברית אסטרטגית במזרח התיכון בין מדינת ישראל לבין משטרים ערביים מסוימים, המכוונת נגד העמים שלהם ונגד ברית-המועצות מבחינה גלובלית.

אבל, מה הוא האספקט הישראלי? אנחנו לא צריכים לפעול לפי אינטרסים אמריקניים אלא לפי אינטרסים ישראליים וישראליים בלבד, ולחפש מוצא, לחפש שלום. מהם הנימוקים של הממשלה נגד ועידה בין-לאומית? ועידה בין-לאומית משמעותה ועידה בחסות האומות המאוחדות, בהשתתפות כל הצדדים המעורבים בסכסוך, וככללם, כמובן, מדינת ישראל, העם הפלשתיני ונציגותו הבלעדית אש"ף והמדינות הערביות המעורבות — וברית-המועצות וארצות-הברית יכולות להיות גם מדינות מעוניינות אחרות.

היו"ר ד' בן-מאיר:

אנחנו עוברים להצעה הבאה בסדר-היום: עמדת ישראל לכינוס ועידה בין-לאומית לכינון שלום צודק כולל ויציב במזרח התיכון, מאת חבר הכנסת מאיר וילנר.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כתוך כל ההמולה הזאת איננו דנים בכובד ראש ובאחריות לעתידנו על הנושאים הקובעים את עצם קיומנו, את ביטחוננו באזור כמדינה במזרח התיכון.

היו דיונים בכנסת בנושאים שלגבי הרוב היו אקסיומות מובנות מאליהן, דוגמות, דברים מאובנים, וחיים הוכיחו שהמיעוט צדק, אחת הדוגמאות האחרונות היא מלחמת לבנון. אנחנו רוצים להעלות היום נושא, שמעבר לכל הוויכוחים הוא הדרך היחידה לגמור עם המלחמות, להגשים הלכה למעשה את האמרה "לא עוד מלחמה, לא עוד שפיכות דמים".

הבעיה המזרח-תיכונית, הסכסוך הישראלי-ערבי הם שאלה אזוריות חשובות מאוד, קשה ביותר, אבל, אין כל ספק שאזור המזרח התיכון הוא בעל חשיבות בין-לאומית ממדרגה ראשונה וזה נוגע לכלל היחסים הבין-לאומיים.

השלום נמצא עד עכשיו לא רק בגלל המדיניות הידועה של ממשלת ישראל, אני מתכוון לכך, שכמו שאי-אפשר לדבר

צורך ובר-קיימא של הסכסוך, שיהיה צורך לכל הצדדים. הם מעוניינים להשאיר את האזור כחבית של אבק שרפה, כחלק מהאסטרטגיה הגלובלית של ארצות-הברית, ישראל שותפה לה. אסטרטגיה זו מכוננת נגד המדינות העצמאיות והאנטי-אימפריאליסטיות באזור ובמקומות אחרים בעולם, ונגד תנועות שחרור לאומי ונגד ברית-המועצות. כל המטרה של הפעילות האמריקנית מאז קמפ-דייוויד ועד היום מכוננת להקים גוש צבאי ישראלי-ערבי כחסות ארצות-הברית נגד ברית-המועצות. זה מה שקורה, ולא שום תהליך מדיני.

היום אמר ראש הממשלה בכנסת: אין אנו אויבים של ברית-המועצות. ישבתי מאחוריו ושמעתי את הדברים בדיוק. אבל אלה דיבורים בעלמא. מדוע? כי יש הסכם אסטרטגי בין מדינת ישראל ובין ארצות-הברית של אמריקה, ובהסכם האסטרטגי הזה נאמר במפורש שהוא מכונן נגד ברית-המועצות. אגב, אפילו בנאט"ו לא מוגדר הדבר ככהירות כזאת. ומדי תחנת השידור האמריקנית נגד ברית-המועצות בתוככי מדינת ישראל? ומהי הקפיצה בראש של מדינת ישראל להשתתפות ב"מלחמת הכוכבים" האמריקנית נגד ברית-המועצות? ומהי ההסטה הפרועה ביותר נגד ברית-המועצות כתיאום עם המרכזים האנטי-סובייטיים בארצות-הברית ובנאט"ו?

אני מקבל יותר את מה שאמר שר החוץ פה היום. הוא אמר בפשטות: ישראל מתנגדת עקרונית לוועידה בין-לאומית. זה דבר ברור ומובן, ואין צורך לחפש תירוץ והשמצות ועלילות.

כך גם לגבי הפרשה האחרונה — אני רוצה שהדברים יהיו ברורים — השיחה בפריס. שיחות בין דיפלומטים ישראלים ובין דיפלומטים סובייטיים — זה איננו דבר חדש. כבר התקיימו פגישות כאלה, כפי שפורסם, בין שרי החוץ של שתי המדינות, אף שאין הסכמה ואין פתרון משותף. לכן מבחינה זו אין בזה שום חידוש. החידוש הוא בזה שהפעם — ואני מאשים — גורמים ישראלים ממלכתיים מצאו לנכון לפרסם מפי השגריר הסובייטי בצרפת דברים שלא היו ולא נבראו. ואם הושמעו בשיחה הדברים שהושמעו, הם הושמעו על-ידי השגריר הישראלי. אלה בדיוק הדברים שהשגריר הישראלי אמר לשגריר הסובייטי.

מיכאל איתן (הליכוד):
מנין אתה יודע?

מאיר רילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אני יודע מתוך אינפורמציה.

מיכאל איתן (הליכוד):
מנין האינפורמציה?

מאיר רילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אינפורמציה ממי שהשתתף ודיווח, השגריר הישראלי.

ולא השגריר הסובייטי, הוא שחשע לחלק את רמת-הגולן ולספח חלק לישראל. זו שטות בכלל לחשוב שכברית-המועצות או השגריר הסובייטי יציעו זאת. ברית-המועצות דורשת לסגת מכל השטחים שנכבשו מאז 1967. לומר שהשגריר הסובייטי אמר: לא אכפת לי הגדה המערבית, או כפי שפה פורסם, יהודה ושומרון — רק רמאים יכולים לשים דברים כאלה בפי שגריר סובייטי, וכך גם לגבי יתר הדברים.

בסיכום אני רוצה לומר: הכול שקר וכזב, אלה דברים שהשגריר הישראלי אמר לשגריר הסובייטי. ומה שאמר ראש הממשלה מגלה, שזו לא הדלפה אלא פרובוקציה מתוכננת. הוא אמר לא פחות ולא יותר: אין לי סיבה להטיל ספק בנאמנות

אני קורא את הנימוקים לפי ראינות ונאומים של ראש הממשלה. אחד הנימוקים — ראש הממשלה דיבר על כך גם כאן — העדר יחסים בין ישראל לבין ברית-המועצות. הבה נבחן בשקט את הנימוק הזה. הוא לא אמר, שאם יחודשו היחסים הדיפלומטיים נשתתף בוועידה בין-לאומית עם ארצות-הברית ועם ברית-המועצות, אש"ף, סוריה, ירדן וכו'. זאת אומרת, לא בהעדר היחסים הדיפלומטיים העניין. לו היה אומר כך, כפי שאמרתי, ייתכן שהיה נפתח פתח, כך אני מבין, לשיפור היחסים בין ישראל לבין ברית-המועצות.

הלוא כבר היתה ועידה בין-לאומית כחסות האו"ם, ועידת ז'נבה למזרח התיכון ב-1973. ברית-המועצות וארצות-הברית ישובו-ראש יחד בוועידה ההיא כחסות האו"ם, ופתח אותה המזכיר הכללי של האו"ם. ישראל השתתפה בוועידה עם ארצות-הברית ועם ברית-המועצות. אף שלא היו ב-1973 יחסים דיפלומטיים בין ישראל לבין ברית-המועצות.

מה משמעות הדבר? משמעות הדבר שלא זה הגורם להתנגדותה של מדינת ישראל לוועידה הבין-לאומית. אילו זה היה הגורם, היתה ישראל אומרת בפשטות: חדשו את היחסים הדיפלומטיים ואנחנו נהיה מוכנים ללכת לוועידה בין-לאומית כזאת.

הנימוק השני — עמדתה הפוליטית של ברית-המועצות. לברית-המועצות יש עמדה כזו, שאנחנו איננו יכולים לקבל אותה, אומר ראש הממשלה: לפיכך, אין אנחנו יכולים להסכים שתשתתף בוועידה? אגב, גם בזמן ועידת ז'נבה ב-1973 היתה לברית-המועצות אותה מדיניות כלפי הפתרון של הסכסוך במזרח התיכון כפי שיש לה עכשיו. מבחינה זו גם כן אין שום הבדל.

כלום ברית-המועצות או גורם אחר דורשים מארצות-הברית לשנות את מדיניותה כתנאי להשתתפות עם ברית-המועצות בוועידה? הלוא לארצות-הברית יש מדיניות מנוגדת לזו של ברית-המועצות. ברית-המועצות רואה את הפתרון היחיד בהכרה בזכויות הלאומיות של שני העמים. של עם ישראל ושל העם הפלשתיני, וזכות להגדרה עצמית לשני העמים, ומשמעות הדבר מדינה פלשתינית בצד מדינת ישראל.

ובכן, ברית-המועצות נקטה גם ב-1973 וגם כיום אותה עמדה. לכן, כאשר אני קורא בריאיון של ראש הממשלה ואני מצטט: ברית-המועצות תומכת בעמדות הערביות הקיצוניות — הרי זו ממש עלילה. אתמול גם ב"קול ישראל" שמעתי שידור והקלטה מדיו מוסקבה בעברית. מקור סובייטי רשמי אמר דווקא, שכברית-המועצות אינה נגד מדינת ישראל, והיא מתנגדת לעמדות הקיצוניות בעולם הערבי הקוראות לחסל את ישראל. זה היה ברדיו מוסקבה אתמול, ושודר גם ב"קול ישראל". זו העמדה הרשמית של ברית-המועצות. כל אחד יודע אותה, גם ראש הממשלה מר פרס.

לכן, אם הוא אומר כך, משמעות הדבר היא שהעמדה היא תעמולתית, שהיא איננה מתאימה למציאות. ברית-המועצות בכל הכרזותיה מעולם לא שינתה את עמדתה כלפי מדינת ישראל. כלפי זכות קיומה וכיבושה, והיא חוזרת על כך יומם ולילה באו"ם — בפרסומים, בהפגעות רשמיות, בהסכמים עם מדינות ערביות — גם עם המדינות הערביות. אם כך הדבר, יש פה אי-הבנה יסודית.

לסכסוך במזרח התיכון לא יהיה פתרון שלא יהיה כלול במסגרת הדוטט והיחסים הבין-לאומיים, במסגרת בין-לאומית. וכל הצרה היא — זוהי האמת — שהממשל האמריקני וממשלת ישראל אינם מעוניינים כלל בפתרון כולל,

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אתה אומר שבכ"ח המועצות תומכת בצד הערבי. הית
שידוע שבכ"ח המועצות תומכת בקיומה ובכניסתה של מדינת
ישראל, כזה אתה מודה שאש"ף והמדינות הערביות גם כן כעד
מדינה פלשתינית לצד מדינת ישראל.

סגן שר החוץ ר' מילוא:

אתה מרחיק לכת. ברית המועצות הצביעה באו"ם בעד
הקמת מדינת ישראל עוד לפני שגורם כלשהו בעולם הערבי
חשב או אפילו חלם להסכים לקיומה של ישראל ולהקמתה. אני
מציע לך שלא ללכת בהפלגות והפרזות מרחיקות לכת בעניין
זה. עם זה, אני מקבל כהחלט את הדברים שבכ"ח המועצות
מכירה בזכותה של ישראל להתקיים. זו עובדה. ברית המועצות
תמכה באו"ם בהקמת מדינת ישראל. ואין זה מקרה, חבר
הכנסת וילנר, שאנחנו עושים מאמצים כלתי פוסקים לחדש את
היחסים הדיפלומטיים עם ברית המועצות.

מיכאל איתן (הליכוד):

בקשר למאמצים הבלתי פוסקים שעושים, האם ההדלפה
על שליחות ברונפמן לגורבצ'וב אינה פועלת כנגד האינטרס
הזה לקיים את המאמצים, והאם האישור הפורמלי שניתן
לידיעה הזאת היום אינו מוסיף בעצם חטא על פשע?

אורה נמיר (המערך):

סגן שר החוץ ר' מילוא:

חבר הכנסת איתן, כאשר לשאלתך לגבי ההדלפה על
השדר לגורבצ'וב — ראשית, אני מוכרח לומר שאיני יודע,
שמעתי היום את ראש הממשלה אומר שהוא שלח שדר כזה
באמצעות מר ברונפמן. קראתי היום בעיתון "הארץ" כותרת
גדולה, שבה נאמר שכרונפמן מכחיש את הדבר מכול וכול
ואומר שהוא לא קיבל שום שדר להעביר לגורבצ'וב. אני
חושב, שאם אנחנו רוצים להעביר שדרים או הודעות לרוסים,
יש לנו הצינורות לעשות זאת. כבר עשינו זאת בעבר, וכפי
שנאמר היום גם כאן על-ידי שר החוץ, היו גם בעבר פגישות
של שגרירים ישראלים ושגרירים של ברית המועצות במקומות
שונים בעולם. כאשר היו הפגישות האלה — זה היה לפני זמן
לא רב, והידיעה עליהן לא יצאה ממשרד החוץ, משום מה אז
לא דלף העניין ולא הגיע לעיתונות ואיש לא ידע על כך. ועד
היום איש אינו יודע את הפרטים על כך. אבל, הפגישה
האחרונה והחומר לגביה לא רק דלפו, אלא גם היו פרטי פרטים
שאיני יודע אפילו אם הם נכונים. שמעתי אותם בדיו מהכתב
שכאילו ציטט מסמך ומה שיש בו, פרטי פרטים לכאורה,
שיצאו החוצה באותו שידור רדיו ובאותה הודעה שנמסרה.

אני מוכרח לומר שהדבר הזה חמור ביותר. מעבר לזה,
ההדלפה לגבי השדר לגורבצ'וב אינה חורמת דבר, מפני שאם
אנחנו רוצים — — —

אורה נמיר (המערך):

אני רוצה לשאול את סגן השר בקשר למשרד החוץ.
כשהתפוצה היתה קטנה יותר, בתקופה של שבע השנים
האחרונות — האם הוא יודע שגם בעבר זה קרה?

סגן שר החוץ ר' מילוא:

יכול מאוד להיות. אני מתייחס לזמן האחרון. לא רק לשבע
השנים האחרונות. ואני רוצה לומר לחברת הכנסת נמיר בצער
רב, שלי יש לא רק תחושה, אלא מעבר לתחושה, שבמשרד
ראש הממשלה יש, הייתי מגדיר זאת כבהירות, לחשך כלתי
ולאה שדואג ללחוש החוצה דברים כלי טוף, כדי לשרת

הדיווח של השגריר. זה מראה שהפרובוקציה תוכננה,
המטרות הן ברורות. אפילו השגריר של ישראל בעבר באו"ם,
גדעון רפאל, אמר שכל הפרסום הוא שקר אחד גדול, שהוא
ערכב. השגריר, או מי שעשה זאת בממשלת ישראל, בין מה
שהשגריר הסובייטי אמר לו ובין מה שהוא אמר לשגריר
הסובייטי. זה בדיוק מה שאני אומר. גדעון רפאל הגדיר זאת
נכון כריאיון ב"צל המשמר".

המטרה ברורה — למנוע אפשרות של שיפור ביחסים עם
ברית המועצות. לסכסך בין ברית המועצות והעמים הערבים
ולעזור לצעדים האמריקניים נגד השלום ולמען הקמת גוש
צבאי כאזור.

היורד ר' כרימאיר:

אני מוזמן את סגן שר החוץ להשיב על ההצעה.

סגן שר החוץ ר' מילוא:

אדוני היושב ראש, חברי הכנסת, ישראל מתנגדת לרעיון
של ועידה בין לאומית, וראש הממשלה וממלא מקום ראש
הממשלה הסבירו פעמים מספר את הסיבות להתנגדות.

שלום אינו עניין קל לטיפול, אלא עניין מורכב ומסובך.
הכרוך במשאומותן ממושך ומקיף בין שני הצדדים האמורים
להגיע עליו. זהו תהליך הדדי בין שני צדדים שהיו במצב
מלחמה ולחמו זה בזה ויצטרכו לחיות יחד ולחיים את השלום.
הכנסת גורמים נוספים לתהליך יכולה רק לסכך אותו ולסרבל
אותו.

בדברך, חבר הכנסת וילנר, הבאת כדוגמה את ועידת
ז'נבה. עד היום ועידת ז'נבה כפי שהיתה לא הביאה להסכם
שלום, לא הביאה להתקדמות בתהליך השלום, ולעומת זאת
משאומותן ישר שהתקיים בין מצרים לישראל הביא להסכם
שלום, הביא לתהליך שאנו כה רצינו בו וכה ייחלנו לו.

אנחנו יודעים מניסיון העבר, שבכינוס רכימשתתפים
מתפתחת תחרות לכיוון הקצנה, והעמדה הנקטת על-ידי
הגורם הערבי היא, בדרך כלל, המכנה המשותף הנמוך ביותר,
ולא הגישה הריאליסטית שמוכנה ללכת לקראת הבנה והסכמה.
על-ידי הרעיון של ועידה בין לאומית, אנחנו מכשילים מראש
את הסיכוי למשאומותן.

לא מתקבל על הדעת שמדינה או מדינות שניתקו את
יחסיהן עם ישראל וממשיכות לקיים את הניתוק הזה ישותפו
בוועידת שלום בין ישראל לשכנותיה. ברית המועצות,
שניתקה ביזמתה ובכל שום הצדקה את יחסיה עם ישראל,
צריכה לחזור ולחדש לפני שתציע את שיתופה בתהליך
המדיני.

חבר הכנסת וילנר, אתה ניסית לנתח את העמדה
הישראלית וניסית להבחין בין נימוקים מהותיים לנימוקים
פורמליים. ניסית להיתלות בכך, שלכאורה ההתנגדות שלנו
לשיתופה של ברית המועצות נובעת מהנימוק הפורמלי שאין
יחסים. הדרך של הצגת הדברים מטעה ופשוט אינה בנויה על
יסוד מוצק, מפני שהבעיה של ברית המועצות ושיתופה
בתהליך אינה רק בעיה של יחסים פורמליים עם מדינת ישראל.
הבעיה היא גם עמדותיה של ברית המועצות ביחס לסכסוך.
מטבע הדברים, כאשר גורם שמעוניין לתרום למשאומותן
ולקידום משאומותן קובע מראש עמדה שתומכת בלא סייג
בצד אחד ודורש לקבל מראש את התנאים של אותו צד — אין
לי ספק שגורם כזה אינו יכול לתרום לתהליך השלום, אלא רק
להזיק לו.

משרד ראש הממשלה פשוט לא היתה נכונה. אבל, זה באמת נושא אחר, אינני רוצה להיכנס אליו.

כפי שאמרתי, חבר הכנסת וילנר, לא מתקבל על הדעת שמדינות אשר ניתקו את יחסיהן עם ישראל וממשיכות לקיים את הניתוק הזה ייכנסו לתהליך של משא-ומתן מסובך ומורכב, שאנחנו מעוניינים לקיים עם המדינות הערביות השכנות, כדי להגיע לשלום.

באשר לוועידה הבין-לאומית — ארצות-הברית וישראל תמימות דעים בנושא של קיום ועידת שלום, או יותר נכון אי-קיומה של ועידת שלום. אין מחלוקת בין ישראל לארצות-הברית, שהדרך להגיע לשלום במזרח התיכון אינה עוברת דרך ועידת שלום בין-לאומית, אלא דרך משא-ומתן ישיר בין השותפים לעתיד לאותו שלום שאנחנו רוצים להגיע אליו. השלום עם מצרים, כפי שכבר ציינתי קודם לכן, הושג בשיחות ישירות בין שתי המדינות הנוגעות בדבר. אולי זו הראיה הטובה ביותר, שהדרך הנכונה ללכת בה לקראת שלום היא דרך המשא-ומתן הישיר ולא הוועידות הבין-לאומיות.

באשר לשותפות של אש"ף בוועידה כזאת, שחבר הכנסת

וילנר התייחס אליה — — —

עדנה סולודר (המעריך):

מה אתה מציע?

היו"ר ח' גרוסמן:

חברת הכנסת סולודר, יש יושב-ראש.

סגן שר החוץ ר' מילוא:

אש"ף על פלגיו השונים הוא ארגון טרור שידיי מגוולות בדם, ולא רק בדם יהודים אלא גם בדם ערבים וזרים במדינות שונות בעולם. אש"ף איננו ברישיח למשא-ומתן ואיננו יכול להיות שותף לשלום בדרך כלשהי. לכן צריך ללכת על גשר הברזל של משא-ומתן ישיר, של הסכמי קמפ-דייוויד — שמהווים כבר חשתית להתקדמות לקראת השלום ויסוד שעליו אפשר להשתיי את ההסכם עם ירדן — ולעשות מאמצים כדי להרחיב את מעגל השלום שמדינת ישראל רוצה בו, ולחיות בשלום באזור עם כל שכנינו.

אני מבקש, גברתי היושבת-ראש, לאור הדברים האלה, להסיר את הצעתו של חבר הכנסת וילנר מסדר-היום.

היו"ר ח' גרוסמן:

רבותי, אנחנו מצביעים בעד הסדה או בעד דיון — אין הצעה אחרת. מי בעד הסרת הנושא מסדר-היום? מי בעד קיום דיון?

ה צ ב ע

בעד ההצעה שלא לכלול את

הנושא בסדר-היום של הכנסת — רוב

בעד ההצעה לכלול את הנושא

בסדר-היום של הכנסת — מיעוט

ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום

של הכנסת נחקבלה.

ט. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

שהחזירה ועדת החוקה, חוק ומשפט לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון מס' 13), שהוגשה על-ידי הממשלה לקריאה ראשונה.

הצעת חוק מניות בנקאיות בהסדר (פטור מעמלות), התשמ"ה — 1985, שהוגשה על-ידי הממשלה לקריאה ראשונה.

באמצעות הדברים האלה את התדמית או את מי שהוא רוצה לשרת במשרד ראש הממשלה. ואינני מתכוון לראש הממשלה. אבל, העובדה היא שהנושא של גורבצ'וב, שלא היה במשרד החוץ ולא הגיע למשרד החוץ, דלף החוצה. העובדה היא, שהמברק שרובר בו דלף החוצה גם כן, אינני יודע מהיכן, אבל הוא דלף. והעובדה היא, שאותם לחשנים במשרד ראש הממשלה, לאחר שדלף המברק, טרחו מייד להודיע לכל העיתונים שהמברק דלף ממשרד החוץ. לא שמעת ממשרד החוץ טענות, לא שמעת האשמות. אמרנו: קודם כול נבדוק, ננסה, נבקש להכניס את הש"ב או את מי שאפשר כדי שיחקור את הנושא. אבל, משרד ראש הממשלה כבר ידע להפנות אצבע מאשימה ולומר: בכירים במשרד החוץ — לא סתם — הדליפו את הדברים. וזה — יומיים לפני שבדרי, בשלוש או ארבע מהדורות חדשות, בראש החדשות, כתבנו שמעון שיפר הודיע על שדר שנשלח מראש הממשלה לגורבצ'וב.

אני שואל: מדוע המזכיר הכללי של המפלגה בכריח-המועצות מר גורבצ'וב צריך לשמוע על שדר שנשלח אליו דרך הרדיו? ולא רק ששמעון שיפר מסר שהיה שדר, אלא הוא גם מסר את פרטי הפרטים, מה נאמר בשדר של ראש הממשלה אל גורבצ'וב. אני שואל: מדוע זה צריך להיות כך? כמצב כזה, כשאנחנו מנהלים מגעים כאלה, אנחנו משתדלים שהם יהיו חסוים, שהם יהיו סגורים. איש אינו יודע עליהם, הדברים עוברים כשצריך להעביר אותם, ומה שצריך לעבור עובר.

צריך בהחלט לתת את הדעת איך למנוע את התופעה הזאת בעתיד.

אורה נמיר (המעריך):

האם לכם ברור מאין זה דלף?

סגן שר החוץ ר' מילוא:

זה לא ברור, אמרתי שזה לא ברור.

אורה נמיר (המעריך):

אתה קובע עובדות.

סגן שר החוץ ר' מילוא:

אמרתי שלא ברור מאין זה דלף, רק אמרתי שלחשנים בלתי נלאים במשרד ראש הממשלה טרחו מייד להוציא לעיתונות, שמשרד החוץ הדליף את זה. את זה הם כבר עשו. ואצל הלחשנים האלה ההבדלים בין שקר לאמת לא תמיד ברורים ומחולטים, כפי שכבר ראינו בעבר.

ואגב, הנושא הזה, אתמול שמעתי במקרה את דברי הרב אליהו כטלויזיה. זה לא קשור ישירות לנושא הזה. בצהריים פרסמו הודעה כאילו עניין הגירור של האתיופים נפתר. שמחתי מאוד על כך.

שר הביטחון י' רבין:

מה זה קשור להצעה לסדר-היום?

סגן שר החוץ ר' מילוא:

זה לא קשור, אבל זה קשור לדיקו. והנה, בערב אומר הרב אליהו: לא דובים ולא יער, לא היה ולא נברא. ההודעה של

היו"ר ח' גרוסמן:

הודעה למלאכת מקום מזכיר הכנסת.

מ"מ מזכיר הכנסת ר' מלחי:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת:

הצעת חוק העבירות המינהליות, התשמ"ה — 1985.

י. הצעות לסדר-היום ההסכם הקואליציוני בקריית-ארבע

מפלגה פאשיסטית גזענית שהגיעה לעמדה שלטונית, אומנם במישור המוניציפלי, בקריית-ארבע. נכון, בחירות דמוקרטיות על-פי כל כללי הדמוקרטיה הביאו למצב שהוקמה בקריית-ארבע קואליציה בהשתתפות מפלגה לאומנית קיצונית ומפלגה פאשיסטית גזענית מובהקת. וקואליציה זו, בהרכבה, בתוכניה, בעקרונות הפעולה המונחים ביסוד ההסכם הקואליציוני, היא אנטי-דמוקרטית. גזענית, מפלה אזרחים בגלל היותם ערבים. כל זה, כאמור, הוכרע בבחירות דמוקרטיות.

כבר היו בהיסטוריה מקרים שמהרסי הדמוקרטיה פעלו תחת הסמטה: 'תחי הדמוקרטיה'. לפני שבועות מספר הופיע במהדורה נוספת ובתרגום חדש ספר שקראתי בשנות ה-40, של הסופר האיטלקי איגנציו סילונה — "כית-ספר לדיקטטורים". והוא ממחיש איך אפשר להרוס את הדמוקרטיה כאמצעים דמוקרטיים.

עושים זאת עכשיו אנשים מסוגו של מר העצני וחבריו בקריית-ארבע. מר העצני טוען, שההסכם הקואליציוני הזה, בהשתתפותו של כהנא, הוא שיא הדמוקרטיה. ואחר מחבריו — ראיתי אותו בטלוויזיה — אומר, שההסכם הקואליציוני הזה, ששולל זכות עבודה מערבי מפני שהוא ערבי, הוא שיא של הגשמת עקרונות הציונות.

להסכם הקואליציוני הגזעני הזה ולעצם הקמת שלטון קואליציוני כזה יש השלכות חמורות, ואסור לנו להתעלם מהן. יש לכך השלכות על דמותה ותדמיתה של מדינת ישראל בעולם כמדינת יהודים, כמדינה דמוקרטית של עם, שאלפים שנה היה מיעוט לאומי נרדף ולחם על זכויות שוות לכל יצורי אנוש בלי הכדל דת, גזע ולאום.

יש להסכם הקואליציוני הזה ולשלטון הזה בקריית-ארבע השלכה חמורה ביותר על היחסים בין ישראל לבין תפוצות הגולה. יהודים בצרפת ובבלגיה, בארצות-הברית ובבריטניה המועצות, בכל מדינה שבה יש יהודים, יגידו לנו: אנחנו חיים כמיעוט לאומי כמדינותינו ואנחנו רוצים לראות במדינת ישראל שלנו דוגמה לשוויון זכויות מלא בין כל האזרחים במדינת ישראל, בלי חוקי אפליה.

מיכאל איתן (הליכוד):
שידאנו שבבלגיה יהיה שוויון זכויות. גם שם יש זכות על העניין הזה.

יקטור שם-טוב (מפ"ם):
לשלטון בקריית-ארבע יש השלכה חמורה ביותר על היחסים בין יהודים לערבים בשטחים. זה מרשם בטוח, ואני מקווה ששר הביטחון רואה את הסכנה של הידרדרות היחסים והעמקת השנאה, שיוצרות תנופה ואווירה של מרי אזרחי.

יש להסכם הזה השלכה גם לגבי היחסים שבין יהודים לערבים בתוך מדינת ישראל. גוף ציבורי בקריית-ארבע, מועצה מקומית, שולל זכות עבודה לערבים. גם אם אזרחי ישראל, ערבי מאבד-גוש, יגיע לעבוד בקריית-ארבע, לא יקבל עבודה מפני שהוא ערבי. יש השלכה לשלטון הזה על המצב הביטחוני בשטחים המוחזקים.

לכן, נוצר צורך דחוף שהמערכת המשפטית תבדוק ותקבע כיצד ניתן למנוע קואליציה כזאת וכיצד ניתן למנוע את מימושו של הסכם קואליציוני גזעני ומפלה כזה. זה תפקידו של היועץ

היו"ר ח' גרוסמן:
חברי הכנסת, לפנינו שמונה הצעות לסדר-היום על ההסכם הקואליציוני בקריית-ארבע. רשות הדיבור לראשון המציעים, חבר הכנסת יקטור שם-טוב, ואחריו — לחבר הכנסת מרדכי וירשובסקי.

יקטור שם-טוב (מפ"ם):
גברתי היושבת-ראש, נכנסת נכבדה, הבוקר שמעתי ב"קול ישראל" הודעה, שלפיה קיימת סכרה שזוג המורים מעפולה, שנעלם לפני כמה ימים, היה כפי הנראה קורבן לפעולה חבלנית. אני מקווה שהם עדיין בחיים, אבל הסכרה היא שהם נרצחו. אם זה נכון, הרי אני מגיע למסקנה, שוב, 'שאותו מעגל דמים נורא של כלים שלובים, שבו הטירוף והקיצוניות של מחנה אחד מחזקים ומדברנים את הטירוף והקיצוניות של מחנה אחר, מביא את הארץ אל פי תהום. הלוא אם זוג המורים, כדוגמת הווג מכרמיון, נרצחו בדם קר על-ידי טרוריסטים מוגי לב ופחדנים שאינם נרתעים מלרצוח חפים מפשע, הכלים השלובים מובילים למסקנה, שיש, כפי הנראה, במחנה הטירוף הערבי מי שרוצה להשליט עלינו את הכהניזם ואת הגזענות, בדיוק כפי שיש גם אצלנו מטורפים שרוצים למנוע — — —

מיכאל איתן (הליכוד):
מה זה "אצלנו"? מול מה שיש אצלם מה יש אצלנו? איפה הפרופורציות?

היו"ר ח' גרוסמן:
חבר הכנסת מיכאל איתן, תשב בשקט. בבקשה.

יקטור שם-טוב (מפ"ם):
כפי שגם אצלנו יש אנשים שמצטערים — — —

אלעזר גרנות (מפ"ם):
אלה שנכנסו לחברון ורצחו במכללה הם לא-מטורפים?

מיכאל איתן (הליכוד):
זה היה מקרה חריג, וכל הארץ רעשה וגעשה.

אלעזר גרנות (מפ"ם):
נכון.

היו"ר ח' גרוסמן:
חבר הכנסת גרנות, חבר הכנסת איתן, אני אקרא אותך לסדר.

מיכאל איתן (הליכוד):
זו המקבילה לנושא הטרור?

היו"ר ח' גרוסמן:
חבר הכנסת איתן, אני קוראת אותך לסדר פעם ראשונה.

יקטור שם-טוב (מפ"ם):
אינני יודע למה צעקת ולא הקשבת עד סוף דברי, אינני יודע למה אתה מתנגד, אני רק רוצה לומר, שגם אצלנו יש אנשים שאינם מוכנים לעשות דבר כדי לעודד דווקא את המתונים במחנה הערבי, אלא רק להיפך — לעודד את הקיצונים, כדי שלא יהיה עם מי לדבר.

חברי הכנסת, לא אחת אומרים אצלנו, שבישראל, במדינת היהודים, לא יכול לקרות שתקום, תתחזק ותתגבש מפלגה פאשיסטית גזענית. והנה, לנגד עינינו מפלגה כזאת צוברת כוח וחותרת לעמדות שליטה בשלטון, ויש טענות ראשונה של

מכוח צו, רשאי לפזרה ומוסמך גם להציר את סמכויותיה בנושאים מסוימים. הוא יכול למנוע ממנה לקבל מדיניות מפלה ולאסור עליה לפעול לאורה של מדיניות כזאת. בפסיקת בג"ץ הובהר לא אחת, שמפקדי צה"ל חייבים לפעול בשטחים על-פי מנהג מדינתם — מדינת ישראל — ופירושו של דבר: קיום עקרונות של יחס שווה כלפי כל האזרחים ללא הבדל דת ולאום.

לכן, חברי הכנסת, אני חושב שיש לפזר מייד את המועצה הגזענית בקריית-ארבע ולמנוע יישום הסכם שנוגד את עקרונות היסוד של מגילת העצמאות של מדינת ישראל.

היו"ר ח' גרוסמן:

תודה רבה. רשות הדיבור לחבר הכנסת מרדכי וירשובסקי, ואחריו — לחבר הכנסת חיים רמון.

מרדכי בריאון (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

היו"ר ח' גרוסמן:

אני מצטערת, התבקשתי ללכת לקראתך ולרחות את דברך למועד מאוחר יותר.

מרדכי בריאון (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
ביקשתי לדחות אם אחר.

היו"ר ח' גרוסמן:

לא ירעתי אם נתבקשתי לדחות כגלל איחור או בגלל רצון לחשוב פעם שנייה. זה לא נאמר לי. בסדר, מכיון שבלאו הכי חבר הכנסת חיים רמון איננו, אתה חבר אחר חבר הכנסת וירשובסקי.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה לקבוע כבר מתחילת הדברים, אדוני שר הביטחון, שאינני רואה כאן בעיה בין יהודים לערבים, אלא קודם כול בעיה בין יהודים לבין עצמם, בין יהודים לבין המצפון שלהם. יש, כמובן, גם בעיה בין יהודים לערבים מבחינת השוויון לפני החוק, בין אנשים מעדות שונות ועמים שונים שאנחנו חיים אתם יחד, אבל קודם כול יש פה בעיה יהודית.

אני זוכר דבר אחד, ראיתי אותו עוד כילד והוא היטשטש אצלי, אבל אני עוד זוכר את השלטים שהתחילו להופיע: אל תקנה כחנות הזאת, כי היא של יהודים. וזה היה צעד לקראת דברים הרבה יותר חמורים.

אינני רוצה להיות נביא זעם, אבל בנקודה הזאת, של מה שעמים עשו נגדנו כהיותנו יהודים, אנחנו עושים היום דבר שאיננו חרוק מזה, אני שמח שרק ביישוב אחד ורק בקונסולציה פוליטית קטנה ומוסיומה הדבר הזה מתרחש בגודל זה לנגד עינינו. אני יכול להיות שמח, כי אנחנו יכולים לטפל בבעיה הזאת ואנחנו חייבים לטפל בה, כי היא יכולה להשתלט עלינו, לגדול ולהיות כזאת שלא נוכל להתגבר עליה.

גברתי היושבת-ראש, חברי כנסת נכבדים, אם פעם אחת מפלים בין אדם לאדם באשר הוא משתייך לגזע אחר, מאחר שהוא ערבי, מחר יתחילו להפלות — —

שבח וייס (המערך):

זה אותו גזע.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):

— בין אנשים בשל דעותיהם, בשל השקפותיהם, בשל גישותיהם לבעיות העולם, בשל אמונתם או אי-אמונתם

המשפטי לממשלה וזה תפקידו של היועץ המשפטי למשרד הביטחון. נוצר צורך לחפש דרך חוקית לפזר את המועצה, ולדעתי יש כזאת.

מה הוא הכסיס העקרוני, המאפשר לפזר את המועצה ולמנוע ממנה מימוש של פרטי ההסכם הגזעני הזה? נכון, חברי הכנסת, עדיין אין אצלנו חוק ספציפי האוסר אפליה גזעית, אבל, יש מגילת היסוד של מדינת ישראל, המבטיחה שוויון לכל אזרחי המדינה כלי הברל דת, גזע ולאום.

אני רוצה לצטט חוות דעת של המשפטן ד"ר זאב סגל, שהתפרסמה לאחרונה בנושא זה: "קיים כלל של המשפט הציבורי, שנקבע בפסיקה של בג"ץ, האומר שלרשות ציבורית אסור להפלות. נכון שאין בישראל חוק הקובע שאין להפלות על רקע גזעי, אבל גם בהעדר חוק כזה, נקבע בבג"ץ שלכל אזרח יש זכות טבעית שלא להיות מופלה לרעה. רשות ציבורית אינה רשאית להפלות, אלא אם כן קיבלה הרשות ההסכמה מפורשת עליידי חקיקה בכנסת." אני מוסיף: ההסכמה כזאת מעולם לא ניתנה.

"דין זה, שאוסר אפליה, נקבע בפסיקת בג"ץ 262/62, פרץ נגד כפר-שמיהו. באותה החלטה נקבע שמועצת כפר-שמיהו אינה רשאית להפלות בין אזרח אחד לאחר על רקע צורך פולחני דתי. הסביר שם השופט יואל זוסמן ז"ל, שאדם פרטי רשאי להפלות, אבל רשות ציבורית לא בתוך שלה היא עושה והיא אינה יכולה להפלות ולפגוע בעקרונות של שוויון בהיותה נאמן של הציבור. אם נחיל את הדברים האלה כעיקרון על המקרה של קריית-ארבע ואם נהיה ערים לכך שהדין מחייב גם את המועצה המקומית בקריית-ארבע, הפועלת מכוח צו של המפקד הצבאי ביהודה ושומרון, שהוא גוף הפועל מטעם המדינה בשטחים — נגיע למסקנה, שגם המועצה בקריית-ארבע אינה מוסמכת להפלות על רקע גזעי. מכאן שכל הסעיפים האלה, הקוראים שלא להעסיק ערבים או לאסור עליהם עבודה בקריה בשבת, אם יופעלו עליידי המועצה, הם פסולים. אפשר לשער שאם תוגש עתירה לבג"ץ של אדם פרטי שנוגע מההסכם הזה נגד המועצה, יש אפשרות שבג"ץ-פסול את פעולותיה של המועצה המקומית."

זה אמור לגבי אדם פרטי, אבל, כאשר מדובר על מועצה מקומית שהיא רשות ציבורית, יש תקדים והוא קובע: "לפני כשנתיים התעוררה שאלה דומה לגבי תוכנית של משרד הבינוי והשיכון על מכירת דירות בנצרת-עילית. הופנתה בנושא זה שאלה ליועץ המשפטי לממשלה, האם רשאית עיריית נצרת-עילית לסרב למכור לערבים במקום מסוים או להעדיף יהודים במכירות. תשובת היועץ המשפטי לשר הבינוי והשיכון הייתה חד-משמעית, שעיריית נצרת-עילית אינה רשאית להפלות במה שנוגע למכירת דירות, והאיל וכל רשות מקומית חייבת לשוות לנגד עיניה את מה שנקבע בהכרזת העצמאות, הדין שהמדינה מושתתת על עקרונות החירות, הצדק והשוויון."

שאלה נוספת היא, האם יש בסיס חוקי לפיזור המועצה בקריית-ארבע, אף שהיא נבחרה בבחירות דמוקרטיות ועל-פי כל העקרונות של מאבק בחירות דמוקרטיות? גם בעניין זה הייתי רוצה לצטט חוות דעת משפטית של המשפטן ד"ר זאב סגל: "הדבר נמצא בסמכותו של המפקד הצבאי של יהודה ושומרון. המועצה המקומית פועלת מכוח צו של המפקד והיא כפופה לסמכויותיו בשטחים המוחזקים. המועצה המקומית בקריית-ארבע פועלת מכוח צו של מפקד כוחות צה"ל ביהודה ושומרון, צו בדבר ניהול מועצות מקומיות יהודה ושומרון, מספר 892, התשמ"א — 1981. המפקד, שהקים את המועצה

באמצעות החוק הדמוקרטי ובעזרתו. השאלה היא תמיד איך מבצעים את החוק. באיזו דרך מנצלים אותו, והאם באמת החוק הזה מקיים את הבסיס שמאחר, לדעתו, את מדינת ישראל — מגילת העצמאות והשוויון שאנחנו דרשנו בה.

אבל, אני רוצה לומר, שכאן אין לי בעיה, מפני שהפעולות הנדרשות הן בלתי חוקיות לחלוטין. אולי הגוף שהוקם בהסכם הקואליציוני הוא חוקי. זה כן, אבל הסכם קואליציוני כזה, על פניו הוא בלתי חוקי, מפני שהוא לא ניתן לכיבוע לפי החוקים הקיימים במדינת ישראל. אני חושב שההסכם הזה ומה שהוא אומר או הביצוע של ההסכם הזה הוא בלתי חוקי על פניו.

לכן, לא צריך לפחד מיצירות חוקיות שנעשו במסגרת הדבר הזה. השאלה איננה האם זה הוקם כחוק, אלא האם הגוף הזה יפעל לצורך הפעלת חוק או במסגרת החוק.

גברתי היושבת-ראש, הסכנה היא גדולה. לא אמרתי דברים חריפים. לא אמרתי דברים סתם כדי לומר אותם, כפי שמדי פעם אנחנו אומרים בלהט הוויכוח, אלא אני חש כאדם, כאזרח מדינת ישראל, כיהודי, בושע וכלימה שדבר כזה צומח בתוכנו ואנחנו מוכרחים להתמודד אתו.

חשבתי שלמדנו לפחות דבר אחד מגורלנו — אפליה וגזענות הם דבר הרסני לא רק למי שסובל מהם, אלא גם למי שמפעיל אותם.

לכן, אני מציע שנחפש כל דרך, שנחמק ככל צעד, כדי להוקיע ולמגר את הדבר הנורא הזה, הצומח בתוכנו בעזרת החוק והדמוקרטיה. כביכול, אנחנו נמצאים בסכנה גדולה.

היו"ר ח' גרוסמן:

תודה רבה. רשות הדיבור לחבר הכנסת מרדכי כר-און, ואחריו — לחבר הכנסת חיים רמון.

שבח וייס (המעריך):

מה אפשר עוד לחדש? אולי חברי הכנסת יכולים לדבר מהמקום ובקצרה?

היו"ר ח' גרוסמן:

חבר הכנסת שבח וייס, כאשר יגיע תורך לנאום ואתה תרצה לעשות זאת — תבצע זאת. בכל זאת, מדי פעם אנחנו רואים אותך גם על הדוכן.

מרדכי כר-און (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

כבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה, הרשו לי להתייחס לרגע לאירועים שאירעו בימים האחרונים כעפולה. לא רק משום שהדבר מוזעזע ומרגיז את כולנו עד היסוד, אלא גם משום שלפי עניית דעתי יש לזה קשר ישיר לנושא שאנו עוסקים בו היום.

מדי פעם בפעם, כאשר מתרחש רצח מתועב מהסוג הזה, אני חושב ביני לבין עצמי: מה טעם מתעקשים הפלשתינים, ארגוני הטרור, להמשיך כפעולות אלה? הם כבר רוצחים ומזנוכים בנו עשרות שנים, ודאי ודאי במשך 17 השנים האחרונות. הרי שנים רבות כל כך ארגוני הטרור הפלשתינים מנסים לזנוח בנו ולהכות בנו פה ושם. הרי כבר היום יש די ניסיון לרצח, שכתור הזה לא רק שלא יכניעו את ישראל, אלא גם לא יחלישו את ישראל. מדוע בכל זאת הם דבקים בדרכים האלימות האלה?

היום, כאשר שמעתי ברדיו מה התרחש כעפולה, התגנב בלבי החשש, שהם הרבה יותר חכמים ממה שאנחנו חושבים. יש היגיון מסוים בדרך המתועבת הזאת שהם הולכים בה. ברור שהם לא יכולים לנצח את צה"ל על-ידי רציחות של זוגות

במשהו. התהליך הוא כסרטי. הוא מתחיל, ואנחנו עוד לא יודעים איך לעצור אותו, אבל אנחנו יודעים דבר אחד: ככל שאנחנו תופסים אותו בשלב מוקדם יותר, כן יש סיכוי שנרפא את המחלה הזאת ונקיא אותה מתוכנו.

גברתי היושבת-ראש, הדברים שהתרחשו הם מהדברים החמורים ביותר שאנחנו רוצים להילחם בהם. אנחנו מתנגדים לאפרטהייד, אם יש מדינה שוועקת היום נגד אפרטהייד אולי יותר מכל עם אחר, וזאת מדינת ישראל, ובצדק היא עושה את הדבר הזה. לומר: אנחנו לא נעסיק אדם רק משום שהוא ערבי, או שלא נחקש עם מפעל אם הוא מעסיק ערבים — האם זה לא אפרטהייד בהתגלמותו השלמה והמלאה? האם אנחנו יכולים להשלים עם הדבר הזה? אנחנו, שהיום אנחנו מחוקקים בבית הזה חוק נגד גזענות; אנחנו, שתובעים מכל מדינות העולם לחוקק חוקים נגד גזענות; אנחנו, שרוצים שלא ישכחו את השואה, ובצדק — אנחנו צריכים להתריע על הדברים האלה. אבל קודם כול כואו נהיה נקיים ובטוחים שבביתנו ישנו אנחנו עושים הכול כדי למגר עד כמה שאפשר מהר את האפרטהייד שמתחיל אצלנו.

במשך השנים שמעתי מגורמים שונים שחיים ועובדים בגדה: אתם רק מדברים, אנחנו מקיימים את הדרישות הטוב ביותר והופה ביותר עם חושבי הגדה: אתם סתם יושבים ומדברים, אבל אנחנו מקיימים דרישות בשלום בין שכנים כפי שצריך להיות. האם הסכם כזה, שאומר שיש לפטר אדם בשל היותו ערבי, מעיד על דרישות, או על רצון לדרישות, או על רצון אחר לגמרי? ועוד מצטרף לזה גימקם כלכלי. אני רוצה להזכיר לכולנו, שנקודת המוצא של כל התנועות שתחילו להפעיל גזענות באירופה בשנות ה-30 היתה קודם כול כלכלית: היהודים גוזלים את הפרנסה. אני רוצה להזהיר את עצמנו שאנחנו נמצאים בסכנה, לא כלפי הערבים, אלא כלפי עצמנו, ואנחנו נקבל שיתוק בנשמה ונאבד את צלם האדם, אם לא נוקיע את הדבר הזה.

אינני רוצה להיכנס לבעיות משפטיות, אבל אני יכול להגיד דבר אחד, ואני אומר אותו כמי שהיה יועץ משפטי ברשות מקומית ישראלית גדולה: שום רשות מקומית בישראל לא היתה יכולה לקיים דבר מהדברים שקיימים בהסכם הקואליציוני. היא לא היתה יכולה לקבל החלטה לפטר ערבים בלבד והיא לא היתה יכולה להחליט לקנות במפעל שרק יהודים עובדים בו. זה לא היה עומד לביקורת. לפי כל החוקים הקיימים לגבי הרשויות המקומיות במדינת ישראל — ואני אומר את זה כאדם שעבד שנים בתחום הזה, בגדה, שם אנחנו שולטים בצווים של מושל והמשלה הזאת התחייבה גם לשפר את איכות החיים, שם אנחנו נפעיל תורה גזענית הלכה למעשה?!

אינני רוצה לתת עכשיו עצות לא ליועץ המשפטי לממשלה, לא לשר הביטחון ולא לממשלה כולה. יש להם מספיק כלים כדי להתמודד עם הבעיה הזאת. אבל אני יכול רק להפנות אותם לדבר אלמנטרי ופשוט: מה שרוצים לעשות שם, שום אדם במדינת ישראל לא יכול היה לעשות במסגרת רשויות השלטון שלנו.

גברתי היושבת-ראש, הבעיה היא בנפשנו, ואנחנו חייבים להיות מאוד נחרצים, כי אם לא נעצור את התהליך הזה היום, התהליך הזה יאכל אותנו מחר. ומי שהיום עוד יכול לדבר מעל הבמה הזאת כאופן חופשי, מי יודע אם הוא יוכל לעשות זאת בעתיד, כאשר התהליך הזה יתחיל להתפתח.

נכון אמר חבר הכנסת ויקטור שם-טוב. יש הרבה מאוד משטרים והרבה מאוד פעולות של משטרים שהתחילו

מרדכי בריאון (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
תן לי לדבר, אני לא רוצה לשמוע זאת עכשיו.

מיכאל איתן (הליכוד):
אתה מסייע — —

היו"ר ח' גרוסמן:
חברי הכנסת, קריאת ביניים אחת כן, אבל לא יותר מזה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):
אתה מוצא לך צידוק. אתה לא מתקיף מישהו אחר, אתה מגן על עמדותיך.

מרדכי בריאון (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
רבותי חברי הכנסת, אמרנו מעל הדוכן הזה, לא רק אני, אלא רבים אחרים, פעמים רבות, שלדמוקרטיה לא רק מותר להגן על עצמה, אלא היא חייבת להגן על עצמה. בסוף שנת 1929, קצת יותר משלוש שנים לפני שהיטלר תפס את השלטון בגרמניה, נוצרה קואליציה בבואריה בין הנאצים ובין הכוחות השמרנים שם. הרמן גרינג נתמנה לשר המשטרה של בואריה. רבים אמרו שזו חופעה חולפת וזה לא נורא. הראשונים שהושמדו, הובסו וסולקו על-ידי היטלר לא היו הסוציאליסטים והקומוניסטים, אלא אותם כוחות שמרניים בבואריה, אותם קתולים-דמוקרטים של בואריה. הם היו הראשונים, מפלצות שמגדלים בתוך הבית לא הופכות לכלכלים מאולפים, אלא הן גדלות ומתחילות קודם כול בהריגתו ובאכילתו ובטרפתו של בעל-הבית. אחר כך הן יוצאות לשכנים. אני רואה את עצמי כשכן בעניין הזה.

זה אירע גם היום בכנסת. ההגנה הפתחית שהגן כאן אחד מחבריהם על אותו חבר הכנסת — זאת שגיאה חמורה מבחינתכם.

מיכאל איתן (הליכוד):
הוא הגן על התקנון.

מרדכי בריאון (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
בסדר. שמעתי אותו מגן גם על העניין. השאלה היא מה המוסיקה שאחם עושים. זה קודם כול פועל נגדכם. אתם לא מבינים שזה פועל נגדכם. אתם תהיו הקורבן הראשון. קודם כול במובן האלקטורלי. הוא יאכל בכם בבחירות הבאות, לא בנו.

רוני מילוא (הליכוד):
אין לנו שיקול אלקטורלי בנושא זה, רק שיקול לגופו של עניין.

מרדכי בריאון (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
לגופו של עניין, על אחת כמה וכמה. חבר הכנסת רוני מילוא, הרשה לי לומר את דברי. אני מנסה לדבר אל לבכם הפעם. אינני עושה פה פולמוס. מה שאני רואה לנגד עיני הוא אסון הולך ומתחולל גם לי וגם לך. אבל אתה הראשון בתור, ולא אני. זה מה שאני רוצה להגיד לך. הבעיה איננה אלקטורלית. הבעיה היא מהו התהליך, שבו הרעל הזה יחלחל, ואיזו חלקה הוא יאכל קודם. הוא כבר אוכל בחלקות שלך, אתה יודע זאת יפה מאוד.

אבל, המחשבה שמא על-ידי כך שאתה נותן לגיטימציה לאותו כוח, אתה תחזור ותרוויח את אותם שוליים שאתה מאבד, היא מחשבה מוטעית מבחינתך. תרשה לי להגיד לך, מלב אל לב אני פונה אליך, לא נגדך, כי אתה חלק מהדמוקרטיה הישראלית, ואני רוצה שתישאר על כנך, וכי אני רוצה להחליש אותך כדי להרוויח מהצד השני? אני לא רוצה שתחלש ימינה ואינני מאחל לך זאת.

תמימים ביערות. הם לא מסוגלים להביא את מדינת ישראל לוותר על עמדתה, אפילו על עמדותיה הקיצוניות בעניין השטחים. כהוא זה, לא יוכלו להעתיק אותנו מרצוננו להמשיך את הקיום הלאומי. כפי שהדמוקרטיה הישראלית תחליט, אלא שפגיעותיהם — ועכשיו כבר יכולים ללמוד לקח מכמה וכמה אירועים של החדושים האחרונים — יש להן טבע של יצירת רעל והרס פנימי בתוכנו. זה לא פועל ישירות, אלא דרך אותם כוחות שיצרו את הקואליציה בקריית-ארבע.

צא וחשוב מה קרה כעפולה בימים האחרונים. אירע רצח מתועב. כולנו מייחלים שעדיין יימצאו בני הווג בחיים, ואם לא, לפחות יימצאו הפושעים. מה היתה התוצאה נטו של מה שקרה? האם עלה ההרור בדעתו של שר הביטחון לוותר על עמדות ישראל? הם חלילה. גם אני, מרדכי בריאון, איני מהרהר לרגע שהדבר הזה יגרם לי לוותר על עמדות ישראל. אלא מה, הרצח הזה גרם לך, שחולגנים ישראלים יילכו לשוק בעפולה ויהרסו את הדוכן של הפלפל שם. זאת כיתיים התוצאה נטו של מה שקרה.

אבל, לתוצאה זאת יש משמעות מרחיקה לכת מנקודת ראותם של אותם רוצחים. הם לא כל כך טיפשים. הם יודעים שאי-אפשר לנצח את צה"ל ואי-אפשר להזיז את ממשלת ישראל ממקומה, אפילו את יוני ישראל אי-אפשר להזיז ממקומם. אבל, הם יודעים שאפשר ללכות אספסוף ישראלי — לא דווקא בין ערבים ליהודים, אלא בין יהודים ליהודים — עד כדי כך, שהרקמה הנורמלית של חיינו תתחיל להיות מעורערת, מורעלת, ותגיע למה שאנחנו מגיעים עכשיו בקריית-ארבע.

זה הקשר. יש כאן ברית ממדרגה ראשונה בין ג'יבריל ובין אנשי אותו חבר כנסת. הם משתפים פעולה יום יום.

שר הביטחון י' רבין:
ערפאת, לא ג'יבריל.

מרדכי בריאון (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
מי שלא יהיה — ערפאת, אותם טרוריסטים. שר הביטחון, אין לך בענייני טרור ובענייני ביטחון ויכוח אתי. יש ברית בין אותם כוחות.

אנשי הימין היושבים כאן צריכים להבין זאת, ואינם מבינים די את שמתחולל לנגד עינינו, כיצד מתקדם המאבק ומה יחליש בסופו של דבר את מדינת ישראל. לא עצם הטרור, אלא השפעתו של הטרור על אותם שוליים בחברה, אשר לצערנו הולכים ומתרחבים ומאבדים את עשתונותיהם.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):
הרציחות התחילו אתמול?

מרדכי בריאון (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
לא, זה תהליך ממושך.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):
מתי התחיל אותו חבר כנסת?

מרדכי בריאון (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
התהליך הזה התחיל מזמן מאוד, חבר הכנסת אריאל ויינשטיין. אני מציע לך להקשיב לדברי. אם תפתח את אוזניך יש סיכוי שאולי אתה עצמך לא תהיה הקורבן הראשון של תהליך זה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):
אל תשנה את ההיסטוריה. שמעתי אותך היטב. זה התחיל משנת 1921 ו-1929.

היו"ר ח' גרוסמן:

חבר הכנסת בריאון. רגע אחד. חבר הכנסת מיכאל איתן, קראתי אותך לסדר פעם שנייה. אם אני אוציא אותך, אל תאמר שזה בניגוד לחקנון.

מרדכי בריאון (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני רוצה להסביר את עצמי, חבר הכנסת איתן, כדי שתבין למה שאני מתכוון. אינני עושה עכשיו את הוויכוח בשאלה האם כן מיעארי או לא מיעארי. אם אתה עושה מה שאתה עושה, על-ידי הסימטריה הזאת, בעיני רבים פה בארץ, אתה לא עושה אי-לגיטימציה למיעארי, כי יש להם את העמדות שיש להם, אלא פתאום על-ידי הסימטריה הזאת יש לגיטימציה לצד השני. תאמין לי, האפקט הזה פועל, לא אצלך ואצל חבריך. אבל אצל רבים מאוד בקהל, עובדה שהדבר הזה ניכר ברחוב. לך לבתי-הספר התיכוניים ותשמע מה הם אומרים. ממה זה נובע? ממני? אתה טועה אם אתה חושב שזה נובע ממני. זה נובע מזה שאתה לא שומר על הגבול. יש סיפור ידוע בהיסטוריה, שבגבול הרומי, שנקרא לימס, החיילים הרומים התמודדו עם הברברים. הסיפור הוא, שבמקום להגן על האימפריה מפני הברברים, הם עברו תהליכים של ברברויזציה. את הלקח הזה צריך להבין, ולא אני עומד בגבול הזה, אתה עומד בגבול הזה. שמור עליו כהוגן, ולא כפי שאתה שומר עליו עד עכשיו. אתה שומר עליו בטקטיקה לא-טובה, והעובדה שקרה מה שקרה בקריית-ארבע צריכה להדאיג אותך. שלא הלכת אולי בטקטיקה נכונה. זה שאני אצעק נגדו, זה לא כלום. כולם מצפים לזה. אבל זה שאתה תילחם נגדו, זה הרבה יותר אפקטיבי, ואתה צריך לעשות את זה בצורה הרבה יותר יעילה ממה שעשית עד עכשיו.

תרשו לי בבקשה לציין עוד נקודה אחת, ובה אסיים. אני פונה עכשיו לצד השני של המתרחש. בימים האחרונים היה לי איזה חלום — לכתוב מכתב ליגאל אלון; דבר מוזר.

אליעזר שוסטק (הליכוד):

רעיון טוב.

מרדכי בריאון (התנועה לזכויות האזרח ולשלום): רעיון טוב. אבל מאחר שאי-אפשר לכתוב מכתב ליגאל, אשמיע את הדבר באוזניך, כדי ששר הביטחון לא ישתעמם.

יגאל אלון שמה שמחה גדולה כאשר הקימו את קריית-ארבע ושיבת כשבחים גדולים את לוינגר. אני ערב לך, ואני בטוח שגם אצלך זה אותו דבר, שמה שקרה לך, הוא שהדבר שהוא חשב שהוא דבר גדול ויתרון גדול הפך לחלום בלהות. מה שקורה היום בקריית-ארבע איננו מקרי. זה היה נטוע בהחלטה המוטעית לאפשר ללוינגר להקים שם קריה. זה היה built-in. עדיין לא מאוחר לחשוב על זה גם בהקשרים אחרים. אני לא חושב שאפשר עכשיו לפקד את קריית-ארבע. זה בלתי-אפשרי.

יקטור שם-טוב (מפ"ם):

היו שהוהירו שכן זה יהיה.

מרדכי בריאון (התנועה לזכויות האזרח ולשלום): לכן אני אומר, מי יגלה עפר מעיני — אבל לפחות היום צריך לזכור, שלא יכול לקרות משהו אחר. וההחליך הזה ילך ויימשך. אם אנחנו לא נבלום אותו.

היו"ר ח' גרוסמן:

תודה רבה. רשות הדיבור לחבר הכנסת חיים רמון, ואחריו — לחבר הכנסת אריאל ויינשטיין.

לכן, זאת היא הכעיה. הכעיה היא האסטרטגיה היסודית. מהי התפיסה ההיסטורית? היסטוריה צריך ללמוד ולראות מה קרה. זה קרה בכל מקום. פילוסופים לא הוּק לליטאים כפאשיזם שלו. הוא הוּק לפולנים. מוסוליני לא הוּק לאתיופיים וללובים, הוא הוּק לאיטלקים. זה טיבו של פאשיזם.

מה קרה כאשר אותו חבר הכנסת איים ללכת לאום-אל-פתח או לטייבה? זה הוּק במשהו לערבים? זה נתן להם חגיגה. הם יכלו לקום ולצאת ולהכליל את עצמם ולהופיע כגוף. במי זה פגע? — רק בנו, רק ביהודים. זה רק תכסיס מכוער ונאלץ לתפוס שלטון פה, לתפוס כוח פה, נגדך, איתן, ונגד, לא נגד הערבים. אתה חושב שהוא יגרש את המיליון ו-200,000 ערבים? אתם מטורפים? זה רעיון הגיוני? אתה חושב שהוא יעשה משהו בקריית-ארבע? הוא יגרש שמונה ערבים מסכנים מהעירייה, אותם עלוּבים. אפילו את הפועלים הערבים העובדים במפעלים של קריית-ארבע עצמה הוא לא יגרש. הוא יגרש 80,000 ערבים מחברון? זו כדיחה. אליקים העזני הוא עורך-דין של מוסטפה נטשה. איזה מין טירוף של מחשבות יש כאן? אתם לא מבינים מה קורה? אפילו ערבי אחד לא ייזון ממעשיו הנאלצים. רק אנחנו, נינוק, רק הפרצוף האנושי שלנו, רק המעמד הפנימי שלנו, רק המריבות הפנימיות בנינו. תפקחו את עיניכם ותראו מה אתם עושים. אל תיתנו את ידכם לדברים האלה. מפלצות צריך להשמיד כשהן קטנות, כשהן גדולות זה מאוחר מדי. אני מדבר אליכם ואל לבכם, מפני שאתם לא מבינים את העניין, והגיע הזמן שיאמרו לכם את זה ישירות.

מיכאל איתן (הליכוד):

אליעזר שוסטק (הליכוד):

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

היו"ר ח' גרוסמן:

חברי הכנסת, מקריאות הביניים אפשר — — —

מרדכי בריאון (התנועה לזכויות האזרח ולשלום): רבותי, יש פה שאלה של מחסום לגיטימיות. בהרבה מאוד ממעשיכם בשנה האחרונה אתם לא הבנתם איך שומרים על מחסום של אי-לגיטימיות. עצם הניסיון שלכם וחלקכם — רעכשו אני מדבר יותר על אנשי התחיה, אם מותר לי, יושב כאן חבר הכנסת שפט — במשחק הזה שאתם כל הזמן משחקים — ואתה, חבר הכנסת איתן, היית הראשון — בהשוואה בין אותו חבר. כנסת ובין חבר הכנסת מיעארי.

מיכאל איתן (הליכוד):

מיעארי נותן לו לגיטימציה.

מרדכי בריאון (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אינני בא להגן על מיעארי, וזו שאלה אחרת. אתם יודעים מה אתם עושים? אתם נותנים לו לגיטימיות, אתם לא נותנים אי-לגיטימציה למיעארי.

מיכאל איתן (הליכוד):

היו"ר ח' גרוסמן:

חבר הכנסת איתן, אני קוראת אותך לסדר פעם שנייה.

מרדכי בריאון (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

חבר הכנסת איתן, תנסה לשמוע מה שאני אומר לך.

אין לי שיעור ושיח עם אנשי כהנא. העצני, עד לפני חודשים מספר, אני כטוח, לא היה מעלה לי דעות לעשות דבר כזה. עכשיו הוא כבר אומר: מה יש? הוא ריב לגיטימי, אפשר לעשות אתו ברית, הוא נבחר כאופן דמוקרטי, ומר שנולד הנכבד, באיזה זיוף אמר: אנחנו רואים לעבודה עברית, איוו צביעות, ועם זה אנחנו רוצים לחיות?

אדוני שר הביטחון, איני רוצה להאריך בדברים ואיני רוצה להרחיב את היריעה ולהיכנס לפרטים, שעליהם דיבר חבר הכנסת בריאון. אבקש ממך רק דבר אחד, חבר הכנסת בריאון חולם על כתיבת מכתב ליגאל אלון, לי יש עכשיו רק חלום שהוא מעשי מאוד, שאתה, אדוני שר הביטחון, תעלה על הדוכן הזה ותודיע שאתה מפזר לאלתר את מועצת קריית-ארבע וממנה שם מועצה קרואה.

הי"ר ח' גרוסמן:

תודה לחבר הכנסת חיים רמון. רשות הדיבור לחבר הכנסת אריאל ויינשטיין, ואחריו — לחבר הכנסת מאיר כהנא.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אם קריית-ארבע חמשיה לדבוק בהסכם הקואליציוני שכרתו נבחרה, נגזר עליה להתנוון, וזאת משום שאין ביכולתה של קהילה שהיא להתקיים בשעה שהיא פועלת כגורמות החורגות מאוד מאלה של החברה הישראלית הכללית. כדי למנוע את ניוונה של קריית-ארבע, שומה על כל אלה החומכים בהתיישבות ביהודה ובשומרון והחפצים בפיתוחה של הקריה להמשיך במאבק המוצדק לסיכול ההסכם עד לביעור הנגוע שפשה בה.

עקווע יסודות המוסר וצמיחת-הפרא הגזענית אינם הגורמים היחידים המסכנים את קריית-ארבע ואנשיה. עם הסכם כזה נגזר על הקריה להתנוון, משום שהכנסת על סיעותיה, ולמרות מגוון הדעות והשקפות-העולם השונות המיוצגות בה, לא תוכל להסכים לכך שקריית-ארבע תזכה בסיוע ממלכתי כלשהו ממקורות תקציביים, ישירים או עקיפים, בשעה שמועצתה נשענת על הסכם הנוגד יסודות מוסר, המחזיר את הקריה ואת תושביה לימי הביניים האפלים, והמאזכר לנו בארץ-ישראל לא מאורעות מלחמת העולם השנייה, שעה ששנאת מטורף על רקע גזעי, אשר סחפה אחריה עם שלם, כילתה שישה מיליונים מאחינו, אחיהם של יושבי הקריה.

שעה ששמעתי לראשונה ב"קול ישראל" את הידיעה על ההסכם המביש, לא האמנתי למשמע אחי. שאלתי את עצמי: הייתכן שבמדינה שהוקמה כדי לשמש מקלט לגורפים בשל גזעם, חפעל קהילה, מועצה נבחרת, לפי הסכם שמהווה רדיפה, השפלה ואיבה כלפי חושבים אחרים, שחטאם היחיד הוא עצם היותם לא יהודים?

ציפיתי להכחשה, וזו לא באה. במקומה באו תגובות של חלק מפרנסי הקריה, המדברים על הגשמת הציונות ועוד דברי הכל ורעות רוח המכוננים להצדיק את עצמם. את צעדם ואת מעשיהם.

גברתי היושבת-ראש, הכנסת החליטה ברוב דעות לאמץ בקריאה ראשונה את הצעת החוק, האוסרת הסתה לגזענות, רדיפה, השפלה או איבה כלפי ציבור, או גרימת מדיים בין חלקים של האוכלוסייה, וכן מעשי עוינות או אלימות בשל השתייכות לגזע, לאום או דת. אך בעוד ועדת החוקה דנה בפרטי ההצעה נכרת ההסכם המביש, העושה את החוק למיושן, אם יישאר במכוננתו הנוכחית. שכן, אין בהסכם הקואליציוני הסתה לגזענות או הצהרות ודעות בלבד. טמון בו

חיים רמון (המערך):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, איני רוצה לחזור על חלק גדול מהדברים שנאמרו עליידי קודמי. אשתדל לתמצת את הדברים.

ביום חמישי האחרון, מאוחר כלילה, נחתם הסכם קואליציוני ששני סעיפים ממנו אני רוצה לקרוא. סעיף 5 באותו הסכם קובע: "שתי הסיעות" — כלומר, הסיעה השלטת וסיעת "כך" — "יפעלו להביא לאלתר לידי סיום העבודה במועצה של כל הפועלים הערבים". סעיף נוסף: "ייתנו המלצות ואישורים אך ורק למפעלים או עסקים של יזמים שיבטיחו העסקת יהודים בלבד, וכן יימנעו מהקמת מפעלים משותפים עם ערבים בתחום הקריה".

זהו הסכם, שהוא שלב חדש בהתפשטות הסרטן הכהניסטי במדינת ישראל. היו חברים שאמרו שלא צריך לדבר על זה הרבה, שזה ייעלם מאליו, שכל שנדבר בו ונעסוק בו עוד ועוד כך נאדיר ונרבה. אני הייתי מן החברים שמלכתחילה, לפני שנים, חשבתי שאת הדבר הזה צריך להרוג מהר ומייד וכשהוא קטן, אך לא הצלחנו למנוע את כניסת הכהניזם לבית הזה.

אמר: זה דבר דחוי, זה דבר בווי, איש לא יתעסק אתו, איש לא ידעה להיות במגע עמו, זה דבר שולי, לעולם הוא לא יגיע לעמדת כוח, אנחנו מספיק חזקים, הדמוקרטיה הישראלית מספיק חזקה כדי להסתדר עם הדבר השולי הזה.

ביום חמישי התברר שהסרטן השולי הזה מגיע לשרירים, הוא מגיע לעמדות כוח. בדיוק אותו תסריט, שהיה במקום אחר, ממש חוזר על עצמו בצורה מעוררת פלצות, מה עוד צריך לקרות בנושא הזה, על-מנת שנתחיל לנקוט אמצעים חדים, חד-משמעיים, שיכרתו אותו מן החיים הפוליטיים, מתוך החברה הישראלית? מה עוד צריך לקרות? אני יכול לומר: רבותי, זה הסכם קואליציוני, זה לא שפיט, אי-אפשר להביא זאת לבית-המשפט.

אני רוצה לשאול אותך, אדוני שר הביטחון, שאלה אחת: מה היה קורה לו עיריית רמאללה היתה באה ומודיעה, שכל עובד יהודי בה, אם יש כזה, יפטר, ואסור לערבים לסחור עם יהודים בתחום רמאללה? מה היינו עושים? האם היינו מועיקים את היועץ המשפטי לממשלה ואומרים לו: אדוני היועץ המשפטי לממשלה, אנא ממך, הכן לנו חוות דעת מלומדה? האם היינו אומרים: תראה, זה לא ברור, צריך עוד לחקור? האם שר הביטחון או שר השיכון היו מזמינים את ראש העיר ואומרים לו: אדוני, זה לא יפה, למה עשית הסכם כזה? האומנם זה מה שהיינו עושים, לו דבר כזה היה קורה ברמאללה, בשכם, בניגין או בכל מקום? אני מתחייב, שתוך שש שעות היה שר הביטחון מורה למושל הצבאי לזרוק את ראש העיר הזה, ובצדק — ויש לו הסמכות לעשות את זה.

תאמין לי, אדוני שר הביטחון, מה שנעשה בקריית-ארבע חמור יותר ממה שהיה עושה ראש עירייה ערבי, וזה דבר חמור ביותר. אני פונה אליך ומבקש ממך שלא לחכות לשוט חוות דעת, לא משפטית ולא סמי-משפטית, למשל הצבאי הכפוף לך יש סמכויות רחבות לפזר מועצה מאלף ואחד טעמים, וכבר עשיתם את זה כבר. תפזרו את המועצה הזאת לאלתר, כי שאף לא יום אחד יהיו ליד מוקדי הכוח באיזה מקום שהוא במדינת ישראל אנשים שחברו עם הגזען המתועב הזה, אף לא יום אחד, אף לא שעה אחת — ולא למען הערבים, אלא למעננו, למען בנינו, למען עתיד החברה הזאת, העובדה שאתם משהתים ולא עושים זאת, גורמת לכך שהנושא הופך להיות נושא לגיטימי.

נאמר בתורה: "והוא יהיה פרא אדם, ידו בכל ויד כל בו", אינה מורגשת על גופנו, על חיינו, על מדינתנו. ידו בכול, וחבל, חבל, שיר "כל", היד היהודית הנוקמת איננה בו, והשרצים השמאלנים מכבים את הערכים בקריית-ארבע.

המדינה מתפוררת לפנינו, ותחושה איומה עוברת על העם היושב בציון, דיכאון, מרה שחורה, הרגשה איומה שאסון נורא מרחף על ראשנו. המדינה מתפוררת — מכך רגל ועד ראש, אין בו מתוס, השמאלנים, מה מעיק להם? — כהנה המציק לערכים המסכנים בקריית-ארבע.

יהודים נרצחים בתוך מדינתם, ילדים, נשים, חיילים. ילדים-נדקרים לאור היום בירושלים; זוג נרצח בבית-שמש; חייל בטרמפיאדה; פחד ואימה שוררים בחלק ניכר של הציבור, כאשר הורים, אמהות, לא נותנים לילדיהם לצאת לטייל, להסתובב בערכים בגלל הערכים, העם שיצא מהגטו הגלותי הקים לו גטו חדש בציון. הציונות שקמה לשחרר את היהודים מפחד הגר בגלות הקימה מדינה של תושבים המפחדים מהגוי בארצם, ילד בן שבע מאבד רגל בנווה-יעקב בירושלים, וסבא בן 70 מספיד את נכדו החייל בראש-העין. וכאשר קמים יהודים שכואב להם דם יהודים, שנמאס להם החולשה והאימפוטנטיות של ממשלת הזוג-המזור, שמקנאים את קנאת ה' בנקמה נגד אויבנו המושבע — הערבי — גוזרים עליהם, על המכבים של ימינו, על אנשי רויאל של דורנו, גורדין של מאסר עולם. איז לעוף הטמא שמנהיג את האומה, איז לגמד שפעם לחם לידו של יאיר שטרן ושהיום למד להפנות את הלחץ.

ניצחונם הכי גדול של מחנה השמאל, עוכרי ישראל, הוא הצלחתם להחזיר רגשי אשמה לתוך המחנה הלאומי. היום פשוט אי-אפשר להגיד את המלה "ערבי", וברור שרק גזעני יצו לדבר על סכנה הערכים, ואין צורך לומר שרק פאשיסט מפושטט יאזור חוצפה ויציע הצעות כדי לטפל בסכנה של הערכים.

על רקע זה הגיעו היום פלוגות הסערה של השמאל הפאשיסטי לכנסת בניסיון למחוק את בחירתם של יותר מ-24% של הבוחרים בקריית-ארבע. לא אשפיל את עצמי ולא אדבר על צעדי הליכוד בעניין זה, הליכוד שכבר שכח את ימיו כשנות ה-40 כאשר בן-גוריון אמר: עם כולם אלך, אבל לא עם בגין ולא עם מקי". היום השר דוד לוי קם ואומר: תלכו עם כולם, אבל אל תלכו עם כהנא.

רבותי, זה לא יעזור לכם. אם דוד לוי יצליח לסכל את ההסכם בקריית-ארבע, הוא ייתן לנו עוד חמישה מנדטים, כי בכל אספת-עם אוכזר לבחורי הליכוד מה עשה אדון לוי, ואז יכין השר למה ציווה הקדוש ברוך הוא על הלוי לשרת את הכהן.

בקריית-ארבע דרשנו להוציא את הפועלים הערבים ולהחליפם ביהודים. גזענות? יהודים! בשנות ה-30 כאן היינו עדים למאבק אלים מצד פועלים יהודים, בהנהגת תנועת העבודה ומועצת פועלי ארץ-ישראל, למנוע פיסית את כניסתם של פועלים ערבים למקומות עבודה. בעיתון "דבר" מיום 28 במרס 1934 נכתב: המאבק המשותף של הפועלים, המשקים, פועלי הבניין, החרושת, למנוע בעד הכנסת פועלים ערבים לשרון. איזו גזענות...

ביאליק מדבר, חיים נחמן ביאליק: הכיבוש הגדול של עשרות שנים, המבצר הלאומי הגדול, העבודה העברית, הולך ונחרב לעינינו. ואין אנו שואלים את עצמנו מה נעשה מחר ביום פקודה וסכנה כשפועלים נוכרים, יקרי ערכים, ימלאו את

הרצל הגזעני עצמו, הגשמה מעשית שהיא כבר תוצאה מהסתה, כי היא כבר שלב גבוה יותר בהרעלת הבארות והדם, אכן, מחזון עוכרים פרנסי קריית-ארבע להגשמה.

הכנסת הפועלת במדינה שקמה לאחר אלפיים שנות גלות רצופות רדיפות, השפלה ואיבה כלפי היהודים, שחטאם היחידי היה גזעם ודתם, לא תשלים לעולם עם קהילה הפועלת על יסודות שדוגמתם רוויים בדם יהודי.

על רקע ההסכם שומה על ועדת החוקה, חוק ומשפט, לבחון שבע פעמים נוספות את החוק המצוי אצלה, ולהכניס בו תיקונים וסעיפים שיש בהם תשובות על הפתחה מקריית-ארבע ועל אלה שעוד נכוננו לנו, אם לא נירחם כולנו, כאן בבית הזה, להילחם מלחמת חורמה בגזענות ובנושאים, המנסים לעוות את דמותה של החברה הישראלית המתגבשת.

מאיר כהנא (תנועת כך):

תעמיד אותם לקיר, את כולם.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אני מדבר על פרנסי העיר שכרתו הסכם, ותרשה לי להביע את דעתי, שרוב החברים בליכוד שותפים לה.

מאיר כהנא (תנועת כך):

אוי ואבוי לנו.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

הורשמה דעה, כי יש קושי משפטי לפעול נגד המועצה, משום שהיא פועלת לפי צוים. ייתכן שכן הוא הדבר. ייתכן שהכנסת לא נערכה מבחינה חוקית למציאות שנוצרה בקריה, אשר עד לפני תקופה קצרה עצם העלאת האפשרות להיווצרותה היתה נחשבת לדמיון פרוע. אם אין תשובה משפטית, על הכנסת לחיטה באמצעות חקיקה, אך האם רק אספקטים משפטיים חייבים להיות נר לרגלנו בקביעת עמדתנו?

למשרדי הממשלה סמכויות ביצוע נרחבות. האם יעלה על הדעת שהם יאשרו סיוע למפעל חדש בקריית-ארבע שעה שהמועצה, מועצה זו לפי הסכם זה, תתנה את הרישוי בכך שהמפעל יתחייב לא להעסיק ערבים אלא רק יהודים? האם חייבים ההסדרות הציוניות ומשרד הקליטה לקיים שם מרכז קליטה? תושבי קריית-ארבע אינם בוחרים רק מנהיגות ופרנסי עיר. עליידי בחירתם הם קובעים גם את התייחסותנו אליהם ואת התייחסותו של הממסד הישראלי אליהם.

קריית-ארבע הוקמה כימיה של ממשלה שהרכבה הקואליציוני היה שונה מזה של הממשלה הנוכחית. תושבי קריית-ארבע ופרנסיה, לכבוד רבים, רבים מאתנו, פתוחים כלפיהם. אתם מצויים כחזית הקדמית של הביטחון והקיום. אתם ראויים לתמיכה. אנו תומכים בכם ונחמוך בכם. אני קורא לכם: חזרו בחשובה.

היו"ר ח' גרוסקמן:

תודה רבה. רשות הדיבור לחבר הכנסת מאיר כהנא. ואחריו — לחבר הכנסת גרשון שט.

מאיר כהנא (תנועת כך):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, יללת התנים, השמאלנים עוכרי ישראל, תוקעי סכין בגב האומה, נשמעת: בואו שכם אחד לעזרת העם, העם הערבי בקריית-ארבע.

עוד זוג יהודי נעלם, ובכך מצטרפים עוד שניים לרשימה האדומה של יהודים שנרצחו או נעלמו בתוך ארץ-ישראל. אין שכר כמעט, אין יום, שיר של ישמעאל, אותו ישמעאל שעליו

מאיר כהנא (תנועת כך):
בסדר. כולם דיברו.

הי"ר ח' גרוסמן:
גם אתה דיברת.

מאיר כהנא (תנועת כך):
אני לא דיברתי כמו שהם דיברו.

הי"ר ח' גרוסמן:
אתה לא דיברת עד עכשיו?

מאיר כהנא (תנועת כך):
אני לא דיברתי כמו שהם דיברו.

הי"ר ח' גרוסמן:
אל תתווכח אתי. יש לך רבע שעה. כולם שמרו על הזמן.
גם אתה.

מאיר כהנא (תנועת כך):
בסדר. גם אני.

הי"ר ח' גרוסמן:
אני מבקשת לסיים.

מאיר כהנא (תנועת כך):
אני מסיים.

הי"ר ח' גרוסמן:
לא בהזדמנות זו אני מפלה אותך לרעה. אני מבקשת לסיים.

מאיר כהנא (תנועת כך):
אני מסיים. הם מבינים שבזים להם השמאלנים שחושבים:
ניתן להם חשמל, אמבטיה ויהיו מבסוטים. אתה לא קונה את
הגאוה הלאומית של הערכי באמבטיה, בחשמל. הוא גאה.
הוא מאמין שזאת ארצו.

משום כך, אני אומר, מה שעשינו בקריית-ארבע הוא צעד
היסטורי, ולא אתם תקבעו מה יהיה כאן. העם, העם — "עצו
עצה ותפר, דברו דבר ולא יקום, כי עמנו אל".

הי"ר ח' גרוסמן:
רשות הדיבור לחבר הכנסת גרשון שפט.

גרשון שפט (התחיה-צמח):
גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, לאחר הידוע תוצאות
הבחירות בקריית-ארבע פרסמה תנועת התחיה את ההודעה
הזאת: "תנועת התחיה לא השתתפה בבחירות למועצת
קריית-ארבע ברשימה נפרדת. תנועת התחיה מתנגדת לשותפות
עם תנועת 'כך' הן במישור הארצי והן במישור המוניציפלי. אי
לכך, קוראת התנועה לשתי הרשימות הגדולות בקריית-ארבע
לעשות כל מאמץ להרכבת הנהלת המועצה בין שתיהן ולא
לשתף את רשימת 'כך' בהנהלת המועצה. אני פונה מעל כמה זו
לחברי בקריית-ארבע, לנציגי שתי המפלגות הגדולות או
הרשימות הגדולות, שיצאו בבחירות בקריית-ארבע, לשתף
פעולה ביניהן ולהקים את הקואליציה במקום, כפי שמחייבת
טובת הקריה".

אני יודע שיש עניינים אישיים ואני יודע שיש עניינים
מקומיים שמפריעים לעניין הזה. אבל, אני פונה מעל כמה זו
להתעלות מעל כל אותם גורמים וללכת ביחד לטובת הקריה
ולטובת הרבה הרבה דברים מעבר לעניין המקורי של
קריית-ארבע.

אני מכיר את האנשים, נפגשתי עם חלק מהם, ניסיתי
לשכנע אותם, זה לא פשוט. אבל, אני פונה אליהם שוב: עשו

מושבותינו, מי יעמוד לנו? מי יגן עלינו ביום סערה ושואה?
ביאליק — גזענות אולי? אני עם ביאליק.

הייתי יכול להסתפק בנימוק זה: עבודה עברית
בקריית-ארבע. אני יכול למנות כמה יהודים עובדים היום
מטעם המועצה באום-אל-פחם, בטייבה, בטיירה, בסח'נין.
בחברון ובשכם.

אני יכול להזכיר לכם את תשובתם של בעלי חברת
החשמל במזרח-ירושלים, כאשר נתבקשו לפני חודש ימים
עלי-ידי השר שחל להעסיק יהודים. מה אמרו? הייתי יכול
לשאול כמה ערבים עובדים כאן בכנסת, אבל אינני מסתפק
במועט. אני אדם הגון, לא רמאי, אני לא רוצה את הערבים
בקריית-ארבע בגלל הסכנה שהם מהווים, סכנה, סכנה
לביטחונה של הקריה, סכנה לחייהם של התושבים.

לפני שבוע ניסו ערבים, שהגיעו לאזור התעשייה
בקריית-ארבע, לחטוף יהודיה. זה היה בעיתון. אני לא רוצה
אותם כאזור התעשייה. ככל כושר, בכל יום, צעירות באות אל
תנועת "כך" ומתלוננות שערבים מסתובבים מסביב לאולפנה
לבנות בקריית-ארבע. אני לא רוצה אותם כאזור האולפנה. אני
לא שונא ערבים, אני אוהב יהודים.

מיכאל איתן (הליכוד):
אילו יהודים אתה אוהב?

מאיר כהנא (תנועת כך):
אפילו אותך, איתן, אפילו אותך, וזה די קשה. מכל מקום,
אני עושה את המאמץ.

מיכאל איתן (הליכוד):
אל תשלח את האנשים שלך שיאיימו, ואל תקרא לי
"מתיוון" ותגיד שהמכבים — — —

מאיר כהנא (תנועת כך):
חס ושלום. אתה סתם מסכן.

מיכאל איתן (הליכוד):
חוק מעצמך אתה לא אוהב אף אחד.

מאיר כהנא (תנועת כך):
בסדר. בדרך, וחייהם ושלומם של היהודים שלי חשובים
לי יותר משלומם ומכוונותיהם של הערבים הצמאים לדם
בחברון ובקריית-ארבע.

אני רוצה לעשות הכול להוציא אותם מחיינו. לי לא טוב
למות בעד ארצנו. אני רוצה לחיות בה ובעדה. יהודים, דעו
שאני רואה בקריית-ארבע צעד חשוב, הצעד הראשון. זה
התקדים — נכון מאוד. זה התקדים להציל את העם הזה
מהכנסת הזאת.

האם שאלתם את עצמכם למה ניסה כהנא שלוש פעמים
להגיע לכנסת ולא הצליח, ועכשיו הגיע? אולי העם הזה הוא
לא סתם טיפש, לא גועני. אולי משהו כואב לו שאם אינכם
יודעים ומבינים, אולי יש לו פה כאב. ללא ספק.

יהודים, דעו, העם אינו טיפש. "עמך" הוא לא פשוט, הוא
מבין. הוא מבין שותת, מיעארי, דראושה — כולם לא
מסוגלים להזדהות עם מדינה יהודית. הם לא יהודים. מדינה
שהוגדרה כמגילת העצמאות כמדינה יהודית, עם חוק השבות
שחל רק על היהודים — איזו דמוקרטיה, איזה שוויון? הוא לא
מסוגל להסתכל עליה, אחמד הרצל. זה לא אחמד הרצל, זה
יהודי.

הי"ר ח' גרוסמן:
אני מבקשת לסיים.

ולשר הביטחון. תישקלנה דרכי הפעולה האפשריות ביחס להסכם ו/או לביצועו.

אני מציע להסיר מסדר-היום את ההצעה של חבר הכנסת כהנא.

אני פונה ליתר המציעים להסתפק בשלב זה בשמיעת הודעתו. עד שתתקבל חוות הדעת והממשלה תחליט, על-פי העקרונות שצינתי בדברי בהתייחסות לסעיף 5.

היו"ר ח' גרוסמן:
תודה רבה. אני אשאל את חברי הכנסת לפי הסדר: חבר הכנסת ויקטור שש"טוב, אתה מסתפק בהודעה?

ויקטור שש"טוב (מפ"ס):
כן.

היו"ר ח' גרוסמן:
חבר הכנסת מרדכי וירשובסקי, אתה מסתפק בהודעה?

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):
כן.

היו"ר ח' גרוסמן:
חבר הכנסת מרדכי בראון?

מרדכי בראון (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
כן.

חייקה גרוסמן (מפ"ס):
חבר הכנסת חיים דמון?

חיים דמון (המערך):
כן.

היו"ר ח' גרוסמן:
חבר הכנסת אריאל ויינשטיין?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):
כן.

היו"ר ח' גרוסמן:
חבר הכנסת גרשון שפט?

גרשון שפט (התחיה-צמח):
כן.

היו"ר ח' גרוסמן:
אני מעמידה להצבעה את ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעתו של חבר הכנסת מאיר כהנא.

ה צ ב ע

בעד ההצעה שלא לכלול את

הנושא בסדר-היום — רוב

נגד — 1

ההצעה שלא לכלול את הנושא שהעלה חבר

הכנסת מ' כהנא בסדר-היום נתקבלה.

היו"ר ח' גרוסמן:
אחד, חבר הכנסת כהנא, מתנגד. כל הכנסת — — —

מיכאל איתן (הליכוד):

אני הצעתי הצעה — — —

את הדבר הנכון לטובת קריית-ארבע, התגברו על העניינים שלכם לטובת הכלל.

איני נכנס לעניין החוקי כרגע. אני יודע שההסכם כפי שהוא מוצע כיום, כפי שנחתם היום, יביא למתיחות בין יהודים לבין ערבים. בין יהודים לבין עצמם בקריית-ארבע ובין קריית-ארבע לשאר ארצות המדינה. אני חושב, שיש להוקיע את ההסכם הזה. אין לי די זמן לנסות ולהסביר את ההבדל בין המושג עבודה עברית, שאנחנו מכבדים אותו ורוצים אותו וחושבים אותו, לבין הסכם זה שנחתם בקריית-ארבע. יש הבדל גדול, ויש הבדל עקרוני ויסודי, בין הדברים האלה.

אני מוכרח לומר עוד מלים מספר גם לעניין כהנא. כל ההתבטאויות כאן ובמקומות אחרים רק עוזרות לו. יש בעיות אמיתיות של ביטחון ושל טרור בכל המדינה, ולא רק ביהודה ובשומרון, ועם ישראל מחפש תרופות. הוא רואה את המצב במדינה — חוסר אונים, אי-יכולת לפתור בעיות, יש טרור, יש רצח — אין תשובה, לא גירוש מחבלים, לא עונש מוות, לא יד קשה כלפי מסיתים, במצב כלכלי קשה יש תמיד מסיתים על רקע כלכלי, וגם על רקע עדתי, ותמיד מנצלים את המצב הזה, וזה ידוע. לכן כל דיבור בכיוון כזה, כפי שהוא נשמע כאן ובמקומות אחרים, בסופו של דבר רק עוזר לכהנא.

ואני רוצה לסיים ולומר: כל רצח נוסף מחזק את כהנא, אבל כל חיזוק כהנא מביא לרצח נוסף.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):
אילו אפשר היה למחוא כף, הייתי מוחא לך כף.

היו"ר ח' גרוסמן:
ישיב על ההצעה שר הביטחון.

שר הביטחון י' רבין:
גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, בסעיף 5 להסכם לשיחוף פעולה במועצה המקומית קריית-ארבע יש ביטוי ברור לאפליה פסולה בין יהודים לערבים. דברים אלה שבהסכם — שיש בהם גילויי גזענות — סותרים את ערכי היסוד שעליהם מושתתת מדינת ישראל. אין לקבלם ואין להשלים עמם.

כשם שאנו מגנים ביטויי שנאה וגזענות מצד ערבים נגד יהודים, כך יש לגנות ולהוקיע גילויים כאלה של יהודים נגד ערבים. רוח היהדות, המעשה הציוני וכל שנוצר והותווה במדינת ישראל הם ביטוי לשלילת הגזענות והאנטישמיות. העם היהודי, אשר היה קורבן ל"תורת הגזע", לא יניח גם למתי-מעט אשר בתוכו לכפות על החברה הישראלית נורמות שהן מנוגדות ליהדות ולציונות וסותרות אותה.

מאיר כהנא (תנועת כך):

קריאה:

אתה אורח פה.

שר הביטחון י' רבין:
אל תענו לו.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):
תאמינו לי שהוא צודק.

שר הביטחון י' רבין:

חברי הכנסת, הממשלה בישיבתה ביום א', 22 ביולי 1985, הטילה על היועץ המשפטי לממשלה לחוות את דעתו כאשר להיכנס המשפטיים הנובעים מתחיתם ההסכם בקריית-ארבע. לאחר שחוות הדעת תוגש לראש הממשלה

חוברת מ"א, ישיבה קט"ו

— הצעות לסדר-היום: הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון) (זכויות אשה יולדת לדמי אבטלה); הצעה לסדר-היום —

מיכאל איתן (הליכוד):
בסדר.

היו"ר ח' גרוסמן:
אתה אינך יכול.

יא. הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון) (זכויות אשה יולדת לדמי אבטלה), התשמ"ה — 1985*
(הצעתה של חברת הכנסת ע' סולודר)

היו"ר ח' גרוסמן:
חברי הכנסת. כיוון שאין התנגדות של הממשלה להעביר הצעת החוק לוועדה, אני מעמידה להצבעה את ההצעה להעביר את הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון) (זכויות אשה יולדת לדמי אבטלה), התשמ"ה — 1985, לוועדת העבודה והרווחה.

היו"ר ח' גרוסמן:
חברי הכנסת. אנו עוברים להצעת חוק קנט — הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון) (זכויות אשה יולדת לדמי אבטלה), התשמ"ה — 1985, של חברת הכנסת עדנה סולודר. חברת הכנסת עדנה סולודר תביא את הצעתה מן המקום.

קריאה:
מדוע?

היו"ר ח' גרוסמן:
אדוני השר, מטעמי כריאות.

בבקשה. חברת הכנסת עדנה סולודר.

עדנה סולודר (המערך):
גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני אבקש להעביר הצעת החוק שלי, הצעת חוק קנט — חוק הביטוח הלאומי (תיקון) (זכויות אשה יולדת לדמי אבטלה), התשמ"ה — 1985, לוועדת העבודה והרווחה.

אליעזר שוסטק (הליכוד):
אולי מטעמי כריאות גם יתר המצעים ילכו בדרך זו?

רפאל אדרי (המערך):
אנחנו מצטרפים למשאלתך.

יב. הצעה לסדר-היום הסברה הכוללת תעמולה אנטי-ישראלית במערכת החינוך

חולקה למשתתפים חוברת שנקראת "סובלנות". כותרתה: "יום השתלמות למרצים, מפקדת קצין חינוך ראשי". בראשיתה של החוברת — מאמר רציני, ענייני וחשוב מאת הפרופסור נתן רוטנשטרייך: "סובלנות ופשרה". עליפי מה שנמסר לי, כפי שקורה באירועים מן הסוג הזה, באים מאות מרצים ולוקחים את החוברת. בזמן האירוע הם, כמובן, לא מסתכלים בה, אבל כוונת החוברת לספק תומ-ררע, שעשוי לשמש את המרצים בזמן הפגישות והדיונים שלהם עם החיילים בנושא שהוא נושא הדיון וגנוש מאמץ ההסברה שאמור להתנהל. המאמר של פרופסור רוטנשטרייך — אם משהו פותח את הדף הראשון של החוברת, מה יכול להיות יותר מכובד, יותר רציני מאשר מאמר של פרופסור חשוב, שמייצג בלא ספק השקפות שהן במסגרת הקונסנזוס הלאומי הציוני שלנו?

כמה חיילים, שטרחו לדפדף בחוברת בעמודים הבאים, הוכו בשוק. ואני אינני רואה את עצמי פטור מלשתף את חברי הכנסת בשוק, שאני מוכרח להודות שהוכתי בו גם אני כאשר דפדפתי בחוברת זאת.

מיד לאחר מאמרו של הפרופסור רוטנשטרייך יש פרק שנקרא "חברה". כותרת-המשנה שלו היא: "סכנת הפאשיזם: גידול ממאיר?". לאחר מכן יש כמה שאלות: "מהי מידת החריפות של הסכנה הפאשיסטית כיום בישראל? האם קיימים בדמוקרטיה הישראלית מנגנוני הגנה שעשויים למנוע את התגברות הסכנה הזו? האם יש סיכויים לעצור את תהליך הפאשיזציה?". ואז נאמר בפתיח: "אלה שאלות שהפנינו באמצעות חבר המערכת שלנו, י" בקר, לכמה אנשי רוח — סופרים, עיתונאים ואקדמאים. הנה צורר תשובות, תרומה להבהרת הנושא".

היו"ר ח' גרוסמן:
חברי הכנסת. אנו עוברים להצעה לסדר-היום 2526 — הסברה הכוללת תעמולה אנטי-ישראלית במערכת החינוך, של חבר הכנסת אהוד אולמרט. בבקשה, חבר הכנסת אהוד אולמרט.

אהוד אולמרט (הליכוד):
גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת הנכבדים, אני רוצה בראשית דברי להעיר הערה פרודורלית. אם יורשה לי, גברתי, נוסח הכותרת של הצעתי קוצר, או שהיתה אי-הבנה לגביי. כדי להעמיד את הדברים בתוך המסגרת הנכונה, אני רוצה לומר, שמדובר בחוברת הסברה, שחולקה באירוע שנערך על-ידי קצין חינוך ראשי, שכללה דברים שאני אחיחש אליהם, ואני מתייחס לחוברת ולמסגרת הזאת. אינני מתכוון לטעון, פשוט כדי שלא להטעות, שכל ההסברה של מערכת החינוך המתבצעת באמצעות קצין חינוך ראשי של צה"ל היא הסברה מן הסוג הזה.

בסוף השבוע שעבר כונס עלי-ידי קצין חינוך ראשי של צה"ל כנס במסגרת המאמץ שעושה קצין חינוך ראשי לטפל בבעיית הסובלנות, במסגרת ניסיונו לארגן מערכת הסברה מקיפה נגד תופעת הכהנים. כמקובל בכנסים מן הסוג הזה, בדרך כלל יש בהתחלה סימפוזיון, שמשתתפים בו כמה מרצים מבחן. לאחר מכן יש קבוצות דיון. לאחר מכן יש הרצאה של איש ציבור — חבר הכנסת, פרופסור באוניברסיטה — ובסיכום הדברים משהו ממפקדת קצין חינוך ראשי מציג את העמדה שאליה חותר צה"ל בנושא הספציפי שבו מדובר.

במסגרת אותו כינוס, שבו השתתפו, כמובן, הרבה מאוד אנשי מילואים וחיללים שמשרתים במערכת החינוך של צה"ל,

שאת שמוותיהם קראתי להביע את הדעות שהם מכיעים — אני שאני חלוק עליהן בכל לבי ובכל נימינפשי — במדינת ישראל, במסגרת פרסום שאושר כחוק. כזה אינני רואה שום פגם. אני חושב שצריך להיאבק בדעות הללו. אני חושב שהדעות הללו הן חסרות שחר, הן תעמולה אנטי-ישראלית נבזית וקיצונית, אבל, אני מוכן להתמודד במסגרת של מדינה דמוקרטית עם הדעות הקשות והבלתי-נסבלות הללו, ואני איאבק על זכותו של אדם להביע אותן.

שאלה אחרת היא, האם הדעות הללו יכולות, במתכונתן הזאת, לשמש במסגרת קצין חינוך ראשי, באיזו צורה שהיא, הנחיה לדיון עם חיילים, וזאת השאלה שעומדת על הפרק. השאלה איננה זכותו של אדם להביע את דעתו, הוויכוח כאן איננו על זכות הדיבור במדינה דמוקרטית, כל המשטרים של מדינת ישראל, כל הממשלות, הקפידו על זכות הדיבור הזאת. השאלה היא, מה צריך לשמש בסיס לדיון ולחינוך במסגרת צה"ל.

כאן אני רוצה לומר מיד: יכול היה מישור להניח, שאולי יש כאן איזו התחכמות, ובעצם כל הדעות הללו הובאו על-מנת שאנחנו נדע להיאבק בביטויים הקיצוניים השמאלניים הללו, שאין להם מקום. יכול היה מישור לטעון טענה כזאת, אך היא לא עומדת במבחן המציאות של אותו כינוס. מדוע? כי הכינוס הזה היה מיועד להוקיע לא התבטאויות קיצוניות אנטי-ישראליות מצד שמאל של המפה הפוליטית, אלא כל כולו של הכינוס בא לדרון בשאלה איך מתמודדים עם התבטאויות כהניסיונות, גזעניות, מן הסוג שמביע כהנא — ובכל לבי אני תומך במאבק נגדו. ולכן, הטענה הזאת להגנה, כאילו הביאו את זה על-מנת להראות איך צריך לא להתבטא, אין לה שחר על-פי ההגדרה של נושא הדיון ושל תוכן הדיון, כפי שהוא אמור היה להתקיים.

גברתי היושבת-ראש, אני רוצה לומר עוד דבר, ואומר אותו בזהירות. מי שהכין את החוברת הזאת, ואינני יודע מי הוא, אני מעלה בדעתי שזה לא היה קצין בדרגה כנידה, אבל, מי שהכין אותה לא עשה טעות מקרית. אני אומר דבר קשה. מדוע? כי אי-אפשר לטעות פה. הרי אותו אדם שהכין את החוברת הזאת היה חייב לקחת את כל קובץ המאמרים הללו, שפורסמו כקובץ במקום מסוים, בחוברת מסוימת שיש לה מוציא לאור, שיש לה סימני זיהוי. גם אילו הוא היה מפרסם בחוברת הזאת, ב"סבלנות", ואומר: דעו לכם, זאת חוברת של רק"ח, גם אז היה לי מה לומר. אבל, הוא טרח לטשטש את כל סימני הזיהוי הללו, וכדי ליצור רושם של מכובדות אובייקטיבית, והבעת דעות עניינית ולא מוטע ולא משוחדת מראש, הוא גם טרח להדביק את נתן רוטנשטריך להתחלה, כדי שזה ייראה בסדר. כי אם נתן רוטנשטריך הוא חלק מהחוברת הזאת, אז מי יכול להעלות בדעתו שיש כאן איזה תרגיל הערמה?

ובכן, קודם כול, גברתי היושבת-ראש, עצם קיומה של החוברת הזאת — ואני יודע שחוק כדי הכינוס הזה היו חיילים שהתערמו על כך והסכו את חשומת לבם של קציני החינוך — מי שערך אותה ודאג להפצתה עשה כאן מעשה כבוננת מכון. וזאת תופעה חמורה מאוד.

אני שואל את עצמי כיצד זה קרה. אני חושב שיש לי חשובה, החשובה הזאת מטרידה אותי מאוד. אני חושב, שביתת הזה כולו מאוחד בתחושה שאנחנו חווים בתופעה חמורה מאוד בשנים האחרונות, במיוחד בחודשים האחרונים מאז הבחירות לכנסת האחרונה, של התגברות הלכי רוח

מוכן שמי שקורא את הפתית הזה, מרצה שצריך לקיים דיון, חזקה עליו שהוא מניח, כפי שכל אדם ברידעת מניח, שאחד מחברי המערכת של החוברת הזאת ושל מערכת החינוך של צה"ל הפנה את השאלות הללו.

מה הן התשובות? ומי המשיבים? — יהושע סובול, מחזאי, אומר: "לגבי הציבור היהודי, אפשר להגיד שהוא נמצא על הסף, ואילו הציבור הערבי כבר חי את זה. הם חיים במשטר של כיבוש בעל כל הסממנים הפאשיסטיים". בהמשך נאמר: "העם הפלשתיני הוא כיום עם משולל זכויות, ואנחנו מתנהגים עמו כאילו היינו עם של אדונים. לדעתי מתגלים בגדה כל הסממנים של פאשיזם". והלאה נאמר: "השלב שבו אנחנו נמצאים כיום הוא חדירת המנטליות הפאשיסטית לתוך החברה הישראלית. הסממנים הם: זלזול ברשות המשפטית, אי-העמדה לדיון, עקיפת בית-הדין הגבוה לצדק", ועוד כהנה וכהנה.

ויקטור שם-טוב (מפ"ם):

מה היה שם לא בסדר?

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אהוד אולמרט (הליכוד):

חבר הכנסת שם-טוב, סבלנות, לאט לאט.

המשיב הכא — הנס לברנט, עיתונאי: "אני רואה את סכנת הפאשיזם בישראל כחריפה ביותר. לפי הערכתי, אני נמצאים בשלב של ערב דיקטטורה פאשיסטית, וזה לא רק מפני שהאגף הימני הקיצוני הנוטה לפאשיזם בתנועה הציונית, מיסודו של ז'בוטינסקי, תופס היום את התפקידים המרכזיים בשלטון. בחברה הישראלית מתחוללים תהליכים תחיקתיים וחברתיים, שמכשירים את הקרקע לדיקטטורה פאשיסטית. השלטון נמצא כיום בידי ההון הגדול והחוגים הקיצוניים השוביניסטיים ביותר". ובהמשך של מיני טרונות על כך, שאלה שנלחמים בפאשיזם הם אנטי-רוסיים ואינם מבינים את התרומה הגדולה של רוסיה הסובייטית למאבק האנטי-פאשיסטי.

לאחר מכן יש תשובות של ד"ר בנימין כהן, ד"ר אבי עוז, סלמן נאטור. מי שמעלעל בחוברת יכול לחשוב: זה עיתונאי מקרי, אובייקטיבי? זה מרצה באוניברסיטת תל-אביב — מקרי, אובייקטיבי? ד"ר אבי עוז — מרצה לתאטרון ולקולנוע, במקרה שאלו אותו שאלות, וזה מה שיש לו לומר.

רבותי, כל הקטע הזה, שכולל תשובות של חמישה אנשים, כולו נחתך מתוך חוברת שהיא פרסום רשמי של רק"ח. ורוב האנשים שמופיעים בו — למעט ד"ר מנחם פרי, שאני יודע, לאחר שבדקתי בודאות, שאין לו שום קשר עם רק"ח, ואני חושב שגם המחזאי יהושע סובול אין לו קשר פורמלי עם רק"ח — כל אלה הם תועמלנים וחברים ברק"ח. אבי עוז איננו סתם מרצה באוניברסיטה: הוא ראש הוועד להזדהות עם אוניברסיטת בירזית, באוניברסיטת תל-אביב, כקרב חוג מסוים שקיים שם. הנס לברנט — תועמלן מקצועי וחיק מהגבריה הוותיקה של רק"ח. בנימין כהן — כנ"ל.

גברתי היושבת-ראש, אני רוצה לומר מיד, כדי שאפשר יהיה לקיים את הדיון הזה באווירה עניינית —

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אתה לא מרגיש כמה מפלצתי אתה?

אהוד אולמרט (הליכוד):

— שאין לי שום טענה כנגד זכותם של כל האנשים

מכאן, גברתי, יש לי חשד סביר שהתופעה הזאת מחייבת בדיקה יסודית, ועל כך אני מבקש שיתקיים דיון.

היו"ר ח' גרוסמן:

תודה, בבקשה, אדוני שר הביטחון.

שר הביטחון י' רבין:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, מאחר שחבר הכנסת אולמרט עצמו אמר מעל דוכן זה, שהכותרת שניתנה להצעתו לסדר-היום איננה משקפת את מה שהוא התכוון להציג כאן, לא אתייחס לכותרת.

עם זאת, ברצוני לקבוע חד-משמעית: בצה"ל אין ולא היתה תעמולה אנטי-ישראלית, אין ולא היתה הפצת חומר הסברה — אני מצטט — לרבות דברי התקפה חמורים ביותר נגד מדינת ישראל, כדבריו.

חברי הכנסת, מעל דוכן זה הושמעו לא פעם אחת דברי ביקורת נגד מערכת החינוך של צה"ל על שאינה עושה מספיק בנושא חינוך לדמוקרטיה, לפלורליזם, לסבלנות ולסובלנות. לא אחת השבתי על כך ואמרתי שבצה"ל, שהוא צבא העם, משתקפים ובאים לידי ביטוי הלכי רוח, אמונות ודעות הרווחים בחברה הישראלית. מערכת החינוך הצה"לית — ואני מקווה שחברי הכנסת לא ימחו על כך — העמידה את נושא הסובלנות בנושא פעילותה בתקופה הקרובה.

ב-18 ביולי, במסגרת הכנת מרצ, אנשי מילואים במפקדת קצין חינוך ראשי, התקיים יום עיון בנושא הסובלנות. ביום העיון הרצו בפני המשתתפים פרופסור אפרים אורבך, נשיא האקדמיה למדעים, חבר הכנסת אליהו בן-אלישר ופרופסור גרשון ויילר. את הדיון הנחה דוקטור דן רונן, ודברי הסיכום היו של יושב-ראש הכנסת שלמה הלל. ביום העיון חולקו למשתתפים, ולמשתתפים בלבד, שתי חוברות בנושא הקיטוב בחברה הישראלית. באחת מהן קובצו דעות בנושא סכנת הפאשיזם בישראל.

לא אטשטש: לדעתי, בחירת המאמרים היתה שגויה ומוטעית. לא כאן המקום להרחיב כיצד קרה הדבר, ואין ספק שהנוגעים בדבר, כראש ובראשונה העומדים בראש המערכת, טעו או התשללו בבקרה על חוכרת זו.

עם זאת, התומר לא כוון ולא נועד להיות מופץ בצה"ל, לא הופץ בו ואיננו משקף את עמדת צה"ל, לכן, אני מציע להעביר את נושא החינוך בצה"ל בכללותו — לא רק את הנושא הספציפי שהועלה על-ידי חבר הכנסת אולמרט — לדיון בוועדה. נדמה לי שזה יהיה מעוות ולא מאוון להעלות את הנושא הזה, החוכרת הזאת, ולא את היקף הפעילות, שהיא כולה חיובית ובעלת חשיבות ממדרגה ראשונה בחינוך הדור הצעיר במדינת ישראל.

היו"ר ח' גרוסמן:

הצעה אחרת לחבר הכנסת מאיר וילנר.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, ברצוני להגיד שה"רצעקו" הזה הוא מה שצריך להדאג. לא אחת קראנו בעיתונים, ואני עצמי ראיתי, חוכרות מופצות בצה"ל לא רק בפני חוג מרצים, ובהן הטפה לא-סובלנות, לגזענות, לקלירקלים קיצוני, היתה ביקורת, היו הערות, היו ויכוחים, אבל להעלות בצורה כזאת בכנסת את הנושא של מאמרים או ראיונות של אישים נגד סכנת הפאשיזם — מה כל כך נבהלת? בסך הכול מדובר בחוכרת הזאת נגד הפאשיזם.

שמסמל אותם ה"רב" כהנא שנבחר לכנסת — גזענות, חוסר סובלנות, רדיפת כל מי שאיננו מבטא עמדות קיצוניות לאומניות שאין להן מקום. צריך לנהל מאבק נגד זה.

יש נטייה אצל רבים להעמיד את המאבק על סובלנות כאילו הוא מתנהל בין קוטב אחד ששמו כהנא לבין קוטב אחר. שהדעות הללו מייצגות אותו כדעות אלטרנטיביות לגיטימיות בדרגת כזאת או כזאת. ויש שני גורמים שיש להם אינטרס בכך: כהנא מצד אחד, ואש"ף מצד שני, או מי שמייצג אותו בציבור הישראלי. מדוע? — משום שמי שקורא את הדעות הללו ואומר: רגע, אם אני צריך לבחור בין כהנא לבין זה — יש רבים מאוד שיגידו: אם זאת הבחירה שעומדת לפני היא בין כהנא לבין הדעות הללו, רגע, אולי אני בוחר בכהנא. ויש כאלה שאומרים: אם הבחירה היחידה היא בין כהנא לרק"ח, אולי באמת בזה צריך לבחור. זו הבחירה הסגורה, ההגיונית.

לא כך עומד המאבק למען סובלנות במדינת ישראל. המאבק הזה עומד על הניסיון למצוא את דרך הביניים שנמצאת בתוך מסגרת הקונסנסוס הציוני, שבתוכו יש הרבה מאוד ויכוחים, שבתוכו יש חילוקי דעות, שבתוכו יש הרבה מאוד א-הסכמות. כאן מתנהל הוויכוח, והמאמץ שאנו צריכים לעשות במלחמה הוא מאמץ שווה נגד הקיצוניות הזאת. מצד ימין, שמוינה את הקיצוניות מצד שמאל, ונגד הקיצוניות האנטי-סטריוטית, הכוגננית, מצד שמאל, שמדינה את תופעת כהנא. בצדק אמר לפני חבר הכנסת גרשון שפט, ואני ממברך אותו על דבריו: כרגע שמעמדיים את הדברים כך, זה מול זה, מראש יוצרים מצב שבמקום לעודד סובלנות, במקום לעודד אחריות, מעודדים את הקיטוב הזה, מגבירים את הקיטוב הזה ומגבירים את הפיצול בעם.

היות שבחודשים האחרונים אנחנו מודאגים כל כך מן התוצאות של הקיטוב הזה, לא ייתכן, פשוט לא ייתכן, שניתן לתופעות כאלה לחדור מן השוליים לתוך לב לבה של החברה הישראלית, ובמיוחד לתוך צה"ל.

ואני מבקש, אמרתי זאת בראשית הדברים: אילו הייתי משוכנע שאין יד נעלמה, שאיני יודע באיזה מקום היא ממוקמת, איוזו רמה היא ממוקמת בתוך המערכת הזאת, עשחה את הדבר הזה מתוך טעות שבתום לב, שאין בה שום כוונת זדון, הייתי רואה בזה תאונה מצערת שעליה מישור צריך לשלם בכל מקרה. אבל יש לי חשש שהיתה כאן הפקרות. הרי לא יעלה על הדעת שקצין חינוך ראשי קרא את החוכרת ואישר אותה. אם כן, הוא לא קרא את החוכרת. לא יעלה על הדעת שסגנו של קצין חינוך ראשי ראה את החוכרת הזאת, קרא את כל תוכנה וברצינות חשב שהחוכרת הזאת יכולה לשמש כסיס לדיון בקרב חיילי צה"ל על תופעת הסובלנות — שליברכט, נציג רק"ח כמוסקבה, או אבי עוז, ראש הוועד למען בירוזות, או בנימין כהן, איש פעיל ברק"ח, תועמלן מקצועי, הם אלה שייתנו את החיסיס לדיונים בקרב חיילי צה"ל. הווי אומר, או שהיתה כאן הפקרות מהסוג הכי גרוע וחוסר אחריות שלא בדקו את העניין מראש, או שהיה כאן שילוב של שני דברים: מישור ניסה להשחיל את הדברים ומישור לא גילה אחריות מספקת ונתן להם לחדור.

למולנו, הצליחו לעצור את זה ברגע האחרון. אבל, כל העניין הזה חייב לעורר שתי שאלות: קודם כול יש לשאול על הדרך שבה מטופלים הדברים במסגרת קצין חינוך ראשי של צה"ל: ושנית, וזה חשוב לא פחות, יש לשאול באיזה אופן ועל בסיס אילו כהנים מעמידים את המאבק למען סובלנות במסגרת פעולות קצין חינוך ראשי של צה"ל. כפי שמצטיירת התמונה

גברתי היושבת-ראש, אני מצטער שלא שמנו לב, אבל אני לא חושב שאפשר כך לדבר בכנסת על סיעה, והוא עוד אומר עכשיו שלזה התכוון. הוא אמר: הקיצוניות שלכם מסכנת את ישראל. אבל, אנחנו לא קיצונים, אנחנו בעד פתרון צודק לשני העמים. זו לא קיצוניות, זה אינטרס של שני העמים. בלי זה לא יהיה שלום, בלי זה לא נוכל לחיות כאן.

הצעת הקונקרטיה היא להסיר את הנושא מעל סדר-היום של הכנסת. לתת יד לדיון בהצעה כזאת, אפילו בוועדה, זה נקרא לעודד את הפאשיזם.

מה שהציע כאן שר הביטחון, גברתי היושבת-ראש, זה בכלל דבר אחר. זה לא הועמד לדיון. אי-אפשר להצביע על זה. הוא הציע לדבר בכלל על עבודת החינוך בצבא. לא הייתי מתנגד אם היה דבר כזה, אבל זה לא הועמד להצבעה.

היו"ר ח' גרוסמן:

אין לי כוונה, אלא להעמיד להצבעה את ההצעה כפי שהוגשה.

אלעזר גרנות (מפ"ם):

גברתי היושבת-ראש, אני מבין שהצעת השר לא היתה לרון בנושא כפי שהוגדר כאן, אלא במכלול החינוך בצה"ל.

היו"ר ח' גרוסמן:

זה מה שהתכוונתי לומר.

אני רציתי לשאול אותך, חבר הכנסת אולמרט, אבל חברי וידידי הפסיק אותי באמצע המשפט.

אהוד אולמרט (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, מה שמחייב את החלטת הכנסת אלה הדברים שאני הצגתי כאשר העליתי את ההצעה לסדר-היום. אני דיברתי על מערכת החינוך ואין צריכה לתפקד. לכן אין, שום מניעה להעביר את הנושא לוועדה, ואני מסכים לכן ומודה לשר הביטחון על דבריו.

היו"ר ח' גרוסמן:

חבר הכנסת אולמרט, לו היית מחכה דקה ושומע איך אני הייתי מנסחת את השאלה אליך, היית חוסך לעצמך גם את הקימה וגם את הדיבור.

יוסי שריר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

העניין הוא בזה, שבמהלך כל הדיון היה חסר משפט אחד, והוא, שבכלל פסול שכחומר הסברה של צה"ל יהיה שימוש בחזקת של מפלגה כלשהי.

היו"ר ח' גרוסמן:

בדבריו של מי זה היה חסר? הרי דיברו רק אלה שהיתה להם רשות הדיבור. אני מכינה את ההערה שלך.

אני שואלת את חבר הכנסת אהוד אולמרט: האם אתה מסכים שהנושא כפי שהוגדר על-ידי שר הביטחון יועבר לדיון בוועדת החוץ והביטחון של הכנסת?

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אבל זה לא עומד על סדר-היום.

היו"ר ח' גרוסמן:

כפי שמוגדר על-ידי שר הביטחון.

אהוד אולמרט (הליכוד):

אין מחלוקת בין שר הביטחון ובין.

היו"ר ח' גרוסמן:

אני לא שאלתי אם יש מחלוקת.

דבר שני, אינני יודע מאין קיבלת את האינפורמציה שלך. פתאום כמעט כולם הם חברי רק"ח. המפלגה הקומוניסטית הישראלית.

אהוד אולמרט (הליכוד):

ליברט הוא לא חבר?

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

פרופסור אורבך שהחזכר פה על-ידי השר דיבר פעם דברים שהיו דומים ממש למה שפורסם אצלנו כאותו שבוע כמאמר בנושא הדמוקרטיה. בא משהו ואמר: הוא ודאי חבר סמוי ברק"ח. גם היום הזכרו פה שמות, למשל בנימין כהן, מרצה באוניברסיטה. נאמר שהוא חבר רק"ח. מי נתן לך אינפורמציה כזו? הייתי כרצון מקבל אותו, אבל הוא לא חבר רק"ח. מה אתה בא ואומר זאת מעל במת הכנסת? הוא נתן ריאיון כמו סוכול וכמו אחרים. היו שם אולי דברים של אחד או שניים, שהם חברי רק"ח.

אמנון לין (המערך):

אתה מכיר את כל חברי רק"ח?

אהוד אולמרט (הליכוד):

אל תדאג, הם עוקבים אחרי כל אחד מהם. כזה אתה יכול להיות בטוח.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

ובכן, אני רואה בכל הצגת העניין הזה מק"קרחים טיפוסי, רדיפה, ציד מכשפות. אני חושב, שחבר הכנסת אולמרט תרם לסכנת הפאשיזם. מה שהפחיד אותו הוא הארגומנטים נגד סכנת הפאשיזם. עם כל ההצטדקות שלך, שאתה מוכן להילחם בכהניזם, עצם הצגת הנושא על-ידי כנסת הזאת היא עזרה לכהנא, עזרה לפאשיזם.

בני שליטא (הליכוד):

אתם שניכם אחים תאומים, פאשיזם אדום-חום, הכול אותו דבר.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

שמענו על הסובלנות שלך לא אחת. הקומונאציזם, התיאוריה הזאת, האידיאולוגיה הזאת, היא שתומה הרבה מאוד למלחמת העולם השנייה. עכשיו, הבעיה במדינת ישראל היא מי בעד פאשיזם ומי נגד, מי בעד שלום ומי נגד, מי בעד זכויות העובדים ומי נגד, מי בעד דמוקרטיה ומי נגד.

בכל הקונסנסוס הציוני שאתה מטיף לו — כהנא הוא ציוני, אבל אני בטוח שהוא עלול להביא אסון. לא רק כהנא, אלא גם הליכוד עלול להביא אסון על מדינת ישראל ולסכן את עצם קיומה. כל בעלי ההשקפות השונות צריכים להתאחד נגד הסכנה לקיום מדינת ישראל ולביטחונה מצד אלה היושבים כאן בחלק הימני של האולם, עם עמדותיהם הקיצוניות.

אתה התבטאת כאן מעל במת הכנסת כלפינו ודיברת על קיצוניות שמאלנית בוגדנית.

אהוד אולמרט (הליכוד):

נכון.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

זו חוצפה. אני דוחה את זה בשאט נפש. אנחנו מוכנים לתת הכול למען קיומה וביטחונה של ישראל, ובאותו זמן נילחם בכל כוחנו נגד כיבוש, בעד זכויות העם הערבי הפלשתיני בצד הזכויות של העם הישראלי במדינת ישראל. בוגדנית היא התוכנית של ארץ-ישראל השלמה, הדוחפת אותנו למלחמה ועוד תדחוף אותנו למלחמות. הרס וחורבן.

והביטחון יידון הנושא כמכלול, ולא הפרט הזה. אם כן, יש לי פה שתי אפשרויות.

אהוד אולמרט (הליכוד):

גברתי היושבת־ראש, גם אני יכול להרשות לעצמי לומר, שאני פרלמנטר ותיק כמעט כמו גברתי; לא עד כדי כך, כמעט.

אורה נמיר (המערך):

יש הבדל של שתי קדנציות.

אהוד אולמרט (הליכוד):

לא נכון, בדיוק אותו מספר קדנציות.

היו"ר ח' גרוסמן:

זה לא עומד כעת לדיון.

אהוד אולמרט (הליכוד):

יפה, גברתי, מה שעומד להצבעה היא ההצעה שאני נימקתי אותה. שר הביטחון הביע את דעתו, שאגב ההצעה הזאת יש מקום לדון במכלול מערכת החינוך, והודעתי שאני תומך בכך. אין בהצעה של שר הביטחון משום שלילה של דיון ספציפי בהצעה זו או בהצעה זו, או בעיה זו או בעיה זו. יש מכלול, אני הצעתי את זה, נימקתי את דברי באריכות, ואין מקום לניסיון לעשות הבחנות בניסוחים שיש להן מטרה שהיא שונה מהמטרה של עצם הדיון בסדר־היום.

היו"ר ח' גרוסמן:

אני מעמידה להצבעה את ההצעה להעביר את הצעת חבר הכנסת אולמרט לוועדת החוץ והביטחון ואת ההצעה להסיר אותה מסדר־היום.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

מי הציע להסיר?

היו"ר ח' גרוסמן:

חבר הכנסת וילנר.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד העברת הצעתו של חבר הכנסת אולמרט לוועדת החוץ והביטחון? מי בעד הסרת ההצעה מסדר־היום?

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הנושא

לדיון בוועדת החוץ והביטחון — רוב

בעד ההצעה שלא לכלול את

הנושא בסדר־היום של הכנסת — מיעוט

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת

החוץ והביטחון נתקבלה.

יג. הצעה לסדר־היום

מדיניות איסור הפצת ספרים בערבית בשטחים

באזור יהודה ושומרון, המכיל רשימה של 350 ספרים שפרסומם אסור באותו אזור. במלים אחרות, אני מדבר על מה שנהוג לכנות "רשימה שחורה" של ספרים אסורים, שפורסמה על־ידי השלטון הצבאי בגדה המערבית. חופעה שהיא מסימניו של שלטון ערץ שבערצים.

לא כל שלטון כיבוש, לא כל שלטון ערץ נוקק לפרסם רשימה שחורה של ספרים אסורים. אנחנו יודעים על רשימות

אהוד אולמרט (הליכוד):

אני יודע, אבל אני אומר זאת ואני מסכים לכך.

היו"ר ח' גרוסמן:

ואתה מסכים שהנושא, כפי שהוגדר על־ידי שר הביטחון, יועבר לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת.

רבותי, יש פה שתי הצעות: הצעה אחת, להעביר את הנושא כפי שהוגדר על־ידי שר הביטחון לדיון בוועדת החוץ והביטחון. הצעה שנייה — —

חיים קופמן (הליכוד):

איזה מין תמרוניס של היושבת־ראש הם אלה?

אהוד אולמרט (הליכוד):

גברתי היושבת־ראש, ההצעה שהועלתה על־ידי נומקה על־ידי במשך 16 דקות ו־32 שניות, ברשותך האדיבה, זו ההצעה העומדת להצבעה. אני מסכים שהצעה זו תועבר לוועדה, ואני אומר שנית, שאני מודה לשר הביטחון על דבריו. זה עונה על כל השאלות.

היו"ר ח' גרוסמן:

שאלתי אותך אם אתה מסכים שהנושא, כפי שהוגדר על־ידי שר הביטחון — —

אהוד אולמרט (הליכוד):

נתתי לך חשובה.

היו"ר ח' גרוסמן:

— — ואמרת, כן.

אהוד אולמרט (הליכוד):

שר הביטחון אמר את זה כמוני.

היו"ר ח' גרוסמן:

לא, אני מצטערת.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

זו ההצעה של שר הביטחון.

היו"ר ח' גרוסמן:

בבקשה, אני אעמיד את זה כך להצבעה, כפי שחבר הכנסת אולמרט ירצה. חבר הכנסת אולמרט, האם אתה מסכים — —

שר הביטחון י' רבין:

— — כמכלול שלם.

היו"ר ח' גרוסמן:

באמת, הרי אי־אפשר לשחק פה. חברי הכנסת, אני עושה רק לפי מה שהועמד לדיון. היתה הצעה של חבר הכנסת אולמרט. קם שר הביטחון ואמר: אני מציע שבוועדת החוץ

היו"ר ח' גרוסמן:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר־היום: מדיניות איסור הפצת ספרים בערבית בשטחים, מאת חבר הכנסת מתתיהו פלד. בבקשה.

מתתיהו פלד (הרשימה המתקדמת לשלום):

אדוני היושבת־ראש, כנסת נכבדה, אני מעלה את הצעתי לדיון בעקבות פרסום מ־26 באפריל 1985, פרסום של הממשל

מכל המפלגות הקיימות בארץ רק ספר על מפ"ם — מפלגת הפועלים המאוחדת בישראל — אסור. ספרים אחרים, על מפלגות אחרות, מותרים. כנראה, אם משהו מחברי מפ"ם מרגיש נפגע מן העובדה, שספר על מפלגתו בערבית אסור, אני יכול לנחם אותו ולומר, שהוא נמצא בחברה הגונה, כי ספר על ההגנה, האצ"ל, הלח"י והיחסים שבין הארגונים, גם הוא אסור.

ספר של ערבי, ישראלי לשעבר והיום אחד מאנשי הרוח הפלשתינים כפזורה הפלשתינית — צברי ג'יריים, שנקרא: "הימין הציוני, תולדה, אמונה ומדיניות", גם הוא אסור. מי שקרא את הספר יודע שזה לא ספר שטנה ולא ספר הסתה, אלא ספר שמשתדל, ככל הניתן בידי הסופר, להציג את התופעה של הימין הציוני.

אולי יאמרו, שהדבר שמפריע הוא המבואות וההקדמות, הפוסלות את הספרים הללו. גם אילו זה היה נכון, הרי מדובר בהקדמות קצרות, שאפילו כולן שטנה. הן אינן מגיעות בגודלן ובמשקלן לאותה ספרות שטנה ענקית, שאיננה נזכרת כלל בתוך הרשימה הזאת. אבל, האמת היא שמי שמרדף בספרים האלה לא מוצא את ההקדמות המפחידות האלה.

לדוגמה, ספר פסול שנמצא ברשימה, על המשורר הפלשתיני איברהים טוקאן, כנראה גדול המשוררים הפלשתינים משנות השלושים והארבעים. הוא מת עוד לפני מלחמת השחרור. הספר הוא ענייני, ומתאר את יצירתו, כתביו ופעילותו של איברהים טוקאן. הספר גם כתוב על-ידי כריסמא גדול, עורידא, שמוכר בשם הספרותי אליבדורי אל-מולחם. יש פסקה אחת, משפט אחד בפתח הספר, שמקדיש אותו לגיבור הפלשתיני הממתין לשחרור המולדת. האם זאת הסיבה שהספר נפסל? פליאה. היא. ספר זה על איברהים טוקאן פסול, אבל כל כתבי איברהים טוקאן מותרים, והם אינם מופיעים ברשימה הזאת.

קובץ שירים של משורר מצרי, ספר תמים לגמרי, מלא שירה לירית — פסול. חשבתי שאולי הסיבה היא, שהספר הוצא בהוצאת הספרים של אש"ף בביירות. אבל, הוצאת הספרים של אש"ף בביירות מוציאה מאות ספרים, וחלק קטן מאוד, שלושה, ארבעה, אולי חמישה, מופיעים כאן. להלכה, כנראה, כל שאר הספרים בהוצאת אש"ף הם מותרים. גם ספר שירים אחר, שוב של משורר מצרי, יצא במצרים בלא שום הקדמה, בלא שום הקדשה, ספר של שירה לירית — גם הוא אסור.

ספר על יצירתו של הסופר המצרי הידוע יוסף אל-סבאעי, שנרצח לאחר יוזמת סאדאת, והוא אולי הקורבן המצרי הראשון שנפל עקב יוזמת סאדאת — הוא נרצח כנחמה על היוזמה הזאת, כמובן על-ידי מי שהתנגד לה — ספר על יצירתו נמצא ברשימה האסורה. ניסיתי להכין מה יכולה להיות הסיבה ומצאתי שיש שם פרק קטן על הרומנים הפלשתיניים של יוסף אל-סבאעי. יוסף אל-סבאעי כתב כמה רומנים, שעניינם הוא, הטרגדיה הפלשתינית. אם אומנם זאת הסיבה שהספר אסור, נשאלת השאלה מה עם הרומנים של יוסף אל-סבאעי עצמם? אף לא אחד מהם מופיע ברשימה האסורה.

ספר אחר על תולדות הספרות הערבית המודרנית שנקרא: פנורמה על הרומן הערבי המודרני, מאת חוקר של תולדות הספרות הערבית בזמן האחרון, בהוצאה מצרית, ספר מקצועי מאוד, ענייני מאוד — יש בו פרק הנקרא: "הרומן הערבי באל-שאם". אולי הזכרת אל-שאם היא המרשיעה אותו. אל-שאם, כידוע היא כל השטח שמצפון לריח ועד למוצאות הפרת. אנחנו מכירים את השטח הזה לפחות באמצעות הפוסטקו

כאלה מתקופות אפלות מאוד בהיסטוריה וככמה משטרים בעלי אופי מיוחד, אבל אם ניקח לדוגמה את תקופת המנדט הבריטי בארץ, הם לא הודקו כלל לרשימה שחורה של ספרים אסורים. אני זוכר את הימים הקשים ביותר: אולי, בעל תקופת המנדט, לקראת סופה, כסטודנט, ומעולם לא נתקלתי באיוו רשימה שהיא של ספרים שאסור היה לרכוש או לקרוא אותם.

רשימות כאלה יש להן כמה מאפיינים, והרשימה שאני מדבר עליה נושאת את כולם. המאפיינים האלה הם בערות של העורכים, טיפשות ואווילות. תוך כדי עיון ברשימה הזאת לא יכולתי שלא להיזכר בכל מיני סיפורים שהיו מספרים בעבר על טיפשותם של צנזורים שהיו מכניסים לתוך רשימות שחורות ספרים, בלא כל טעם ובלא כל היגיון אלא פשוט על יסוד אי-הכנת הכתוב ואי-הכרת הספר.

אין כל ספק שיש היום ספרות שטנה גדולה מאוד בערבית, ומוצאים אותה כמעט בכל חנות ספרים בארץ ערבית, או אפילו בארץ אירופית שבה מוכרים ספרות ערבית. הספרות הזאת גם זכתה אצלנו לדין אקדמי, ניתחו אותה ועמדו על מאפייניה. דבר מעניין הוא, שספרות השטנה הזאת לא מופיעה, לחלוטין, ברשימת 350 הספרים האסורים. אילו הורכבה רשימה זו מספרות שטנה, אפשר היה לפחות להכין שהיא משתדלת למנוע הפצה של ספרות שטנה. אבל הספרות הזאת לא מופיעה בה כלל.

לרשימה הזאת קדמה למעשה רשימה ארוכה של כמה אלפי ספרים, שיצרה מצב שכמעט לא היה אפשר להכניס לשטח הגדה ספר כלשהו בלי להודק לאישור מוקדם מהממשל. אותה רשימה, ואני זוכר אותה היטב, כי עייתי בה, היתה מורכבת בעיקרה מספרי תרבות, ספרי לימוד, מחקר ועיון, והיתה בה מעט מאוד ספרות שטנה. לגבי רשימה זו התגבשה התנגדות של קבוצה ניכרת של פרופסורים באוניברסיטה העברית. הם הוקיעו אותה ולחמו בה, והיא אומנם בוטלה, ובמקומה פורסמה רשימת 350 הספרים.

המצאות היא, שהרשימה הזאת איננה מנחה כלל את הממשל הצבאי בכל הנוגע להחרמת ספרות בערבית. מחרימים ספרים שאינם כלולים ברשימה. אני יודע על ספר מסוים שנמצא ושימש עדות למגמות חבלניות, והוא איננו מופיע ברשימה הזאת. אני יודע על ספרים אחרים שמתורמים בגשרים כשאנשים נכנסים אתם, והם אינם מופיעים ברשימה הזאת. אם כן, הרשימה הזאת אפילו איננה משמשת את הדבר שלשמו היא פורסמה לכאורה, היינו, להנחות את הממשל באיסור כניסה ובאיסור של שיווק ספרים.

ובכן, מה טיבה של הרשימה הזאת? למה היא נועדה בסופו של דבר? אם נעבור על שמות הספרים המצוינים בה, אנו יכולים להגיע למסקנות משונות ביותר. אפשר, למשל, להגיע למסקנה, שעורכי הרשימה מתנגדים לכך שהציבור קורא הערבית יקבל מידע מקיף על היישוב היהודי בארץ או על תולדות התנועה הציונית. למשל, ספר של יצחק דויטשר "היהודי הלא-יהודי" נמצא ברשימה הזאת, והוא אסור. ספרו של אליהו אלישר המנוח "לחיות עם ערבים", שחורג וקיבל בתרגום כותרת אחרת — "אני ציוני" — ותובע מדינה לפלשתינים, גם הוא נמצא ברשימה האסורה. אני עוד זוכר את אלישר המנוח לפני מותו. כמה הוא היה מאושר כשנודע לו שהספר הזה מתורגם לערבית והקדים לו הקדמה אינס מנצור. העיתונאי המצרי הידוע, שקרא אותה וחשב שהיא מציגה את הספר באור מתקבל על הדעת לחלוטין.

ספרו של דני רובינשטיין על "גוש אמונים" נמצא ברשימה והוא אסור. יומני הרצל נמצאים ברשימה — הם אסורים.

הקוראים להסתה, לגזענות, למרי אזרחי או לפעילות צבאית ופעילות חבלנית עוינת — אלה לא שוננו. אם כן, אם הם מופיעים בספרים שנחקקו מן הרשימה ואלה יוגשו לעניינו של הצנזור במתכונת שנפסלה, ייתכן שיפסלו פעם נוספת. באותה מידה אין ל"סדר" או ל"הגמיש" את העובדות.

מרביתם להביא דוגמאות של ספרים שנכתבו על-ידי ישראלים והם אסורים לפרסום ביהודה, בשומרון ובצעה. כגון: ספרו של העיתונאי דני רובינשטיין על "גוש אמונים", ספרם של העיתונאים זאב שיף ואהוד יערי על מלחמת לבנון. ברצוני להבהיר כי ספריהם, כפי שנכתבו על-ידי והתפרסמו בעברית או בכל שפה אחרת, לא נפסלו, ובמתכונתם המקורית ניתן לרוכשם בכל מקום, גם ביהודה, בשומרון ובצעה. אביא דוגמה: בספרם של אהוד יערי וזאב שיף, "מלחמת שולל", שהוגש לצנזור בשפה הערבית, היתוסף, לא פחות ולא יותר, מכאן של אבירג'יאהד. דבריו, ולא הספר במקורו, הם שנפסלו.

מתתיהו פלד (הרשימה המתקדמת לשלום):
הספר הזה לא מופיע ברשימה.

שר הביטחון י' רבין:
הוא מופיע ברשימה. עוד מעט אתן נתונים סטטיסטיים. בגלל ההקדמה של אבירג'יאהד והכתוב בה, הספר נפסל. כך לגבי ספרו של דני רובינשטיין, שתורגם לערבית, הודפס בעמאן והיתוספה לו הקדמה בלתי חתומה, שבה נאמר, בין היתר, ש"גוש אמונים" הוא המשך לתנועה הנאצית — זו אחת הפנינים, אינני מחומכי "גוש אמונים", אבל ודאי שלא הייתי מגדיר אותו כהמשך ישיר לתנועה הנאצית.

חברי הכנסת, מאז 1967 ועד היום הוגשו לצנזור כ-100,000 בקשות להחיר פרסום והפצת ספרים ביהודה, בשומרון ובצעה. הצנזור מאשר בממוצע פרסומם של 15,000 ספרים ופרסומים בשנה, 15,000 מתפרסמים ואין בעיית צנזורה לגביהם.

רשימת הספרים האסורים בפרסום צומצמה, כאמור, בחודשים האחרונים. מאז אפריל היתוספו ספרים מספר לרשימה. לכן אני מציע לכנסת לקבל את שיקול הדעת המנחה את פרסומם ואת אי-פרסומם של ספרים ולהסיר את הנושא מסדרהיום.

הי"ר א' שושטק:

לפנינו שתי הצעות — הצעה להעמיד את הנושא על סדר-היום של הכנסת ולדון בו, והצעה להסיר מסדר-היום. אני מעמיד אותן להצבעה. מי בעד הסרת הנושא מסדר-היום, לפי הצעת השר, ירים את ידו.

ה צ ב ע

בעד ההצעה שלא לכלול את
הנושא בסדר-היום של הכנסת — רוב
בעד ההצעה לכלול את הנושא
בסדר-היום של הכנסת — מינוט
ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום
של הכנסת נתקבלה.

הי"ר א' שושטק:

ברוב דעות הוחלט שלא לכלול את הנושא בסדר-היום.

חלבי או אל-שאמי, שגדל בחלב. הספרות באל-שאמי כוללת כמובן את הספרות בארץ-ישראל, בירדן, בלבנון ובסוריה. אבל, יש גם ספר אחד על תולדות הספרות הערבית שאיננו מוכיר את אל-שאמי וגם הוא פסול.

אפשר כך להוסיף ולהראות ספר אחרי ספר — 350 ספרים. כלי כל ספק ברשימה אין ניסיון למנוע הפצת ספרות שטנה. השאלה, אם כן, היא מה היא נועדה לעשות? אני חושב, שהיא נועדה קודם כול להציג את העובדה שהחוקת ספר יכולה להיות עבירה שעליה נענשים. יש כמה ספרים שאולי צריכים לרמוז על כך, שסוג מסוים של ספרים אסור שיהיה מוחזק. ספר על תולדות הספרות הערבית המודרנית, ספר של שירה ערבית מודרנית, ספר של היסטוריה פלשתינית מודרנית — די שיש אחד ברשימה כדי שיוכן שכל הסוג הזה כנראה אסור. אני מניח, שכן גם האיכולוסייה תופסת את הרשימה הזאת. די בכך שיויכר ברשימה ספר של סופר או סוג מסוים, ואנר מסוים של ספרות, כדי להבין שמזה כדאי להתרחק. בפועל, כפי שאמרת, בהחרמות ובהפקעות הספרים, הרשימה הזו איננה מנחה את הממשל, וזאת מראה המציאות.

זאת היא תופעה מזיקה, קודם כול לתרמית של ישראל. היא מיותרת מבחינת הצרכים של הממשל הצבאי, והיה כדאי מאוד להסיר אותה מן השטח, עיוון שהיא פשוט מעניקה לישראל תדמית של ממשלה שמסוגלת לתת ידה לאקט אנטי-תרבותי מן הסוג הזה.

לדעתי, הדבר הנכון ביותר היה לבטל בכלל את הרשימה הזאת ולהניח לספרות להתנהג כרצונה באופן חופשי. אחרי הכול, לא הספרות הזאת היא שתקבע את גורל הגדה המערבית, או את גורל היחסים שבין ישראל לעם הפלשתיני.

אני מציע שהכנסת תדון בהצעה לבטל ולא להחיר עוד פרסום רשימה שחודרה של ספרות כלשהי. תודה.

הי"ר א' שושטק:

תודה רבה. אני מזמין את שר הביטחון להשיב על ההצעה.

שר הביטחון י' רבין:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הדין המקומי ותחיקת הביטחון באזורי יהודה, שומרון ועזה מקנים למפקדיהם — באמצעות הצנזור — סמכות להחיר או לאסור הפצת פרסומים וספרים בשני אזורים אלה, אם לדעתם יש בהם כדי לפגוע בביטחון האזור, בשלום הציבור או בסדר הציבורי. בכראו להחליט אם לפסול פרסומם של ספר, שיקול-הדעת המופעל על-ידי הצנזור מביא בחשבון את אמות המידה האלה: הדרכה בפעילות צבאית או פעילות חבלנית עוינת, הסתה אנטישמית, הסתה לאלימות, קריאה למרי אזרחי, הזדהות עם פעולות חבלה ושלילת זכותה של מדינת ישראל להתקיים.

בספטמבר שנה שעברה ביקשתי לערוך מיון ולהפעיל שיקול דעת מחדש לגבי כל הספרים שפרסומם נאסר מאז שנת 1967. ברשימה היו אז 1,300 ספרים.

בפני מי שעסקו בבדיקת הנושא עמדו שתי הנחות: אין זה מובן מאליו שספר שנפסל במרוצת השנים פסילתו נכונה גם היום, אך באותה מידה גם אין זה מובן מאליו שיש להתיר הפצת כל ספר וכל פרסום. באפריל 1985 התפרסמה רשימת הספרים החדשה ובה 350 ספרים האסורים בפרסום.

חברי הכנסת, אין ברצוני להעלים דברים. הקריטריונים העומדים בפני הצנזור, אלה הקובעים כי יש לאסור פרסומים

י. הצעה לסדר-היום השוק היהודי המשותף

היו"ר א' שוסטק:

חברי הכנסת, אנו עוברים להצעה הבאה בסדר-היום, מס' 2332: השוק היהודי המשותף. יביא את ההצעה חבר הכנסת מאיר כהן-אבידב.

מאיר כהן-אבידב (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הנושא של הקמת שוק יהודי משותף עלה בדעתי עקב הצטרפותן של ספרד ופורטוגל כחברות בשוק האירופי המשותף, הצטרפות שתגרום, בלא ספק, קשיים ותחרות קשה ופגיעה ביצוא החקלאי הישראלי לארצות השוק.

לא ידעתי שאני היחיד שהגה רעיון זה. נודע לי מאוחר יותר, לאחר הגשת הצעתי, כי אכן קדם לי חבר הכנסת לשעבר עוזי פיינרמן ז"ל, שהעלה את הנושא כוועדת הכלכלה בכנסת השביעית, בשנת 1972, בעקבות הצעתו של הכתב שחורי ז"ל, כתבו הכלכלי של עיתון "דבר" באותה עת.

אכן, דברי הביקורת נגד תוכנית זו נשמעו ברמה, והיו כאלה שביטלו במחירי. ייתכן שבשנת 1972 התעשייה הישראלית הייתה בראשית דרכה ומוצריה לא היו באיכות מעולה. היה מקום לחשש לכישלונה של התוכנית. המבוססת בעיקר על סנטימנטים. כיום תוצרתה של ישראל ידועה בעולם כולה והתוצרת החקלאית שלנו היא שם דבר בעולם.

מובן שלא רק טיב התוצר הוא העיקר, אלא יש חשיבות לצורת אריזת התוצר, לאספקה סדירה ובעיקר לעמידה בהתחייבויות, בלוח הזמנים של אספקת התוצר, וכאן עקב אכילס של היצוא הישראלי.

האמת ניתנת להיאמר, שרעיון זה של השוק היהודי המשותף עלה על לבי בעת שנוכחתי בתקופת היחיד תלמיד בית-ספר עממי בארץ בשנות ה-30. הייתה תחרות קשה בין התוצרת החקלאית, בעיקר הקיבוצית, ששווקה על-ידי "תנובה", לבין התוצרת הערבית המקומית. וכן תוצרת חקלאית מיוכאת מהארצות השכנות, כגון ביצים ותפוחים מסוריה, בננות ותפוחי-עץ מלבנון, גראינות ומגו ממצרים. מורי בית-הספר פנו אלינו, לתלמידים, בהסברה מקיפה על סיבות התחרות הקשה ועל הצורך לעודד בבית צריכת מוצרי מזון ממשקים יהודיים המשווקים על-ידי "תנובה", על אף המחירים הגבוהים של מוצרים אלה בהשוואה למחירי התוצרת החקלאית שאינה פרי עבודה עברית. דרשו מאתנו שנסגר בכל תוקף לאכול בננה שאין עליה חו של "תנובה" וביצה שאינה חתומה באות "ח". להורינו היה קשה לקבל תנאים אלה, מאחר שההפרש במחיר היה לא קטן וגם טיב התוצר לא היה מן המשובחים. אך עמדנו בכך. ואכן, הורינו נאלצו לרכוש יותר ויותר תוצרת עברית, תוצרת הארץ כחול-לבן. הסנטימנט פעל והצליח והגענו למה שהגענו.

כיום התוצר התעשייתי והחקלאי הישראלי יכול לעמוד בתחרות הן באשר לטיב המוצר והן בעניין האריזה. אולם, כאשר הוא בא להתחרות עם מוצרים דומים מארצות אחרות, הוא אינו עומד על בסיס שווה, וכאן הבעיה. התוכנית המוצעת כזה היא לבקש ממשפחות יהודיות לרכוש מוצרים ישראליים שטיבם אינו פחות מזה של ארצות אחרות ואף עולה עליו, אך ייתכן שהם יקרים במקצת מסיבות אובייקטיביות. דבר זה ניתן לעשותו רק באמצעות הסברה בלתי פוסקת.

לצורך הפעלת התוכנית והחדרת המוצרים הישראליים למשפחות יהודיות בעולם אין צורך בכל השקעה, אלא לחיבורם יחד של שלושת הגורמים החשובים — משרד התעשייה והמסחר, משרד החוץ והסוכנות היהודית, בעזרתן של הקהילות היהודיות בכל מדינה ומדינה, לצורך קידום רכישת מוצרים ישראליים במשפחות יהודיות. יש לדרוש מהמשפחות היהודיות להעדיף תוצרת ישראלית כחול-לבן, שאינה נופלת בטיבה ובצורתה מתוצרת אחרת, אף אם היא יקרה במקצת. במלים אחרות, בבחירה בין התוצרת הישראלית ובין התוצרת האחרת, שתהיה לתוצרת הישראלית זכות קדימה במשפחות היהודיות.

נדהמתי לקרוא בעיתונות לפני ימים מספר, שבקבלת פנים שערך אחד השגרירים שלנו הוגש מין חפזים שאינו תוצרת ישראל, אלא תוצרת ספרד או ארץ אחרת. סיפרה לי ישראלית המתגוררת בקנדה, שהופיעו בביתה, לפני כמה ימים, שני נערים מבית-ספר יהודי וביקשו תרומה לשם עריכת מסיבה בקהילה. על הקבלה שהיא קיבלה ממורת התרומה נאמר: ארגו סיפר לי אחד מאנשי השגרירות שיש דרישה גדולה לשוקולד "עליתי", אולם לצערנו בית-החרושת, בהיותו מוגזפול בארץ, אינו מעוניין לייצא ליפן, הסיבה לכך היא פשוטה, כמוגזפול שאין לו מתחרים אין לו עניין בייצוא או בהגברת הייצוא.

אני סבור שהסברה נאותה על-ידי שליחי המדינה ושליחי הסוכנות בארץ ובחוץ-לארץ, וכן על-ידי המורים בבתי-ספר יהודיים ועזרת הקהילות היהודיות בתפוצות בחינוך הנוער הלומד בבתי-ספר אלה, יש בה כדי להגביר במיליוני דולרים לשנה את הצריכה של מוצרי החקלאות והתעשייה הישראליים כחול-לבן על-ידי המשפחות היהודיות, ודרכן גם במשפחות לא יהודיות. מבחינה לאומית יכול מפעל כזה גם להביא להתקרבות נפשית אל הארץ, אל בעיותיה ואף להביא למחשבה לעלייה ולחיים בישראל.

היו"ר א' שוסטק:

תודה רבה לחבר הכנסת מאיר כהן-אבידב. אני מומין את שר המסחר והתעשייה להשיב על ההצעה.

שר התעשייה והמסחר א' שרון:
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, עם החתימה על הסכם אזור הסחר החופשי עם ארצות-הברית, עלינו להיערך למסע שיווק רציני ביותר, במטרה לאפשר ניצול מרבי של ההסכם. פעולה זו תיעשה בנוסף על מאמצי השיווק באזורים אחרים בעולם. דמת התעשייה הגבוהה שלנו יכולה כהחלט להתמודד היום, באמצעות דרכי השיווק המקובלות בארצות היעד, על בסיס מקצועי ותחרותי.

לפי הערכתנו, התמודדות על בסיס שאיננו כזה יכולה להזיק לתדמית של המוצרים הישראליים. יש להביא בחשבון, שהצרכן היהודי מתנהג בצריכה האישית שלו ככל צרכן אחר, ומסע פרסום המבוסס על הסימפתיה היהודית יועיל באופן שולי ביותר, והוא אף עלול לפגוע בצריכה הכללית, מבחינת תדמית המוצר הישראלי, כאילו מוצר זה ייחודי לשוק היהודי, והוא איננו מסוגל להתמודד מבחינת איכותו, והתאמתו ושיטות שיווקו בדרישות השוק הכללי.

קראתי את הצעתו של חבר הכנסת כהן-אבידב, וגם שמעתי את רוב דבריו. אני מתנצל על שלא הייתי כאן לשמוע את כל דבריו.

הציבור הזה קשה כצור, ובצדק. הוא הרכה יותר קשה מכל מגזר אחר שבחנונו הוא חי, ובצדק. ובגלל זה הוא גם מצליח. ולכן, אני חושב שלא צריך לבנות על הבסיס הזה. צריך להפריד בין הדברים. חשוב שתתקבל החלטה האומרת שבכל אירוע ובכל מקום יהודי או ישראלי צריכה להיות תוצרת ישראל. זה גם נושא של כבוד לאומי ושל גאווה לאומית. ואשר למידת הצלחת היצוא למקומות אלה, חשוב שכל אחד מאתנו יעבוד יותר, ייצר יותר, ידע בלוח הזמנים ואז גם יקנו את התוצרת שלו.

במסגרת תוכנית העבודה המקיפה לשנה הבאה להחדרת מוצרי הצריכה לשוק האמריקני, מתוכננות פעולות רבות לקידום המכירות של מוצרים ישראליים. כגון: מבצעי קידום מכירות וטעימות ברשתות מזון חשובות, ימי אופנה ברשתות חשובות, הקמת אולמי תצוגה של מוצרי צריכה ישראליים, נוסף על פעולות מקבילות. כגון השתתפות בתערוכות ובירידים מקצועיים והבאת קניינים לאירועים בישראל. כל האמצעים האלה, אשר אנו מקווים להרחיבם, מיועדים לציבור הכללי, שהוא מבטיח יותר מבחינת היקפו והפוטנציאל שלו.

משרד התעשייה והמסחר הקציב השנה סכומים גדולים להיערכות השיווק בארצות-הברית, ומכון היצוא מקיים פרויקט מיוחד לצורך זה בהדרכת מומחים לניהול יעיל של מערכת השיווק.

לאור זאת ולאור העובדה שיהיה צורך בגיוס סכומים כספיים לא מבוטלים כדי לקיים את התוכנית של שיווק יהודי משותף, נראה לי שסיכויי ההצלחה מוטלים בספק. אך לצורך מענה על השאלה, האם אומנם ניתן להגדיל את היקף היצוא באמצעות כוח הקנייה היהודי בארצות-הברית ובאירופה, וכיוון שנושא זה מחייב בדיקה יסודית יותר ממחן תשובה מעל דוכן, אני מציע להעביר את הנושא לדיון יסודי בוועדת הכלכלה של הכנסת.

היו"ר א' שוסטק:

תודה רבה לשר התעשייה והמסחר. חבר הכנסת מאיר כהן-אבידב, האם אתה מסכים שההצעה שלך לסדר-היום תועבר לוועדת הכלכלה של הכנסת?

מאיר כהן-אבידב (הליכוד): מסכים.

היו"ר א' שוסטק:

חברי הכנסת, לפנינו הצעה אחת בלבד: להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה. אני מעמיד זאת להצבעה.

ה צ ב ע

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת הכלכלה נתקבלה.

טו. הצעת חוק מפעלים קטנים (רכישה על-ידי עובדים), התשמ"ה — 1985*
(הצעתם של קבוצת חברי הכנסת)

עדנה סולודר (המערך):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מביאה היום הצעת חוק משותפת של שלושה חברי הכנסת — יעקב ז'אק אמיר, מאיר שטרית ואנוכי. הורחת של הצעת חוק זו עוד בכנסת הקודמת, כאשר — כפי שאולי זכור לחברי הכנסת — מדי שבוע התחילו להתפרסם הדעות על סגירתם של מפעלים.

מאיר כהן-אבידב (הליכוד):

אני כאמת מצטער על כך. אילו שמעת את תחילת דברי, לא היית משיב לי בדברים שאמרת.

שר התעשייה והמסחר א' שרון:

אתה יודע בוודאי שהתשובות מוכנות לפני שמיעת הדברים.

מאיר כהן-אבידב (הליכוד):

זה לא כך. אני לא אמרתי את הדברים האלה.

שר התעשייה והמסחר א' שרון:

אתה מתמודד בכיוון הלא-נכון.

אני רוצה לומר, לגבי המוצרים של התעשייה הישראלית — ישראל יכולה לייצר את מוצריה טוב יותר. תהא זו טעות ממדרגה ראשונה לתת אפילו ליצרן ישראלי אחד את ההרגשה, כאילו הוא מוגן ויש לו מקום בכורה בלבו של משהו רק בגלל העובדה שהוא יהודי.

מאיר כהן-אבידב (הליכוד):

לא אמרתי זאת. אתה אינך עונה לי, כי אני לא אמרתי זאת.

שר התעשייה והמסחר א' שרון:

חבר הכנסת מאיר כהן-אבידב, אתה אמרת את דברך. בסוף דברי אביא הצעה. אני עונה מה שאני חושב, לא מה שאמרתי.

מאיר כהן-אבידב (הליכוד):

זו צריכה להיות תשובה על הצעה שלי לסדר-היום.

שר התעשייה והמסחר א' שרון:

אם זו איננה תשובה, חשאל, ואני אמשיך לענות.

הייתי רוצה מאוד, שבכל חג ובכל אירוע, בכל קבלת פנים ישראלית, יגישו מתוצרת כחול-לבן ישראלית, כפי שהייתי רוצה שהדבר יהיה גם בכל טיסה של "אל על" — ולצער הדבר איננו כך — ואצל כל גוף יהודי וישראלי רשמי. כך זה צריך להיות בכל קבלת פנים ובכל אירוע ישראלי.

מה שנוגע לסחר, אינני מאמין שניתן לבנות סחר על בסיס של סנטימנטים, בשום פנים ואופן לא. אינני רוצה לתת ליצרן הישראלי, אף לא לרגע אחד, את ההרגשה כאילו השוק מובטח לו. הגיע הזמן שכולם יעבדו יותר וישתדלו יותר. אני אומר זאת לעצמנו. יכולת התחרות של היצרן צריכה להיות כנויה על כך, שיהיה לו מוצר טוב יותר, מוצר טעים יותר, ארוז יפה יותר, שניתן יהיה לקבל אותו במהירות גדולה יותר וכדייקנות גדולה יותר. אם הוא יעמוד בדברים האלה, הוא יוכל להתמודד על השוק הרחב.

הציבור היהודי הוא ציבור נדיב לב בצורה כלתי רגילה, כאשר מדובר בתרומות לישראל, כאשר מדובר ברכישת איגרות של מלווה העצמאות. אבל כשזה מגיע לחחום העסקים.

היו"ר א' שוסטק:

חברי הכנסת, אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום — הצעת חוק מפעלים קטנים (רכישה על-ידי עובדים).

התשמ"ה — 1985, מאת חברי הכנסת: יעקב ז'אק אמיר, עדנה סולודר ומאיר שטרית. את הצעת החוק הביא חברת הכנסת עדנה סולודר בשם שלושת המציעים.

אני חושבת שבתקופה זו אנתנו חייבים לעשות מאמצים בלתי שגורתיים — ואני יודעת שאנחנו גם עושים אותם — כדי למנוע אבטלה ולהגביר את התעסוקה.

הצעת חוק דומה הונחה על שולחן הכנסת לפני כחודש ימים עליידי חבר הכנסת יאיר צבן. אני מקווה שהוא יצטרף ליוזמה שלנו. אינני חושבת שיהיה צורך לחוקק שני חוקים באותו עניין. על כל פנים, אני מבקשת מאוד להעביר את הצעת החוק לדיון בוועדה, ואני מקווה שהיא תוכה לקבל גם את ברכת הממשלה.

הי"ר א' שוסטק:

תודה לחברת הכנסת עדנה סולודר. אני מזמין את שר התעשייה והמסחר להשיב על ההצעה.

שר התעשייה והמסחר א' שרון:

אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה, ראשית אני פונה לחברת הכנסת עדנה סולודר ומבקש ממנה לקבל, אם אפשר, את רשימת המפעלים שהיא הזכירה. זה יכול לעזור לנו כעבודתנו.

קראתי את הצעת ההוק. לצערי, נראה לי שאין לקבל אותה. לא שההצעה איננה טובה, או שהרעיון איננו טוב. הרעיון מקובל עלי, אבל בלא מעורבות כספית ממשלתית. אני אמליץ בהחלט, בסופו של דבר, להעביר את הצעת החוק לדיון בוועדת הכלכלה, כדי למצוא איזון דרך, כי הייתי רוצה לראות את העובדים בעלים של המפעלים, אותם מפעלים שניתנים לרכישה או נמצאים במצוקה כלשהי והבעלות והניהול של העובדים יכולים לקדם אותם. לא הייתי רוצה שנגיע למצב שהממשלה תהיה מעורבת במספר אי-קצין של מפעלים.

עדנה סולודר (המערך):

אין ספק שכל חוק עובר לגוללים. חשוב להתחיל בדרך. אנחנו מחוקקים חוק לאורך זמן. אני מקווה שנצא מהתקופה הזאת שבה נסגרים מפעלים, ואז גם העומס על הממשלה יהיה יותר קל.

שר התעשייה והמסחר א' שרון:

חברת הכנסת סולודר, אני רוצה לומר שהחוק יוצא לדרך, כי אני מסכים להעביר אותו לוועדה. אני אומר זאת מראש. אני רוצה רק להסביר מדוע עקרונית נראה לי שהממשלה איננה יכולה להיות גורם בנושא הזה, אבל היא צריכה ודאי למצוא דרך איך לעודד עובדים לרכוש מפעלים ולהיות בעלים של מפעלים. ואת זה ודאי שני מכלים, אבל הייתי רוצה שהממשלה תהיה מעורבת ככל האפשר פחות, כשם שאינני רוצה לראות את הממשלה מעורבת כפי שהיא מעורבת בסחר הממשלתי. אינני רוצה לראות את הממשלה מעורבת בחברות ממשלתיות.

אני רוצה לציין עכשיו כמה דברים שמפריעים לי בחוק הזה. ראשית, ההצעה עלולה להטיל נטל תקציבי כבד ביותר על המדינה, מעבר לפורפורציה של יצירת מקומות תעסוקה חלופיים. שנית, עלול להיווצר אינטרס למפעלים הנמצאים במצוקה לנצל את האפשרויות שמעניק החוק ולמנוע מאמץ לשקום, להבראה ולהשקעות נוספות של הבעלים, שלישית, האחריות הכספית והניהולית המוטלת על הקרן, שעל-פי המוצע היא באחריות משרד התעשייה והמסחר, משחררת למעשה את העובדים מאחריות לתוצאות העסקיות של המפעל. רביעית, הרעיון עשוי להתאים למפעלים קטנים עם 15 עד 30 עובדים, שם השליטה של העובדים על המערכות הניהוליות אפשרית, הבחינה הכלכלית בדבר כדאיות שיקום המפעל קלה יותר והסיכון הכספי קטן יותר.

בעיקר של מפעלים קטנים ובעיקר בעיירות פיתוח, ועובדים רבים הועמדו בסכנת אבטלה.

אנחנו עדים היום לשיטפון גדול יותר של סכנה כזאת. מדובר בהצעת חוק שמספרה קסד, כפי שנאמר, והנושא שלה: חוק מפעלים קטנים (רכישה עליידי עובדים). התשמ"ה — 1985. מטרת החוק היא לאפשר רכישת מפעלים קטנים ובינוניים, שנמצאים בסכנת סגירה, עליידי עובדיהם. הדבר הזה גם נותן עידוד לפיתוח ולתעסוקה במשק, ומנוע אבטלה.

אני רוצה לציין, שחקיקה דומה נתקבלה בארצות-הברית ולאחרונה גם בארצות אחרות בעולם.

יש אתי רשימה די מפורטת של מפעלים, קיבלתי אותה ממרכז התעסוקה, ואינני אומרת שזו הרשימה היחידה, אבל זוהי רשימה עדכנית על שורה של מפעלים קטנים, רובם באזורי פיתוח — מחצבה עם 10 עובדים במצפה-רמון, מפעל סריגים בירוחם עם 8 עובדים, תשלובת של מפעלי עץ במצפה-רמון, מפעל של "פפקו", או מפעל של רפאלי, בכל מפעל כזה יש מספר קטן של עובדים. אבל הבעיה איננה במספר העובדים. באזורים ערביים יש מפעלי תפירה או מוסכים. יש מפעלים דומים גם כערים כמו חיפה, נתניה או רמת-גן. אנחנו יודעים שהבעיה ניצבת בפתחנו.

לכן אנחנו מציעים, שאם מסיבות שונות, חלקן נעוצות באי-רווחיות, או בהחלטה של יצרן גדול לצמצם את הייצור ולהעביר את עסקיו, וזה קורה בעיקר במפעלים משפחתיים, או סגירה של מפעל עקב מותו של אחד הבעלים: כאשר במקרים כאלה מתפרסם, שהמפעל עומד להיסגר, מוצע לאפשר את קיומו עליידי מכירתו לעובדים, כמובן בכפוף לתנאים ולסייגים שייקבעו בחוק.

אנחנו מציעים להקים למטרה זו קרן ממשלתית, שחסייע למפעלים העומדים בפני סכנת סגירה. את הקרן תנהל ועדה מיוחדת שתוסמך לייעד את כספי הקרן לייעדים האמורים.

אינני רוצה להיכנס לפירוט. החוק מפורט, והזמן קצר. לעניות דעתי, יש להצעת החוק יתרונות כלכליים וחברתיים. אנחנו יודעים שבשנים האחרונות יש הרבה ניסיונות לשיתוף עובדים, לרמקורטיה תעשייתית, להאליקים חדשניים, גם תיאורטיים וגם מעשיים, והם אמורים לתת יתרונות כלכליים, כמו העלאת פירון העבודה, מניעת עלות כלכלית שכרוכה בסגירת כל מפעל. הם מונעים סגירה של מפעלים קטנים משיקולים לא כלכליים, הם נותנים אפשרות לפיתוח מקומות עבודה חדשים, מונעים הברחת הון, נותנים הזדמנות לניהול חדש, שומרים את המיומנות של הפועלים — ואנחנו יודעים שלפעמים במפעלים קטנים דווקא המיומנות היא יותר גבוהה — מאפשרים משיכת הון להשקעות, ובעיקר מבחינה חברתית הם מגבירים את תחושת ההזדהות של העובד עם המפעל-וגם נותנים אפשרות לפתח סביב המפעל, בעיקר בעיירות הפיתוח, פרויקטים חברתיים שמעלים את איכות החיים של העובד ושל סביבתו. הם נותנים אפשרות לעזרה הדדית, לפיתוח מפעלי תרבות ונופש ויעוד, ובעיקר הם מגבירים את המודעות של התושבים כערי הפיתוח לסביבתם ולאפשרות שלהם להיות ולהתקיים בה כבכוד.

אני רוצה להסב את תשומת לבם של חברי הכנסת למחקר שעשה ד"ר דן יעקבסון — המחקר התפרסם היום בעיתון "מעריב" — שקובע כי אובדן המשרה, אובדן התעסוקה הוא לפעמים חריף יותר מהרגשה של אבטלה ושכול אצל הפועלים.

חוברת מ"א, ישיבה קט"ו
— הצעת חוק מפעלים קטנים (רכישה על-ידי עובדים):
— הצעות לסדר-היום —

הממשלה — אני אשמח בהחלט וגם אחפש את הדרך לחת
עורה, כדי שאפשר יהיה לבצעו.

היו"ר א' שושטק:

חברת הכנסת עדנה סולודר, האם את מסכימה להעביר את
ההצעה לוועדת הכלכלה?

עדנה סולודר (המעריך):

אני מסכימה.

היו"ר א' שושטק:

חברי הכנסת, לפנינו הצעה אחת — להעביר את הצעת
החוק לוועדת הכלכלה. מי בעד העברת הצעת החוק לוועדת
הכלכלה?

ה צ ב ע

ההצעה להעביר את הצעת חוק מפעלים
קטנים (רכישה על-ידי עובדים),
החשמה"ה — 1985. לדיון מוקדם בוועדת
הכלכלה נתקבלה.

טז. הצעות לסדר-היום מחלת הדיונטריה באזור הקריות

אמנון לין (המעריך):

ובכן, חברי הכנסת, לפי הערכתי, האירוע האפידמיולוגי
שקרה באזור חיפה והצפון הוא אולי מהגדולים ביותר שקרו
במערכת הבריאות בישראל מאז קום המדינה. אני רוצה
להסביר לחברי הכנסת ולומד מראש, שאני, מעל הבמה הזאת,
רוצה לברך ולהביע את מלוא הערכתי למשרד הבריאות על
הדרך שהוא נערך מייד עם פרוץ המגפה באזור חיפה והצפון.
מגיעות הרבה מלות הערכה למשרד המחוזי בחיפה, למשרד
הבריאות ככלל ולצוות האחראים והרופאים והעובדים שעסקו
בנושא הזה באזור חיפה והצפון.

אני חושב שהיו לנו מקרים כאלה, של אירוע
אפידמיולוגי, כפי שהיה במקרה הנוכחי, ועל הטיפול בכך
אנחנו חייבים ורשאים לברך את משרד הבריאות, על כל אנפיו
והעוסקים בו. אבל, שואל את עצמו אדם: איך קרה דבר כזה?
כאן עלינו להצביע באצבע מאשימה — לכן גם קיוויתי
שימצא פה השר הנוגע בדבר — אל מחלקת העבודות
הציבוריות שלנו.

ממה נפשך? יש קידוח של מים זכים, המספק מים לכל
אזור הקריות. משהו מחליט לסלול דרך, והדרך הזאת עוברת
בסמוך לאותו קידוח של מים זכים שמספק מים לכל הקריות,
למעלה מ-140,000 חושבים, והנה, בלי שום חשש, בלי בדיקה,
אותו בולדורז שעוסק בסלילת הכביש פוגע בצניור הכיבוש של
שפרעם וגורם לכך שמי השפכים יחלחלו לא לצניור, אלא
לקידוח של המים הזכים, שממנו אנחנו שואבים את המים לכל
הקריות.

התוצאה היתה, שבאזור הקריות קיבלו מי שתייה, שקלטו
כמות אדירה של שפכים, שמסכנים היום את כל המים. אפילו
אם יקדחו קידוח חדש באזור, לא ברור אם המעין של המים
הזכים באזור לא ספג את החיידקים שנתגלו בקידוח הנוכחי.
כך איבדנו קידוח שלם, ואולי קידוחים נוספים, של אספקת מים
לקריות.

אף שהבעתי את מלוא הערכתי למשרד הבריאות, אני
רוצה להציע לשר הבריאות שתי הצעות: לבחון מחדש מהם

עם זאת, אין צורך בחוק לשם כך, ונראה לי שהמסגרת
הרעיונית והמעשית המתאימה ליישום הרעיון הגלום בהצעת
החוק הוא באיגודים המקצועיים השונים, כשם שיש לאיגוד
מקצועי קרנות שונות לרווחת התכרים שלו, הוא יכול להקים
קרן לנושא זה של רכישת מפעלים על-ידי העובדים ולסייע
בניהול המפעל.

לכן אני גם חושב שוועדת הכלכלה של הכנסת תצטרך
להשקיע הרכה עבודה במציאת הדרך הטובה להגיע למה
שהצעתם בהצעתכם, וזה נראה לי, ובאותו זמן להשאיר את
הממשלה במעורבות מינימלית ככל שרק ניתן בנושא הזה
עצמו.

על-ידי כך לא יהיו העובדים סמוכים על כספי הציבור,
המערכת הציבורית לא תיכנס למעורבות עסקית במפעלים
פרטיים, ויהיה לעובדים תמריץ חיובי יותר להצלחה.

אני מציע להעביר את הצעת החוק לדיון בוועדת הכלכלה.
אני מעביר אותה עם ההסתייגויות שהבעתי. אם תימצא הדרך
בוועדת הכלכלה של הכנסת לבצע את הדבר בלא מעורבות

היו"ר א' שושטק:

אנו עוברים להצעות לסדר-היום: מחלת הדיונטריה באזור
הקריות. המציעים הם חברי הכנסת אמנון לין ומתתיהו פלד.

הייתי מבקש מחברי הכנסת, כשל צוק העתים ומצוקת
הזמן, שלא נעמוד עכשיו על התקנון של ניצול כל הזמן העומד
לרשות המציעים, כדי לבסס את ההצעות. ירשו ליושב-ראש
לדווח את העניין בצורה כזאת, שהמציע לא יקופח. אבל שנוכל
לסיים את סדר-היום עוד היום. אם החברים מסכימים, אנהג
כך. אין התנגדות?

חבר הכנסת אמנון לין, בבקשה.

אמנון לין (המעריך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הבנתי את הרמז, אגב,
אני שמח שזה מתחיל ממני. נראה איך זה יתקדם הלאה.

שואלים אותי חברי הכנסת: איך אתה, אמנון לין,
המתעסק בעניינים של פלשתינים, שלום ישראל-ערב, איך
הגעת לנושא של מגפת הדיונטריה בחיפה?

שר הבריאות מ' גור:

כולם מגיעים.

שבח וייס (המעריך):

הנושא הגיע אליך.

אמנון לין (המעריך):

התשובה שלי היא, חברי הכנסת, שמי שמתכוון ברצינות
— ואני אחד מהם — לשנות את שיטת הבחירות לבחירות
אזוריות, צריך להיות מוכן שבכנסת נציע ונעלה, אם לא אנחנו,
אלה שיישאו ויכבדו, נושאים רגיונליים הנוגעים לציבור
שאנו מייצגים אותו.

במקרה הזה — — —

יאיר צבן (מפ"ם):

זה תכסיס ערמומי להעלות עכשיו טענות נגד שיטת
הבחירות היחסיות.

הלוא כמעט יום-יום אנחנו קוראים על זה שטרקטור פוגע בקו טלפון או בקו חשמל או באיזה מתקן תת-קרקעי אחר, והסיבה היא זו, שהמדירה או הגיאודויה התת-קרקעית שלנו איננה רשומה כלל, אלא אולי בצורה הפרימיטיבית ביותר. זו מן הבעיות היומיומיות הקטנות, אבל יום אחד מתברר שהן עצומות.

אני יודע שבמשרד הבינוי והשיכון מצויה הצעת חוק בענייני גיאודויה כבר שנים. לא מזמן הגשתי שאלתא לשר מדור העניין הזה אינו זו — זה היה הרבה לפני התקלה הזאת — משום שאם מדברים עם אנשי מקצוע דווקא כאשר זה נוגע רק לקו טלפון או לחשמל, הם אומרים: כל העולם התת-קרקעי שלנו, כל החשתיית התת-קרקעית, היא בכאוס גדול אחד. אני אינני יודע מה קדם למה, קדיחת הבאר או הנחת צינור הביוב.

אמנון לין (המערך):
קדיחת הבאר.

מתתיהו פלד (הרשימה המחקרמת לשלום):

אני מניח שמי שהניח את הצינור לא ידע שיש שם באר, משום שאין מפה שעליה הוא היה יכול לאתר את זה. זו בעיה חמורה מאוד, והוא תלך ודאי ותחמיר, כי רק לאחרונה, במסגרת החסכוניות במערכת החינוך, ביטלו באוניברסיטת תל-אביב את המגמה להכשרת מודרי קרקעות, כך שאני מניח שיש מקום לצפות שהדבר יחמיר.

היום אנחנו רואים, שאף שמדובר בתחום לא כל כך גדול ולא כל כך דרמטי, אנחנו יכולים להגיע לתקלות גדולות. קל מאוד לחתור גם בעיות על פני הקרקע, שגיאה באיתור מגרשים, שגיאה באיתור בעלויות, ואפילו בתחומים יותר דרמטיים, שגיאה באיתור מתקנים שחשוב מאוד שהם יאוותרו במדויק, מכיוון שהם צריכים להיות קשורים ליעדים רחוקים, שבלי מדידה מדויקת אין כל סיכוי שיוכלו להגיע אליהם.

ובכן, השאלה שנשאלה עליידי חבר הכנסת לין היא שאלה חשובה: מי עומד לדין אחרי כל התקלות האלה? הלוא לא ייתכן שהדבר הזה יעבור כך. שמענו קודם אחד מחברי הכנסת שאמר, שהעניין בעצם עבר ולכן אין מקום לדיון רחוק. אני מבין שתקופת האינקובציה של צהבת יכולה להימשך 40 עד 50 יום.

אמנון לין (המערך):
עד שישה חודשים.

מתתיהו פלד (הרשימה המחקרמת לשלום):

לכן הבעיה עוד לא עברה, ואנחנו יכולים לחיות עמה תקופה ארוכה. אני רוצה לשאול — וזה האספקט השלישי: אני קורא היום בעיתון, שהחל ממחר יפעלו בתי-החולים במתכונת מצומצמת מאוד ויבוצעו רק טיפולים וניתוחים רחופים ביותר. האם הדברים אינם קשורים זה בזה בצורה כלשהי? הנה, מצד אחד מגפה, ואיננו יודעים עדיין אם היא הגיעה לקצה, ומצד שני — הפרעה כזאת בעבודה של בתי-החולים.

אני חושב שבהקשר האומלל הזה של הפגיעה באספקת המים באזור הקריות עולות כמה שאלות מאוד מאוד חשובות, מאוד מאוד מרכזיות וקשורות קשר בלתינתק עם מה שקרוי איכות החיים בישראל.

היו"ר א' שוסטק:

תודה רבה לחבר הכנסת מתתיהו פלד. אני מזמין את כבוד שר הבריאות להשיב על ההצעות.

אמצעי ההרתעה המוקדמים ביותר שניתן להתריע בהם, כדי למנוע תופעה כזו תישנה באזורים אחרים של הארץ. אולי יש ליחוס תקנות כלשהן, אשר יחייבו משרדים אחרים המבצעים עבודות מסוימות — היום זה מע"ץ בענייני כבישים, מחר זה יהיה הדואר בענייני קו מסוים. מי יודע מה עוד יכול לקרות, אם לא ייתנו את הדעת — לשאת באחריות אם קורה נזק כזה.

אני רוצה לומר לחברי הכנסת מעל כמה זו: בכל מדינה מתקנת בעולם, אם קורה דבר כזה — יש אחראי, והוא חייב לתת את הדין. סתם טרקטוריסט עובד, מנהל עבודה מקבל על עצמו לכצע עבודה? נפגעו אלפי אנשים בעניין הזה, וחלק מהם לא קל. אחד מהם נמצא במצב קשה מאוד. משרד הבריאות הוציא כספים רבים כדי להתמודד עם הבעיה הזאת. מי יישא בדין? אין ענישה?

אני מציע לשר הבריאות, שיעורר את העניין הזה בממשלה. אבל, אני רוצה לשאול שאלה נוספת, ובזאת אסיים. אולי תשקול שנית, אדוני שר הבריאות, האם לא כדאי למצוא שיטה, מסתבר, שהפיקוח וניטור המים במים עליונים קל יותר מאשר במים עמוקים. עד היום היתה קונצפציה הפוכה, שהניטור מהזיהום במים עמוקים קל יותר מאשר במים עליונים. מסתבר שדווקא במים עליונים — ייתכן שכדאי לשאוב ממאגר מים עליונים — יהיה פיקוח אמין יותר ומוזר יותר בכל מקרה של התגלות זיהום של מים. אולי כדאי ללכת בדרך הזאת.

מכל מקום, השאלה שעומדת כרגע לפנינו היא, איך משרד הבריאות יתמודד בעתיד עם הנושא הזה. והנה קראנו בעיתון, גם קיבלתי טלפונים, שאלפי אמירות בקריות ובצפון מתרפקות אל התחנות של החיסון. כנראה, אין די חומר לחיסון. אולי כדאי שמשרד הבריאות ירגיע ויעצור את הפניקה הזאת שנוצרה במשפחות השונות. אני מעלה את הנושא הזה, כי זאת היא המסגרת היחידה שניתן להעלות בה נושא כזה בכנסת, ונושא זה מעניין ציבור רחב מאוד.

היו"ר א' שוסטק:

הצעה לסדר-היום באותו נושא לחבר הכנסת מתתיהו פלד.

מתתיהו פלד (הרשימה המחקרמת לשלום):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה להציג בקצרה שלושה היבטים של התופעה שמדובר בה — זיהום מים והתפשטותן של מחלות מידבקות.

עם תחילתה של התופעה הייתה נטייה מסוימת, בולטת די הצורך כדי לקבל ביטוי גם באמצעי התקשורת, לחשוד שמדובר כמעשה הרעלה, כמעשה חבלה. אני חושב שכדאי לשים לב לעובדה האת, משום שזה, לפי דעתי, אחד הסימנים המובהקים של חברה מפוחדת. שמוכנה ככל תקלה שהיא עומדת בפניה לחפש את השעיר לעזאזל, מתוך כך שבאופן מתמיד אנשים חיים בהרגשה שאומנם יש בקרבנו מי שמנסה ומי שמשתדל להתנכל. אני חושב שזו תופעה חמורה. אינני בטוח שמשרד הבריאות הוא שצריך לטפל בה, אבל ייתכן שפסיכולוגים, והם בכל אופן בתחום אחריות משרד הבריאות, היו צריכים לתת דעתם על התופעה, המוכרת כלי-כך יפה מההיסטוריה, בייחוד מההיסטוריה של תקופות אפלות, שכאשר קרה משהו בחבורות מפוחדות, מייד רצו לחפש את השעיר לעזאזל.

אבל די מהרה העניין הזה ירד מעל הפרק, כאשר נתבררה התקלה האמיתית, היינו פגיעת טרקטור במתקן תת-קרקעי. מבחינה זו אני מוכרח לומר, התופעה היא כמעט שגרתי.

סמכונו על שני רברים: מכיוון שתנאי האזור הם כפי שהם, הרוב הגדול של המבוגרים מחוסן מפני צהבת. אותו דבר נכון לגבי חלק גדול מאוד מהאוכלוסייה הערבית, שעקב תנאי החברואה המודרניים פחות, נאמר, לגבי צהבת הם יותר מחוסנים. גם ילדים קטנים עוד נושאים אתם כוחות גדולים יותר של חיסון. וכך הגענו להחלטה על הגיל 5 עד 10. ידענו שתהיה דאגה מרובה בקרב ההורים האחרים, אבל לא יכולנו להיענות לה, מפני שהמלאי בארץ לא היה גדול מספיק. אחר כך, כאשר השלמנו את המלאי עליידי יבוא מהחצר, יכולנו לספק חיסונים נוספים לאנשים, גם עליידי בתי-המרקחת הפרטיים וגם עליידי קביעת הקבוצות שיכולות להיות רגישות יותר, אף שהן לא בתחום הגיל הזה שנבקש. בכל זאת, החלטנו שנחסן גם אותם. כך שהגענו לחיסון של למעלה מ-10,000 איש. כל הנשים בהיריון חוסנו. למרות ההערכה שהיתה שבציבור הערבי החיסון הטבעי אולי רב יותר, לפחות בענייני נשים בהיריון וילדים בקבוצות מסוימות. החלטנו לחסן גם את האוכלוסייה הערבית, שיכלה לשתות מאותו מקור, אם כי זה לא היה בטוח. כך, לפי הערכתנו, נקטנו את האמצעים שיכולים לכלום את העניין במהירות, עד כמה שאפשר.

אני שמח על ההערה האחרונה של חבר הכנסת מתי פלד בקשר למשטר החירום. לא אתפלא, אם מחר יפרצו מחלות כאלה או כאלה גם בבתי-החולים הגריאטריים הפרטיים, במקום שהחולים אינם מקבלים את הטיפול המתאים — ואני מנצל את הבמה הזאת בפעם המיידית-כמה בימים האחרונים, כדי לומר שסוגיה זו מחייבת טיפול מידי. אפילו נטפל בה עוד שעה, זה כבר יהיה באיחור. אינני רוצה להיכנס לחיבורים רגשיים, אבל פשוט לא יעלה על הדעת שבחברה שלנו, כאשר אנחנו יושבים באולם כזה של הכנסת, יתרחשו אצלנו — בגלל סיבות כאלה או כאלה, בגלל ויכוחים כאלה או כאלה — מצבים, כפי שמתרחשים כיום, ואני מקווה שיושם לזה קץ מהר, עכשיו, ולא יקרו מקרים כאלה בעתיד.

את כל מה שקשור למצבי חירום אפשריים, אפידמיולוגיים, נבדוק בקפדנות רבה דווקא בגלל הקשיים בבתי-החולים. ואני יכול לומר, לאור הניסיון עם בתי-החולים, עם הרופאים, האחיות, עובדי המיניל והמשק, שאם חס וחלילה יקרה משהו — הניסיון שלהם יהיה מהיר ומידי. לכן, אינני חושב שתהיה לנו פה בעיה להתגבר על מגפה כלשהי, אם חס וחלילה זו תפרוץ.

אשמח מאוד, ברגע שיוסכמו הלקחים, להביא אחת לידיעתכם בכל פורום שייקבע, או שאתם רוצים לדון על זה בוועדה?

היורד א' שוסטק:

זה כלל לא מעשי להעביר את זה לוועדה עכשיו. אני שואל את המציעים, חברי הכנסת אמנון לין ומתי פלד, אם הם מסתפקים בהודעת השר.

אמנון לין (המעורר):

אני מסתפק בה.

מתתיהו פלד (הרשימה המתקדמת לשלום):

אני מסתפק בהודעה.

היורד א' שוסטק:

תודה רבה.

אנחנו עוברים להצעת חוק לתיקון פקודת הנוזיק (נוסח חדש), התשמ"ה — 1985, מאת חבר הכנסת מיכאל רייסר. המציע איננו, ההצעה בטלה.

שר הבריאות מ' גור:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אפתח, כרשותכם, בלקחים ובמסקנות.

נושאים אלה שאתם העלייתם כאן נבדקים כרגע גם לגבי האחריות ביחס לכל מה שנעשה מתחת לפני האדמה — החיאותים בקידוחים והנחת צינורות הביוב. אינני רוצה להתייחס אף לאחד מהממצאים החלקיים, כי אינני רוצה לגרום עוול אף לאחד מהגורמים, אבל זה רבר שייבדק באופן יסודי.

תיבדק מחדש גם השאלה של הכוונות שלנו למגפות או למחלות מתפשטות, כי עקרונית, לשמחתנו, התגברנו על התופעות האלה. והן כמעט שאינן קורות בארץ. לשמחתנו, הפסקנו בתחומים לא-מעטים גם חיסונים. ואני רוצה לומר לכם, שמלאים של תרופות הם די יקרים. נשאלת השאלה, האם יש טעם לבחון מחדש כוונות ומלאים למצבי חירום כאלה. תוך כמה ימים נסיים את הבדיקה בעניין זה. ואני מתאר לי שאת הממצאים אוכל להביא לידיעתכם, ולא דווקא במליאה, אלא בעיקר בוועדות.

כמובן, כל מה שקשור בתגובות שלנו, של מערכת הבריאות, ייבדק גם כן, אם כי אני שמח לומר, שאני יכול להצטרף למחמאות שניתנו למערכת הבריאות על מהירות התגובה וההתארגנות.

אני רוצה לומר לחבר הכנסת מתתיהו פלד, שכאשר הוא היה אלוף בצה"ל, ראש אג"א, ואני הייתי אלוף-משנה בצה"ל, ראש מחלקת מבצעים, והתחלנו להפעיל את המוביל הארצי, אינני חושב שהיינו חברה מפותחת, אבל הכינונו מערכת שלמה לאורך המוביל מול כל מיני תקלות אפשריות. לא בגלל כל דבר שמסיבים אליו את תשומת הלב צריכים לראות אותו כתחבה בפרגויה. בדרך הטבע, מייד עם הערכת המצב, הבאנו בחשבון גם את האפשרות הזאת. אני שמח לומר, שהרוכ הגדול של המומחים חשבו שאפשרות זו אינה סבירה, גם משום שבכל קיץ יש מגפות כאלה או כאלה, וגם מפני — ואין טעם להיכנס פה לצדדים המקצועיים — שתחתם זה של הפצת מחלות מכוונת איננו כל כך פשוט. לכן אפשרות זו נראתה מלכתחילה כאפשרות שהיא לא בסבירות גבוהה, והבדיקות והחיפושים התמקדו בתחומים שנמצאו, לצערנו, נכונים.

מאותו רגע נקטו פעולות, ואינני חושב שיש טעם לחזור ולפרט אותן, של התרעה. אני רק רוצה לומר, שלצערנו הרב בשעות הראשונות לא זכינו לשיתוף פעולה מצד אמצעי התקשורת, ובמיוחד הטלוויזיה. כצעד ראשון רצינו להורות מייד לכל האזור להרתיע את המים ולמנוע ככל הניתן את התפשטות המחלה — כי לא ידענו עדיין בדיוק מאין זה בא וכמה זמן זה היה פתוח. אבל, כשנוכחו שמדובר בעניין רציני, שיתוף הפעולה היה מלא ויכולנו להשתמש באמצעי ההסברה הממלכתיים ובעיתונות בלא קושי, וכולם שיתפו אתנו פעולה. אני מקווה שאם חלילה יקרה דבר כזה בעתיד, שיתוף הפעולה יהיה מהרגע הראשון, בלא חשבונות אם זה מעניין את כל הציבור או מעניין רק חלק מהציבור, כי מדובר פה על אפשרות של התפתחות מאוד מהירה של מחלה.

היו לנו בחקירה הזאת שיקולים מספר אילו פעולות לנקוט. כמובן, קודם כול, הפעולות הרגילות של המניעה, חיטוי המים וכדומה, נעשו די מהר. כלי הרכה היסוסים חוסנו הנשים שבהיריון, ואחר כך — האמת היא שבכל המקצוע אצלנו רי התלבטו וישבו הרבה מאוד שעות בקשר לילדים, אילו גילים לחסן, בדיעה ברורה שכל גיל שרצה לחסן, ההורים של הילדים בגילים האחרים יהיו רגישים מאוד. היו הרבה מאוד שעות דיון בנושא הזה.

יז. הצעה לסדר-היום

השמאי הממשלתי ומחירי הקרקע המרקיעים. שחקים

עלינו לעשות זאת, כדי להקל את מצוקת הדיור המחפירה של אותם זוגות צעירים דרוזים, וודאי שאיש מאתנו אינו רוצה לראות אותם במצב כזה. על הממשלה לבוא לקראתם, ואותם זוגות צעירים יהיו גאים במדינה. שחלק מהאדמה שהם מגינים עליה יכולה גם לשמש להם למגורים ולפינה חמה, שחיתן יציבות פיסית לקיומם כדרוזים במדינת ישראל.

היו"ר א' שוסטק:

רשות הדיבור לשר המשפטים להתייחס להצעה.

שר המשפטים מ' נסים:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, קודם כול אני מבקש להעיר שאני מתנגד — אני מקווה שכולנו מתנגדים — לכל היאחזות בלתי חוקית מאיזה מקור שהוא ובאיזה מקום שהוא. כל היאחזות צריכה להיות מאושרת על-ידי הרשות המוסמכת. אני מקווה שהדברים שנאמרו, נאמרו בדרך הדיבור השוטף ולא מתוך כוונת כלשהן לחשוב מחשבות כאלה או ליישם, חלילה, מחשבות כאלה.

לעצם העניין: עדיין אינני בטוח אם הנושא שמעלה חבר הכנסת זיידן עשוי הוא עניין לשמאי הממשלתי, שתפקידו לשם קרקעו לפי בקשת הרשות המוסמכת, והשומה שלו חייבת להיות מקצועית. בלי לקחת כל שיקול של תמריץ מכל סוג שהוא. או לרשות ממשלתית אחרת, שתפקידה לסייע לדיור לזוגות צעירים או לחיילים משוחררים וכל כיוצא באלה. שהיא מעניקה מפעם לפעם, בדרכים שונות ולפי כללים וגורמות, הטבות למיניהן ותמריצים.

לכן אמרתי לחבר הכנסת זיידן עשוי: הייתי מבקש שיעביר אלי את הנושאים כפי שהם, את הבעיות עצמן. אני אבדוק אותם. אם זה קשור לשמאי — אעביר לשמאי כדי שיעיין בהם ויראה אם יש צורך להגיש את זה כערעור בפני השמאי הממשלתי הראשי — תהליך שהוא מקובל כל אימת שאדם איננו שבע רצון מהשומה של השמאי-המקומי — או שמא לרשות אחרת. ואם מדובר על רשות אחרת, אעביר את העניין לרשות אחרת מתוך רצון לבדוק את מהות הבעיה. אם יש אפליה — מובן שאנחנו שוללים כל אפליה, ואין שום כוונה להפלות. צריך לאתר קודם את הבעיה כדי לטפל בה.

אני מקווה שכאשר אקבל את החומר מחבר הכנסת זיידן עשוי, נלמד אותו בזמן סביר ובמוקדם ונשתדל להגיע למסקנות נאותות. אשר על כן אני מציע, אדוני היושב-ראש, שחבר הכנסת יסתפק בתשובתי זו.

היו"ר א' שוסטק:

האם חבר הכנסת זיידן עשוי מסתפק בהודעה זו?

זיידן עשוי (שינוי — מפלגת המרכז):

כן.

היו"ר א' שוסטק:

תודה רבה.

יח. הצעת חוק בתי-המשפט (תיקון), התשמ"ה — 1985*
(הצעתו של חבר הכנסת או' לין)

(תיקון), התשמ"ה — 1985. מציע את הצעת החוק חבר הכנסת אוריאל לין. בבקשה.

היו"ר א' שוסטק:

אנו עוברים, להצעה לסדר-היום בנושא: המערך הממשלתי ומחירי הקרקע המרקיעים שחקים, מאת חבר הכנסת זיידן עשוי.

זיידן עשוי (שינוי — מפלגת המרכז):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, התעכבתי קצת, כי ישבתי עכשיו עם כבוד שר המשפטים בחדר שלי האולם. כדי לדון בדיוק באותה סוגיה, שכנראה אין עליה מחלוקת. אני רוצה להעלות את העניין בקצרה ברוח הדברים שהיו ביני לבין השר.

היו"ר א' שוסטק:

כאמת הוסכם פה, שכל מי שגישה הצעה לסדר-היום יעשה זאת בקצרה.

זיידן עשוי (שינוי — מפלגת המרכז):

הסברתי לו את הבעיה. מחירי האדמה המוקצית על-ידי מינהל מקרקעי ישראל לחיילים דרוזים, לזוגות צעירים, הם גבוהים מאוד, ונוצר מצב שגם האמידים בקרב אותם חיילים אינם יכולים לעמוד במחירים אלה.

השוויתי אותם לזוגות צעירים יהודים ביישובים סמוכים ליישובים הדרוזיים. השר אמר לי, שיכול להיות שהממשלה מסכסדת חלק מהאדמה המוקצית לאותם חיילים משוחררים, זוגות צעירים יהודים באותם יישובים. השתכנעתי שיכול להיות שקיים דבר כזה, אבל זה לא משכנע אותי. שלדרוזים לא מגיעה אותה הנחה, או שלא מגיע להם אותו סכסוד של הממשלה לאותן אדמות. אותם מגרשי בנייה שניתנו לחיילים המשוחררים לפני שנה, והם לא יכלו לעמוד במחירים, היום ודאי וודאי שהם אינם יכולים לעמוד במחירי הקרקע ובאותו הזמן גם לבנות עליה.

יש הרבה מאוד דוגמאות עד 31 במאי מיישובים יהודיים לעומת יישובים דרוזיים. ביישובים היהודיים מקבלים הנחות משמעותיות, ואילו לדרוזים רק מקצים את האדמה, אבל, הם אינם מקבלים אותה, כי הם אינם יכולים לשלם בעדה.

כבוד השר ניאוט לטפל בסוגיה הזאת, כאשר אביא את הנתונים של הבדיקות שעשיתי בנושא הזה. אני מקווה, אדוני השר, שאותן הנחות שמגיעות לבני-הברית, שהם בעלי-בריתנו מכל הבחינות, יגיעו גם לחיילים הדרוזיים. אם לא — היתה החלטה לפני חודש שבעור שבוע וחצי נעלה על הקרקע ונקים היאחזות. איננו רוצים לבוא לעימות עם ממשלת ישראל. אין לי עניין בזה, ואינני רוצה שחיילים משוחררים דרוזים יתחילו לכבוש קרקע בצורה לא לגיטימית והמשטרה תבוא לפנות אותם. דברים כאלה קרו במדינת ישראל, ביהודה ובשומרון, בגדה המערבית. על-ידי קבוצות מסוימות, כלי להתרועע מראש ובלי להזהיר את הממשלה. אני עומד כאן לפני חברי הכנסת, לפניך, אדוני השר, ומתריע שאיננו מעוניינים להגיע למצב כזה. כדי שלא להגיע למצב כזה, אני מקווה שכולנו נירחם לנושא.

היו"ר א' שוסטק:

אנו עוברים להצעת חוק קמג — הצעת חוק בתי-המשפט

אבל, איני רוצה לייחס פה כוונה זו למקורות האחרים לפרסומים, כי אני חושב שיש פה מקרה משותף של חוסר אחריות משוער וכיטוי שפל ביותר של מה שאנחנו יכולים לגרום למשפחות.

התוצאות של פרסומים כאלה הן גם פגיעה בחקירה, גם התעללות ברגשות של משפחה, גם פגיעה מיותרת בשמו הטוב של הקורבן וגם הסתת תשומת הלב הציבורית מן העיקר. המצב החוקי כיום אינו פותר את הבעיה. ניתחנו את הנושא בוועדת החוקה, חוק ומשפט במשך זמן ממושך עם נציגי משרד המשפטים והיועץ המשפטי לממשלה, ונוכחנו, למשל, שחוק לשון הרע לא יכול לשמש הגנה, כי איש לא יעלה בדעתו שהמשפחות תחלנה לנהל משפטים, כדי להציל את שמו הטוב של יקירן שנרצח. הן לא תעשנה את זה מסיבות מובנות. גם חוק צנעת הפרט אינו עונה על הבעיה.

משום כך מוצע בהצעת החוק שלפניכם, לא שיהיה איסור על עצם פרסום האירוע של מעשה העבירה, כי זה כהחלט בתחום האינטרס הציבורי והציבור צריך לדעת זאת. אבל, שלא יהיו פרסומים שגלויים לכך, שבהם חושפים את רקע חייו או אופיו של הנרצח או מעלים השערות שונות על דרך העבירה. פרסום זה יוכל להיעשות רק בדרך מבוקרת, אם באישור בית-המשפט, לאחר הגשת כתב האישום, אם באישור היועץ המשפטי לממשלה לפני שהוגש כתב האישום.

לדעתי, אנו חייבים את המינימום הזה למשפחות שסבלו עד היום. עלינו למנוע סבל זה בעתיד. תודה רבה.

היו"ר א' שוסטק:

תודה רבה. אני מזמין את שר המשפטים להתייחס להצעת החוק.

שר המשפטים מ' נסים:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הממשלה, על-ידי ועדת השרים לחקיקה, דנה בכובד ראש בהצעתו של חבר הכנסת אוריאל לין. הנושא הוא חשוב, אבל לא בנקל אפשר לחוקק חוק כזה. אי-אפשר להתעלם מבעיה זאת, ודאי שהיינו רוצים להגיע לתוצאה, שפרסומים מעין אלה לא יהיו, כי הם פוגעים במשפחות, ובשעות הקשות ביותר.

אולם, לא קל להגיע לפתרון בדרך של חקיקה, וזאת מכמה טעמים. הטעם העיקרי הוא, שפה יש אינטרס ציבורי לדעת, וחופש העיתונות וחופש הביטוי הם פועל יוצא מהאינטרס של הציבור לדעת. כל הגבלה בתחום הזה, היינו רוצים שהיא תהיה מכוח ריסון עצמי.

כמובן, כאשר דבר מתפרסם מתחום בלתי נסבל, שהחברה אינה יכולה לשאת אותו, אזי החוק הפלילי או החוק האזרחי יכולים לתת את התשובה. אבל, עד שמגיעים למסקנה הזאת, צריך לעשות כל מאמץ שריסון עצמי יהיה הפתרון, ולא דווקא חקיקת חוק.

לכן, אנחנו רצינו להזמין לוועדת השרים לחקיקה את מוצעת העיתונות, את עורכי העיתונים, כדי לשמוע האם הם מוכנים לקבל על עצמם הגבלות, כמובן בתחומים מצומצמים. גם חבר הכנסת אוריאל לין אינו מתכוון ודאי לכל נושא או לכל תחום. היינו רוצים לברר האם, למשל, בפרסומים הקשורים למעשי רצח, כאשר המשפחה יכולה להיפגע פגיעה קשה מבחינה נפשית וחברתית, הם מוכנים לקבל על עצמם ריסון עצמי אם לאו.

אם יקבלו זאת, לדעתי, יהיה מקום להסתפק בכך. אם לאו, אנו נצטרך לשקול מה האמצעים החוקיים המינימליים ביותר

אוריאל לין (הליכוד):

אדוני כבוד סגן יושב-ראש הכנסת, חברי הכנסת, כנסת נכבדה, איש לא מטיל ספק בחשיבותו של חופש העיתונות והחשיבות העליונה של זכות הציבור לדעת — מערכי הדמוקרטיה של ישראל. אבל, אנחנו גם יודעים שבחברה תרבותית ומתוקנת משמעותו של חופש העיתונות אינה אנרכיה, ואנחנו גם יודעים שחייבים להציב מגבלות על חופש העיתונות. והמגבלות האלה יכולות לנבוע אם על-שום שאינו רוצים שתופש העיתונות יעשה בו שימוש לרעה — פגיעה חסרת אחריות בבני אנוש או באזרחים במדינה — ואם משום שיש ערכים אנושיים שאנחנו סבורים שהם בעלי חשיבות שאינה פחותה מחופש העיתונות, ובכל הנושא הזה יש צורך למצוא את האזון הנכון.

אני סבור, שאם אנחנו רוצים לשמור על ציבוננו כאומה בת תרבות ואומה אנושית, אנחנו חייבים לעשות תיקון בחוק, כפי שאני מציע היום לכנסת נכבדה זו.

התופעה שאנחנו עוסקים בה היא תופעה שלדעתי אין כדוגמתה למידת השפלות, האכזריות וההיעזוב שהיא יכולה לעורר. לפי דעתי, זו אחת מן התופעות שנובעות ממעמקי השפלות האנושית. במה אנחנו עוסקים? — אנחנו עוסקים בתופעה, שכאשר משפחות במדינת ישראל מאבדות את יקיריהן כתוצאה ממעשה של רצח, לא רק שהן צריכות להתמודד לאחר מכן עם הכאב האיום והשאלה הנוקבת והקשה "למה", שאלה שכל החיים אי-אפשר לענות עליה, אלא הן צריכות להתמודד גם עם הכפשת שמם של יקיריהם, קורבנות מעשי הפשיעה.

איני מדבר כאן במונחים תיאורטיים, אני מדבר על עובדות מהמציאות הישראלית. מקרה אחר מקרה בלא הפוגה. ההתעללות האכזרית ביותר שאפשר להתעלל ברגשות של משפחות נעשית אצלנו בישראל כתחום זה. אביא לכם רק כמה דוגמאות: לפני שנה וחצי, זמן קצר לאחר שנרצחה מאיה זינגר ז"ל בירושלים, בצורה איומה ובייסורים קשים, התפרסמו בעיתונות פרסומים — ומדובר בנערה בת שבע-עשרה וחצי, בת קיבוץ — שקשרו אותה עם העולם התחתון או עם שימוש בסמים. לאחר שנגלם החייל דוד מנוס קראנו פרסומים בעיתונות על נטייתו המינית. אני מצטער שאני צריך לומר את זה. אני רק רוצה שתבינו באיזו מציאות אנחנו חיים. לאחר שנרצחה אם צעירה בשם אורלי ביטון, קראנו שהיו לה קשרים עם העולם התחתון, ולאחר שנרצח נהג מלוד, אורי ישראלי, קראנו שהיו לו קשרים עם העולם התחתון. לאחר שנרצחה הדס קדמי קראנו השערות מהשערות שונות על דרך ביצוע הרצח, לא על רקעה או על אופיה של הנרצחת אלא איך, לדעת האנשים, בוצע הרצח. התופעה הזאת קיבלה אולי את ביטוייה האכזרי ביותר כאשר לאחר הרצח הכפול בבית-שמש התחילו העיתונות — ולדברים האלה יש מקור, זה לא במקרה — לחטט בחיים האינטימיים של בני המשפחה ולעסוק גם בצד הרומנטי שבחיהם. ואותו דבר נעשה לאחר שנרצח חייל המילואים דוד פלון.

כמעט איני יכול ליכור מקרה רצח אחד במדינת ישראל שלאחר מכן לא הופיעו פרסומים המכפישים את שמו של הנרצח, או שלא הופיעו השערות מהשערות שונות כיצד בוצע מעשה הרצח, תוך התעללות אכזרית ברגשות המשפחות. לא הייתי אומר שיש פה מגמה, אבל ברור שכאשר קושרים את שמו של נרצח לעולם התחתון, או עם שימוש בסמים, מידת ההשפעה שיש לכך על עצם המקרה, ההשפעה שיש לכך על הציבור, קצת מוקהית, משום שאנחנו עוסקים באיש בעל רקע שלילי.

ה צ כ ה

בעד ההצעה להעביר את הצעת
החוק לדיון מוקדם לוועדת
החוקה. חוק ומשפט — רוב
נגד — אין
ויקטור שפיטוב (מפ"ם):
מי נמנע?
היו"ר א' שוטטק:
מי נמנע?

ה צ כ ה

נמנעים —
ההצעה להעביר את הצעת חוק בתי-המשפט
(תיקון). התשמ"ה — 1985. לדיון מוקדם
בוועדת החוקה. חוק ומשפט נתקבלה.

יט. הצעה לסדר-היום ההשלכות החברתיות של המשבר הכלכלי

יש תוכנית כלכלית. אנו עומדים בפני משבר כלכלי. קיימת
תופעה מעניינת מאוד, שאומרים: תוכנית כלכלית, לא תוכנית
כלכלית-חברתית. אומרים: משבר כלכלי, לא משבר
כלכלי-חברתי. כל מי שהיה מורגל להודעו מהעובדה, שיש
יותר משפחות הנמצאות מתחת לקו העוני במדינת ישראל,
היום כבר לא כל כך מזדעזע.

על-פי התקשורת, יש ממצאים במוסד לכיטוח לאומי
המוכיחים כבר היום שמספר המשפחות שנפגעו מהתוכנית
הולך וגדל. נכון ליוני 1985, מדובר על עלייה של 55%
בתחולת העוני בקרב משפחות. אולם, אין לזה שום הד. לא
אכפת לאיש, כפי שלא אכפת מה קורה היום בבתי-החולים.

אנחנו יודעים, שכאשר יש מצב לחץ כתוצאה מאירוע
ביטחוני, ויש לנו ניסיון, למשל עם קריית-שמונה, יש מומחים
שמנסים לבחון ולראות מהי ההשלכה של מצב הלחץ הזה על
הקהילה. יום יום מתפרסמים נתונים שרק מי שעוסק ספציפית
בנושא מסתכל עליהם, והם מוכיחים, על-ידי מחקרים של מי
שעוסק במצבי לחץ, מה מתחיל לקרות בחברה הישראלית
בנושאים של אלימות, בנושא של פשיעה, סמים, התערעורת
חיי משפחה, גירושין, ירידת רמת הלימודים של ילדים ומה
קורה במשפחות של מובטלים, לא רק למובטלים עצמם אלא
לכל מי שמסביבם. משתמשים בסטטיסטיקה ואומרים: יש כך
וכך אחוזים של מובטלים, כשביל המובטל האחד, הוא מאה
אחוז מובטל, וההשלכות באותה משפחה הן השלכות שבסופו
של דבר השירותים צריכים לטפל בהן.

אנחנו יודעים — וסגן שר העבודה והרווחה יתייחס לזה
ודאי — שעם כל זה, את הכלים הדרושים כדי לטפל במצוקות
שאנחנו כבר רואים אותן, את הכלים האלה מחלישים, אם
בפיטורי עובדים, אם בהקטנה ובצמצום של משאבים ואם
בחוסר יכולת של המשרדים החברתיים לקבל איזו תוספת, כי
אומרים להם: אין תקציב. אבל, אדוני סגן העבודה והרווחה,
מתוך ניסיוני בוועדת הכספים אני רוצה לומר לך, שהענפים
המשקיים שמגיעים לוועדה, אם יהיומינים, אם חברות
להשכרת רכב, או כל ענף אחר, שמוכיח שיכולה להיות אצלו
התמוטטות כזאת או כזאת, הוא זוכה לכל מיני פטורים.
במערכת השירותים החברתיים אין שום פטור, כי זה לא אכפת

שיהיה צורך לנקוט על-מנת להבטיח שמשפחות לא יעמדו
במצב כזה.

אדוני היושב-ראש, אף על-פי שבממשלה, בוועדת
השרים, לא קיבלנו החלטה חיובית על הצעת חוק זו, ואני גם
אינני מוסמך לומר שאנו בעד קבלת החוק, אלא להיפך, בשלב
זה אנו אפילו נגדו, אף על-פי-כן, אני מציע להעביר את הצעת
החוק של חבר הכנסת אוריאל לין לוועדת החוקה, חוק ומשפט,
ובלבד שהיא לא תידון עד שנעשה לא הבירור שהזכרתי. אני
מקווה שזה לא יימשך זמן רב. בהסכמתי, אין בזה גם כדי לומר
שבכאן העת, כאשר יהיה דיון בוועדת החוקה, חוק ומשפט,
הממשלה תתמוך בהצעת החוק.

אדוני היושב-ראש, כתנאים אלה ובשלב זה, אני מציע
להעביר את הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר א' שוטטק:
תודה לשר המשפטים, חברי הכנסת, לפנינו הצעה אחת.
להעביר את הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט לדיון
מוקדם. מי בעדה?

היו"ר א' שוטטק:
חברי הכנסת, אנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 2547:
ההשלכות החברתיות של המשבר הכלכלי. אני מזמין את חברת
הכנסת נאוה ארד להביא את הצעתה.

נאוה ארד (המערך):
כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, רק לפני שעה קלה עמד
כאן שר הבריאות ואמר בכאב, והוא הרי שר: אין יכול להיות,
שקיים המצב הנוכחי בשעה זו בבתי-החולים הגריאטריים
והסיעודיים? ובעצם, למרות כל הזעקות, איש לא מצא פתרון
לעניין עד לרגע זה.

אני החלטתי להעלות את ההצעה הזאת לסדר-היום,
ודווקא היום, משום שמתוך ניסיוני בעבודה של ועדות הכנסת
השונות, אם ועדת הכספים, אם ועדת העבודה והרווחה, אם
ועדת החינוך והתרבות ואם ועדות אחרות — בכל יום נדונים
אספקטים של ההשלכות החברתיות של המשבר הכלכלי
הנוכחי ושל התוכנית הכלכלית, וכזה נגמר העניין.

קיימת תחושה הולכת וגוברת, שבממשלה, סביב התוכנית
הכלכלית, וצר לי שאני משתמשת במלים האלה שהשתמשו
בהן בוועדת החקירה על מלחמת לבנון, כאשר אמר מי שאמר:
היתה קהות הושים בכל המערכת. אני אומרת לכם: יש קהות
חושם במערכת שחייבת לנהל את חיה של מדינת ישראל,
והיא לא רק אחראית לחייהם של אזרחי המדינה.

אדוני היושב-ראש, אני מצטערת אם אדבר מעט יותר
בהרחבה מהמקובל היום אחרי-הצהריים. אבל, אני רוצה
להזכיר לך, וזאת לטובה, שבשעה מאוחרת מאוד כלילה,
באחד מימי ישיבות הכנסת, כאשר חשבו שקיימת סכנה גדולה
מאוד לשירותי הבריאות, החלטנו שחשוב לדון בכעיה ולקבל
עליה החלטה.

מעטים זוכרים איך קמה בזמנה, ערב מלחמת יום
הכיפורים, ועדת ראש הממשלה לענייני ילדים ונוער
במצוקה. ועדה זאת רצתה לבחון את העוני בקרב ילדים,
והגיעה למסקנה שצריך לטפל בשורה של נושאים, שיש
בהם סכנה אמיתית גם לחוסנה, ואם אתם רוצים, גם לכיטוחנה
של מדינת ישראל.

רב. אנחנו יודעים מה עושה משרד העבודה והרווחה, אבל נמה לי שזה לא הנושא. המציעה דיברה על כך שצריך להיות דיון כללי על כלי פרלמנטרי אשר יקיף את כל הדברים. היות שאמרת שאתה מסכים שהנושא יידון במליאת הכנסת, אני חושב שצריך להסתפק בזה. אי אפשר לשמוע עכשיו מה עושה משרד העבודה והרווחה.

סגן שר העבודה והרווחה מ' פרוש:
אני יכול להבין אפילו בין השיטין למה אתה מתכוון.

היו"ר א' שוסטק:
אני לא אומר את זה בין השיטין, אני אומר את זה במפורש.

סגן שר העבודה והרווחה מ' פרוש:
אדוני היקר, אם אנחנו יושבים ימים ולילות ומכנינים, דואגים ומתכננים, לפחות שידעו מה אנחנו עושים. אבל גם אני עייף וממהר ללכת. שר העבודה והרווחה זימן לשעה שבע הערב כנס מיוחד, החיזעויות מיוחדת של אנשי האקדמיה בעבודה הסוציאלית, לדון על ההשלכות החברתיות של המשבר. אנחנו נקיים ישיבה מיוחדת, ואני מקווה שנדע מה עומד לפנינו.

כבר קיימתי ארבע ישיבות מיוחדות של ראשי האגפים בנושא הרווחה כדי ללמוד מהו סדר העדיפויות לאור המצב. אני חייב גם להגיד שהשגנו הישג, שאנחנו לא מבטלים אותו, והוא התייחסות לטיפול הישיר. זאת אומרת שעל הטיפול הישיר לא יחולו ההקפאות.

חברת הכנסת נאוה ארד העלתה כאן נקודה, ואני רוצה לפנות לחברי הכנסת מכל הסיעות. מי שקורא ומי שעוקב, כאשר מבאים לוועדת הכספים נושאים שונים במגזרים שונים של המשק, דברים שאנחנו מעוניינים בהם — אם אציין מה אנחנו מבקשים כדי שלא נפגע, האמינו לי, אם הייתי חושב שעושים זאת בכוונה הייתי צועק וזועק. אבל, אני טוען שזה לא בכוונה, אלא מתוך שגרה מסוימת — — —

אורה נמיר (המערכ):
אדוני סגן השר, יושב ראש ועדת הכספים הוא חבר שלך. אולי אפשר לסדר משהו, שיכניסו בין הסעיפים נושאים של רווחה?

סגן שר העבודה והרווחה מ' פרוש:
נתת לי כתובת טובה, אבל אני רואה את הכתובת לפני: את, כיושבת ראש ועדת העבודה והרווחה, את יכולה לתרום הרבה מאוד. כאשר הוא יהיה כאן באולם — אפנה אליו, ואם הוא לא באולם — אפנה אליו בהזדמנות אחרת. אין כל ספק בכך.

אני בעד שיתקיים דיון. אני מוותר על כל מה שהכינוי לומר על הפעולות שנעשות ואשר מתוכננות להיעשות.

היו"ר א' שוסטק:
תודה רבה. חברי הכנסת, לפנינו הצעה אחת: לקיים דיון בכנסת על ההשלכות החברתיות של המשבר הכלכלי. חברי הכנסת, נגיש להצבעה.

ה צ ב ע ה

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר א' שוסטק:
פה אחד הוחלט לקיים דיון בכנסת בנושא זה.

זה לא נוגע לאיש מלבד אלה הנושאים את כתפיהם את בעיות העבודה, הרווחה והבריאות.

באותה מידה זה נוגע היום לכל מה שעומד לקרות לנו במערכת החינוך. ועדת החינוך יושבת ודנה בנושאים, חבריה מגישים הצעות לסדר-היום ואומרים לנו מה הן ההשלכות המיידיות, העכשוויות, אלה שכבר רואים אותן.

אינני רוצה להאריך. כי אני מקווה שנוכל לקיים דיון על כך. כל אחד עולה בתורו, ואין ראייה כוללת ואין לכנסת כלי פיקוח פרלמנטרי כולל שיפקח על מה שקורה בחברה הישראלית כתוצאה מהתוכנית או כתוצאה מהמשבר. הרי יכול להיות שאיזה שהוא ניתוח יצליח, אבל החולים ימותו. יכול להיות שמבחינה משקית פה ושם משהו יצליח, אבל התכונה תיידרדר והמשאבים שידרשו אחר כך כדי לטפל בהידרדרות החברתית יקוּוּ את כל ההישג השקלי או הדולרי.

הכנתי חומר רב, אבל לא אאריך. דווקא משום שיש לנו חודשים מספר כדי לבחון חלק מהדברים, אני חושבת שמחובתה ומחפיקיה של הכנסת לדון באספקטים של ההשלכות החברתיות של המשבר הכלכלי, לעקוב אחר מה שקורה, לראות מה יש במשרדים השונים מבחינת התוכניות, לראות בראייה כוללת ולא להוריד את הנושא הזה מסדר-היום. תודה.

היו"ר א' שוסטק:
תודה רבה. אני מזמין את סגן שר העבודה והרווחה להשיב על ההצעה.

סגן שר העבודה והרווחה מ' פרוש:
כבוד היושב ראש, כנסת נכבדה, אני מודה לחברת הכנסת נאוה ארד על שהעלתה את ההצעה על סדר-היום. אני רוצה לומר בתחילת דברי, שאני מסכים שהנושא יידון במליאת הכנסת, ולמה אני מסכים? מכיוון שאין לנו, לצערנו הגדול, התודעה וההתייחסות הדרושה לנושאים החברתיים ולהשלכות החברתיות של המשבר הכלכלי.

אולם, אני רוצה גם זאת להגיד: אנחנו במשרד העבודה והרווחה ערים למצב ומתכוונים לקראתו ככל יכולתנו. הייתי אומר שהבעיה אשר מעסיקה כעת את המשרד היא איך לקדם, חלילה, את פני הרעה.

ברור שעם ההחמרה במצב הכלכלי-החברתי, שחלה בחודשים האחרונים, אנו נתקלים בעלייה חריפה במספר הפניות למחלקות לשירותים חברתיים, במיוחד בערי הפיתוח. אני רוצה להעיר, שאין דומה המצב בערים למצב בערי הפיתוח. מעניין, שהפניות החדשות אינן רק על רקע של אבטלה, אלא על רקע של ירידה בהכנסה. גם אם האיש לא משתייך לקטגוריה של מבטלים, מצבו קשה עד מאוד. הייתי אומר שמצבו של המעמד הבינוני הוא במידה מסוימת גרוע עוד יותר ממעמדם של אלה שאנחנו יודעים שיש צורך לראות להם.

כבר היום, באבטלה ממוצעת של 5.9%, אין השירותים הקיימים מספקים את הדרישה. אין אנו רוצים שמישהו ישלה את עצמו שאנחנו מספקים את הדרישה. מנייתו שנעשה במחלקה לתכנון ולמידע מתברר, שאומדן תוספת הפונים היום הוא כ-2,000 פניות חדשות של משפחות.

היו"ר א' שוסטק:
אדוני סגן שר העבודה והרווחה, אני מכין שהכינוי חומר

כ. הצעה לסדרהיום הכוונה להרוס שני בתים במגדל-כרום

השנאה בין יהודים לערבים ולגרם למתיחות מיותרת ככפר מגדל-כרום ובכפרים ובמצפים שבסביבה.

על כן מצאתי לנכון, על אף שאני יודע מראש שלא תהיה חשוכה על הצעת היום, לעמוד מעל הבמה הזאת ולהזהיר, לא רק על-מנת שיירשם הדבר בפרוטוקול, אלא על-מנת שכל הציבור בישראל ידע שהיינו ערים לבעיה ואנחנו הוורים ומוזהרים מפניה. אנו מזהירים מפני האפשרות, שכניצוחו של קצין המחוז ישראל קניג, יבוצעו צווי ההריסה ויידלק פתיל ביחסים בין יהודים לערבים. כפי שהקריאה מופנית אל שר הפנים ואל פקידות משרד הפנים — היא מופנית לכל משרדי הממשלה ולראש הממשלה.

אדוני היושב-ראש, משרדו של השר עזר ויצמן עמד על הסכנה שבביצוע גזרי-הדין האלה ואף מלשכתו — עלי-די עוזרו מר גינת — הובטח שהצו לא יבוצע, אך כאלו בשביל להדגיש את הכוונה הודונית, למחרת ההבטחה הופיעו פקיד משרד הפנים בליווי המשטרה, עסקו במדידות וכאלו הכינו את הבתים להריסה. יש לנו כאן עניין, במידה רבה מאוד, לא רק עם פסק-דין יבש שניתן בהחלט להקפוא, שניתן להמתין עם ביצועו, שניתן לחכות עד שיימצא פתרון לבעיות של אותם מאות בתים שנגדם הוצאו צווים, אלא עם שרירות לב של פקידות שרוצה לומר לציבור הערבי: אין במדינה הזאת שרים שיכולים להתחיל, אנחנו המחליטים; וקשה להימלט מהרושם שפקיד משרד הפנים רוצים להוכיח לשר עזר ויצמן שלא הוא המחליט, שלא הוא המייצג, שלא הוא השוקל את הרברים, אלא הם, להם המלה הסופית.

אנחנו מציעים שייעשו שלושה דברים: 1. תירשם בפרוטוקול הכנסת הבטחתו של מר גינת, עוזרו של השר ויצמן, שלא יהרסו בתים במגדל-כרום; 2. יתערב משרד ראש הממשלה בנושא ויימצא פתרון מהיר להחששת אישורן של תוכניות המתאר של הכפרים הערביים, "החקועות" זה שנים, כדי לנסות לצמצם את הבעיה הזאת; 3. ייוונו חלק גדול מאותם בעלי בתים שנאלצו, בחוקף הנוכחות, להקים את בתיהם כפי שהקימו אותם והם כלולים ממילא בתכנון המוצע עלי-די הכפרים, כאלה שאינם באים במקום איה פרויקט או איו אדמה המיועדת לציבור, או שאינם מפרעים לכלל.

תמהני מדוע דווקא במגדל-כרום צריך להתרחק 80 מטר מהכביש, כשיש עשרות יישובים יהודיים שהבניה שלהם בסופו של דבר מגיעה עד 40 — 50 מטר מהכביש. מדוע זה חל על בקעת-הכרם, על ואדי-ערה, על הכפר מוסמוס, ולא חל על מקומות אחרים?

אנחנו יודעים שהעובדה שבועדת התכנון הארצית אין אף לא נציג ערבי אחד של השלטון המקומי היא אחד הגורמים לעיוות במצב הזה, כי לא תמיד חברי אותה ועדה מודעים לצרכיו ולמצבו הפיסי הקיים של הכפר הערבי.

לכן תביעתנו היא שהטיפול בנושא הזה יואץ, שיימצא פתרון וכך לפחות נסייע לאזרחים הערבים שלא לעבור על החוק, נסייע לתכנונו של הכפר הערבי ונמנע טרגדיות ומתיחות מיותרת ביחסים בין יהודים לערבים. תודה רבה.

הי"ר א' נחמיאס:

תודה לחבר הכנסת מחמד ותד. בבקשה חבר הכנסת אמנון לין, יש לך הצעה אחרת.

הי"ר א' שוסטק:

חברי הכנסת, נעבור להצעה הבאה בסדר-היום: הכוונה להרוס שני בתים במגדל-כרום. המציע — חבר הכנסת מחמד ותד. אינני רואה פה את שר הפנים. לא תהיה תשובה.

מחמד ותד (מפ"ס):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הרשה לי, אדוני היושב-ראש, להשתתף בצערו של שר הפנים על מות אמו. שר הפנים היה אמור להשיב על ההצעה הזאת, אך לצערי קרה אירוע טרגי ואמו מתה. אני מבין, שגם אם היתה אפשרות כלשהי לדחות את ההצעה לשבוע הבא, הדבר לא היה מסתייע, והשר לא היה יכול להשיב, משום שבכל מקרה, כנהוג ומקובל — ואני מכבד את הנהגים — הוא יצטרך לשבת שבעה.

ההצעה היא דחופה. לא הייתי אומר שהיא בנפשנו, אבל רואי יכולה להיות לה השלכה על יחסי יהודים וערבים בגליל ובמדינה בכלל.

כידוע, עדיין יש בכפרים הערביים קרוב ל-7,000 בתים שנבנו בלא רשיונות בנייה. הן כתוצאה מצמצום תוכניות הבנייה בכפרים הערביים, אשר נקבעו כחלקן עוד מימי המנדט ועד היום לא הורחבו ולא תוקנו. והן כתוצאה מאי-אישורן של תוכניות בנייה בעשרות רבות של כפרים ערביים. בכפר מגדל-כרום, בבקעת בית-הכרם, כפי שהיא קרויה בעברית, תוכנית הבנייה הוגשה ב-1976.

זאת אומרת, לפני כשמונה שנים הוגשה הרחבה של תוכנית הבנייה של הכפר הזה, אך תוכנית הבנייה טרם אושרה. הכפר היה יורה לאירוע טרגי, כאשר לפני כמה שנים החליט הממונה על המחוז, בסיועם של כוחות הביטחון, להרוס שני בתים בכפר, דבר שגרר התנגשות בין תושבי הכפר לבין כוחות הביטחון והסתים בהריגתו של האזרח המנוח אל-מסרי. על רקע הריסת ביתו, רבים הן מבני הכפר והן מכותות הביטחון נפצעו באירוע זה.

לא היה די באותו אירוע טרגי ובאותה הזנחה פושעת של הממונה על המחוז והתנכרותו להיענות לדרישותיהן של המועצות, המקומיות הכפריות באזור. לאחרונה נודע למועצה המקומית, שהמשטרה מתכננת לתת סיוע לחפות על פעילי משרד הפנים, שיבואו להרוס שני בתים מסוימים מבתי הכפר, בטענה שהם נמצאים "קרוב מדי" לכביש הראשי.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לציין, שלא רק שני בתים אלה נמצאים בקו של פחות מ-70 מטר מהכביש העובר עלי-די הכפר, אלא קיימים שם עשרות בתים שנבנו במשך השנים, והמועצה מוכנה להסכים שבטווח של 35 עד 45 מטר מהכביש לא יהיו בניינים, עד שהבניינים הקיימים יאושרו.

משרד הפנים איננו מוכן לקבל את ההצעה הזאת. הממונה על המחוז עומד על כך, שהבתים ייהרסו וזאת על סמך פסק-דין של בית-המשפט, אומנם, לפי הנוסח היבש של חוק התכנון והבניה יש צווי הריסה, אך השכל הישר אומר שלא צריך לבצע את כל צווי ההריסה. לו היו מבצעים את כל פסקי בתי-המשפט בנושאים האלה, היו מבצעים 40,000 פסק-דין של הריסה. הן בסקטור הערבי והן בסקטור היהודי. נטפלו דווקא לכפר הזה ולבתים האלה, בניסיון לנצל ניצול ציני את העובדה, שהכנסת עומדת לצאת לפגרה, ולבצע את ההריסה וללבות בכך את

חברי הכנסת, אני עומד על במה זו, והדברים האלה יירשמו ב"דברי הכנסת". אני חרד שבגלל חוסר חשומת לב של כולנו, אולי גם בממשלה אצל מי שחייב למצוא לכך פתרון. אנחנו עלולים, בלי שנדע ובלי רצון, כמובן, להגיע למשבר יחסים בין יהודים לבין ערבים, משכר שאין לו שום צורך חיוני, ואין שום היגיון שהוא יפרוץ אם נדע איך לפתור את הבעיה. מכל מקום, יש פתרונות.

כאן אני רוצה לומר גם לידידי מחמד ותר, שאני יודע שהציבור הערבי מוכן להיענות לכמה פתרונות — — —

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
למה זה צריך להיות עימות בין יהודים לערבים? למה?

אמנון לין (המערך):
חבר הכנסת טובי, אתה מחפש משהו כדי להתנגד לי? לא הפעם.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אבל אסור להציג זאת כך.

אמנון לין (המערך):
חבר הכנסת טובי, גם אם אין שום צורך בעימות, עימות כזה יכול לקרות פתאום, בלי רצון של איש, אם, ואמר חבר הכנסת ותר, הצו יבוצע והממונה על המחתו ייתן הוראה לבצע בהתאם לפסק-הדין של בית-המשפט, אפשר להיות צודק כלפי החוק, אבל לעשות משגה גדול שיעלה לכולנו ביוקר, איש מאתנו לא מעוניין בזה.

יש פתרונות. אני רוצה שתדעו שיש פתרונות. אינני עומד להציע את הפתרונות האלה כאן, אבל, כאדם שעוסק בניסיון למצוא פתרונות לדבר הזה — אני יודע מהציבור הערבי שמוכנים לפתרונות גם כשמדובר בשינוי של הבנייה בכפרים הערביים, לגובה, אבל לא זה הרגע שאנחנו נעסוק בזה — אני מציע שהנושא כולו יעבור לוועדה, מתוך תחושה שאם זה יעבור לוועדה נוכל ללמוד, ללכך את הבעיה ולקדם את פתרונה.

היו"ר א' נחמיאס:
תודה לחבר הכנסת אמנון לין, חבר הכנסת מחמד ותר, האם אתה מסכים להעביר הצעתך לוועדה?

מחמד ותר (מפ"ם):
לוועדת הפנים, אני מקבל, אני מסכים.

היו"ר א' נחמיאס:
מסכים, חברי הכנסת, לפנינו הצעה אחת, להעביר את הצעתו לסדר-היום של חבר הכנסת מחמד ותר, בנושא הכוונה להרוס שני בתים במגדל-כרום, לוועדה. מי להצעה זו — ירים ידו.

ה צ ב ע

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

כא. הצעה לסדר-היום

גילויים של רוצחי הזוג מבית-שמש והמשמעויות הנובעות מכך

אמנון לין (המערך):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הזמן קצר, השעה מאוחרת, איני בא להציג את הנושא הזה על כל האספקטים שלו. יש לאירוע הנורא והנפשע הזה, רצח הזוג מבית-שמש,

אמנון לין (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני פשוט ממלא חובה, כחבר הכנסת מהשורה, בראותי ששר כלשהו משרי הממשלה לא נמצא כאן כדי להשיב, בהתאם לחקנון, על הצעתו החשובה של חבר הכנסת ותר, ביקשתי למלא את החובה הזאת להשיב ולהציע לכנסת את הצעתי להעביר את הנושא לדיון בוועדה.

אני יודע ששר הפנים נעדר מישיבה זו ולא יכול היה לענות על ההצעה מפאת האבל בביתו היום. כולנו נשלח לשר הפנים את השתתפותנו בצער.

מכיוון שאני בא, כפי שאמרתי, למלא את חובתי, כחבר הכנסת מן השורה, להשיב על הצעתו של חבר הכנסת מחמד ותר, אני רוצה לומר לחברי הכנסת, כאחד האנשים אשר מלווים את הציבור הערבי בארץ מיום הקמת המדינה — ואני אחד מאלה שפעלו לפיתוח, להעברת מפעלים ולניסיון לעזור לציבור הערבי בכל שטחי הפעילות והקידום של היישובים הערביים — כי יש לנו תופעה של מחדל גדול מאוד של המדינה בכל מה שנוגע לחקנון יסודי של שטחי המתאר של הכפרים הערביים, ולפתרונות ביחס לרשיונות בנייה — — —

פנחס גולדשטיין (הליכוד):
מה אתה מציע?

אמנון לין (המערך):
כבר הצעתי, אם לא כן, לא הייתי עומד כאן.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):
אני תומך, בעיקר אם תקצר.

אמנון לין (המערך):
ברצון הייתי עושה זאת בבדיחותא, אילו לא הייתי רואה את הבעיה הזאת כבעיה חמורה.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):
הייתי מאוד רציני.

אמנון לין (המערך):
חבר הכנסת גולדשטיין, אני רוצה לומר לך, שאתה לא קיבלת שיחות טלפון כמו אלה שאני קיבלתי הלילה מכמה וכמה אישים ממגדל-כרום — וזו רק דוגמה אחת של מקרים רבים בכל הכפרים של הציבור הערבי בארץ. אתם צריכים לדעת שהתופעה הזאת — חבר הכנסת ותר הגדיר אותה, ואינני רוצה לקבוע מספר מדויק, אבל מדובר בלמעלה מ-7,000 בתים — אני רואה בה סכנה לא רק בביצוע פסק-דין של הריסת שני הבתים במגדל-כרום — — —

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
גם בתמרה.

אמנון לין (המערך):

זה מה שרציתי לומר. אני יודע שיש על הפרק עשרות בתים, בגשר-זוקא, ואחרים, ואני יודע שמות — אנשים פנו אלי — ואני חרד.

היו"ר א' נחמיאס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא: גילויים של רוצחי הזוג מבית-שמש והמשמעויות הנובעות מכך, מאת חבר הכנסת אמנון לין.

חשוב בעיתון "מעריב" — "אנא, סלח לנו מיכאל כהן". עם כל הכבוד לעיתונאי משה ז"ק, הוא צריך לבקש סליחה? יפה שעשה זאת. אבל, איפה עורך-הדין רוטנשטריך, העומד בראש אגודת העיתונאים? אני שואל אתכם, חברי הכנסת, איפה האגודה לשמירת זכויות האזרח? על-פי איזה מין סלקציה הם פועלים? כשאנו שומעים על פגיעה במקום אחר, מייד שומעים ברדיו, בטלוויזיה ובעיתונות את דברי האגודה לזכויות האזרח. האם יש מקרה חמור יותר מהמקרה הזה? פה לא מדובר על אישום בהוצאת שם רע על פרט זה או זה. פה מדובר על כך, שהעיתונות הפלילה אדם אומלל שקרתה לו טרגדיה נוראה. והפכה אותו לאשם.

אני יודע את הטענות, וברשות העיתונות האפשרות לומר: המשטרה הדליפה לנו. בירדתי את זה אצל קציני משטרה, אצל שר המשטרה והמפכ"ל. הם עשו לעצמם בריקה. אילו היה כאן שר המשטרה, הוא היה עונה על כך. ההדלפה לא באה מצד המשטרה.

יוסי שרד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אלא ממי?

אמנון לין (המערך):
אינני יכול לומר, אני דורש חקירה. אם לא תהיה חקירה, ואני מסכים שאולי לא יכולה להיות חקירה, גם אז עדיין אינני פוטר את העיתונות מהאישום הזה. היא לא היתה רשאית לעשות זאת.

אבל, אני שואל שאלה אחרת: יש לנו יועץ משפטי של הממשלה, והוא מדקדק מאוד כאשר מדובר באנשי ציבור ואומר שדין אחד לכולם, שכולם שווים לפני החוק. אם כן, מה עם העיתונות? איפה העורכים של העיתונות? האם הם אינם שווים בפני החוק? מדוע לא יבוא היועץ המשפטי, ויחבע מהמשטרה או מגורם אחר כלשהו לבדוק קודם כול את אגודת העיתונאים? יהיה מי שיעזי להתייצב, לא אל מול איש ציבור מסכן, שאפשר לחסל אותו מייד, אלא מול העיתונות, המעצמה השישית שלנו? איפה היועץ המשפטי, נראה אותו? כולם שווים בפני החוק? זאת מלה ריקה.

לכן, חברי הכנסת, ראיתי לנכון לעורר את השאלה הזאת. העיתונות, ובראשה עורך-הדין רוטנשטריך, שאני מכבד ומערך אותו מאוד, והאגודה לזכויות האזרח, יקומו ויבקשו סליחה מאותו מיכאל כהן המסכן, שכן ביוז אותו, שתימצא דרך לתת לו פיצוי על הנוק שנגרם לו.

לא אסיים את דברי, בלי לדבר על ניצוץ של אור אחד שהיה באירוע האומלל והמסכן הזה. אני מדבר על שירות הביטחון הכללי שלנו. כל הכבוד לו. בשעה שהכתורות דיברו על רצח על רקע רומנטי, היה מוסד אחד שבשקט ובשקידה, בלא פרסום, בלא כל ניסיון לזקוף לעצמו הישגים וציונים לשבח, עשה עבודה יוצאת מן הכלל והביא את האשמים לדין, כונתי הביא את החשודים לדין. הביא לדין את אלה שהודו במעשה הרצח ושחזרו אותו.

מבמה זו אני שולח ברכה לשירות הביטחון הכללי, אנשים שעושים עבודה אפורה ונועזת, ולא רק במקרה זה, אבל במקרה זה אנשים הסתכנו ממש כדי לגלות את החשודים. תבור עליהם ברכה. כולנו חייבים להתגאות בהם.

היור"ר א' נחמיאס:

תודה לחבר הכנסת אמנון לין, חבר הכנסת פנחס גולדשטיין, בבקשה.

משמעות ביטחוניות מרחיקות לכת. הגיע הזמן שברצינות רבה, מעל לכל הוויכוחים בינינו על השקפות עולם שונות, נדון בדרכי הענישה של מבצעי מעשי רצח בדם קר בישראל, יהודים כערכים.

אני רוצה לומר, שבדברי על מבצעי רצח בדם קר אני מתכוון גם לחטיפת ילדים, על-ידי יהודים או ערבים, חטיפת נערות צעירות ורציחתן, רצח זקנים בכחיהם, כאשר פושעים נכנסים לבית ורוצחים זוג זקנים בדם קר. לא ייתכן שנעבור לסדר-היום, בלי שהחברה הישראלית תגונן על האדם בישראל.

אני מזוהר: אם האדם בישראל, האזרח הפשוט בארץ, לא יחוש שיש מי שמבטיח את ביטחונו, אני מתנבא ומתריע, שיהיו אזרחים שיקומו וייקחו את החוק לידיהם. דבר שאיש מאתנו אינו מעוניין בו. כדי למנוע את הדבר הזה, ציפיתי שאירועים כה מזעזעים, כמו אלה שהיו בתקופה האחרונה, יעוררו את הבית הזה, כדי לחשוב מחדש מה הם דרכי הענישה שאנחנו חייבים לחקק במדינת ישראל.

אמרת שלא אעסוק בנושא זה אלא באספקט אחד. מעל כמה זו אני אומר: אני משוכנע — איני יודע מה יגיד ובמה יעסוק ידידי חבר הכנסת אוריאל לין-אסולין, אבל אני יכול לומר לכל אלה הנמצאים באולם שאני בטוח, בלי שיש לי כרגע אפילו צל של רמז — שלא ירחק היום וממשלת ישראל תגיש לנו הצעת חוק על-ידי כל הממשלה פה אחד, לפסוק פסקי-דין מוות כנגד מבצעי רצח בדם קר, הן מתחילים, הן ערבים והן יהודים, בכל מקרה של מעשה רצח בדם קר. אני בטוח בזאת, ואז כולנו נתייחס לנושא. לכן, איני רוצה לעסוק בזה עכשיו.

חברי הכנסת, באירוע המזעזע והמצער, הרצח הנפשע של הזוג מבית-שמש, היינו עדים לדבר שעוררייתי, ועליו אני רוצה לדבר. לא נוכח כאן שר ששייב על ההצעה הזאת — ואני בפירוש אומר שלא שר המשטרה צריך לענות על הצעתו זאת לסדר-היום, כי לא אלו אני פונה, צריך היה לענות על זה החינוך. מראש אומר, שאני מציע שיושב-ראש ועדת החינוך, המופקד על העיתונות ועל התקשורת, ישיב על ההצעה הזאת. ואומר במה אני מדבר.

מה התבררנו, כאשר שמענו על האירוע המזעזע, רצח הזוג מבית-שמש? בכותרות ראשיות בעיתונות ובטלוויזיה קראנו ושמענו שהמשטרה חושדת במיכאל כהן, בעלה של מיכל כהן. שהוא ביצע את הרצח על רקע רומנטי, כאילו לא די בכך שרעייתו נרצחה כפי שנרצחה, לא די שהיה לו אירוע טרגי במשפחה, לא די שלא יוכל להביט בפניהם של תושבי העיר, של הילדים בבית-שמש ובביתו. המשטרה — בטרם נתפסו החשודים, שבמקרה זה הודו אחר כך ברצח הנפשע — חייבת היתה מצדה לחקור את המקרה עד הסוף, גם אם יש חשד של אירוע על רקע רומנטי. זה בסדר. אבל, מה עם העיתונות? איך העיתונות הרשתה לעצמה להפליל אדם שעבר טרגדיה כזו? ולך תזכה אחר כך את האיש הזה.

חברי הכנסת, אני יכול להתגאות. מעל כמה זו החלטתי לתת ציון לשבח לעיתונאי אחד, שהעזי לכתוב את הכתבה "אנא, סלח לנו מיכאל כהן" בעיתון "מעריב", "הלוא הוא העיתונאי משה ז"ק.

יוסי שרד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
זה מה שנקרא: מפרסמים וכוכים.

אמנון לין (המערך):

אבל, לא הוא פרסם. כל הכבוד לו על שהיה לו האומץ לקום ולומר את דברו בשם העיתונות ולכתוב מאמץ כל כך

אמנון לין (המערך):
אני מסכים.

הי"ר א' נחמיאס:
לפנינו הצעה אחת, להעביר את ההצעה של חבר הכנסת אמנון לין לוועדה שתקבע ועדת הכנסת. אני מעמיד את ההצעה להצבעה.

ה צ ב ע

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע
ועדת הכנסת נתקבלה.

כב. הצעה לסדר-היום רצח מאיר בן-יאיר ומיכל כהן ז"ל ליד בית-שמש

אוריאל לין (הליכוד):
הפרסומים האלה באו כולם מהמשטרה. הם היו לפני המעצר.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
המשטרה לא חוקרת, היא עוצרת.

אמנון לין (המערך):
היא הזמינה לתת עדות, לא עצרה.

אוריאל לין (הליכוד):
משום שקשה מאוד לחקור. קיימנו דיון ממושך עם היועץ המשפטי ונציגי משרד המשפטים בוועדת החוקה, חוק ומשפט, והגעתי למסקנה שצריך לאסור באופן מוחלט גם את הגילוי וגם את הפרסום, מלבד במקרים ספציפיים, בעבירות ספציפיות, ועל-פי הרשאה.

יש המקרה שלאחר מכן נשמע עליו מחבר הכנסת עובדיה עלי בעפולה. עדיין לא מצאנו את הנעדרים, ויש בלב כולנו תקווה שזה לא ייגמר בטרגדיה. אבל יש חשש בלב, וההנחות ידועות לכולנו.

לפני המקרה של הרצח הכפול בכרמיון, היה מקרה הרצח של חייל בשם משה תמם בשנת 1984. ליד ג'נין; היה רצח של חייל בשם דוד בוקר ז"ל בשנת 1983; וגם הרצח של אבי בלומברג ז"ל. היו עוד שלושה ניסיונות לחטוף חיילים בדרכים, ואותם חיילים, הודות לתושייה בלתי רגילה ועוז שהם גילו, נחלצו ממצב שאיננו יכולים לדעת מה היתה יכולה להיות אחריתו. היו מקרים נוספים של מעשי רצח שאין דוגמתם לזוועה בישראל, בנוסף על כל מה שאמרתי. אינני רוצה לחזור ולמנות אותם, אך אציין שלפחות שניים מהם — דני כ"ץ ודפנה כרמון — בלב עיר הכרמל חיפה, היו על רקע לאומני. המפה של כל האירועים האלה פורסמה היום בעיתון "מעריב". היא מראה, שכל האירועים האלה התרחשו בלב מדינת ישראל, בתחום הצר של מדינת ישראל, כמעט כולם בתחומי ה"קו הירוק". במרבית המקרים עוד לא נחשפו הרוצחים.

יש לי הרגשה שחושני קה. כבר שנה אני מנסה לדבר על התופעה הזאת בכנסת ואיני מצליח להביא לאיזו התעוררות בנושא; שנה. ואני קובע בכל מידת האחריות, שממשלת ישראל לא השכיחה עד היום להבין את התופעה שמתרחשת ולא עשתה מה שהיא צריכה לעשות כדי למנוע הישנות מקרים כאלה. אני אומר זאת אף שהיום ראש הממשלה אמר שאנחנו עומדים כסלע, ואני אוכיח מייד את הדברים האלה; אינני אומר אותם סתם.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

לאור דבריו של חבר הכנסת לין, ומאחר שאיני רואה פה את שר המשטרה, ולאור הספציפיות של הנושא, אני מציע להעביר את הנושא לדיון בוועדת החינוך והתרבות של הכנסת.

הי"ר א' נחמיאס:

הנושא לא יכול לעבור לוועדת החינוך והתרבות, אבל אם אתה מערער, אני מוכן להצביע על ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכנסת והיא תקבע איזו ועדה תדון בו.

חבר הכנסת אמנון לין, אתה מסכים שהנושא שהעלית יועבר לוועדה שוועדת הכנסת תקבע?

הי"ר א' נחמיאס:

אנו עוברים להצעה הבאה בסדר-היום מס' 2447: רצח מאיר בן-יאיר ומיכל כהן ז"ל ליד בית-שמש — מאת חבר הכנסת אוריאל לין.

חבר הכנסת נחמן רז, אולי תישאר באולם ותקשיב לדברים, כדי שתוכל למלא את מקומו של שר המשטרה. הייתי רוצה למנות את עצמי, אבל אני ממנה עכשיו אותך.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

אם חבר הכנסת נחמן רז חייב ללכת, אני אמלא את מקומו.

עובדיה עלי (הליכוד):

מדוע אין אף לא שר אחד באולם?

אוריאל לין (הליכוד):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני פשוט מצטער שחברי, חבר הכנסת אמנון לין, לא שמע את הצעת החוק שהצעתי לפני שעה. הצעת חוק בתי-המשפט (תיקון). בהצעה זו התייחסתי לתופעה הזאת ממש והסברתי שאיננו יכולים עוד לסמוך על מידת הריסון העצמי של העיתונות ואיננו יכולים להרשות שתימשך השחיקה של רגשות המשפחות ביחסים שבין העיתונות לבין המשטרה. המקרה של רצח הכפול בבית-שמש הוא רק ביטוי לשורה רצופה של מקרים, שבהם חזרה התופעה, שלאחר מקרה רצח היו בעיתונות פרסומים שהכפישו את שם הקורבן. תופעה זו קיבלה ביטוי חריף במיוחד בהמקרה של מאיה זינגר. אני ביקרתי את הוריה לפני כחצי שנה, והבנתי מה הם היו צריכים לעבור.

חברי הבית, מאז הרצח הכפול שדנו בו כאן באוקטובר 1984, של שני הסטודנטים ליד מנזר כרמיון, שמענו על הרצח של הרם קדמי בדצמבר 1984, על הרצח של החייל עקיבא שאלתיאל ז"ל באפריל 1985, על הרצח של דוד פלזן במאי 1985, ועל הרצח של מאיר בן-יאיר ומיכל כהן ביוני 1985. אגב, גם במקרה של דוד פלזן ז"ל היו פרסומים שניסו לראות את הרצח על רקע רומנטי. והיו גילויים — — —

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
היה מעצר.

אוריאל לין (הליכוד):
היה מעצר, אבל הפרסומים היו לפני המעצר.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
כל זה בא מהמשטרה.

האם הרציחות האלה בוצעו מעבר לתחום "הקו הירוק"? הרי מרביתן בוצעו בתחום "הקו הירוק". מהי האבחנה המיושנת הזאת? חייל יכול לנוע לבדו בדרכים בלי נשק. עד היום אין הוראה שמטילה חובה לנוע בזוגות וכן לשאת נשק. זו דוגמה אחת.

משרד הפנים, שאחראי בצורה מוזרה ביותר על מתן רשיונות לנשיאת כלי ירייה, עדיין חי במושגים מלפני שלושים שנה. משרד הפנים סבור, שאדם שרוצה לקבל נשק להגן על עצמו, אינו יכול לקבל רשיון, אם הוא אינו גר ביישוב ספר או אינו סוחר חכשיטים. רשיון לשאת כלי ירייה למי שרוצה להגן על עצמו לא נותנים לאלה שיכולים להירצח בדרכים — אלה שנרצחו בדרכים — אלא למי שהוא סוחר חכשיטים או גר ביישוב ספר. על-פי התפיסה הזאת פועל היום משרד הפנים.

אני רוצה לציין, בכל אופן, מה ניתן לעשות, אם כי זו לא חובתי לציין ולומר מה אפשר לעשות. אני מתייחס כרגע רק לתופעת הטרור החדש. לפי דעתי, בכל מקרה שבו מתגלה רצח של אזרח או תושב בישראל, שיש היסוד הקלוש ביותר להאמין שהוא נעשה על רקע לאומי או חבלי, צריכים לטפל בזה לא במשטרה לבדה אלא כל כוחות הביטחון בתיאום מוחלט, ולא שאנחנו נשמע על החיים הרומנטיים של אותם נרצחים. זה הדבר הראשון.

דבר שני: אנחנו צריכים להשקיע הרבה יותר עבודת מודיעין יסודית בהיקף ובעומק, משום שכמות העבודה שמושקעת לאחר שמתגלה מקרה רצח בחיפושים, בכוח האדם שצריך להשקיע במציאת האשמים ובמציאת הגופות, היא עצומה. אנחנו יכולים — ומוטב שנשקיע משאבים אלה — בעבודת מודיעין מוקדמת.

אנחנו צריכים לקבוע סדרי ביטחון שונים לחיילים. הם צריכים לשאת נשק גם במקומות שבהם נרצחים חיילים, בחתומי "הקו הירוק", מוטב שלא ינועו ביחידות אלא ינועו בזוגות, לפחות בעת החשכה, אך לא רק בחשכה.

אנחנו צריכים להוציא ממשרד הפנים את כל סמכותו לתת רשיון לנשיאת כלי ירייה, משום שמשרד הפנים אינו מבין שום דבר בנושא הזה. אין שום שייכות בין משרד הפנים לבין בעיות ביטחון הפנים במדינה. עקרון ההגנה העצמית והזכות של מי שרוצה להגן על עצמו לשאת נשק חייבים להיות זכות החלטתית, בלי שום סייגים.

אנחנו יכולים לשלב את כוחות צה"ל בשלב האימונים בסריקות מסיביות בשטחי הארץ, כדי לאתר חוליות של מחבלים גם במקומות שחושבים שאולי הם לא ימצאון בהם, גם במקומות סמוכים לערים, גם ביערות סביב הערים, גם במקומות דומים לאלה שבהם נתגלו הגופות ואירעו מקרי הרצח האחרונים. אפשר בהחלט לווסת יותר ולשלב את האימונים של צה"ל בסריקות בשטח, מתוך כוונה למצוא את החוליות, למצוא את אותם האנשים שעומדים לבצע מעשה רצח.

אני מביא את הדברים האלה כדוגמאות בלבד. לפי דעתי, בהחלט יש לנו תשובה. אני למדינת ישראל אם לא נשכיל למצוא תשובה לחופעת הטרור החדשה הזאת, שעומדת להשתלט על כל אורח חיינו. תודה רבה.

יש לנו במדינה סוג חדש של טרור, מהמסוכנים ביותר. מהשפלים ביותר. הוא מאיים על כל אורח חיינו, הוא מאיים על פניה של המדינה כולה, ואנחנו לא השכלנו להילחם בו. איננו נלחמים בו כפי שצריך. והסוג הזה של טרור צובר דינמיקה, משום שמאז הרצח הכפול שהיה ליד מנזר כרמיון המקרים הולכים, ומתרחבים בתאוצה הולכת וגוברת. ואתה שואל את עצמך: כמה קורבנות עוד צריך כדי שובין שצריך להיאבק בצורה אחרת?

אינני אוהב לדבר על יהודים וערבים, אינני אוהב לדבר בסממנים לאומניים. אבל, אחת הסיבות להקמת מדינת ישראל היתה הצורך שלא עוד אפשר יהיה לרצוח יהודים בעולם הזה. וכאן, בתוך מדינת ישראל, רוצחים יהודים משום שהם יהודים, ואנחנו לא משכילים להיאבק בתופעה? שדים מגיבים באיוז רמה של קהות חושים, כמעט בטמטום, על הבעיה. ואיפה הסממן המובהק של הבעיה? כאשר אומרים לך: מה אפשר לעשות? מה אתה מציע לעשות? ולא אומרים לך מה אתה מציע לעשות מתוך כוונה שרוצים באמת לעשות, אלא מתכוונים לומר לך: אין מה לעשות, אנחנו צריכים להשלים עם זה. כרגע שהגענו למדרגה שמישהו מוכן לרמוז שאנחנו צריכים להשלים עם תופעה כזאת, אינו לנו. אבל זה מה שמחפפת.

לאחר הרצח של הדס קדמי ז"ל קראתי ב"מעריב", שקצין בכיר במשטרה אמר — והוא צוטט: אם יתברר בסופו של דבר שהרצח האכזרי של החיילת הדס קדמי בוצע ממניעים לאומניים בידי ערבים חושבי מדינת ישראל, אזי לא חוכל עוד המדינה להימלט מהכרה בעובדה שנוצר מצב חדש הדורש היערכות חדשה של האחראים לביטחון הפנים. יש היערכות חדשה של האחראים לביטחון הפנים?

שר המשטרה ח' ברילב:
מי זה הקצין הבכיר? זה היה כתוב בעיתון?

אוריאל לין (הליכוד):
זה לא היה כתוב בעיתון. אדוני שר המשטרה, מאחר שבדברים האלה יש היגיון, אני רוצה לייחס אותם לקצין בכיר במשטרה. אינני חושב שהכתב הגה אותם מלכו, על-פי הניסיון שיש לי, על כל פנים. אני חושב שאמר זאת באמת קצין בכיר, ואני חושב שיש צורך בהיערכות חדשה. ואסביר גם היכן.

השאלה המרכזית היא, האם אנחנו עושים כל מה שאנחנו יכולים לעשות, ואדוני שר המשטרה, כאשר לא נכחת באולם דובר על התופעה שגם במקרה הרצח הכפול וגם במקרה של רצח חייל המילואים דוד פלזן היו פרסומים שרמזו כאילו בוצע הרצח על רקע רומנטי, והוכח שלא כך היה.

אמנון לין (המערך):
כיוון ששר המשטרה לא היה באולם, אני רוצה שהוא ידע שאני לא מטיל את האשמה על קציני משטרה אלא על העיתונות.

אוריאל לין (הליכוד):
חבר הכנסת אמנון לין, יש לי כאן תשובה משר הביטחון. אני שאלתי את שר הביטחון, האם חיילים בישראל צריכים לשאת נשק כשהם נעים בכבישי הארץ. קיבלתי תשובה: כאשר הם נעים בתחום "הקו הירוק" אין הם צריכים לשאת נשק.

כג. הצעה לסדר-היום המלחמה בטורף

הבוקר השיב כאן שר הביטחון בתשובה על שאלתא ואמר, שהאנשים שנחפסו על הרצח בבית-שמש יועמדו לדין. אז מה? אז הם יועמדו לדין. לאחר ששוחזרו 1,150 המחבלים, נפרצו כל הסכרים.

אני רוצה להעיר בנקודה זו, שלפנינו התערערו הולכת וגדלה של שלטון החוק במדינה. התערערו זו נובעת מחולשתה ההולכת וגדלה של הממשלה. ולצד, לשמאל במדינה יש ככך חלק מכריע. זה שנים מספר מנהל השמאל מערכה מתמדת בשם חופש הביטוי, בשם ערכי הדמוקרטיה ושוויון הזכויות והמלחמה לשלום, מערכה המכרסמת בכוחה של הממשלה במדינת ישראל לעמוד בפעולות של מי שקם עליה להורסה. ולאט לאט נכבלות ידיה של הממשלה בביצוע פעולות שצריכות להיות נורמליות לגמרי למען הגנתנו.

התוצאה היום היא, שחיילים מפחדים לפגוע במי שזורק עליהם אבנים כדי להורגם, והציבור כחוש רואה את ההפליה הקיימת בדמוקרטיה במדינת ישראל בין יהודים מצד אחד ובין ערבים מן הצד השני. ערבים מסתובבים בביטחון באין מפריע בערינו, ויהודים סגורים בחשש באוטובוסים. יהודים מחפשים נוסעים בביטחון וכלא חשש באוטובוסים. יהודים מחפשים מטעני חבלה מתחת לכיסאות האוטובוסים, ונחשפים בדרכים: רוצחים ערבים משוחררים וכוחות הביטחון מגינים עליהם היום במקומות מושבם, אבל מי שיוצא להגן על עצמו מפניהם, מושלך לבית-הסוהר.

כך אי-אפשר עוד להמשיך. הציבור לא יהיה מוכן לקבל לאורך ימים תופעות מן הסוג הזה. וזו הסיבה האמיתית, הטיקית, להתערערו שלטון התוק — אנוולת ידה של הממשלה.

הכנסת עסקה בחודשים האחרונים, גם כימים אלה ממש, בחקיקת חוקים נגד כהנא. כדי לחסום את דרכו. אבל, כהנא לא עולה בגלל הסדרונם של חוקים. הוא איננו בשורה לציבור בארץ. הוא עונש על כך שהדמוקרטיה נראית בעיני מספר גדול והולך של אנשים במלוא מערומיה. היא איננה מסוגלת לספק את הדברים הבסיסיים שממשלה צריכה לתת לחושביה. ומי שהצביע בעבורו בכחירות האחרונות, בעצם הצביע הצבעת מחאה, התרסה. דמוקרטיה כזאת הוא איננו מוכן לקבל.

מה שיש לעשות הוא להתעסק פחות בכהנא, ופחות לתת לו פרסומה, ולתת תשובות לאותן בעיות שלא טיפלו בהן כפי שצריך והן שנגרמו לצמיחתו. ואם תאחר הממשלה לטפל בבעיות אלו, היא לא תימלט מן הצורך לתת תשובה. אך ככל שיעבור הזמן, תהיה התשובה קשה יותר, והמחיר כבד יותר.

מה המדיניות שצריכה הממשלה לנקוט, מה היא צריכה לעשות? צריך שיבוא שידוד מערכות יסודי בכל הגישה למלחמה בטורף, ממורח ל"קו הירוק" וממערבה לו. לא צריך להסתפק בתשובות הרגילות של תוספת עוד כוח ועוד אמצעים. לא שאין בזה צורך, אבל אין בזה די. ואין צריכים לשמוח על כך שהיות שהתפנינו מלבנו, יש יותר כוחות שפנויים לעסוק בתורה ובשומרון וממערב ל"קו הירוק". תשובה זו היא חלקית. מה שיש לעשות הוא להכריז מלחמה טוטלית, דה-לגיטימציה גמורה של אש"ף על כל גילייה, לא רק הצבאיים אלא גם הפוליטיים, האידיאולוגיים והחברתיים. ויש

היו"ר א' נחמיאס:

אנחנו עוברים להצעה הבאה לסדר-היום: המלחמה בטורף. מאת חבר הכנסת עוזי לנדאו. בבקשה, אדוני.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ראש הממשלה — כפי שאמר היום בדברי תשובתו — עומד כסלע, ומאז הבחירות ביולי 1984 נחטפים ונרצחים, ואני חוזר במהירות על רשימתו של חבר הכנסת אוריאל לין: יוסף אליהו ולאח אלמקיס, אני מקווה שלא יקרה להם שום דבר, רצח הווג בבית-שמש, הווג בכרמון, רציחתו של דוד פלזן, החייל עקיבא שאלתיאל, הניסיון לחטוף את יוני דגן, החיילת הדס קדמי, פרשת החייל חמם — כל אלה אחרי הבחירות של 1984. כל אלה — ממערב ל"קו הירוק". היו מקרים ממוזר ל"קו הירוק", כמו הירצחם של זלמן אוכלוניק והחייל אהרן אבירד.

מי שמנסה להבחין בין הבעיה ממוזר ל"קו הירוק" ובין זאת שממערבו טועה, זו אותה בעיה. בשני התחומים יש חלקים בציבור הערבי, שלא רק שאינם מוכנים להשלים אתנו, אלא רצונם להביא להשמדתה של מדינת ישראל. אבל, התופעה שמאפיינת את הימים האחרונים היא יוזמת יחידים. לא עוד מעשי חטיפה וחבלה שנעשים על-פי הוראות ארגוני הטרור, אלא אנשים מעידנה, מצורף, שכיוזמתם מחליטים להרוג מישהו. לחטוף מישהו שהם מוצאים באקראי בחורשות, בשדות.

ההעזה הולכת וגוברת, התופעה הולכת וגדלה, לא רק כתחום הפגיעה הצבאי. ארגוני אש"ף מנהלים פעילות פוליטית גלויה כמעט באוניברסיטאות גם בתוך "הקו הירוק", באוניברסיטה העברית בירושלים, באוניברסיטה של חיפה. העיתונות הערבית מלאה הסתה, יש אגודות שקריות "מקצועיות", שעולות כפורחות והן כולן פוליטיות ומשרתות את מעשי אש"ף. כסף עובר את הירדן ומסייע לכל אלה. הממשלה איננה מונעת את הכסף הזה מלהיכנס.

לרועה, יש אגודות נגרים, שמרכזו והיושב-ראש שלה הם בכפר הערבי עידנה. אין שם אף לא נגר אחד. יש ארגון הקרוי ארגון לאחרות פועלים, אשר הודמן לי לשמוע עליו רק לפני שבועות מספר ב-7 ביולי, כאשר התפרסם שאלוף פיקוד המרכז סגר את התיאטרון אלי-חכוואתי ליום אחד, כדי שהארגון הזה לא יוכל להתכנס ולקיים בו את האספה הכללית שלו. יום אחרי זה היום התכנס, ומה ואמר ארגון אחרות הפועלים? הנואם מדבר על זכות השיבה והקמת מדינה פלשתינית, ועל כך שהמדינה תהיה בהנהגת אש"ף.

ביום שיש לפני שבועיים התקיים בעזה משחק כדורגל בין נבחרת מצרפת לבין מועדון מקומי בעזה. דגל אש"ף התנופף גבוה לעיני מאות שוטרים במקום הזה.

גם כתחום "הקו הירוק" יש פעולות רבות, כגון פיצוץ צינורות מים, שרפת יערות, הנפת רגלי אש"ף וביחוד צה"ל. סטודנטים בכמה אוניברסיטאות בישראל משליטים טרור, ומרצים שמתנגדים לאש"ף מדברים על כך. אין היום מורא על איש, העונשים אינם מרתיעים עוד. מרצחים ומחבלים אינם לוקחים סיכון רב, כאשר הם יוצאים לפעולות חבלה. מי שנחפס יוצא כניכור לאחר שנחפס, ומי שכיח נהרס כונה בית יפה יותר מכספים שאש"ף מעביר לו.

נגדה, ומי שפועל נגדה ועובר על החוקים, דוגמת החוק למניעת טרור, תישלל ממנו האזרחות, וייקבע אף עונש של שלילת זכות הישיבה או השהיה בכל רחבי ארץ-ישראל למי שאינו אזרח ועבר על אחת מסדרת העבירות הרשומות.

על גירוש רמז היום שר הביטחון. אני רוצה לחוק ידיו לקראת ישיבת הממשלה הקרובה. מה שקולקל ב-1979, יש לחקן היום ולהעמיק.

יש עוד שתי סוגיות יסודיות, שלא ניכנס אליהן עתה: האחת — בתחום מערכת החינוך, גם ביהודה ובשומרון וגם בתחום שממערב ל"קו הירוק"; והשנייה — סוגיית הזכויות והחובות. צריך להיות ברור לכל הציבור החי במדינת ישראל, כי כל מי שיהנה מזכויות מלאות, צריך שיתלו עליו כל החובות במלואן, לרבות החובות לביטחון המדינה.

כל הנושאים האלה, אם לא תעסוק בהם הממשלה מיוזמתה במושב הבא, יימצאו חברי הכנסת שיחלצו לקדמם.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה לחבר הכנסת לנדא.

חברי הכנסת, אנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 2549 — התערעורת ביטחון הפנים כתוצאה מתהליך הלגיטימציה לאש"ף בחברה הישראלית, מאת חבר הכנסת מיכאל איתן. חבר הכנסת מיכאל איתן — איננו באולם.

כר. הצעה לסדר-היום

התערעורת ביטחון הפנים בארץ

שלנו, עוברים מצטיינים. יוסף, אב לתמישה ילדים, בחור רציני וסימפתי, ולא אלקיים. בת השירות הלאומי, לא שבו עדיין לחיק משפחתם. הם עדיין בחזקת נעדרים.

ההעדרות אומנם לא פוענחה עדיין, הם עדיין בחזקת נעדרים, ואני רוצה להדגיש זאת. אולם הסימנים מדאיגים מאוד. מכוניתם נמצאה נטושה במבואות גינן, כשקליעים וכתמי דם מצויים בה. יש גם סימנים חמורים נוספים שאיני רוצה לפרט אותם כרגע, שנמצאו ליד המכונית ובאזור האירוע. הסימנים האלה מצביעים, כנראה, על כיוון של אירוע חבלני, פח"ע — פיגוע חבלני עזק. אלה סימנים מדאיגים, ובלב כללנו מקנת חרדה, מקננים חששות כבדים לשלומם. עם זאת, כללנו מקווים עדיין לטוב, ונחפז להעדרות חסתיים בטוב.

אבל מה קורה אצלנו? באמצע היום, בלב הארץ, קורות תופעות חמורות כאלה, ולא מדובר כאן בתופעה בודדת. יש כאן תופעה חמורה, ויש רושם שהרברים מתוכננים ומתוככמים, שיש רשת מתוכננת. ותחושת הביטחון האישי של אזרחי ישראל התערערה עד מאוד. חברים, אני רואה אילו תופעות מראיגות נובעות כתוצאה מהתערעורת הביטחון האישי. יש הדגשה של לית דין ולית דין. יש חשש שאזרחים ותושבים ייטלו את החוק לידיהם. זו קרקע נוחה מאוד להצמחת שורש פורה רש וזענה. לגידולי פרא בחברה הישראלית. באחרונה ראיתי את הצעירים חמומי המוח עם התבטאויות מסוכנות. זה מדאיג אותי לא פחות ממה שקורה מהאספקט הביטחוני.

אף-על-פי-כן, אנחנו איננו משנים את הקונצפציה. איננו משנים את המדיניות שלנו, מדיניות הענישה של הממשלה, מדיניות ההרתעה של הממשלה. הממשלה לא השכילה לעשות זאת. היא נשארת עם אותה קונצפציה של התנהגות עדינה עם רוצחים שפלים, עם טרוריסטים נחשבים.

צורך בחקיקה נוספת, ולהשלים את מה שקיים בקיימת. וצריך שבמעשים הבאים נדע, כי בתיהסוהר אינם מפחידים עוד, וגם הריסת בתים אינה מפחידה עוד. אבל, קודם שניגש לחקיקה חדשה, יש צורך למצות את החוק הקיים. והקיים הוא בראש ובראשונה הפקודה למניעת טרור. יש למלא אותה, לאסור הזדהות עם אש"ף בכל דרך שהיא. יש לאסור העברה של כספים ושימוש בכספים של אש"ף לכל מטרה שהיא. יש לאסור הסתה. יש לאכוף צו 854 שמסדיר את פעולת המוסדות להשכלה גבוהה ביהודה ובשומרון. יש חוק שמסדיר את פעולת המוסדות להשכלה גבוהה במדינת ישראל: לא צריך שיהודה ושומרון יהיו מבחינה זו יוצאי דופן. גם האוניברסיטאות וגם האגודות המקצועיות יעסקו במה שהן נועדו לו, ומי שיעסוק בפעילות פוליטית יופסק, כי מי שאינו אוכף את החוק הקיים מעורר בעצם את הפרתו. אם אין מתכוונים לאכוף, אז כואו נגיד שאש"ף לגיטימי, ואז גם כל היתר לגיטימי, לרבות הרצח על יד בית-שמש, אי-אפשר להכיר באש"ף, ולו בעקיפין, ולא להכיר במעשיו. זו עסקת חבילה.

אבל, מעבר לכך תצטרך מדינת ישראל להיכנס לחקיקה מסיבית, אשר תשקף סדרת עקרונות שיצביעו כיצד רואה מדינת ישראל את מי שקם עליה להורס. יש לאסור כל מגע עם אש"ף, סוכניו, אנשיו ועושי דברו. יש להגדיר ברור, כי זכויות מלאות במדינת ישראל, ובכללן אזרחות ישראלית, יהיו רק למי שמקבל עליו את הריבונות היהודית בארץ-ישראל. ומי שירצא

היו"ר א' נחמיאס:

חברי הכנסת, אנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 2550 — התערעורת ביטחון הפנים בארץ — מאת חבר הכנסת עובדיה עלי, בכקשה, חבר הכנסת עובדיה עלי.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, נכנסת נכבדה, לאחרונה התפתח בארץ סוג חדש של טרור — נעדרים, חטיפות ורצח לאור היום בלב לבה של הארץ. רשימה חלקית שנמצאת בידי מצביעה על מקרים רבים של רצח וחטיפות במרכזי הארץ:

באוגוסט 1984 — גופתו של חייל צה"ל רב"ט משה תמם, נמצאה ליד הכניסה ליישוב מבוא-דותן שכאזור עפולה. ארגון החזית הדמוקרטית נטל עליו את האחריות לרצח נתעב זה.

באוקטובר 1984 — בני הזוג דייטל סרי ורון לוי נרצחו בוואדי סמוך למנזר כרמיון. המחבל שירה בהם נתפס.

בדצמבר 1984 — גופתה של החיילת הדס קדמי נתגלתה ביערות בית-אורן שבכרמל.

ביוני 1985 — יוני דנן, חושב פרודוקט ירושלים, התלונן כי ערבים מהשטחים ניסו לחטוף אותו.

באפריל 1985 — החייל עקיבא שאלחיאל מראש-העין נרצח בידי מחבלים.

ביולי 1985 — גופתו של החייל דוד פלון התגלתה ליד מושב כיסופים שבדרום, ויש חשד שנרצח בידי מחבלים.

ביוני 1985 — הזוג מאיר בן-יאיר ומיכל כהן נרצחו בתוך מכונית ליד בית-שמש.

וכעת, לפני ימים אחדים, בעפולה, בלכ-לבו של העמק, שני מורים נעדרים, יוסף אליהו ולא אלקיים, מטובי הבנים

ורצחים שפלים שנשפטו על רצח יהודים, שכל אשמתם היא שהם יהודים.

אם לא נעשה זאת, איזה סיכון מקבל על עצמו מחבל שנחפס? ורבותי, לא כולם נתפסים. איזה סיכון הוא מקבל על עצמו? שאחרי תקופה של שנתיים-שלוש שנים בבית-סוהר הוא יחזור כגיבור ליישוב שלו? קדוש בעיני חבריו? איזה סיכון הוא מקבל על עצמו?

זאת הבעיה המרכזית שלנו. ואם לא נכבד את ידנו, אם לא נשנה את מדיניות הענישה שלנו, אם לא נגביר את כוח ההרתעה שלנו, אני חושש שהטרור ילך ויגבר, ילך ויתרחב. אנחנו נסכן את שלום אזרחינו ותושבינו. יתירה מזאת, כפי שאמרתי, במדיניות היד הרכה הזאת, במדיניות הענישה הקיימת היום, אנחנו מצמיחים את זרע הפורענות של הפאשיזם במדינה הזאת. כדאי שנדע זאת, וכדאי שנשנה את דרכנו בעוד מועד, לפני שיהיה מאוחר מדי.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה לחבר הכנסת עובדיה עלי. אנחנו מקווים שהנעדרים ימצאו שלמים ובראים.

כה. הצעה לסדר-היום

התערעורת ביטחון הפנים כתוצאה מתהליך הלגיטימציה של אש"ף בחברה הישראלית

מציעים שכל אחד שיחליט מחר בבוקר שהוא רוצה לדבר עם אש"ף — לאור העובדה שאש"ף הוא אויב וצריך לדבר אתו — ילך וידבר עם אש"ף. אחד יהיה חבר כנסת, השני יהיה היסטוריון, השלישי יהיה חוקר פולקלור, הרביעי, החמישי, השישי והשביעי — סתם אזהדים של יאסר ערפאת, או מישהו מהם. וכאן באים אנשים ומדברים ברצינות לתת לגיטימציה למפגשים עם אש"ף, בטענה נואלה שאש"ף הוא האויב ולכן צריך לדבר אתו. ובכן, אש"ף הוא אויב, והמסקנה המתבקשת היא שאסור לדבר אתו, אלא אם כן ממשלת ישראל תחליט שהיא רוצה לדבר עם האויב, ועם אויב ממשלה אכן צריכה לדבר בעניינים שונים.

לא כאן בלבד אנחנו מקבלים ממד של לגיטימציה, והשאלות נשאלות על-ידי אזרחים: מה קורה? אותו ארגון ששם לו למטרה לבוא במקום מדינת ישראל, אותו ארגון שמט"ף לגירוש יהודים, ואני אומר בפירוש, גירוש יהודים, על-מנת שתהיה אסוציאציה נכונה לצורך הסימטריה, אותו ארגון שלא רק טוען ומט"ף אלא פועל ומהווה סכנה ביטחונית יומיומית — הנה אנחנו רואים פה בכנסת ישראל חבר כנסת שאומר בפירוש: אני מודה עם אש"ף, אני ערבי, אני פלשתיני, אש"ף הוא המייצג של העם הפלשתיני ואני תומך בו. כשמבקשים ממנו להסתייג מעניין הטרור, הוא אומר: אני מוכן לגנות את הטרור אחריו — גם של ממשלת ישראל וצה"ל וגם של אש"ף, כאילו יש סימטריה באותו טרור, כאילו ממשלת ישראל שמה פצצות בסופרמרקטס ופוגעת במטרות נבחרות של ילדים וגושים.

ושמענו גם את חבר הכנסת ריקטור שם טוב מגיע היום לאיזו מקבילית מסוכנת. בסופו של דבר, המקבילית הזאת אינה קיימת, הטרור אינו הדדי. כאשר אירע המקרה של טרור במדינת ישראל, כאשר יהודים לקחו, בנסיבות מסוימות, את החוק לידיים, הארץ רעשה וגעשה, כל הציבור בישראל התקומם נגד העניין הזה, וזה היה מקרה חריג, ועולה חבר

אני מוצא חובה לעצמי לומר מילת תודה לזרועות הביטחון. כוחות הביטחון והמשטרה, בפיקודם של מפקד המחוז הצפוני שאול לוי ומפקד המרחב יוסף וסרמן, עושים עבודה יוצאת מן הכלל, במסירות, בלא לאות, מקדישים יום ולילה כדי לאתר ולפענח את המקרה הזה. נעשות סריקות נרחבות. ריש גילויים נפלאים, מרגשים, של התנדבות של אזרחים ותושבים מעפולה, מהעמק, של שכנים, ביניהם גם ערבים, שבאו לעזור בחיפושים ובאיתור הנעדרים האלה.

מעל הכמה הזאת, אדוני שר המשטרה, אני רוצה להודות לקציני משטרת ישראל ולשוטריה, ולכל כוחות הביטחון, על המאמץ הרציני שהם משקיעים בעניין הזה. לכל המתנדבים ואנשי המשמר האזרחי — גם כן תודה והערכה. דברי הביקורת שלי אינם מכוונים למאמציהם האלה. דברי מכוונים למדיניות שאינה טובה, אינה נכונה, איבדנו את כוח ההרתעה.

לדעתי, עם שחרור המחבלים השפוטים, עם החלפת 1,150 מחבלים כשלושת השבועים שלנו, עשינו מעשה קשה מאוד, הגברנו כמו ידיו את הטרור במדינה הזאת. זאת ההזדמנות של ממשלת ישראל להכריז קבל עם ועולם שהיא שנתה, שהיא לא תחזור על מקרה כזה, שהיא לא תשחרר עוד

היו"ר א' נחמיאס:

אנו עוברים להצעה לסדר-היום של חבר הכנסת מיכאל איתן בנושא: התערעורת ביטחון הפנים כתוצאה מתהליך הלגיטימציה של אש"ף בחברה הישראלית.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אשתדל לקצר. אני מניח שתהייה לי הזדמנות נוספות, מאחר שאין לי שום אשליה שהנושא הכאוב שעליו אני מדבר והבעיות הנובעות ממנו יפתרו כתוצאה מהנאום הזה. לכל היותר תהיה זו טיפה נוספת בכיוון הנכון, ואני מקווה שעם הרבה טיפול כזה אולי תשתנה המגמה.

הדיון הזה היום חופף נקודות שונות של הבעיות שבהן אנחנו מצויים. דיברנו כאן אתרי-הצהריים, לפני שעות מספר, על הנושא של הכהנים, על קריית-ארבע, אין כל ספק שאחת הבעיות — רק אחת הבעיות — של התערעורת התהליך הזה היא טיפול לא נכון גם במה שנותן "לגיטימציה" מסוימת, על-ידי איום על ביטחון המדינה מהצד השני של המתנס, הווי אומר מגורמים המאופיינים בהוהדותם עם אש"ף.

שמעתי כאן איוו הערה שכביכול על-ידי יצירת הסימטריה הזאת אנחנו נותנים לגיטימציה מסוימת לתופעה המכוערת ששמה תנועת "כך". אבל, כמי שמתמודד יום יום ושעה שעה עם התופעה הזאת, אני חושב שהיא מקבלת מזון, תזונה, מהעובדה שנעשה ניסיון כאן במדינת ישראל לזלזל ולהקל ראש בתופעה של הלגיטימציה לאש"ף. בסופו של דבר, שמעתי את חבר הכנסת שריר אומר אי-פעם: עם אויב צריך לדבר.

אבל, הרושם הנוצר היום במדינת ישראל הוא שאש"ף כלל אינו האויב, אש"ף הוא איזה פרטנר, שאפשר להזמין אותו לסלון ולדבר אתו. אולי הממשלה צריכה לדבר עם אויב, אבל קיים מגעים עם אויב על-ידי אזרחים הוא עבירה. אך כאן

ארגוני עובדים, ארגוני נשים וכיוצא בזה. הם מבינים, הם רואים את זה. נחזור לאותו תיאטרון: לאחר שכוחות הביטחון הטילו את ההגבלות של סגירת התיאטרון בפני אותם ארגונים, ארגון אמני ישראל מצא לעצמו צורך להודות עם התיאטרון המקופח, ואינני מאשים אותם, כי באווירה הקיימת יש גם היבט מקצועי של אנשי התיאטרון. נפגשתי איתם — ביקשתי להיפגש איתם — והם הסבירו לי את עמדתם, ומוזיות הראייה שלהם, בלי לראות את המכלול, אני יכול להבין אותם. הם אומרים: אנחנו לא יודעים, אנחנו מדברים על עניין מקצועי, אנחנו אנשי תיאטרון, אנחנו נעזור לאנשי תיאטרון בכל מקום.

מרים גלזר-תעסה (הליכוד):

מיקי, באמת, אל תהיה כל כך נאיבי.

מיכאל איתן (הליכוד):

הראיתי להם את הדברים והראיתי להם את המסמכים והם אמרו: יכול להיות שבאופן אישי שכנעת אותנו, אבל אם אתה חושב שהדבר לא חוקי ולא בסדר — יש משטרה, יש כוחות ביטחון.

וכך הדברים נגדרים. אחד זורק את הכדור לשני, אחד מוצא אליבי אצל השני, והלגיטימציה הזאת שאנחנו נותנים לאש"ף — אני רוצה לסכם — מלבד היותה גורם שמאיים על עצם קיומנו, מולידה תופעות כמו כהנא. מי שרוצה להילחם באמת ובתמים ובהצלחה בטרור החוליני החברתי שמיצר חבר הכנסת כהנא, חייב לעקור מן השורש גם את הטרור וגם את תופעות ההזדהות אתו.

היור' א' נחמיאס:

תודה לחבר הכנסת מיכאל איתן. אני מזמין את שר המשטרה, להשיב לחברי הכנסת שהעלו את ההצעות לסדרהיום.

שר המשטרה ח' ברילב:

אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה, מאז ראשיתה של הציונות ניצב היישוב היהודי בארץ בפני תופעות טרור, והיו בתקופה הזאת עליות וירידות. בששת החודשים האחרונים, מאז ינואר, התגברה הפעולה הטרוריסטית בשטח שלנו, ולדעתי הסיבות העיקריות קשורות בלבנון וגם, כמובן, במה שנעשה היום בירדן. הגבול הלבנוני סגור, הפיגועים בכוחותינו בלבנון פסקו זה ארבעה חודשים, ואין ספק שהטרור הערבי מנסה למצוא תחליף. הקשר השני עם לבנון, להערכתו, הוא הקשר השיעי: השיעים בלבנון נתנו הדגמה מה אפשר לעשות, וגורמים — לא דווקא שיעים דווקא לבנון — רואים את זה כדוגמה, והם, בדרכים שלהם, מנסים להתקרב לה. גם הנעשה בירדן — כלומר, המגעים בין ערפאת לירדן, המצביעים על נכונות למהלך מדויק. על נכונות למציאת פתרון פוליטי — גם זה מעורר את הגורמים הקיצוניים בעולם הערבי וביניהם גופים מאורגנים ויחידים.

המלחמה בטרור מתנהלת בשלושה מרכיבים: הראשון הוא המודיעין, שתפקידו לחזות דברים מראש, תפקידו לתת את אותה תשתית בלעדית המלחמה — אנחנו מדברים על טרור, אבל זה נכון בכל מלחמה, גם במלחמה כפשע — היא כעצם כמלחמת סימא בארובה. המודיעין של ישראל מתבסס על כמה זרועות שכולן משתפות פעולה, כולן מתואמות ועושות כחתום הזה את כל הניתן ויעשו בנתיב דווקא הקרוב יותר, כי גם בין היכולת המודיעינית לפרשה הלבנונית יש קשר. לא מעט מפותנציאל המודיעין של ישראל הושקע בלבנון, הפוטנציאל הזה השתחרר מלבנון, הוא מופנה עכשיו לשטחים, בעיקר ליהודה ולשומרון, אבל גם לעזה, ולי אין ספק שבתקופה

כנסת ציוני, מכובד, ומתחיל לנסות לעשות השוואות בין הטרור הזה לטרור הזה. איפה ההשוואה? איפה היא יכולה בכלל להיות קיימת?

התגובות על ההשוואות האלה והתגובות על חוסר הסימטריה הן מזון טוב לכהנא, שאמר כאן היום במלים האלה, איים בפירוש — עוד לא נשמעו מלים כה קשות — וקרא לעם לזרוק את הפרלמנט.

יש משטרה במדינת ישראל, יש גם חוק, יש פקודה למניעת טרור והיא קובעת במפורש, שאש"ף הוא אחד מארגוני הטרור, זאת על-פי הפקודה, והוא הוכרז כך ברשומות, והנה, המפלגה הקומוניסטית בנצרת מקבלת החלטה מפורשת, כפי שפורסם בעיתון "אל תיחאד", הקובעת הודעה עם אש"ף, עבירה ברורה מזה לא יכולה להיות. זה עוד לא נקבע בבית-המשפט ולכן אני צריך להגיד: לכאורה, אבל, זה נאמר במפורש. הוגשה שאילתא לשר המשטרה. 21 יום עברו ולא קיבלתי תשובה. אחרי 21 יום נמסר לי שעכשיו, כאשר הדברים הובאו לידיעתו, תתכצע חקירה, חודשים עברו, אין שום תשובה, פניות — בלי סוף, ראל לא תשובה חיובית ולא תשובה שלילית, והעניין כאילו עובר לסדר-היום. אין שום תשובה, שום התייחסות. היועץ המשפטי לממשלה אמר בדיון בוועדת הכנסת, שמגישים הרבה תלונות נגד עבירות של הודעות עם ארגון טרור בניגוד לפקודה, חודשים עקבתי, כתבתי מכתבים למשרד המשפטים ולמשרד המשטרה הלק וחזרו לבדוק באמת כמה תלונות הוגשו. אחרי לחצים בלתי רגילים הצלחתי לקבל, שב-4 מקרים, ב-1983 ו-1984 גם יחד, הוגשו תלונות על-ידי המשטרה ונפתחו תיקים בבתי-משפט.

יש תחושה מסוימת, שאנחנו לא נאבקים, אנחנו לא שולטים בחוק שלנו כשהו נוגע לאש"ף. אני מזדהה עם כל דברי הביקורת על קריית-ארכע, אבל איפה היו כל חסידי העניין המוניציפלי הזה כאשר ראש עיר אחר, ערבי, הודעה בגלוי עם אש"ף? איפה המקבילית הזאת? אז כולם שתקו, איש לא פתח את הפה. יש חוק במדינת ישראל, אני לא מדבר על פוליטיקה, אני מדבר על חוק; אני לא מדבר על דעות, אני מדבר על עבירות על החוק, אבל, בכל פעם שהו נוגע לצד הזה של המתחם, מתעוררים כל מיני סניגורים.

אין לי שום צל של ספק שמפלגת העבודה היא מפלגה ציונית, שאנשיה הם פטריאטים וכסופו של דבר רוצים את טובת המדינה, אבל הם פשוט לא רואים מה קורה מהדיבורים על השתתפות בקונגרסים עם אש"ף, על הליכה עם אש"ף. זה מביא להקצנה מהצד השני. אני לא עושה כרגע חשבונות מפלגתיים, אני מצביע על תופעה שאתם צריכים לראות אותה במלוא ממדיה.

נושא התיאטרון — ואביא אותו כדוגמה, כאילו סטריצה: כומוני התיאטרון "אל חכואת" כמזרח ירושלים — האולם עצמו משמש מקום כינוסים של ארגונים שהוכרו על-ידי זרועות הביטחון כארגונים הקשורים באש"ף, ביניהם ארגון האשה הפלשתינית העובדת, למשל — התיאטרון הזה הוטלו עליו הגבלות וכוחות הביטחון רצו פעם אחת לסגור אותו, ופעם שנייה רצו לכרז מי הנכנסים, ובמאמר מוסגר אני רוצה לומר לכם: יצא ספר של דרוויש נאצר, עורך-הדף שהגן על רוצחי בית-ההרסה, שהוא עורך-דף ישראלי, חבר לשכת עורכי-הדף במדינת ישראל, והוא כותב ש — חובה לקרוא את הספר הזה — שבח והלל לטרור ולמאבק ולמלחמה. הוא כותב בין השאר: "המאבק הפלשתיני כיום אינו עוטה בהכרח את המדים המנומרים, הוא מתנהל באמצעים מקבילים נוספים, חשובים לא פחות, וביניהם אגודות סטודנטים, תיאטראות,

שר המשטרה ח' ברילב:
זה הסיפור שלו. הוא עוד לא נחקר ועוד לא נבדקו כל הדברים מסביר.

אם כן, האזרחים צריכים להגביר את העירנות שלהם. אני סבור במיוחד שנשים צריכות לשים לב יפה מאוד, כשהן עומדות ומחפשות טרמפ, מי נמצא במכונית. אני חושב שישיראלי לא צריך להיכנס למכונית כטרמפיסט, אלא אם כן הוא בטוח במאת האחוזים מי הנהג ומי הנוסעים במכונית, משום שכפי שאנחנו יודעים, היו מקרים — ואת זה אנחנו יודעים בביתחן — של ניסיון לקחת טרמפיסט ואחר-כך לפגוע בו. היו מקרים גם, כפי שהתפרסמו, שהטרמפיסט, חייל או צעיר, הצליח להתחמק. אבל במצב שאנחנו מצויים בו היום, כשאנחנו יודעים את הכוונות ואת השיטות השונות, צריך לפקוח עיניים ולא לעשות צעדים שיכולים להיגרם לא טוב. אם כן, בתחום ההגנתי, או ההתגוננותי, כוחות הביטחון עושים את הדרוש, ואני מאמין שאזרחי ישראל יעשו את שלהם.

התחום השלישי הוא התחום היומם, כלומר, לא פעולות שבאות למנוע על-ידי פעולה התגוננותית, אלא פעולות שבאות למנוע על-ידי צעד יום, מדיניות מדינת ישראל מאז ומעולם היתה לפגוע בטרוריסטים בזמן שהדבר אפשרי וכדאי, המדיניות הזאת מתבצעת מעבר לגבול ככל שיש מטרות וככל שיש סיטואציות שמצדיקות פעולה כזאת או כזאת. מעבר לזה, יש גם פעולות יוזמות שהשתיקה יפה להן, ואני חושב שבועדה אפשר יהיה לדבר על כך. אני רוצה לומר, שלשיראלי יש כמה יחידות שמסוגלות לטפל בסיטואציות מבצעיות מורכבות, כמו פיגועי מיקות וכמו מצבים שבהם נלקחים בני ערובה. גם בצה"ל יש יחידות כאלה וגם במשטרה יש יחידה כזאת, שנמצאת בכוננות מלאה ובכושר מצוין, אבל זה, כמו שאומרים באידיש: אום נישט צו בעדארפן.

אשר לפיגועים שהתרחשו בחצי השנה האחרונה, יש עלייה בפיגועים ויש ירידה מסוימת בנפגעים. אם אני לוקח את מספר הפיגועים במחצית השנה הראשונה בהשוואה ל-1984, בששת החודשים היו לנו 128 פיגועים של בקבוקי תבערה; בכל שנת 1984 — 135. אם כן, בשישה חודשים השנה הגענו כמעט לכל הפיגועים בסוגים האלה אשתדק. מטעני סרק היו לנו 38, ובמשך כל השנה אשתדק היו 101 פיגועים כאלה. בחצי השנה האחרונה היו 55 מקרים של מטעני חבלה, ובשנת 1984 היו לנו 71 מטעני חבלה. כשאר הפיגועים, במחצית השנה הזאת היו 28, לעומת 77 מקרים בשנת 1984.

ההתפלגות הגיאוגרפית של המקרים האלה היא כזאת: מתוך 182 מקרים בסך-הכול, 61 היו בירושלים, 71 בתחום "הקו הירוק" — בלי ירושלים — ו-50 בשטחים. מספר זה אינו כולל יידוי אבנים, אלא, כפי שאמרתי, את המקרים היותר רציניים.

לגבי נפגעים — במשך שישה חודשים היו לנו בתחום "הקו הירוק" 3 הרוגים ו-19 פצועים. עכשיו, לצערנו, יש לנו עוד 2 נעדרים. בשטחים היו 4 הרוגים ו-6 פצועים. הפיגועים האלה כוצעו על-ידי שני סוגי פושעים: האחד — נציגים של ארגוני טרור ידועים: פת"ח, החזית וכן הלאה. למשל, הרצח ליד בית-שמש כוצע על-ידי קבוצה כזאת, ובעקבות הרצח הזה, שבו השתתפו שני רוצחים, נעצרה החבורה כולה, שכללה קרוב ל-20 טרוריסטים. אבל, יש גם שני של מבצעי פיגועים, ואלה הם תושבי השטחים בעלי השקפה פלשתינית קיצונית, שנוטלים יומה. הם אינם חברים בארגון והם מחפשים הזדמנות, או שכל מה שהם מוצאים זו הזדמנות

הקרובה הדבר ייתן את פירותיו. אבל, צריך לדעת שמודיעין הוא עבודה לא פשוטה, עבודה שדורשת הרבה מאוד מקצועיות וגם זמן.

המישור השני הוא האבטחה, האבטחה הפסיבית, ובשיראלי מאבטחים גם אישים וגם אתרים ונושאים. בתפקיד הזה נושאת בעיקר משטרת ישראל, אבל לא רק משטרת ישראל. התפקיד הזה — אני רוצה לומר פומבית כמה שוטרים הוא מרתק יום יום, כמה כלי רכב, אני אציע שהנושא יעבור לוועדה ושם אפשר יהיה להיכנס למספרים — מטייל עומס לא קטן על המשטרה.

מעבר לאבטחת אתרים קיימת מערכת שלמה של פעולות, שמטרתן להגן על הנפש ולמנוע יכולת פיגוע. לעניין זה שייכים מחסומים בדרכים, ואחרי הרצח שהיה ליד בית-שמש אנחנו מתגברים אותם לא רק לאורך הכבישים אלא גם בחורשות, באזורי נופש — עכשיו יש חופש בכתיב-הספר — בחיפוש אחר אנשים חשודים. החיפושים הללו לעתים קרובות מעלים גם תוצאות. כאשר יש תופעה כפי שהיתה עתה — היעלמות זוג המורים מעפולה — מתגייסים מאות שוטרים, מאות מתנדבי המשמר האזרחי ומתנדבים אחרים, עוסקים בחיפוש כל יום מאות אנשים ובנוסף גם כלי טיס, ונעשית כמובן גם עבודת חקירה.

מעבר לצעדים ההגנתיים של כוחות הביטחון — ואני דיברתי רק על מה ששייך למשטרת ישראל, אבל ברור שצה"ל כמתקני וכשטחים שבהם הוא אחראי עושה בדיוק אותו הדבר באמצעים שלו — גם האזרחים נושאים בחלק ממישמת ההגנה הזאת. חבר הכנסת לין הוזכר את הצורך שאזרחים יוכלו לשאת נשק. אני כולי בעד, אבל הסמכות היא משרד הפנים.

אוראל לין (הליכוד):
למה לא מעבירים את הסמכות? הרי זה לא מתקבל על הדעת שמשרד הפנים יעסוק ברשיונות לנשיאת כלי נשק.

שר המשטרה ח' ברילב:
משרד הפנים עסק בזה כל שנות קיום מדינת ישראל. יש הצעה להעביר? כשנודן בוועדה, אני מציע שזימנו לוועדה את כל הגורמים. על כל פנים, אני לא מוסמך להוציא את זה מסמכות משרד הפנים.

עובדיה עלי (הליכוד):
אולי השר יכול לעדכן אותנו בניסיון לרצח — — — לפני שעתיים?

שר המשטרה ח' ברילב:
אני יכול. לפני שעתיים הובא לבית-חולים בדואי שהוכה בעורף. לדבריו הוא נכנס כטרמפיסט למכונית. דיברו אתו ערכית, שאלו אותו אם הוא בדואי שהחברה שלו משרתים בצה"ל, הוא אמר "כן", ואז לדבריו הוא קיבל מכה בעורף וזרקו אותו מהמכונית. זה הסיפור שלו בשלב זה, אבל, כמובן, תיערך חקירה ונדע בדיוק מה ומי. הודיעו על זה ברדיו, או שאתה יודע מעפולה?

עובדיה עלי (הליכוד):
יש לי המודיעין שלי.

שר המשטרה ח' ברילב:
אז יכול להיות שאני עשיתי faux pas.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):
אפשר לגייס אותו למשטרה.

בעשרות פושעים שזוהו והורשעו. אין ביניהם ערביי ישראל אחד, ואת זה חשוב לדעת.

אוריאל לין (הליכוד):

מה עם המקרים של דגן כ"ץ ודפנה כרמון?

מיכאל איתן (הליכוד):

ומה עם המקרה של האוטו שהיה — — —

היו"ר א' נחמיאס:

חברי הכנסת, בשעה זו לא נתחיל לעשות תרגיל של שאלות ותשובות.

שר המשטרה ח' ברילב:

אני מדבר על חצי השנה האחרונה. מה השאלה? אינני

מבין.

אוריאל לין (הליכוד):

לא התייחסנו לחצי שנה.

שר המשטרה ח' ברילב:

אבל אני מתייחס לחצי שנה. בחצי השנה הזאת יש עלייה, כפי שהנתונים מוכיחים, ועל זה ההצעה לסדר-היום ועל זה אני מדבר. אינני מתייחס לטרור מאז ההתיישבות בארץ-ישראל.

אוריאל לין (הליכוד):

בשלוש השנים האחרונות.

שר המשטרה ח' ברילב:

בשלוש השנים כבר היו אי-אילו הצעות בעניין הזה ואני מניח שניתנו הנתונים. אין לי פה הנתונים של שלוש שנים.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

אפשר למסור את הנתונים בוועדה.

שר המשטרה ח' ברילב:

בוועדה אפשר לתת הכול. אני נותן נתונים על מחצית השנה האחרונה. אני מדבר בעברית בסיסית. מה שעוד לא פורענ — אינני יודע.

אדוני היושב-ראש, הערה לגבי העונשים. גם העונשים שייכים למלחמה בטרור. אני, למשל, סבור שעונש אחד שהוכח כעונש יעיל — אנחנו צריכים לחזור אליו — אני מתכוון לגירושם. אני מדבר על גירושם רלבנטיים וסלקטיביים.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

כל הכבוד, יוצא מן הכלל.

שר המשטרה ח' ברילב:

היה לי אישית ניסיון לפני 15 שנה בשאלות של טרור בשטחים ומכל האמצעים, יותר מהרשת בתים — גירוש הוא עונש צודק ואפקטיבי מאין כמוהו, בעיני.

ההערה האחרונה שאני רוצה להשמיע מתייחסת לפרסומים בעקבות מקרים שונים שחבר הכנסת אוריאל לין הזכיר כאן. כללית, ברצוני לומר, שקל מאוד לכל כתב לבוא ולומר: מחוגי משטרה, קצין בכיר וכו'. יש לי כאן ההודאות הרשמיות בעקבות הרצח באזור בית-שמש, ואני רוצה לקרוא לכם. פרט להודאות הרשמיות האלה המשטרה לא הודיעה דבר, ואני בספק אם מישוה מהמשטרה הדליף דבר-מה, משום שהמשטרה לא ידעה עד הרגע האחרון אם הרצח הוא רצח חבלני או רצח על רקע רומנטי.

בשעה 16:30 העביר הדובר של מרחב ירושלים — — —

בשבילם. למשל, הפגיעה בקבוצת הילדים בירושלים שנחתכו בפנים בוצעה עליידי ערבי צעיר, שיש לו תמיד אולר בכיס ו"בא לו". הוא ראה ילדים, שלף את האולר והתחיל לחתוך. הרצח של זוג הטיילים בכרמית — הלך ערבי תושב המקום עם רובה. הוא לא ידע שיתקל בזוג הזה. הוא ראה זוג, איים עליהם, קשר אותם ורצח אותם.

מיכאל איתן (הליכוד):

הוא גנב את הרובה, לא?

שר המשטרה ח' ברילב:

הוא גנב את הרובה. מה חשבת, שהוא קיבל רשיון להחזיק רובה?

מיכאל איתן (הליכוד):

אתה תיארת שהוא הלך עם רובה והוא לא ידע שהוא יפגוש בהם.

שר המשטרה ח' ברילב:

אני תיארתי, ואם אתה לא מבין, אני אסביר לך. הוא לא ידע שהזוג הזה נמצא שם.

מיכאל איתן (הליכוד):

הוא היה יכול למצוא שם זוג אחר.

שר המשטרה ח' ברילב:

זה מה שאני אומר. מה יש לך פה להעיר?

כשדוברתי על המודיעין, חייב להיות ברור שהמודיעין יכול להיות יעיל כשמדובר בטרוריסטים שפועלים במסגרת כלשהי. כשמדובר בסתם טרוריסט בפותנציה, ש"בא לו" ומזדמנת לו הזדמנות. למודיעין קשה מאוד להתמודד עם זה, וכאן במיוחד נדרשת עירנותם של אזרחים לאותן פעולות שכוחות הביטחון, צה"ל והמשטרה עושים כפעולה מנועת.

בכל הפיגועים האלה שצינתי, בכל המקרים שבהם נתפסו המבצעים והורשעו בפיגועים, לא היה ערביי ישראלי אחד. כולם היו תושבי השטחים, ויש ביניהם גם תושבי ירושלים המזרחית.

אוריאל לין (הליכוד):

אבל יש גם כמה פיגועים שעדיין לא פוענחו.

שר המשטרה ח' ברילב:

מה שלא פוענח אתה יודע, אני לא יודע. אני מדבר על מה שפוענח.

אוריאל לין (הליכוד):

חלק גדול מהמקרים טרם פוענח.

שר המשטרה ח' ברילב:

אני לא מדבר על מה שלא פוענח.

אוריאל לין (הליכוד):

אני רק משלים את החמונה. זה הכול.

שר המשטרה ח' ברילב:

אתה חושב שלא מבינים את זה? מה שלא פוענח, אולי אתה יודע.

אוריאל לין (הליכוד):

אני לא יודע.

שר המשטרה ח' ברילב:

גם אני לא יודע, ולכן אינני מדבר על זה. אני מדבר על מה שפוענח, ואת זה אני יודע. לא מדובר בבודדים, מדובר

יוסי שריר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

יש לי שאלה. אני רוצה להבין בדרך ההיגיון. הודאות רשמיות לא אומרות דבר. הן לא מתפרסמות באופן רשמי. אם המשטרה לא מסרה על המעצר, על החשדות ועל החקירה — מי בעולם היה יכול למסור זאת?

שר המשטרה ח' ברילב:

מי בעולם? — כל כתב שמחננין, שיועד שקרה מקרה. שיועד שלקחו את הבעל של הנרצחת לחקירה. כפי שאמרתי, חיפשו בכל כיוון, בעצם לא לחקירה, אלא להביא עדות. כרגע שהתברר שיש לו אליבי — שחררו אותו. הכתבים ידעו זאת. והספקולציות — יש לי פה רוב קטעי העיתונות.

הודעת המשטרה היתה בשלושה מקרים. פעמיים דובר המרחב הודיע — באיתורתי. יש סידור כזה לכתבים: נמצאו שני הרוגים באזור בית-שמש, השטח סגור, אל תבואו. בטלוויזיה כולנו ראינו את מפקד מרחב ירושלים שרואין ונשאל: האם זהו רצח על רקע חבלני או רצח על רקע רומנטי? ותשובתו: עדיין מוקדם להעריך. כפי שאמרתי, הגנו נמצאים בשלבים הראשונים של החקירה. נדע יותר — נוכל לפרסם יותר. אלה ההודעות הרשמיות במקרה הזה. אני מעריך שמחוגי המשטרה לא יצאו עוד דברים.

במקרה הזה גם החקירה של בעלה של הנרצחת היתה כמעט מובנת מאליה. משום שלא היה ברור לאיזה כיוון ללכת.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

טוב שהעברנו את הצעת חבר הכנסת אמנון לין לוועדת החינוך והתרבות. אפשר יהיה לעשות קונפרונטציה.

שר המשטרה ח' ברילב:

אינני יודע על איזו קונפרונטציה אתה מדבר. אגב, הוא לא היה עצור. הוא נקרא לחקירה. ברגע שבדקו את האליבי שלו — שחררו אותו.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

בינתיים הספיקו להרוג אותו בעיתונות. אני מדבר על העניין הזה. לא תקפתי את המשטרה.

שר המשטרה ח' ברילב:

אתה צודק, וזה לא רק במקרה הזה, אבל צריך לדעת שיש עשרות כתבים העוסקים בענייני משטרה. התחרות ביניהם היא גדולה מאוד. אם מתפרסם שיש שני קורבנות, הם מוכרחים לכתוב. אני לא אומר שהם מתבססים על ידיעות מהמשטרה, כביכול, אבל גם זה יכול להיות. אני יכול לומר במפורש — ואני אומר זאת פה, כי אמרתי זאת להם בוועדת הפנים — אני יודע במפורש על פרסומים בעיתונות על פרטים שלא יכלו לבוא מהמשטרה והם המצאות.

בדברים האלה מה שאני יכול לדאוג הוא שהציבור יקבל אינפורמציה מהימנה. אינפורמציה בדוקה ואינפורמציה בזמן המתאים. מצאו שתי גופות — מוסרים. החקירה בעיצומה — מוסרים. החקירה מסתיימת — מוסרים את כל הפרטים, או כמעט כל הפרטים. אבל, המשטרה לא יכולה להיות המטרה של כל האצבעות המאשימות בגלל פרסומים בלתי אחראיים בעיתונות.

אדוני היושב-ראש, אני מציע שההצעות האלה תידונה בוועדת החוק והביטחון. אני חושב, שזאת הוועדה שיכולה להזמין את כל הגורמים ושם שאפשר לשים את כל הדברים על השולחן. תודה.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה לשר המשטרה. כן, מה רצונך, אדוני?

עוזי לנדאו (הליכוד):

האם השר יכול להשיב לי על שאלה?

היו"ר א' נחמיאס:

עכשיו, אחרי שהוא אמר את פסוק הסיים? תודה רבה לשר המשטרה.

שר המשטרה ח' ברילב:

אדוני היושב-ראש, אני — — —

היו"ר א' נחמיאס:

אדוני שר המשטרה, אני רוצה להגיד לך משהו, אתה השר היחיד — ואני אומר לך זאת באחריות, כי בדקתי גם אצל פרלמנטרים ותיקים יותר מאתנו: כאחת ההודמות, בשבוע שעבר, עמדת והשבת על שאלות עד כדי כך שחברי כנסת באו אלי ואמרו: האם זה יהיה חקרים מבורך?

אודה נמיר (המערך):

השר מכבד את הכנסת.

שר המשטרה ח' ברילב:

אדוני היושב-ראש, אני מכבד את הכנסת, אבל אודה מאוד אם ההצעות לסדר-היום הנוגעות לי לא יהיו תמיד בסוף היום. אני חושב שכראשית היום חברי הכנסת הם סבלניים פחות. אלה שנשארים פה בסוף היום, לא אכפת להם אם הישיבה תימשך עוד שעה.

היו"ר א' נחמיאס:

אדוני שר המשטרה, במקרה זה, נאמר לי עכשיו מהמזכירות, שכבודו ביקש שזה יהיה כך.

שר המשטרה ח' ברילב:

אם ביקשתי — אני מבקש סליחה.

היו"ר א' נחמיאס:

כן, חבר הכנסת יוסי שריר, בבקשה.

יוסי שריר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

הואיל ואנני רוצה לנצל את הסבלנות של חברי הכנסת ולעלות על הדוכן כדי להציע הצעה אחרת לגבי שתיים-שלוש הצעות, זה יהיה מיותר — אני מבקש להצביע על כל הצעה בנפרד.

היו"ר א' נחמיאס:

בסדר. לפי התקנון אין בעיות.

לפני שניגש להצבעה, אני רוצה לומר, שבעוד כמה דקות תמלאנה עשר שעות לישיבתנו כאן. היות שהייתי היושב-ראש שפתח את הישיבה, אני מסתכל וקובע שנתמלאה המצווה עד תומה. אנחנו פה טו"ב חברי כנסת ועוד שר 18 — ח"י. יפה.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

אדוני יציע פרמיות למי שנשאר?

היו"ר א' נחמיאס:

בהודעות זאת, לפני שנלך, אני רוצה להודות גם לחברים שנשארו אתנו ביצע, מאנשי התקשורת. יש לנו טענות, אבל יש גם לומר להם מלה טובה, כאשר צריך לעשות זאת.

היו"ר א' נחמיאס:

חברי הכנסת, אנו ניגשים להצבעה. אני שואל את חבר הכנסת אוריאל לין: האם אתה מסכים שהצעתך תועבר לוועדה?

אוריאל לין (הליכוד):

חיובי.

— מיעוט

נגד

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת ע' לנדאו לדין בוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר א' נחמיאס:

גם הצעתו של חבר הכנסת עוזי לנדאו תועבר לוועדת החוץ והביטחון.

אנחנו עוברים להצביע על ההצעה השלישית. הצעתו של חבר הכנסת מיכאל איתן. מי להצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון ירים את ידו.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת מ' איתן לדין בוועדת החוץ והביטחון — רוב

— מיעוט

נגד

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת מ' איתן לדין בוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר א' נחמיאס:

אף הצעתו של חבר הכנסת מיכאל איתן תועבר לדין בוועדת החוץ והביטחון.

והצבעה אחרונה בנושא זה — על הצעתו של חבר הכנסת עובדיה עלי. אני מעמיד אותה להצבעה.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת ע' עלי לדין בוועדת החוץ והביטחון — רוב

— רוב

נגד

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת ע' עלי לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר א' נחמיאס:

פה אחד הצביעה הכנסת שהצעתו לסדר-היום של חבר הכנסת עובדיה עלי תועבר לדין בוועדת החוץ והביטחון.

כו. הצעת חוק היטל על נסיעה לחוץ-לארץ (תיקון), התשמ"ה — 1985*

לקריאה שנייה ולקריאה שלישית, בשמו של יושב-ראש ועדת הכספים, את הצעת חוק היטל על נסיעה לחוץ-לארץ (תיקון). התשמ"ה — 1985.

החוק קובע ששר האוצר, כאישור ועדת הכספים של הכנסת, רשאי לפטור מהיטל כולו או חלקו, נוסע שיעד נסיעתו הוא רומניה בלבד, והחוזר לישראל. החוק בא להקל על התירות הישראלית לרומניה.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה. חבר הכנסת לנדאו?

עוזי לנדאו (הליכוד):

אני מסכים, אדוני.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה. חבר הכנסת מיכאל איתן?

מיכאל איתן (הליכוד):

מסכים.

היו"ר א' נחמיאס:

חבר הכנסת עובדיה עלי?

עובדיה עלי (הליכוד):

מסכים.

היו"ר א' נחמיאס:

אנו עוברים להצבעה. היות שביקשו הצבעה נפרדת, כך נעשה. לגבי הצעתו של חבר הכנסת אוריאל לין, לפנינו הצעה אחת להעביר את הצעתו לוועדה. אני מעמיד אותה להצבעה.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת א' לין לדין

בוועדת החוץ והביטחון — רוב

— אין

— מיעוט

נמנעים

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת א' לין לדין בוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר א' נחמיאס:

הצעתו של חבר הכנסת אוריאל לין תועבר לוועדת החוץ והביטחון. כפי שביקש השר, ולא שמעתי על כך עוררין.

אני מעמיד להצבעה את הצעתו של חבר הכנסת עוזי לנדאו. מי בעד העברת הצעתו לוועדת החוץ והביטחון ירים ידו.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת ע' לנדאו לדין בוועדת החוץ והביטחון — רוב

היו"ר א' נחמיאס:

חברי הכנסת, אנו עוברים לסעיף הבא — חוק היטל על נסיעה לחוץ-לארץ (תיקון). התשמ"ה — 1985. בקריאה שנייה ובקריאה שלישית, יביא את החוק, בשם ועדת הכספים, חבר הכנסת יצחק ארצי.

יצחק ארצי (בשם ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנני מתכבד להביא,

חוברת מ"א, ישיבה קט"ו, ו' באב התשמ"ה (24 ביולי 1985)
— הצעת חוק היטל על נסיעה לתוך-לארץ (תיקון) —

ה צ ב ע ה
סעיף 1 נתקבל.

היו"ר א' נחמיאס:
חברי הכנסת, אני מעמיד להצבעה את החוק בקריאה
שלישית.

ה צ ב ע ה
חוק היטל על נסיעה לתוך-לארץ (תיקון).
התשמ"ה — 1985, נתקבל.

היו"ר א' נחמיאס:
חברי הכנסת, הישיבה הבאה עלינו לטובה — כיום שני
הבא. ישיבה זו נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 20:44.

נרשמה הסתייגות של חבר הכנסת דן תיכון, אבל היעדרו
מהישיבה פירושה שהוא מוותר על כך. תודה רבה.

היו"ר א' נחמיאס:
חברי הכנסת, יש לנו הסתייגות אחת לשמו של החוק, של
חבר הכנסת דן תיכון. מי בעד ההסתייגות ירים את ידו.

ה צ ב ע ה
התיקון של חבר הכנסת ד' תיכון לשם החוק
לא נתקבל.
שם החוק, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר א' נחמיאס:
חברי הכנסת, מאחר שהחוק מכיל רק סעיף אחד, אני
מעמיד להצבעה את סעיף 1.

נספחות

א. סדרהיום לשיבות קי"ג — קט"ו

- א. שאלות בעל-פה.
- ב. שאלות ותשובות.
- ג. הצעת חוק להארכת חוקף של חקנות שעת-חירום (אבטחת מוסדות חינוך) (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ד. סקירת שר האנרגיה והתשתית על פעולות משרדו.
- ה. סקירת שר האוצר על פעולות משרדו.
- ו. הצעת חוק הכניסה לישראל (תיקון מס' 4). התשמ"ה — 1985 (קריאה ראשונה).
- ז. הצעת חוק היטל על נסיעה לחוץ-לארץ (תיקון). התשמ"ה — 1985 (קריאה ראשונה).
- ח. הצעת חוק לתיקון פקודת מניעת טרור (מס' 2). התשמ"ה — 1985 (קריאה ראשונה).
- ט. הצעת חוק חג המצות (איסורי חמץ). התשמ"ה — 1985 (קריאה ראשונה).
- י. הצעת חוק איסור גידול חזיר (תיקון). התשמ"ה — 1985 (קריאה ראשונה).
- יא. הצעות לסדר-היום.
- יב. סקירת שר הבריאות על פעולות משרדו.
- יג. סקירת השר לקליטת העלייה על פעולות משרדו.
- יד. ממדי הירידה מן הארץ — הצעות חברי הכנסת "צבן, מ' כר-און, נ' ארד, פ' גולדשטיין וג' כהן.
- טו. סקירת שר העבודה והרווחה על פעולות משרדו.
- טז. האסון הקטלני שגרם למותם של ילדי בית-הספר "ברנר" בפתח-תקווה — הצעתו של חבר הכנסת ח' קופמן.
- יז. מסקנות ועדת הכלכלה בעניין המלחמה בתאונות הדרכים — הצעתו של חבר הכנסת א' לין.
- יח. הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 31). התשמ"ה — 1985 (קריאה ראשונה).
- יט. הצעת חוק נכסי נפקדים (פיצויים) (תיקון מס' 3). התשמ"ה — 1985 (קריאה ראשונה).
- כ. הצעת חוק המכר (דירות). (תיקון מס' 2). התשמ"ה — 1985 (קריאה ראשונה).
- כא. הצעת חוק לתיקון חוק הספנות (הגבלת אחריותם של בעלי כלי שיט) (תיקון). התשמ"ה — 1985 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- כב. הצעת חוק הנויקים האזרחיים (אחריות המדינה) (תיקון מס' 3). התשמ"ה — 1985 (קריאה ראשונה).
- כג. הצעת חוק הנצחת זכרם של נשיאי ישראל וראשי ממשלותיה. התשמ"ה — 1985 (קריאה ראשונה).
- כד. הצעת חוק ההוצאה לפועל (תיקון מס' 7). התשמ"ה — 1985 (קריאה ראשונה).
- כה. שחיקת הקצבאות לגמלאים — הצעתו של חבר הכנסת ר' כהן.
- כו. מינויים מפלגתיים בחברת הכימיקלים — הצעתו של חבר הכנסת "ארצי.
- כז. מפעל כ"ל — פאר התעשייה הכימית הישראלית — הצעתו של חבר הכנסת י"ז אמיר.
- כח. קרן ביטוח סיעוד — הצעתו של חבר הכנסת "צבן.
- כט. פיטורי מורים והשיבושים בעקבותם במערכת החינוך — הצעתו של חבר הכנסת מ' פלד, ד' דנינו, ד' מגן, ור' איתן.
- ל. שתיקת העולם נוכח הטבח המתבצע בימים אלה כסכרה ובשחילה — הצעתו של חבר הכנסת א' גרנות.
- לא. קיטוב היחסים בין דתיים לחילוניים — הצעתו של חברי הכנסת "שריד, מ' וירשובסקי, א' גרנות, ג' כהן, א"ח שאקי, ש' וייס ומ' כהנא.
- לב. מדיניות ממשלת ישראל בנושא יהדות ברית-המועצות — הצעתה של חברת הכנסת מ' תעסה-גלזר.
- לג. בעקבות הסקרים על הנוער: לא היסטריה דמוקרטית, אלא היסטוריה ציונית ומדינית ביטחונית שפויה — הצעתה של חברת הכנסת ג' כהן.
- לד. החלטה בדבר חלוקתה של הצעת חוק מלווה קצר מועד (תיקון מס' 2). התשמ"ה — 1985.
- לה. הצעת חוק לעידוד השקעות הון (תיקון מס' 26). התשמ"ה — 1985 (קריאה ראשונה).
- לו. הצעת חוק מלווה קצר מועד (תיקון מס' 2). התשמ"ה — 1985 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- לז. הצעת חוק היטל על נסיעה לחוץ-לארץ (תיקון). התשמ"ה — 1985 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- לח. הצעת חוק של חברי הכנסת.

ב. הצעות לסדר-היום לשיבות קי"ד — קט"ו

316. הצורך להקפיא התחליות חדשות בגדה — הצעתו של חבר הכנסת א' הראל.
317. שרפת יערות — הצעתה של חברת הכנסת ע' סולדר.
318. פגישת פרס-פרג' ושאלת המשלחת הירדנית-הפלשתינית — הצעתו של חבר הכנסת "צבן.
319. פגישת ראש הממשלה עם פרג' ואל-מצרי ותגובתו על צעדי ארצות-הברית — הצעתו של חבר הכנסת ד' מרידור.
320. התגובות הישראליות על יוזמות אמריקניות וסובייטיות — הצעתו של חבר הכנסת "שריד.

321. הידיעה על שינוי במדיניות ברית-המועצות — הצעתו של חבר הכנסת ע' לנדאו.
322. עמדת ישראל כלפי כינוס ועידה בין-לאומית לכינון שלום צודק, כולל ויציב במזרח-התיכון — הצעתו של חבר הכנסת מ' וילנר.
- 323 — 330. ההסכם הקואליציוני בקריית-ארבע — הצעתם של חבר הכנסת ו' שם-טוב, מ' וירשובסקי מ' בראון ח' רמון, מ' פלד, א' וינשטיין, מ' כהנא וג' כהן.
331. הסברה הכוללת תעמולה אנטי-ישראלית במערכת החינוך — הצעתו של חבר הכנסת א' אולמרט.
332. מדיניות איסור הפצת ספרים בערבית בשטחים — הצעתו של חבר הכנסת מ' פלד.
333. השוק היהודי המשותף — הצעתו של חבר הכנסת מ' כהן-אבידב.
- 334 — 335. מחלת הדיזנטריה באזור הקריות — הצעתם של חברי הכנסת אמ' לין ומ' פלד.
336. השמאי הממשלתי ומחירי הקרקע המרקיעים שחקים — הצעתו של חבר הכנסת ז' עטשי.
337. ההשלכות החברתיות של המשבר הכלכלי — הצעתה של חברת הכנסת נ' ארד.
338. הכוונה להרוס שני בתים במגיד-לכרום — הצעתו של חבר הכנסת מ' ותד.
339. גילויים של רוצחי הזוג מבית-שמש והמשמעויות הנובעות מכך — הצעתו של חבר הכנסת אמ' לין.
340. רצח מאיר כן-יאיר ומיכל כהן ו"ל ליד בית-שמש — הצעתו של חבר הכנסת אמ' לין.
341. המלחמה בטרור — הצעתו של חבר הכנסת ע' לנדאו.
342. התערעורת ביטחון הפנים בארץ — הצעתו של חבר הכנסת ע' עלי.
343. התערעורת ביטחון הפנים כתוצאה מתהליך הלגיטימציה של אש"ף בחברה הישראלית — הצעתו של חבר הכנסת מ' איתן.

ג. הצעת חוק להארכת תוקף של תקנות שעת-חירום (אבטחת מוסדות חינוך), התשמ"ה — 1985

1. הארכת תוקף תוקפן של תקנות שעת-חירום (אבטחת מוסדות חינוך), התשל"ד — 1974¹ (להלן — התקנות), מוארך בזה עד יום כ"ו באב התשמ"ו (31 באוגוסט 1986).
2. סמכות ביטול לפני המועד שר החינוך והתרבות, באישור ועדת החינוך והתרבות של
- 1 ק"ת התשל"ד. עמ' 1902: ס"ח התשל"ה, עמ' 18 ועמ' 196: התשל"ו, עמ' 274: התשל"ט, עמ' 140: התש"ס, עמ' 153: התשמ"א, עמ' 334: התשמ"ב, עמ' 178: התשמ"ד, עמ' 2 ועמ' 146.

הסתייגויות לחוק הנ"ל

לסעיף 1

- חבר הכנסת מ' איתן מציע:
- במקום "מוארך בזה עד יום כ"ו באב התשמ"ו (31 באוגוסט 1986) יבוא "ע"ד יום ט"ז בחשוון התשמ"ו (31 באוקטובר 1985).
- במקום "ע"ד יום כ"ו באב התשמ"ו (31 באוגוסט 1986) יבוא "ע"ד יום ט"ז בחשוון התשמ"ו (31 באוקטובר 1985).

8

ד. החלטה בדבר חלוקת הצעת חוק

- לפי סעיף 121 לתקנון, מחליטה הכנסת, על-פי הצעת ועדת הכספים, להרשות לה להגיש לקריאה שנייה
- ולקריאה שלישית את סעיף 1 להצעת חוק מלווה קצר מועד (תיקון מס' 2), התשמ"ה — 1985.

ה. הצעת חוק מלווה קצר מועד (תיקון מס' 2), התשמ"ה — 1985

1. תיקון סעיף 1

- בסעיף 1 לחוק מלווה קצר מועד, התשמ"ד — 1984¹ (להלן — החוק העיקרי), במקום "75,000 מיליון שקלים" יבוא "500,000 מיליון שקלים".
2. תחילה תחילתו של חוק זה ביום קבלתו בכנסת.

¹ ס"ח התשמ"ד, עמ' 69; התשמ"ה, עמ' 22.

ו. הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון) (זכויות אשה יולדת לדמי אבטלה), התשמ"ה — 1985 (הצעתה של חברת הכנסת ע' סולודר)

1. תיקון סעיף 127

כסעף 127 לחוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב).
התשכ"ח — 1968¹ אחרי סעיף קטן (11) יבוא:

(22) מבוטחת שהיתה למובטלת בתום חופשת הלידה

2. תחילה

תחילת חוק זה החל מיום 1 באפריל 1984.

¹ ס"ח התשכ"ח, עמ' 108.

ד ב ר ר

בחשבון את הפיצוי שחל במשך 12 שבועות של חופשת הלידה שלהן.

במלים אחרות. הכסיס לחישוב דמי האבטלה של נשים אלה הוא השכר-הממוצע של 75 הימים שקדמו ללידה, בהתעלמות מוחלטת מתוספת יוקר ושכר בשלושת חודשי חופשת הלידה.

עוד בשנת 1980 התריעה נעמ"ח על עוול שנעשה ליולדת בחישוב דמי הלידה שלה, אם שולמה תוספת יוקר תוך תקופת חופשת הלידה, ואומנם, החוק תוקן ודמי הלידה הוצמדו.

לעומת זאת, יולדת שהפכה למובטלת, מן הדין לפצות גם אותה בהתייקריות שחלו מיום שילדה ועד היום שהוכרה כמובטלת, כדי שלא תהיה מופלית לרעה בגובה דמי האבטלה המגיעים לה מכוח החוק.

התאריך הקובע לצורך חישוב השכר היומי הממוצע הוא האחר בחודש שבו התחילה תקופת האבטלה.

בשנת 1980 חוקן החוק ונקבע, כי אם בתאריך הקובע או לאחריו חל פיצוי, דהיינו תשלום תוספת יוקר במשק, יוגדל השכר היומי הממוצע לפי שיעור התנודות של השכר הממוצע, מיום השינוי בשכר הממוצע.

התיקון בחוק לא חוזה את מצבה של אשה שילדה, ולאחר תום תקופת חופשת הלידה בת 12 השבועות, פוטרה מהעבודה והפכה למובטלת.

כתנאי האינפלציה שבארץ, מוצאות נשים צעירות את עצמן כשהן מופלות לרעה לעומת מובטלים אחרים. התאריך הקובע לגביהן לחישוב דמי האבטלה נקבע לפי היום שבו הן מוכרות כמובטלות על ידי שירות התעסוקה, ואין מביאים

ז. הצעת חוק מפעלים קטנים (רכישה על-ידי עובדים), התשמ"ה — 1985 (הצעתם של קבוצת חברי הכנסת)

1. הגדרות

בחוק זה —

"מפעל" — מפעל המעסיק לא יותר מ-400 עובדים; 4. חברי הוועדה

(א) הוועדה תמנה חמישה חברים — שני נציגי משרד התעשייה והמסחר, נציג אחד של התאחדות התעשיינים ושני נציגי הגוף היציג.

(ב) הנציגים ימונו אחת לשנתיים על-ידי הגופים אותם הם מייצגים.

5. יושב-ראש הוועדה

(1) יושב-ראש הוועדה ימונה על-ידי שר התעשייה והמסחר אחת לשנה מבין חברי הוועדה.

(2) יושב-ראש הוועדה ינהל ישירות את הוועדה, ייצגה כלפי מוסדות וגופים חיצוניים, ויהיה אחראי לפעילותה השוטפת של הוועדה.

6. הגוף המייצג

(א) הוועדה תפנה לגוף העוסק בייעוץ כלכלי (להלן — "הגוף המייצג") לשם קבלת חוות דעת כלכלית על כל מפעל שעובדיו יפנו בבקשה לחמיכה מהקרן.

(ב) תווה הדעת תכלול סקירה כדאיותו של המפעל, רווחיותו, היבטים משפטיים, חשיבותו הכלכלית

"עובדים" — מי שהיו עובדי המפעל הקבועים במשך לפחות שישה חודשים עד ליום הגשת הבקשה לפי סעיף 8;

"ועד העובדים" — ועד העובדים הנבחר של העובדים במפעל;

"הגוף היציג" — ארגון העובדים שבו חברים מרבית העובדים במפעל;

"מפעל העומד בפני סגירה" — מפעל שבעליו, מפרקיו או הנאמן עומדים לסגור, לפרוק או לשחקן לפרק זמן של יותר משישה חודשים, ואשר לא נמצא לו כל קונה בתקופה של לפחות שישה חודשים.

2. הקרן

ממשלת ישראל תקים קרן לרכישת מפעלים בסכנת סגירה על-ידי עובדיהם (להלן — "הקרן").

3. הוועדה

תוקם ועדת הקרן (להלן — הוועדה) אשר תקבע את

והחברתית והאפשרויות הכלכליות השונות לתפעולו בעתיד.

(ג) חוות הדעת תמומן מכספי הקרן.

7. שיקול דעתה של הוועדה

(א) הוועדה רשאית לקבל את חוות הדעת של הגוף המייעץ ולפעול בהתאם להמלצותיו.

(ב) הוועדה רשאית, באישור שר התעשייה והמסחר, משיקולים של מדיניות חברתית וציבורית, לחרוג מן ההמלצות לשם מניעת סגירה של מפעלים במקומות בעייתיים במיוחד, לרבות החרגה מהגדרת "מפעל" כמשמעותו בסעיף 1.

8. מי רשאי לפנות בבקשה

(א) ועד העובדים של מפעל העומד כסכנת סגירה רשאי לפנות לוועדה כאמצעות נציגו, בבקשה לתמיכת הקרן לשם רכישת המפעל על-ידי העובדים בו.

(ב) בעלי מפעל הנחון כסכנת סגירה, מפרקיו או נאמניו, רשאים לפנות לוועדה יחד עם העובדים או בלעדיהם.

(ג) פנו הבעלים, המפרקים או הנאמנים, תפנה הוועדה לוועד העובדים במפעל לשם ביור עמדתו.

9. טיפול בבקשת התמיכה

(א) עם קבלת בקשת התמיכה תפנה הוועדה לגוף המייעץ לשם קבלת חוות דעת כלכליים.

(ב) חוות דעתו של הגוף המייעץ תועבר, ככל הניתן, לידיעתם של קונים אפשריים.

(ג) אם תוך חודשיים מיום פרסום חוות הדעת לא נמצא קונה ראוי, רשאית הוועדה לפעול למתן תמיכה בהתאם למדיניותה ולחנות הדעת שהוגשה.

10. תנאי תמיכה

הוועדה תיתן מכספי הקרן כהלוואה לעובדים את הסכום הדרוש לשם קניית המפעל מידי בעליו. בהתאם להסכם מכירת המפעל, הסכום יועמד כהלוואה, בהתאם לתנאים שיקבעו על-ידי הוועדה.

11. תאגיד העובדים

נרכש המפעל על-ידי העובדים —

(1) יקימו העובדים חברה בעירבון מוגבל (להלן — התאגיד), אשר יירשם אצל רשם החברות;

(2) תזכיר התאגיד ותקנות התאגיד ייקבעו על-ידי העובדים בשיתוף הארגון היציג של העובדים;

(3) כל עובד במפעל בזמן רכישתו שעבד בו לפחות שישה חודשים, יהיה אוטומטית חבר התאגיד; התאגיד יחזיק את מניות המפעל, והמועסק בו יהיה שותף לבעלות עליו ויקבל חלק שווה ברווחיו על-ידי היותו חבר בתאגיד;

(4) הנהלת התאגיד, באישור אספה כללית של חברי

התאגיד, תקבע את שכרו של כל עובד, לפי השכר שנקבע על-ידי האיגוד המקצועי לאותה עבודה;

(5) כל חבר בתאגיד יקבל — אחרי ניכוי תשלום חובות, ריבית, בלאי והוצאות הפיתוח, שנקבעו על-ידי ההנהלה באישור האספה הכללית של חברי התאגיד — חלק שווה בשווה ברווחי התאגיד;

(6) התאגיד רשאי, באישור האספה הכללית של החברים, לקבל לעבודה מועסקים נוספים לתקופת ניסיון של שישה חודשים; אחרי חום שישה חודשים ייעשה המועסק הזמני לחבר קבוע בתאגיד. שותף לבעלות על המפעל ולרווחיו, וזאת אם מצאה האספה הכללית של התאגיד כי איננו ראוי להיות מועסק במפעל והפסיקה את העסקתו;

(7) חבר תאגיד יישאר שותף לבעלות על המפעל ולחלוקת הרווחים לצמיתות, ועובד בו עד ליציאתו לפנסיה; חבר הפורש מהמפעל לפני יציאתו לפנסיה, יפקעו חברותו בתאגיד, שותפותו בבעלות על המפעל וזכותו לחלק מהרווחים, ובמקום זאת יהיה זכאי לקבל פיצויים הקבועים על-ידי האיגוד המקצועי לעובדים כאותו סוג של עבודה;

(8) לתאגיד לא תהיה הרשות למכור כל מגיה שלו לאיש והוא יחזיק את כולן כבעלות של חברי התאגיד;

(9) כל שינוי בתקנות התאגיד יחייב הכרעת הארגון היציג של העובדים.

12. ניהול המפעל

מועצת המנהלים של התאגיד תכלול שלושה נציגי עובדים, נציג הארגון היציג של העובדים ושלושה נציגים אשר ימנוו על-ידי הוועדה.

13. הפסקת פיקוח הוועדה

סעיף 12 לא יחול התל מתום שנתיים לרכישת המפעל על-ידי עובדיו או כאשר הוועדה סברה שאין צורך בנציגיה במועצת המנהלים.

14. סמכות להתקין סדרי נוהל

מועצת המנהלים של החברה רשאית לקבוע סדרי נוהל לצורכי פעולתה.

15. ערבויות הממשלה

בנוסף על תמיכה הניתנת באמצעות הקרן הממשלה ערבויות, הלוואות ותמריצים למפעל במשך חמש השנים הראשונות להפעלתו על-ידי עובדיו, כנהוג לגבי מפעלים באזורי פיתוח מועדפים.

16. אחריות הוועדה

נקלע המפעל לקשיים כלכליים במשך תקופת היותו בפיקוח הוועדה, תהיה הוועדה אחראית לכל חיוביו של המפעל כלפי צדדים שלישיים.

17. תחולת פקודת החברות

פקודת החברות (נוסח חדש), התשמ"ג — 1983¹, תחול כשינויים המחויבים גם על תאגיד עובדים שהוקם לפי חוק זה.

¹ ד"ר מדינת ישראל, נוסח חדש 37, עמ' 764.

18. ביצוע ותקנות

שר התעשייה והמסחר ממונה על ביצוע חוק זה ורשאי להתקין תקנות לביצועו.

19. תחילה

תחילתו של חוק זה כיום

דברי הסבר

כלכליים, כגון חוסר כדון המשך בניהול וכעבודה וכו'.
4. פיתוח מקומות עבודה חדשים — לפי מחקרים בארצות הברית 60% מכל המשרות החדשות במשק הם דווקא במפעלים קטנים ולא בקונצרנים גדולים. לפי מחקר זה 10 החברות הגדולות בארצות הברית הוסיפו כ-10 השנים האחרונות פחות מ-10% מכל המשרות החדשות.

5. מניעת הברחת הון — בניגוד לבעלים פרטיים, אשר לעתים עלולים להבריק הון מן המפעל החוצה ואפילו לחוץ-לארץ, ובכך להביא לפשיטת רגל למפעל, יהיה אינטרס העובדים לשמור על הון המפעל במסלול עצמי.

6. מתן הזדמנות לניהול חדש, על-פי הדרכת "הגוף המייעץ" — במקרים רבים נובעת סגירת המפעל-לא מחוסר כדאיות אלא מסיבות של ניהול כושל.

7. מיומנות פועלים — במפעלים קטנים יש כדרך כלל לעובדים המיומנות הדרושה להמשך קיום המפעל. לניידות גבוהה יש מחיר גבוה של רכישת מיומנות חדשה.

8. משיכת הון השקעה — ההצעה יוצרת ביטחון יחסי למשקיע לבעלים, בגלל הביטחון בהמשך קיום המפעל והאפשרות למוכרו בעתיד אם יקלע לקשיים.

יתרונות חברתיים

1. הגברת תחושת ההזדהות בין העובד למפעלו, ובכך גם העלאת כבודו בעיני עצמו, משפחתו וסביבתו.

2. אפשרות לפיתוח סביבתי של פרויקטים חברתיים ליד המפעל, ובכך להעלות רמת החיים של העובד ואיכותה — עזרה הדדית, תרבות, מפעלי נופש, ביטוח, חינוך ועוד.

3. העלאת המודעות והביטחון של תושבי העיירות ועיירות פיתוח לסביבתם ובכך הגברת הקשר והזיקה למקום יישובם. אדם הקושר גורלו למפעל, לא במהרה ייטוש את מקום מגוריו.

4. מניעת התופעה של כיסי אבטלה גדולים במקומות קטנים כמו עיירות פיתוח, הגורמים לזעזע חברתי קשה ולנשיה מהמקום.

ח. הצעת חוק בתי-המשפט (תיקון), התשמ"ה — 1985 (הצעתו של חבר הכנסת אמ' לין)

— 1977, אם פרטים מתייחסים לאופן שבו בוצעה העבירה או לאופיו או לדרך חייו של הנפגע או קורבן עבירה, בסעיף זה "פרטים" — לרבות השערות או הערכות.

(ב) הוגש כתב אישום בעבירה מן העבירות האמורות

בסעיף קטן (א), רשאי בית-המשפט להחזיר פרסום של פרטים כאמור בסעיף קטן (א), אם שוכנע —

(1) שהפרטים הם עובדות המתייחסות לביצועה של העבירה;

חוק זה, מטרתו לאפשר רכישת מפעלים קטנים וכינוניים, הנמצאים בסכנת סגירה, על-ידי עובדיהם, לשם עידוד הפיתוח והתעסוקה במשק ומניעת אבטלה. חקיקה דומה נתקבלה אף בארצות הברית.

המציאות היא, שמפעלים רבים נסגרים, במיוחד במקומות קטנים ובעיירות פיתוח, מסיבות של אי-רווחיות מספקת, החלטת יצרן גדול לצמצם את עסקיו או להעבירם, ובמיוחד לגבי מפעלים "משפחתיים" — סגירה עקב מות אחד הבעלים, אי-המשכיות על-ידי משפחת הבעלים, עייפות הבעלים וכו'.

במקרים כאלה מוצע לאפשר את קיום המפעל על-ידי מכירתו לעובדיו, בכפוף לתנאים ולסייגים שייקבעו להלן.

מוצע להקים קרן ממשלתית לסיוע למפעלים העומדים בסכנת סגירה. את הקרן תנהל ועדה מיוחדת, שתוסמך לייעד את כספי הקרן ליעדים האמורים, כאשר מפעל עומד בסכנת סגירה, תפנה הוועדה ל"גוף יועץ" לקבל חוות דעת כלכלית.

כשאין קונה למפעל במשך שישה חודשים — תינתן זכות לעובדים לרכוש את המפעל, בסיוע הקרן הממשלתית. העובדים יקימו תאגיד, ומועצת מנהלים שתנהל את המפעל. הבעלות תחלק בשווה בין העובדים, וכך גם רווחים עתידיים. מניית המפעל יהיו בבעלות התאגיד. התאגיד יקבע כללי קבלת עובדים ופרישה, כפוף לכללי האיגוד המקצועי.

בארצות הברית פועלים על-פי חוק דומה מאות מפעלים, ובחצלחה כלכלית.

יתרונות כלכליים

1. הגדלת פריון העבודה — לפי מחקרים בארצות הברית עתיד הפריון לגדול עד כ-30% כתוצאה מחלוקת הרווחים, משליטה וניהול ישירים של העובדים.

2. מניעת העלות הכלכלית הכרוכה בסגירת מפעל — מינוי כונס נכסים, תשלום פיצויים כבדים לעובדים, דמי אבטלה, תשלומים עד רכישת מקצוע חלופי, החלפת מקום מגורים וכו'.

3. מניעת סגירתם של מפעלים קטנים משקולים בלתי

1. הוספת סעיף 40

אחרי סעיף 40 לחוק בתי-המשפט, התשמ"ג — 1984 יבוא:

"40. איסור פרסום בקשר לחקירה

(א) לא יפרסם אדם ולא ימסור לאחר, שלא על-פי דין, פרטים על חקירה בדבר עבירה או ביצוע עבירה או חשד לביצוע עבירה לפי סעיפים 298, 300, 305, 333, 345, 346, או 350 של חוק עונשין, התשל"ז

לביצוע עבירה או חשד לביצוע עבירה הם פרטים כאמור בסעיף קטן (ב). רשאי הוא על-פי בקשת המפקח הכללי של המשטרה, להחזיר פרסומים לפני שהוגש כתב האישום.

(2) שהפרטים הם בגדר הומנת מידע מהציבור, שיש בו לסייע לקידום החקירה.

(ג) שוכנע היועץ המשפטי לממשלה שפרטים הנוגעים

דברי הסבר

במשפחות של הקורבנות שהיו צריכות להתמודד עם פגיעה בשם קרוביהם בנוסף על האסון עצמו.

כדי למנוע מקרים כאלה, מוצע לקבוע איסור על פרסומים, עם האפשרות לפרסם דברים שיש בהם אינטרס ציבורי, בצורה מבוקרת ובאישור הסמכות המתאימה.

בשנים האחרונות רבתה תופעה של פרסומים המופיעים כאמצעי התקשורת, לאחר שכוצעה עבירה פלילית, בעיקר לאחר מקרי רצח. פרסומים אלה כללו פרטים הנוגעים לדרך ביצוע העבירה או לאופיו או לדרך חייו של הקורבן. פרסומים אלה פגעו בהצלחת החקירה עצמה, הבחימו את שמו הטוב של הקורבן שלא יכול להגן על עצמו, וחמור מכול — פגעו קשות

ט. הצעת חוק היטל על נסיעה לחוץ-לארץ (תיקון), התשמ"ה — 1985

"(ג) שר האוצר, באישור ועדת הכספים של הכנסת, רשאי לפטור מההיטל, כולו או חלקו, נוסע שיעד נסיעתו הוא לדומיניה בלבד וחזרה לישראל".

1. תיקון סעיף 4
כסעיף 4 לחוק היטל על נסיעה לחוץ-לארץ, התשמ"ג — 1983,¹ בסופו יבוא:

¹ ס"ח התשמ"ג, עמ' 60.

הסתייגויות לחוק הנ"ל

לשם החוק

חבר הכנסת ד' תיכון מציע:

במקום "(תיקון)" יבוא "(מתן פטור)".

י. הודעת שר החינוך והתרבות בעקבות מסקנות ועדת החינוך והתרבות בנושא המצב ברשות השידור*

לכבוד

מר שלמה הלל
יושב-ראש הכנסת
ירושלים
נכבדי,

1984. בחתימת השר הממונה ובפיקות ועדה ציבורית מבין חברי מליאת רשות השידור. זה עתה אושרו בוועד המנהל כללים חדשים להנהגת משרדי חסות בטלוויזיה, שעובדו על-ידי ועדה שמונתה על-ידי היועץ המשפטי לממשלה.

על-פי סעיף 111(ד) לתקנות הכנסת, הריני לפרט להלן את הפעולות שנעשו בעקבות מסקנות ועדת החינוך והתרבות בנושא "המצב ברשות השידור":

לסעיף 1

אנו עוסקים בגיבוש הצעות לתיקון חוק רשות השידור ברוח מסקנות ועדת החינוך. כמה הצעות מפורטות כבר הוגשו לי. ברצתי לזרז את הדיונים וקבלת ההחלטות בנושא זה.

לסעיף 2

עניין שידורי החסות נתון עתה בדיון משפטי בבג"ץ. שהוגש על-ידי איגוד העיתונאים היומיים נגד רשות השידור ושר החינוך, והוא יידון על-ידי בית-המשפט העליון.

ראוי לציין כי שידורי החסות התחילו רק לאחר קבלת חוות דעת היועץ המשפטי לממשלה ופרסום תקנות ברשומות. כקובץ התקנות. ביום כ' באדר א' התשמ"ד, 23 בפברואר

לסעיף 3

לקחתי לתשומת לבי הצעת הוועדה בעניין מינוי חברי מוסדות רשות השידור ובעניין שגר היושב-ראש, ואשקול זאת לקראת מינוי חברי המוסדות בקדנציה הבאה בעוד כשנה וחצי.

שגר היושב-ראש מעוגן בסעיף 10 לחוק רשות השידור ובחקנות שהוחקנו לפי סעיף זה ופורסמו בקובץ תקנות מיום 16 לאפריל 1978.

לסעיפים 4 — 5

רשות השידור עוסקת בהתייעלות, בצמצום 220 תקנים והעמדת מצבת כוח-האדם שלה על 1,400 איש בלבד.

העתק: חבר הכנסת נחמן רז, יושב-ראש ועדת החינוך והתרבות.

* הונחו על שולחן הכנסת ביום ד' בניסן התשמ"ה, 26 במרס 1985.

לשפר באופן משמעותי את אחוז הגבייה. טרם נחקבלה הסכמת האוצר.

לסעיף 5

בנושא הרשת השנייה מתקיימים דיונים בהשתתפות ראש הממשלה, השרים והגורמים הנוגעים בדבר, וההכרעה צפויה בקרוב.

כ ב ר כ ה,
יצחק נבון
שר החינוך והתרבות

חברת ייעול מחוץ לרשות עוסקת כבר בהכנת דוח סופי לתוכנית הבראה. הדוח יוגש להנהלת הרשות בעת הקרובה.

נעשו מאמצים מרובים להעמקת גביית האגרה, כך שאחוז הגבייה עלה לאחרונה באופן משמעותי. כירורים ערכניים שנערכו בעניין העברת גביית האגרה לחברת החשמל לא נשאו פרי בגלל בעיות קשות, שהעלתה חברת החשמל ושלטענתה אינן ניתנות לפתרון מעשי.

לעומת זאת, פנתה הרשות למשרד האוצר להסמיך את רשות השידור לקבל מעמד לצורכי גביית האגרה, דבר שעשוי